Dr. Robin Cook

A GYÖTRELEM ÉVE

I. P. C.
KÖNYVEK

A fordítás a Harcourt Brace Jovariovich, Inc.,
New York kiadása alapján készült.
A mű eredeti címe: The Year of the Intern
Copyright © 1972 by Robert B. Cook, M. D.
All Rights Reserved!

Fordította: Sinka Erika
A címlapot tervezte:
Veres László
és
Szatmári Zsolt

Hungarian Translation © Sinka Erika, 1990

I. P. C. KÖNYVEK

A sorozat főszerkesztője:
Ivanics István
Felelős szerkesztője:
Morcsányi Géza

Szerkesztő: Garai Attila
Kontrollszerkesztő: Talpas János
Műszaki szerkesztő: Hupján Mária
Felelős kiadó: Ivanics István
Kiadja az I. P. COOP Kft. és az I. P. C. KÖNYVEK Kft
Szikra Lapnyomda Budapest (90–1161)
Felelős vezető: dr. Csöndes Zoltán vezérigazgató
HU ISSN 0865 2929
ISBN 963 7930 12 4

Megjelent 14,23 (A/5) ív terjedelemben

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ez a könyv a Csendes-óceán mélyén, az Egyesült Államok hadiflottájának Polaris típusú őrszolgálati tengeralattjáróján, a *Kamehamehán* * íródott, s a *Kamehameha* parancsnokának, James Sagerholm fregattkapitánynak a jóindulata és megértése nélkül nem készülhetett volna el. Hálás köszönettel tartozom érte.

Köszönet illeti a pszichiáter Craig Van Dyke-ot is, aki már javában praktizált, mielőtt még igazából elindult volna a pályáján, és tartotta a lelket a kézirattal bajlódó szerzőben a kétség sötét éjszakáin át.

* I. Kamehameha: Hawaii legnagyobb uralkodója, a szigetcsoport egyesítője. – A ford.

E könyv tisztelgés a gyógyítás ama eszménye előtt, amely mindannyiunkban elevenen élt, midőn megkezdtük orvosegyetemi tanulmányainkat.

ELŐSZÓ

Az amerikaiak ragaszkodnak a mítoszaikhoz. Ez sehol nem olyan szembeszökő, mint éppen a gyógyítás érzelmektől fűtött világában. Az emberek csak azt hiszik el, amit el akarnak hinni, illetve amit mindig is hittek, s éppen ezért figyelemre sem méltatják, vagy mint képtelenséget elutasítják mindazt, ami megingathatná saját orvosukba vagy saját gyógymódjaik hatásosságába vetett hitüket.

A nagyközönség – még mindig vonakodva – mostanság kezd csak megszabadulni attól az önelégült gondolattól, hogy az orvosi ellátás és maguk az orvosok az Egyesült Államokban a legjobbak a világon. S még ezt a kényszerű felismerést is inkább anyagi okok, semmint észérvek, inkább az orvosi ellátás növekvő költségei, semmint hullámzó színvonala idézte elő. Ha Mrs. Brown elismeri is, hogy egy-két dolog hibádzik, makacsul ragaszkodni fog ahhoz a meggyőződéséhez, hogy az utcájukban lakó aranyos doktornak, aki őt kezeli, az egész városban nem akad párja – hiszen olyan bűbájos ember! És azok a fiatal gyakornokok, a jó isten áldja meg őket, milyen ügybuzgók és életvidámak!

Ez a rajongás a gyógyítás világa iránt a modern amerikai lélek mélyéről fakad. Az orvostudományhoz való romantikus kötődésének az amerikai naponta bizonyságát adja azzal, hogy képes órákat tölteni a tévé előtt, mereven bámulva a képernyőn a mindentudó orvosok diadalait.

Az efféle odaadás a maga céltudatosságával és ebből fakadó elfogultságával rettenetesen megnehezíti az ellenérvek felsorakoztatását. Mégis, e könyv célja éppen az, hogy azt az egy esztendőt, amit a leendő orvos “cselédkönyvesként", gyakornokként tölt el – a gyötrelem évét –, a maga kegyetlen valóságában mutassa be, és eloszlassa a körülötte kialakult nimbusz és misztikum hamis ködét.* A gyakornokoskodás kitörölhetetlen pszichés nyomokat hagy az orvosokban – s ha ez így van, akkor lehetetlen, hogy ne hagyjon nyomokat a betegek légióiban.

Kérve kérem az olvasót, előítéletek nélkül tartson most velem, álljon ellent a majdhogynem ellenállhatatlan kísértésnek, hogy felmagasztalja a gyógyítást, valamint mindazokat, akik részt vesznek benne, és próbálja átérezni, mit él át

---

* Az amerikai orvosképzés rendszere eltér a miénktől. A négyeves egyetemi képzést követően a leendő orvos bentlakó gyakornokként (“intern") egy évig szakmai gyakorlatot (“inteniship") folytat, majd mint “resident", bentlakó orvos egy vagy két év alatt szakosodik. – A ford.

gyakornokként egy hús-vér ember egy év alatt. Hiszen ő is csak olyan ember, mint a többi; az indulatok, vágyak, félelmek őt is ugyanúgy gyötrik, mint bárki mást. Mostoha körülmények között is csak mint ember, s nem mint egy szent viselkedik. Márpedig a gyakornokok a valóságban – sugalljanak a tévéjátékok bármit – mostoha körülmények között végzik munkájukat, (önmagában a kialvatlanságuk is sok visszásságot megmagyaráz: újabban többen is kimutatták, hogy nem kell sok idő, és bárki skizofrénné válik, ha nem alhat eleget.)

Ebben a könyvben kizárólag megtörtént eseményeket írtam le. De még csak nem is kuriózumokat válogattam össze: egy orvosgyakornok mindennapjait igyekeztem bemutatni. Peters doktor alakját a magam és a társaim tapasztalatai formálták. S bár nem aggattam rá ennek vagy amannak a pszichoszociális személyiségnek a hóbortjait és különcségeit, többé-kevésbé mégis valamennyiünkéi képvisel. Sok gondja-baja, elégedetlensége nagyon is érthető, és azon se csodálkozzék senki, hogy miközben szakmailag egyre sikeresebb, emberileg elbukik. Hospitálása során Peters doktor kétségtelenül nagy orvosi tudásra és tapasztalatra tesz szert, s a halálhoz való viszonya is tárgyilagosabbá válik. Ugyanakkor elfojtott dühével és ellenséges indulataival egyre inkább elszigetelődik, egyre autisztikusabban viselkedik, erősödik benne az önsajnálat, és gyengül a szoros emberi kapcsolatok kiépítésére való képesség.

Az orvosi munka egyéb vonatkozásai, amelyekkel majd találkozunk, ugyancsak ellentétesek a közhiedelemmel. Ezért ismét arra kérem az olvasót, szabaduljon meg előítéleteitől, és ne feledkezzék meg arról, hogy a betegekkel szembeni személytelenség egyszerűen a betegségekkel való gyakori találkozás elkerülhetetlen következménye.

Természetesen az effajta személytelenség elmehet addig a végletig, amikor a beteg az orvos szemében megszűnik egyéniség lenni, és csupán egy kezelendő tárggyá válik. Ez azonban már határozottan beteges viselkedés, noha persze egy orvosgyakornoknak minden esélye megvan arra, hogy megfertőződjön vele. Hiszen elvárják tőle, sőt tulajdonképpen rákényszerítik, hogy maga birkózzon meg ezzel a problémával, mégpedig úgy, ahogy neki a legkényelmesebb."

Egyetlen megjegyzést tennék még, amivel elejét kívánom venni bizonyos fajta kritikának: minthogy Peters doktor oktató közkórházban, nem pedig egyetemi klinikán gyakornokoskodott, akadhatnak olyanok, akik azzal érvelnek majd, hogy bármiféle tanulság kizárólag erre a környezetre érvényes.

Lehet ugyan némi alapja ennek az érvelésnek, de mégsem hiszem, hogy csökkentené központi mondanivalóm súlyát. Éppen ellenkezőleg! Klinikai körülmények között dr. Peters élményei még megrázóbbak lehették volna. Az orvosgyakornokok közti vetélkedés – a hajsza, hogy egy lépéssel mindig előtte járjanak a másiknak – ott csaknem mindig kegyetlenebb, és a mindennapi munkában a kórlapok vezetése, a szakirodalom tanulmányozása még inkább háttérbe szorítja a beteget magát. Meggyőződésem, hogy dr. Peters tapasztalatai lényegében érvényesek a klinikai és a közkórházi orvosképzésre egyaránt. Mindazt, ami vele történt, hitelesítik a gyakornokévüket részint oktatókórházban, részint klinikán töltött orvos ismerőseim elbeszélései.

Könyvemben csak a nem oktató közkórházak körülményeivel nem foglalkozom. Az ottani gyakornokoskodást illetően jogosak lehetnek olvasóim esetleges fenntartásai.

E könyv kéziratát nyolc orvos olvasta el; mindegyikük legfeljebb három éve hagyta maga mögött a gyakornoki évét. Egy kivételével mindannyian egyetértettek abban, hogy írásom hiteles, realista, és pontosan azt adja vissza, amit maguk is megéltek. Amelyikük más véleményen volt, elmondta, hogy abban a kórházban, ahol ő gyakornokoskodott, az orvosok sokkal készségesebben vállalták fel a tanítás tisztét, jobban odafigyeltek a kezdők igényeire, mint ahogy azt itt leírtam. Ez az orvos az Egyesült Államok nyugati partvidékén, egy egyetemi klinikán töltötte gyakornoki évét. Ebből talán az a tanulság, hogy minden-orvos jelöltnek ott kellene gyakornokoskodnia.

Megismétlem, ez a könyv a valóságot mutatja be. S ha nem is ábrázolja minden kórház minden gyakornokának helyzetét, de a legtöbbjükéről mégiscsak jellemző képet fest. Általános jelenségéket tár fel, amelyek jobb esetben elkedvetlenítők, rosszabb esetben kifejezetten veszedelmesek. Éppen ezért éreztem úgy, hogy a gyötrelem évéről írnom kell.

15. nap
SEBÉSZET

Majdnem fél órája fagyoskodtam már az orvosi szobában, amikor a telefon újra megszólalt. Ösztönösen, szinte rémülten kaptam fel a kagylót az első csörrenésre. miközben a sebészeti könyv, amely álomba ringatott, a földön koppant. Istenem, mi van már megint? A nővér hangja kétségbeesett volt:

– Doktor úr. a beteg, akit korábban megvizsgált, nem lélegzik, és pulzusa sincs.

– Máris megyek.

A helyére lököm a telefont, majd a szokásos mozdulatsor: nadrág, ing, zokni fel. rohanás az előcsarnokon át a lifthez, közben cipzár fel. Benyomom a hívógombot, hallom, amint zümmögni kezd a villanymotor. És a liftajtó előtt toporogva hirtelen rádöbbentem, hogy nem is tudom, melyik betegre gondolt a nővér. Annyian vannak. Lelki szemeim előtt gyors egymásutánban megjelentek mindazok, akiket az este sorra látogattam. Mrs. Takura, Roso, Sperry, és az új beteg, egy gyomorrákos öregember. Ő lesz az. Magánbeteg, és akkor latiam először, amikor áthívtak hozzá a betegfelvételiből, mert hirtelen heves hasi fájdalmai támadtak, Egy csont és bőr aggastyán feküdt az ágyon, annyira gyönge volt, hogy mozdulni sem tudott, az is nehezére esett, hogy a kérdéseimre válaszoljon...

Tehetetlen dühömben rácsaptam a liftajtóra, hogy jöjjön már végre az az átkozott masina.

Nagyon keveset tudtam az öregről. Az ügyeletes nővér sem sokkal többet. A kórlapon nem volt kórtörténet, csak pár szó arról, hogy hetvenegy éves, már három éve gyomorrákban szenved, a gyomrát körülbelül két hónappal ezelőtt reszekálták, és most heves fájdalmak, szédülés és rossz közérzet miatt került kórházba.

Hosszas tétovázás után a lift végre megérkezett, és a gesztenyebarna ajtó besiklott a falba. Beléptem, megnyomtam a gombot, és úgy éreztem, megőszülök, mire ez az otromba jószág levisz a földszintre.

Amikor korábban megvizsgáltam az öreget, semmi meglepőt nem tapasztaltam. Nyilvánvalóan erős fájdalmai voltak a rák hasi áttétei miatt. Miután a háziorvosát hasztalanul kerestem telefonon, csupán egy újabb infúziót és Demerolt adattam neki, hogy tudjon aludni. Okosabb nem jutott eszembe.

A lift nagy keservesen leért a földszintre. Átsiettem az udvaron, majd be a főépületbe, és fel a hátsó lépcsőn az emeleti kórtermek felé. Ahogy megérkeztem, az olvasólámpa halvány derengésében megpillantottam a tanácstalanul álldogáló ápolónőt. Az öreg valószínűtlenül sovány volt; kiálló bordák, alattuk mély gödör. Mozdulatlanul, csukott szemmel feküdt. Figyelni kezdtem a mellkasát. Annyira hozzászoktam már az egyenletesen hullámzó mellkasok látványához, hogy egy pillanatig most is látni véltem ezt a bizonyos emelkedést és süllyedést, de tévedtem. Kerestem a pulzust. Semmi. De

vigyázat, sok embernek nagyon gyönge a pulzusa. Biztos, hogy jó helyen tapogatom a csuklót? Hát persze, a hüvelykujj felőli oldalon. Megfogtam a másik csuklót is. Semmi.

– Nem lehet aszisztólia. A kezelőorvosa azt mondta, nem kell aszisztóliától tartanunk. – A nővér hangja védekezőén csengett.

Fogd be már a szád, gondoltam magamban, egyszerre bosszúsan és megkönnyebbülten. Egyáltalán nem az izgatott, hogy kell-e a szív megállásától tartani, vagy sem. Mindössze biztos akartam lenni a dolgomban, hiszen először fordult elő, hogy egyedül rám hárul a halál megállapításának felelőssége. Szó se róla, az egyetemi gyakorlatok során előfordultak már halálesetek – tulajdonképpen csak az utolsó évben, de az is milyen messze van már! –, olyankor azonban mindig akadt a kórháziak között egy gyakornok, vagy egy bentlakó orvos, aki segített. A halál megállapítása sosem a diákok feladata volt. Most viszont én vagyok egy személyben a kórházi személyzet, s nekem magamnak kell kimondanom a végső szót, gondoltam kényszeredetten, mint ahogy a játékvezető bemondja a baseballmeccsen, hogy a labda bent volt vagy kint, és nincs helye fellebbezésnek. Az öreg halott. Vagy mégsem? Demerol, idős, leromlott beteg, mély narkózis... mindez együtt tetszhalált is előidézhet.

Hogy elodázzam a döntést, lassan elővettem a sztetoszkópomat, bedugtam a fülembe, s a membránt a beteg szívére tettem. Halk zizegést hallottam, ahogy remegésem hatására hajladoztak a szőrszálak a sztetoszkóp alatt. Szívverés nem volt. Vagy mégis...? Tompán és nagyon messziről az élet eleven, szabályos lüktetése szűrődött felém, de aztán rájöttem, hogy csak saját szívdobogásom visszhangzik a fülemben. Félretéve a sztetoszkópot, újra megpróbáltam kitapintani a pulzust a csuklón, az ágyékon és a nyakon. Sehol semmi. Mégis, valami megfoghatatlan érzés azt súgta, hogy él, hogy fel fog ébredni, én meg eláshatom magam. Hogy is lehetne halott, hiszen alig egy-két órája még beszéltem vele?! Pocsékul éreztem magam a bőrömben. Hogy jövök én ahhoz, hogy eldöntsem egy emberről, élő-e vagy holt? Tényleg: hogy jövőken ehhez?

A derengő fényben a nővérrel egymásra néztünk. Annyira elmerültem a gondolataimban, hogy nem is értettem, miért van még mindig ott. Felhúztam az öreg szemhéját, s a barna szempár mintha visszanézett volna rám, de amikor ceruzalámpám sugara áthatolt az elöregedett szaruhártyán, a kitágult pupilla nem reagált. Biztos voltam benne, hogy halott, reméltem, hogy halott, hiszen nemsokára ezt fogom megállapítani.

– Azt hiszem, halott – szóltam, és újra a nővérre pillantottam, ő azonban elfordult. Biztosan arra gondolt, mekkora balfácán vagyok.

– Ő az első beteg, aki a kezeim közt halt meg – szólt egy idő múlva, és hirtelen felém fordult. Két karja bénán csüngött az oldalán.

Beletelt egy percbe, míg rájöttem, arra vár, hogy mondjak valamit a Demerolról, mondjam azt, nem azért halt meg, mert ő Demerolt adott neki. De hát honnan is tudhatnám, mi végzett vele? Egy régi horrorfilm egyik jelenete villant fel újra mag újra lelki szemeim előtt, amelyben egy hulla lassan felemelkedik a kőlapról a hullaházban. S noha kezdett már elegem lenni az egészből, egész egyszerűen ellenállhatatlan kényszert éreztem, hogy újra meghallgassam a szívműködést. Visszadugtam a sztetoszkópot a fülembe. A néma csöndben saját lélegzésem hangja dübörgött a fejemben. Halott, meghalt, hideg, vége – suttogták agyam józan központjai.

Muszáj valami biztatót mondanom a nővérnek. Olyasmit, hogy könnyű halála volt, hogy nem érzett fájdalmat... méltósággal halt meg; hogy biztosan hálás neki a Demerolért. “Hálás?" Milyen furcsán hangzana ez most! De milyen furcsa az is, hogy miközben itt állok tanácstalanul, és alig tudok lelket verni magamba, valaki másnak a megnyugtatásán töröm a fejem. Ellenállva a kísértésnek, hogy újra kitapintsam az öreg pulzusát, a fejére húztam a takarót.

– Jó lesz felhívni az orvosát – mondtam, és kimentünk a szobából.

Az orvos olyan hamar felvette a kagylót, hogy hideg zuhanyként ért a hangja. Eldadogtam neki, ki vagyok és miért telefonálok.

– Jól van, jól van. Értesítse a családot, és kérjen engedélyt a boncoláshoz. Tudni akarom, mi lett az anasztomózissal, amit – a gyomorcsonk és a vékonybél között létesítettem. Egysoros varrattal csináltam. Meggyőződésem, hogy az egysoros varrat a legjobb; sokkal gyorsabb. Akárhogy is, érdekes eset volt, annál is inkább, mert az öregúr sokkal tovább élt, mint vártam. Egyszóval kérjen engedélyt a boncoláshoz, rendben, Peters?

– Rendben. Megpróbálom.

Ez után a kedélyes egyoldalú társalgás után megmártóztam az elmémet elborító csendben, és megpróbáltam rendezni a gondolataimat. Szóval az orvosa boncolást akar. Pompás. Nagyszerű. Hol is van a család telefonszáma? Egy női kéz nyúlt át a vállam fölött, és rábökött a kórlap egyik sorára: “Legközelebbi hozzátartozó: a fia". Rohadt egy helyzet. Egy vadidegen, zöldfülű gyakornok telefonál az éjszaka kellős közepén. Igyekeztem valami semleges szót kigondolni, olyat, amelyik közvetíti ugyan a tényt, de nem

mondja ki "...Meghalt" "...elhunyt"... nem... "Eltávozott!" A csöngetést egy vidám “halló" szakította meg.

– Dr. Peters vagyok, és... sajnálom, de arról kell tájékoztatnom, hogy az édesapja eltávozott az élők sorából.

A vonal másik végén hosszú csönd; lehet, hogy nem értette, amit mondtam. De aztán mégiscsak visszatért a hang.

– Várható volt.

– Van itt még valami... – a "boncolás" szó már a nyelvemen volt.

– Éspedig?

– Szóval... nem, semmi. Majd később megbeszéljük. Most azonban arra kell kérnem, hogy még ma éjjel fáradjon be a kórházba. – Ezt a nővér játszotta el nekem kétségbeesett pantomimmal.

– Rendben van, ott leszünk. Köszönöm.

– Igazán sajnálom, és köszönöm.

A folyosó sötétjéből egy idősebb nővér alakja bontakozott ki, egy csomó hivatalos papírt dugott az orrom alá, s megmutatta, hova írjam a nevemet és a halál beálltának időpontját. Eltűnődtem, hogy mikor is történt. Igazából nem is tudtam.

– A halál beálltának időpontja? – kérdeztem, felpillantva az újonnan érkezőre, aki a jobb oldalamon állt.

– A halál természetesen akkor állt be, amikor maga ezt megállapította, doktor úr.

Ez az éjszakás főnővér tömör kifejezéseiről és a gyakornokokról fennen hangoztatott lesújtó véleményéről volt híres. Mindazonáltal az epés megjegyzés és a naivitásomnak szóló maró gúny sem tudta feledtetni velem a kőlapról felemelkedő halott férfi képét.

– Szóljon át, kérem, ha megérkezett a család –mondtam.

– Igenis, doktor úr. Köszönöm.

– Én is köszönöm – fordultam vissza.

Itt mindenki köszönget mindent. Kimerültségemben abszurd módon felnagyítottam minden apróságot. És még mindig kísértést éreztem arra, hogy visszamenjek és kitapintsam az öreg pulzusát, de erőt véve magamon – hátha a nővérek figyelnek –, sietve elmentem a kórterem előtt. Miért izgat még mindig, hogy magához tér-e? Miért nem maga az ember foglalkoztat? Az talán nem számít? Dehogynem, számít, csak hát nemi ismertem őt. De nem elég, hogy ember volt? Idős ember, hetvenegy éves, ez tagadhatatlan, de mégiscsak ember, apa, önálló személyiség. Továbbindultam lefelé a lépcsőn. Nem

csinálhatok hülyét magamból. Ha netán felébred, akkor persze rajtam fog röhögni az egész kórház. Az ember úgyis épp elég nehezen hiszi el magáról, hogy orvos, egy ilyen eset után pedig nyugodtan bedobhatja a törülközőt.

A liftben állva megpróbáltam visszaemlékezni arra, hogy mikor változtam meg, de csak összefüggéstelen képeket, elképzelhető apró fordulópontokat tudtam felidézni. Például azt, amikor egyetemistaként először léptem be egy kórterembe. Egy tizenegy éves kislány feküdt az ágyon, és reménykedve emelte ránk a tekintetét. Cisztás fibrózisban szenvedett, amely rendszerint halálos kimenetelű. Miközben az orvosok megtárgyalták az esetet, annyira elérzékenyültem, hogy képtelen voltam a lányka szemébe nézni. “Még néhány évig talán élettéri tudjuk tartani", jegyezte meg a kezelőorvosa, amikor továbbsétáltunk. Abban a másodpercben úgy éreztem, mintha leforráztak volna.

Kinyílt a lift ajtaja. Valamikor, valamiképpen megváltoztak az érzelmi reakcióim. Most amiatt izgulok, hogy egy ember felébred a hullaházban, és ezzel nevetségessé tesz engem. Rendben van, megváltoztam, méghozzá a lehető legrosszabb módon, de hát mit tudnék tenni ellene?

A szobámban az ágy megnyikordult ránehezedő súlyom alatt. A félhomályban lelki szemeim előtt

– ismét megjelent az élettelen test minden részlete. Vajon a többi gyakornok is ennyit tépelődik? El sem tudtam képzelni, hogy ők az én helyemben mire gondolnának. Olyan higgadtnak és magabiztosnak látszanak még akkor is, amikor pedig semmi okuk nincs rá. Az egyetem előtt valahogy fennköltebbnek hittem a hospitálók vívódásait. Mindig úgy képzeltem, hogy ha egyszer majd hosszas küzdelem után elveszítem egy betegemet, akkor megélem a pótolhatatlan veszteség összes kínját. Ehelyett itt vagyok, s amiatt fő a fejem, hogy valaki másnak a betege esetleg újra lélegezni kezd, és azon kapom magam, hogy egyszerűen nem érdekel az ember maga.

Negyed tíz. A másik oldalamra fordultam, felemeltem a telefont, és tárcsáztam az egyik nővérszobát. Szükségem volt ebben a percben valakire, akire ránézek, és látom, hogy az élet megy tovább.

– Miss Stevenst kérem. Jan, át tudsz jönni? Nem, nincs semmi baj. Hogyne, hozd a mangókat. Úgy van, ügyeletben vagyok.

Ide látszik néhány csillag a függönyön át. Két hete vagyok már gyakornok, huszonöt évem leghosszabb két hete ez, s a betetőzése mindennek, középiskolának, egyetemnek. Mennyit, álmodoztam erről! Mostanra már majd mindegyik ismerősöm a gyakornokság boldog állapotában leledzik; micsoda

szaros egy munka, vagy ha mégsem az, akkor maga a megtestesült zűrzavar. “Nos, Peters, ezt jól elintézte. Pusztán csak arra szerelném emlékeztetni, hogy a pikszisből könnyű kipottyanni, ám visszakerülni majdhogynem lehetetlen." A sebészprofesszorom mondta ezt, amikor tudomást szerzett döntésemről, miszerint nem egyetemi klinikán, hanem az orvosi körök elefántcsonttornyától távol, valahol az isten háta mögött szándékozom gyakornokoskodni. És a keleti partvidéki orvosi testület számára Hawaiihoz fogható isten háta mögötti hely már nem is létezik.

A csalhatatlan számítógépes gyakornokelosztó rendszer értelmében ugyanis arra rendeltettem, hogy gyakornokságomat a repkénnyel befuttatott patinás egyetemi falakon belül folytassam le. Ebből a pikszisből kipottyantam, ez tény és való. De végtére is nem tehettem mást. Ahogy teltek-múltak az egyetemi évek, egyre inkább úgy éreztem, hogy orvossá válni nem más, mint behódolni egy működő rendszernek, valahogy úgy, ahogy egy darab fa engedi át magát a forgácsológépnek. A művelet végén csiszoltán, jó esetben eladhatóan, tudással telten kerül le a delikvens a megmunkáló gépről. S ezenközben, ahogy a forgácsok a fáról, szanaszét röppennek a “hasznavehetetlen" személyiségjegyek is: az empátia, az emberség, az ápolás ösztöne. Én ennek, már amennyire rajtam állt, elejét akartam venni, feltéve persze, hogy még nem késtem el vele. Így aztán az utolsó pillanatban leugrottam a forgácsológépről. “Nos, Peters, ezt jól elintézte."

A haláleset nagyon felizgatott. Felpattantam az ágyról, mielőtt még Jan kopogtatott volna. Hála istennek, a telefon nem-szólalt meg. Féltem, hogy egyszer csak megcsörren.

– Jan, de jó, hogy látlak. Milyen gusztusos mangók. – Mangó, pont erre van most szükségem! – Hogyne, felgyújthatod a villanyt. Én csak üldögéltem és gondolkodtam. Jól van, tedd csak le. Kést és tányért? Most akarod megenni azokat a mangókat? – Nekem semmi kedvem sem volt mangót enni, de hát ez nem ért meg egy vitát. Különben is, Jan olyan pompásan festett, ahogy a puha fény megcsillant a haján, s úgy illatozott, mintha csak most lépett volna ki a zuhany alól, édesebb volt az illata, mint bármelyik parfümnek. De a legédesebb a hangja volt. Talán énekel majd nekem.

Elővettem hát egy tányért meg két kést, leültünk a földre, és hozzáláttunk a mangóhoz. Jó darabig egy szót sem szóltunk egymáshoz. Jant nem utolsósorban éppen a szűkszavúsága miatt kedveltem. Ránézni is jó volt, nagyon jó, bár sejtettem, őrülten fiatal lehet. Azelőtt már kétszer is elvittem valahová, mégsem kerültünk túl közel egymáshoz. De ez sem számított.

Illetve mégiscsak számított, hiszen meg akartam ismerni, különösen most, ebben a pillanatban. Volt valami poézis a hajában és a vonásaiban; heves vágyat éreztem, hogy közel kerüljünk egymáshoz.

A mangó ragacsos. Meghámoztam, majd a mosdóhoz mentem leöblíteni a kezemet. Amikor visszafordultam, Jan másfelé nézett, az ablakon beszűrődő fény ezüstösen csillogott a haján. Fejét az egyik karjára támasztotta, lábát felhúzta. Kis híján megkértem, hogy énekelje el a *Try To Remember*t, de meggondoltam magam, mert még megtette volna: egy kis éneklésre mindig kapható volt. Ám ha most énekelni kezd, akkor az emeleten mindenki hallaná. Ami azt illeti, valószínűleg azt is hallják, hogy mangót eszünk. Amikor mellé ültem, felém fordította az arcát, és én a szemébe néztem.

– Valami történt ma éjjel – kezdtem. – Tudom – felelte.

Erre majdnem abbahagytam az egészet...Tudom." Egy fenét tudja, én meg nemcsak azt tudom, hogy nem tudja, hanem azt is, hogy képtelen leszek, elmagyarázni neki. De azért folytattam.

– Halottnak nyilvánítottam egy gyomorrákos öregembert, és most attól félek, hogy megcsörren a telefon, és a nővér közli velem, hogy mégiscsak él,

Jan elfordította a fejét. S ekkor kimondta az igazat. Azt mondta, hogy ez vicces! Vicces?!

– Szerinted nem őrültség?

De, hogyne, őrültség, amellett még vicces is.

– De hát ma éjjel meghalt egy emberi lény, nekem meg egyre csak az jár a fejemben, hogy hátha nem is halt meg, és mekkora felhajtás lehet még ebből. Mindenki rajtam fog röhögni.

Egyetértett azzal, hogy nagy felhajtás lenne belőle. Idáig terjedt a helyzetértékelése. Én azonban tovább makacskodtam:

– Nem gondolod, hogy mégiscsak furcsa, ha nekem ilyen ostobaságok jutnak az eszembe egy élet végső eseményéről?

Ez már, azt hiszem, túl sok volt neki, hiszen a következő kérdése úgy hangzott, hogy nem szeretem-e a mangót. Dehogynem, szeretem a mangót, de most nem kérek; mindjárt fel is ajánlottam neki az adagomat. Egy kicsit megkönnyebbültem, annak ellenére, hogy nem sikerült megértetnem magam; mintha attól, hogy közölhettem a gondolataimat valakivel, ki is törlődne elméből a halott képe. Eltűnődtem, elénekli-e vajon Jan az *Aquarius*t. Ez a lány semmiségekkel tudott boldoggá tenni.

Átkaroltam, ő meg egy darab mangót dugott a számba. Tréfával döntötte le a falakat, anélkül, hogy akarta volna. Rendben van, gondoltam, nem fogunk az

én csont és bőr öregemberemről beszélgetni. Megcsókoltam, és amikor éreztem, hogy visszacsókol, arra gondoltam, milyen jó lenne szerelmeskedni vele. Megint csókolóztunk, hozzám simult, éreztem testének lágy melegét. Kezem ugyan még mindig ragadt a mangótól, mégis végigsimítottam a hátán, azon tűnődve, vajon lefekszik-e velem. Ez a gondolat minden mást feledtetett velem. Nevetséges, hogy a földön ülünk, gondoltam, s azon morfondíroztam, hogyan juthatnánk el az ágyig. Csak ekkor vettem észre, hogy a könnyű ruha alatt semmit sem visel. Megérezte, hogy mozdulni szeretnék, egyszerre álltunk fel. Mikor kezdtem felhúzni a ruháját, megállított, megfogta a csuklómat, kigombolta hátul a ruhát, és kilépett belőle; teste káprázatos volt a puha fényben. Lehet, hogy nem értette meg a gondomat, mégis megszabadított tőle. Azt a bizonyos poézist sugározta a melle is. Lehámoztam magamról az inget, a sztetoszkópot ledobtam a földre, gyorsan odaléptem Janhoz, szinte félve, hogy eltűnhet.

És akkor megcsörrent a telefon. A pillanat elszállt, a gyomorrákos öregember visszatért az életembe. Jan lefeküdt az ágyra, én meg csak álltam földbe gyökerezett lábbal, a telefonra meredve. Tíz másodperccel ezelőtt még pontosan tudtam, ki vagyok és mit akarok; most azonban megint összekuszálódtak a gondolataim, és felkavart a balsejtelem: hátha lélegzik. Hagytam, hogy hármat csörrenjen a telefon, talán azt reméltem, hogy abbahagyja. Amikor fölvettem, a nővér szólt bele.

– Doktor úr, megérkezett a család.

– Köszönöm. Máris megyek. Elöntött a megkönnyebbülés hulláma; csak a család az. Az öreg még mindig halott.

Kezemet rátettem Jan csípőjére: puha, meleg bőre figyelmet követelt. Ám még hátának kecses íve láttán sem tudtam könnyebb szívvel gondolni arra, hogyan eszközlöm majd ki a család beleegyezését a boncoláshoz. Fehér ingemet könnyen megleltem, a sztetoszkópot viszont hiába kerestem egészen addig, míg rá nem léptem az ing felhúzása közben.

– Jan, át kell rohannom a kórtermekhez. Azonnal itt vagyok, remélem.

A szoba melegéből hunyorogva kiléptem a folyosó hideg fényébe, s megindultam, hogy ismét próbára tegyem a türelmemet a gesztenyeszínű liftajtó előtt.

Az alvó kórház sötétjében és csendjében van valami baljóslatú. Fél tizenegyre járt, a kórtermek a derengő fények és fojtott hangok diktálta lelassult életritmus szerint élték éjszakai életüket. Végigsétáltam a hosszú folyosón a nővérszoba felé; ajtók mellett haladtam el, amelyeket csak

halványan kiszűrődő fénysugarak jeleztek. A folyosó másik végén két nővér beszélgetett egymással, a hangjuk azonban nem ért el hozzám. Ezúttal különösen hosszúnak tetszett a folyosó, akár egy alagút, és a folyosó végi fény Rembrandt képeinek égetett timbrabarna terekkel körülvett harsány, ragyogó foltjaira emlékeztetett. Tisztában voltam vele, hogy a nyugalom bármelyik percben szétrobbanhat, s én valami újabb krízissel szembesülhetek, ebben a percben azonban rezzenetlen volt körülöttem a világ.

Boncolás. Hozzájárulást kell kérnem egy boncoláshoz. Eszembe jutott az első, amit végignéztem, másodéves egyetemista koromban. Akkor kezdtük meg kórbonctani tanulmányainkat, s én még mindig úgy hittem, hogy az orvostudomány mindenható. “Erre, uraim, sorjában, helyezkedjenek el az asztal körül." Fehér köpenyeinkben nagyon egyformán festettünk mindannyian, ahogy jól nevelt diákok módjára (gondolom, tényleg azok is voltunk) bemasíroztunk. S akkor megláttam egy nőt; nem azt a halottat, aki miatt odamentünk, hanem egy másikat, a mellette lévő boncasztalon; ő volt a soron következő. Sárgásszürke bőrén a jobb karjától a mellén át a test középvonala tájáig övsömör húzódott. Az övsömör nagyon konok és kellemetlen betegség, nagy bőrterületek felhólyagosodásával jár. Az adott körülmények között a látvány duplán elképesztett. A nő egy undorítóan mocskos lapon feküdt; alatta és körülötte egymástól körülbelül 10 centiméterre lévő hosszanti csatornákban víz csordogált, s obszcén, cuppogó hanggal folyt el a lefolyóníláson. Ceruzával ráfirkantottak valamit a nő jobb karjára erősített textildarabkára. Haja törékenynek tetszett. Ám engem legjobban bőrének beteges színe zavart. Harminc körül lehet, alig valamivel idősebb nálam, gondoltam. A látvány nem fizikai értelemben émelyített, mint ahogy az egynémely medikussal előfordul, hanem inkább szellemileg nem voltam felkészülve rá.

Tagadhatatlanul halott volt, nagyon is az, s mégis, a színét leszámítva, annyira élőnek tetszett. Halott, élő, halott... összekeveredtek bennem ezek a tökéletesen ellentétes értelmű szavak. Az a test, amelyet elsőéves koromban az anatómiai gyakorlaton felboncoltam, még csak nem is hasonlított ehhez. Halott volt, és nem volt benne semmi életszerű. A környezet teszi, mondtam magamnak, az ütött-kopott, piszkosszürke szoba és a tompa fény, amely már önmagában is visszataszító és sivár, ahogy áttüremkedik a koszos ablakokon. Mi a fenét akarsz, Peters? Bársony ravatalt, gyertyákat és rózsákat? ,

Ám nem e miatt a nő, miatt voltunk ott. Bepréseltem magam a másik asztal köré csoportosult fehérköpenyesek közé, s itt húsos szerveket láttam és

bugyogó hangokat hallottam, ahogy a patológus professzor elegáns metszésekkel ragyogó technikáját demonstrálta. Ahhoz nem láttam eleget, hogy élvezni tudtam volna a bemutatót, s különben is, ami engem érdekelt, az a hátam mögött feküdt. Mindenki más, mereven bámulta a feltáruló szerveket; én meg nem tudtam megállni, hogy ne a másik testet nézzem. Nem akartam megérinteni, mégis megtettem, s hogy nem éreztem elég hidegnek, ez csak tovább rontott a dolgon. Már nem is döbbent, csak riadt voltam, és nem azért, mert megérintettem őt, hanem mert úgyszólván arcul csapott az elementáris felismerés, hogy az életet és a halált csupán némi idő és szerencse választja el egymástól. Az ő számára már egyik sem jelentett semmit. És riasztott a látvány azért is, mert fiatal nő volt, nemrég még telve vágyakkal és tervekkel, most pedig már holtan, sárgán fekszik egy mocskos kőlapon, egy koszos alagsori szobában. A szex csak olyankor jut az ember eszébe, ha élet, melegség és energia zsong körülötte. Ez itt föl sem merült. Felkavart elmém száz és száz gondolata között azonban kétségtelenül felvillantak szexuális emlékképek is.

Mindez régen és hatezer mérfölddel távolabb történt. Most viszont a csont és bőr öregember boncolásával kellett foglalkoznom.

– A család ott vár, doktor úr, a kanapén- – szólt az egyik nővér, amikor a recepcióhoz értem. Hirtelen két ember tűnt fel ott, ahol korábban senki sem volt. Miközben elindultunk egymás felé, a "boncolás" szó újra ,még újra azt a törékeny hajat és azt az övsömört idézte., Talán “patológiai vizsgálatot" kellene mondanom, jobban hangzik.

– Részvétem.

– Köszönöm. Számítottunk rá.

– Boncolást szeretnénk. – A szó végül is egészen természetesen jött a számra.

– Rendben van, ez a legkevesebb, amit megtehetünk.

A legkevesebb, amit megtehetünk? Kissé meg ütköztem rajta, hogy ügy érezték, tenniük kell valamit. Amúgy is elég rohadtul éreztem magam, amiért éppen nekem kellett éjnek évadján megtelefonálnom nekik, hogy az apjuk halott, s most még inkább bűntudatot éreztem, hogy ráadásul a beleegyezésüket kell kérnem a boncoláshoz. Ám szemmel láthatóan ők maguk is bűntudatot éreztek. Mivel a halál miatt senkinek sem lehet szemrehányást tenni, így a bűntudatban mindenki osztozik. “A legkevesebb, amit megtehetünk?" Túl sokat foglalkozom ezzel az egyszerű kijelentéssel. Mit

vártam tőlük? Vádakat? Hisztériát? Hiszen tudtam jól, a legtöbb embert megbénítja a halálhír, és csak szokványos, reflexszerű viselkedésre képes.

– A többi papírmunkát majd mi megcsináljuk, doktor úr – ajánlotta az egyik nővér.

– Köszönöm – feleltem.

– Nagyra értékeljük, amit tett, doktor úr – szólt a fiú, mikor elléptem a nővérpulttól.

– Szóra sem érdemes. – Kedves emberek, gondoltam, miközben odébb sétáltam, és milyen szerencse, hogy nem tudnak olvasni a gondolataimban. Még ekkor is késztetést éreztem, hogy odamenjek a holttesthez és megnézzem a pulzusát. Ha ismernék titkos félelmemet, vajon dühöngenének-e, vagy csak megdöbbennének? Először valószínűleg megdöbbennének, aztán meg elöntené őket a méreg. De vajon mit éreznének akkor, ha az apjuk felébredne a hullaházban? Erre a gondolatra elmosolyodtam, hiszen manapság már szinte senki sem kerül hullaházba. A legtöbb halottat egyenesen a temetkezési vállalathoz viszik. Hiába, a túl sok tévéműsor, meg a csapnivaló filmek! Elment az eszem, gondoltam; megesik, különösen ha fáradt vagyok, márpedig most eléggé kimerültnek éreztem magam.

– Doktor úr, telefon! – A sötét folyosó végén ért utol a hang. Ez Jan. gondoltam, és hirtelen eszembe jutott, milyen szép is volt. ahogy ott állt a szobában meztelenül. Képe azonban egybemosódott az egyetemi boncteremmel, azzal a sárga testtel és az övsömörrel. De nem Jan telefonált; az A osztályról hívott egy újabb kétségbeesett nővér. Azt mondta, az egyik beteg vénás nyomása nullára esett. A halott öregember fia közben még mindig ott állt és várt. Elkaptam a pillantását, és hirtelen büszkeség öntött el, hogy ott vagyok, aztán meg ostobának éreztem magam a büszkeségem miatt. A másik irányban végigfutva a folyosón, arra gondoltam, hogy a helyzetem minden, csak nem dicső.

Vénás nyomás? Minden tudásom egy kötelességszerűén bemagolt definícióból állt: "A vénás nyomás a test nagy vénáiban uralkodó nyomás." Ezen kívül szinte semmi sem jutott az eszembe. És mégis hanyatt-homlok rohantam, mintha minden teendő a kisujjamban lenne.

Azonban meglévő kevéske bátorságom is elszállt. amikor megláttam, hogy a nővérek Marsha Potts kórterme körül csoportosulnak. Marsha Potts esete volt a kórház szégyene. Két héttel azelőtt, gyakornokságom legelső napján, egy vizit alkalmával ismerkedtem meg a történetével. Gyomorfekélyre utaló tünetekkel hozták le a kórházba, s valóban fekélye volt, akkora, mint egy ház,

a röntgenfelvétel azonnal kimutatta. A látható fekélynek minden orvos örül. A radiológus azért, mert jó felvételt készített, a sebészek meg azért, mert ők már előre tudták; el vannak ragadtatva és fenik a szikéiket. Pazar! Általában a beteg számára is pazar, nem úgy Marsha számára.

Az orvosok gyomorcsonkolást végeztek, eltávolították a gyomor legnagyobb részét, és lezárták a vékonybélnek a gyomorból kivezető végét. Ezután *a* vékonybélen pár centiméterrel lejjebb vágtak egy lyukat, majd ezt a részt hozzávarrták a gyomorból még megmaradt kis csonkhoz, s így Marshának egy új, a korábbinál sokkal kisebb gyomrot készítettek. Ez a Billroth-II néven ismeretes operáció rengeteg vágással és öltéssel jár, éppen ezért nagyon népszerű a sebészek körében.

Marsha könnyedén esett át mindezen, legalábbis mindenki szentül meg volt győződve erről egészen a harmadik napig, amikor is a vékonybél levált a gyomorcsonkról. Emiatt aztán a hasnyálmirigy és a gyomor nedvei mind szépen kiszivárogtak a hasüregbe, így Marsha kezdte saját magát megemészteni. Az emésztőenzimek a szó szoros értelmében keresztülrágták magukat a seben, és az asszony hasürege egyetlen hatalmas, nyitott sebkatlanná változott. A penetráns bűztől mindenkinek felfordult a gyomra. Engem azonban ebben a pillanatban legfőképpen az zavart, hogy tisztában voltam vele: sehogy sem tudok rajta segíteni. Egyszerűen nem tudok.

Amikor beléptem az apró kórterembe, ahová Marshát elkülönítették, a helyzet pontosan olyan rémes volt, mint amilyenre számítani, lehetett. Bőre rettenetes, sárgásszürke színű, két karja erőtlenül verdes az oldalán. A nővér láthatóan megkönnyebbült, hogy megérkezett az orvos, én azonban a legcsekélyebb önbizalmat sem merítettem ebből. "Ó, te ostoba liba, ha olvasni tudnál a gondolataimban, semmit sem találnál ott, csak egy tátongó űrt."

Marsha Potts rémes állapotba került. Átlapozva a kartonokat és a laboratóriumi leleteket, megpróbáltam valami utalást találni arra, hogy mi történik itt, no meg egy kis időt nyerni ahhoz, hogy összeszedjem minden tudományomat. Az ágy fölött egy nagy, fekete csótány araszolt a falon. Nem foglalkoztam vele, majd később elintézzük. Nehezen tudtam elképzelni, hogy az élet bármilyen formában az én gondolataimon múlhat.

Valami halvány emlék suhant át az agyamon. A pulzus, igen. Kitapintottam, és erőteljesnek találtam. Percenként mintegy 72, teljesen normális. Rendben. Akkor tehát, ha nincs vénás nyomás, miközben a szív szemmel láthatóan rendesen dolgozik, ez azt kell hogy jelentse, hogy nincs elegendő vér a vénás oldalon. Legalábbis én így gondoltam. Semmitől nem –

irtóztam jobban, mint hogy levegyem Marsha hasáról a vastag, átázott kötést. Izzadságcsöppek gördültek végig az arcomon. Átkozottul meleg volt. Vérnyomás? A nővér azt felelte, hogy 110/90. Hogy a nyavalyába lehet ilyen jó a vérnyomása és a pulzusa vénás nyomás nélkül? Vénás nyomás nélkül ugyanis a szív nem telődik, és ha nem telődik, akkor nincs is mit kipumpálnia, vagyis se vérnyomás, se pulzus, így kéne ennek lennie, ebben az esetben viszont nyilvánvalóan nem így van. A fenébe azokkal az élettanprofesszorokkal. Az egyetem élettani laborjában volt egy kutya; a szívéből, az artériáiból és a vénáiból csövek meredeztek. Amikor a professzor a vénás nyomás csökkentésével csökkentette a kutya szívébe jutó vérmennyiséget, az állat artériás vérnyomása, követve a vénás nyomást, gyorsan zuhant. Automatikusan és reprodukálhatóan, mintha csak egy gép lett volna az a kutya.

Marsha Potts azonban nem gép. Mégis, miért nem tud ő is úgy működni, mint azok az állatok a laboratóriumban, ahelyett hogy erőmet meghaladó feladat elé állít? Nem igazán tudtam, mivel kezdjem a vizsgálatot. A bőrén sehol sem látszott folyadékvisszatartásra utaló duzzanat, kivéve persze a hátát, hiszen Marsha már körülbelül három hónapja feküdt. Hátrahajlítottam a bal kézfejét, visszarándult. Fantasztikus! Ez a máj miatt van. Amikor a máj elégtelenül működik, furcsa reflex alakul ki: ha a kezet hátrahajtjuk a csukló irányába, a kézfej visszacsapódik, valahogy úgy, mint amikor egy kisgyerek "pá-pá"-t integet. Örömömben, hogy találtam valamit, újra megnéztem a kórlapot. Ez a reflex nem szerepelt rajta. A vénás nyomásról nem sok ismerettel rendelkeztem, ám a májkómáról oldalakat tele tudtam volna írni, jóllehet még nem sokszor találkoztam vele. Megpróbáltam a másik kézzel, a reflex itt is működött. Ez azt jelentette, hogy Marsha hihetetlenül rossz állapotban van. Míg én önelégülten nyugtáztam saját diagnózisomat, addig az asszony a szemem előtt haldoklott.

Gyakorlatilag szinte már meg is halt, formálisan azonban még él. Barátai vannak meg családja, akik úgy gondolnak rá, mint élő személyre. Vajon tud-e még gondolkodni? Valószínűleg nem. Egy röpke pillanatra átsuhant az agyamon, hogy tulajdonképpen jobban jár, ha meghal, de rögtön el is hessegettem a gondolatot. Honnan is tudhatná az ember, mikor jobb valakinek, ha meghal. *Tudni* ezt nem lehet; merő feltételezés az egész. Marsba Potts állapota fizikai értelemben is zavarbaejtő volt. Az a nő, mellén az övsömörrel, élőnek tetszett, de kétségkívül halott volt. Ez az asszony viszont

itt előttem, ebben a túlfűtött szobában, él, és mégis... Mi a helyzet az infúzióval?

– Mennyi folyadékot kapott az elmúlt huszonnégy órában? – kérdeztem a nővértől.

– Minden itt van, doktor úr, a bemenet–kimenet táblázaton. Körülbelül négyezer köbcentit.

– Négyezret? – Próbáltam leplezni a meglepődésemet, noha számomra nagyon soknak tűnt. – Milyen összetételben?

– Hát, főleg élettani sóoldat volt, meg némi M Isolyt – felelte.

Mi a fészkes fene lehet az az M Isolyl? Soha nem hallottam még róla. Elfordítva az egyik palackot, azt olvastam rajta, hogy "M Isolyt", a másik irányba fordítva pedig azt, hogy: "nátrium-klorid, kálium, magnézium..." Tovább már nem is kellett olvasnom; ebből baj nem lehet. A bemenet–kimenet táblázat látszólag nem több, mint számok kusza halmaza, de én szerettem ezt. Kezdő medikus korom óta lebilincselt a folyadékok és elektrolitok egyensúlya; olyannyira lebilincselt, hogy olykor képes voltam csak a nátrium miatt aggódni, a betegről meg majdnem elfeledkeztem. Ennél a betegnél a folyadékbevitel megegyezni látszott a veszteséggel, leszámítva azt a mennyiséget, ami a sebet borító hatalmas kötést itatta át. A nedvező sebre helyezett folyadékelszívó berendezés nem sokat ért. A könnyű ételt, amit az orrán át bevezetett szonda segítségével juttattak a gyomrába, szervezete alig hasznosította, mivel saját emésztőnedvei sipolyt vájtak a gyomor és a vastagbél közé, s így a táplálék a gyomorból gyakorlatilag közvetlenül a vastagbélbe került.

Marsha nem volt kiszáradva, vizelete azonban nyilvánvalóan fertőzésről árulkodott; a katéterzacskóban vér, epe és apró szervesanyag-darabkák úszkáltak. Gondoltam, megmérhetnénk a vizelet sűrűségét.

– Nincs véletlenül egy hidrométer itt az emeletén? – kérdeztem a nővért, aki nyomban eltűnt, túlságosan is megörülve annak, hogy feladatot kapott, mit sem törődve annak várható hasznával. Még mindig nem találtam semmi épkézláb magyarázatot Marsha vénás vérnyomására. Szívelégtelenségnek továbbra sem láttam jelét. Az elkerülhetetlen kétségtelenül küszöbönállt: meg kell néznem a sebét.

– Erre gondolt, doktor úr? – A nővér a vizelet cukortartalmának megállapítására szolgáló papírcsíkokat nyújtott felém egy üvegben.

– Nem, a hidrométer egy szerkezet, amit az ember lebegtet a vizeletben. Hasonló a hőmérőhöz.

A nővér újra eltűnt, én pedig megnéztem a címkét az üvegen. Lehet, hogy megvizsgálom a vizelet cukortartalmát is; semmi okom rá, hogy ne tegyem.

– Ez az, doktor úr?

– Igen, ez a kis mütyür. – Elvettem a hidrométert, és lekapcsoltam a katéterzacskót. Lélegzetemet visszatartva, hogy ne erezzem a bűzt, egy kis fiolába kitöltöttem annyi vizeletet, amennyi, úgy gondoltam, elegendő ahhoz, hogy a hidrométer lebegni tudjon benne. Óvatosan beleengedtem a szerkezetet a vizeletbe, de nem tudtam leolvasni. Az a vacak ahelyett, hogy szabadon lebegett volna, folyton odatapadt az üvegcse oldalához. Bal kezemben tartottam a fiolát és a jobb mutatóujjam középső ízületével megpöcögtettem, hogy elváljon a falától a műszer. Csak azt értem el, hogy a vizelet ráfröccsent a karomra. Még több vizeletet töltöttem a fiolába, és végül a hidrométer fel-le emelkedett. A fajsúly a normális tartományon belül, sőt tulajdonképpen teljesen normális volt, tehát Marsha nincs kiszáradva. Valami oknál fogva az orvosok szemérmesen tartózkodnak attól, hogy a “normális" szót minden körülírás nélkül használják; ehelyett mindig úgy fogalmaznak, hogy a “normális tartományon belül", vagy “lényegében normális".

Marsha újra felnyögött. Vettem egy mély lélegzetet, és egészen elkábított a szobában terjengő szagok szimfóniája. Amióta az eszemet tudom, mindig is képtelen voltam megbirkózni a kellemetlen szagokkal. Amikor középiskolás koromban valamelyik osztálytársam elhányta magát, mihelyt megéreztem a szagát, biztosra vehettem, hogy egy együttérző reflextől vezérelve magam is követem példáját. Az egyetemen meg a hármas maszk és a különféle pszichológiai trükkök ellenére is minden alkalommal émelyegve támolyogtam ki a kórbonctani gyakorlatról.

Miközben még mindig Marsha Potts állapotára igyekeztem magyarázatot találni, azon tűnődtem, nem lehet-e, hogy Gram-negatív baktérium került a szervezetébe. Például pseudomonas. A pseudomonas-fertőzés néha olyan állapotot, úgynevezett Gram-negatív szepszist idéz elő, amely az orvosok egyik réme. Az egyik pillanatban a beteg még jól van; aztán egy hidegrázás, és megette az egészet a fene. Talán ez lehet a magyarázata a hiányzó vénás nyomásnak is. Ám szepszisnek semmi jelét sem láttam.

Marsha most már egyfolytában nyögdécselt, s mintha minden egyes nyögésével engem vádolt volna. Miért nem tudok rájönni a baj okára? Átsétálva az ágy másik oldalára, a nővér figyelmét a csótányra irányítottam, amely lejjebb mászott néhány centivel, úgy vállmagasságba. A nővér kirohant, de egy pillanattal később már vissza is tért néhány méter toalettpapírral, s

kezelésbe vette a bogarat. Ezek a bogarak nem izgattak túlzottan, nem úgy, mint a New York-i kórház patkányai. Az ottani gondnokok folyton azt hajtogatták, hogy tudnak róla, meg hogy foglalkoznak a problémával, ám a patkányok nyugodtan grasszáltak a folyosókon le-föl.

Lehet, hogy elromlott az infúzió háromágú csapja. Ugyanis amikor az elzárócsapot átkapcsoltam a vénás nyomás mérésére, a mutató meg sem rezdült. Visszafordítottam a bütyköt, feltöltöttem a csövet sóoldattal, majd bekötöttem a betegbe. Ekkor néhány másodpercre állandósult a szint, mielőtt elkezdett volna gyorsan, majd egyre lassabban csökkenni, ahogy a nővér mondta, először 10 cm-re, majd végül nullára. Zavarbaejtő, különösen ez a háromágú elzárócsap. Még sohasem dolgoztam vele, igazából fogalmam sem volt, mikor merre kell fordítani a bütyköket.

Kértem a nővértől egy élettani sóoldattal teli nagy fecskendőt, majd a közvetlenül az ágyék alatt, a combvénába bekötött infúziós katéterről leoldottam az egész csőgubancot. Marshát már olyan régóta tartották intravénásan életben, hogy a karjain levő vének használhatatlanná váltak, így került sor a láb vénáira. Meglepetésemre a katéterbe egy csepp vér sem jött fel a vénából, még akkor sem, amikor az infúziós folyadék nyomása megszűnt. Ahogy a fecskendővel a katéterbe nyomtam a körülbelül 10 köbcenti sóoldatot, előbb határozott ellenállást észleltem, majd a folyadék hirtelen megindult. Amikor visszahúztam a fecskendő dugattyúját, vörös vércsík jelent meg a katéterben.

Az infúziós katéter végét Marsba vénájában nyilván elzárta valami, valószínűleg egy apró vérrög, amely úgy működött, mint egy gömbszelep; az infúziós oldatot beengedte, de kifelé tökéletesen zárt. Márpedig a vénás nyomás leolvasásához az kell, hogy a vér keresztülfolyjon a csövön. Mindezt elmondtam a nővérnek, ám azt nem mondtam meg neki, hogy a vérrög talán éppen Marsba tüdejében bolyong. Ha ott volt is, hála istennek, nem lehetett túl nagy.

Újra visszaakasztottam a csövet, megtöltöttem, és összekötöttem a vénával. Miután megbizonyosodtam arról, hogy a műszer normális vénás nyomást jelez, újraindítottam az infúziót.

– Elnézést, doktor úr, de nem tudtam – szólt a nővér.

– Nincs miért mentegetőznie, ne emésszе magát. – Örültem, hogy megoldottam egy problémát, még ha csak aprót is. Figyelembe véve, hogy üres fejjel láttam hozzá, az eredmény figyelemre méltónak tetszett, jóllehet a beteg állapota változatlan maradt. Marsha ismét felnyögött, ajkai

megrándultak. Emberi árnyék volt csupán, és most, hogy ennek újra tudatára ébredtem, a sikerélmény az utolsó cseppig elpárolgott belőlem. Már semmi mást nem akartam, mint eltűnni, de nem így rendeltetett.

– Doktor úr, ha már itt van, nem nézné meg Mr. Rosót? A csuklásától a többi beteg sem tud aludni.

Miközben a nővérrel végigvonultunk a folyosón Roso kórterme felé, arra gondoltam, milyen szokatlan építmény is ez a kórház. Sehol sem láttam még hasonlót. Az előterek közvetlen kapcsolatban állnak a külvilággal, legalábbis a régi, földszintes résznél, ahol a pázsit egészen az épületek faláig ér. Az udvart egy hatalmas majomkenyér fa uralja; hajladozik és susog a szélben. A belső udvarokat tökéletesen kimanikűrözték és hatalmas trópusi fákkal díszítették. Mennyire más is ez. mint azok a kórházak, ahol idáig megfordultam. New Yorkban az orvosi egyetem udvarán csak egy fa állt, de azt is kivágták, még mielőtt eljöttem. Amúgy csupa cement és tégla, és minden sárga. De mind között a leglepusztultabb kórház a Bellevue, ahol negyedéves klinikai gyakorlatomat végeztem. A falak mindenütt lehangoló barna festékkel voltak lekenve; pergett lefelé, és olyan undorító volt, hogy mindig a folyosók közepén jöttünk-mentünk, távol a falaktól. Az ügyeleti szobában kitört ablak és egy bizonytalan rendeltetésű csőhálózat éktelenkedett. A kórtermektől távol, a kórház túlsó szárnyában jelölték ki nekünk azt a bizonyos szobát, s csak úgy lehetett odajutni, ha az ember átnavigált a tüdőosztályon, ahol a tüdőbajosokat kezelték. Útközben gyakran öntudatlanul is visszatartottam a lélegzetemet, így aztán mindig levegő után kapkodva érkeztem meg célomhoz.

Ha Dante ismerte volna a Bellevue-t, prominens helyet biztosított volna számára a Pokolban. Egyszer láttam egy filmet, ami a Bellevue-re emlékeztetett: *A per* volt Kafkától. Ebben a szereplők örökkön-örökké végeláthatatlan folyosókon közlekedtek. Ilyen a Bellevue is, végeláthatatlan folyosók labirintusa, amelyek különösen végeérhetetlenek akkor, ha az ember visszatartja a lélegzetét. Ha akadt olyan ablak, amelyik elég tiszta volt ahhoz, hogy az ember keresztüllásson rajta, odakint sem látott egyebet, mint egy újabb mocskos épületet végeláthatatlan folyosókkal. Mintha csak féltek volna itt az emberek a természet ártatlan hírnökeitől.

Egy alkalommal nagyon siettem a férfimosdóba, miközben beléptem az ajtón, már húztam is lefelé a cipzáramat. Ekkor a szó szoros értelmében belebotlottam néhány betegbe, akik kórházi fecskendőkkel szorgalmasan

heroint adagoltak maguknak. Ez volt az első, ám korántsem az utolsó alkalom, hogy a betegeim meg akartak ölni.

Hawaii semmiben sem hasonlított a Bellevue-re. Itt nem fenyegettek meg, legalábbis eddig még nem, a falak mindenütt tiszták, és gondosan festik őket, még az alagsorban is. Eddig azt hittem, hogy minden kórházi alagsor egyforma, itt azonban még az is tiszta volt, sőt ragyogó.

Nem is tudom, miért nyugtalanított annyira a tébécé. Gondolom, amiatt a megmagyarázhatatlan érzés miatt, ami mindannyiunkban megvan, hogy tudniillik bizonyos dolgok árthatnak nekünk, és ebben a meggyőződésünkben senki és semmi nem tud megingatni bennünket. Amikor annak idején a hipertóniáról olvastam, valahányszor megfájdult a fejem, azt hittem, hogy nekem is magas a vérnyomásom. A tébécétől talán azért irtóztam, mert az első diagnosztizálandó betegem tébécés volt.

Medikus korunkban eleinte egymás tüdejét vizsgálgattuk, nagy derültség és némi instrukció közepette. Aztán kibuszoztattak bennünket egy elfekvőkórházba, ahol első alkalommal figyelhettünk meg tüdőbetegeket. Ezt a helyet Goldwater Memorialnak hívták, *s* mellette még a Bellevue is luxushotelnek tetszett. Miután találomra kihúztam egy kartont, elindultam az egyik férfi ágya felé. Annyira zöldfülű voltam, hogy szinte ott éreztem a feliratot a homlokomon: “Másodéves orvostanhallgató, első kísérlet". Minden remekül ment egészen addig, míg csak az ágy jobb oldalán állva meg nem akartam hallgatni a beteg bal rekeszszögletét. A mellkasa fölött áthajolva megkértem, hogy köhögjön, amit ő meg is tett, bele egyenesen a fülembe. Szinte éreztem, ahogy az antibiotikum-rezisztens tuberkulózisbacilusoktól nyüzsgő sárgás köpetcseppek végigfolynak az arcomon meg a hajamon. Attól sem könnyebbültem meg, hogy a férfimosdóban a folyékony szappannal hamarjában megmostam a hajam. Hazaérve kényszeresen csak mostam, mostam magam, mint Lady Macbeth.

Ez idáig ebben a kórházban egyetlen tüdőbajossal sem akadt dolgom. Lehet, hogy Hawaiiban egyáltalán nincs is ilyen beteg.

Merengésem véget ért, A nővérre néztem, akivel együtt mentünk megnézni Rosót. Ez a nővér is Hawaii kincsei közé tartozott: rendkívül csinos, karcsú alak, mandulaszemek és gyönyörű fogak; gyanítottam, hogy kínai és hawaii vér keveredik benne.

– Szeret szörfözni? – kérdeztem, amikor a férfiszárny ajtajához értünk.

– Nem tudok – felelte lágyan.

– A kórház környékén lakik?

– Nem, a Manoa-völgyben lakom a szüleimmel. – Pech. Szerettem volna még tovább hallgatni a hangját, ám megérkeztünk Roso kórterméhez.

– Hányt Roso?

– Nem, egyáltalán nem, csak csuklik. Soha nem gondoltam volna, hogy a csuklás ennyire kínzó lehet. Nyomorultul van.

Mielőtt beléptem volna a kórterembe, ránéztem az órára, éjfél körül járt. De még így sem bántam, hogy be kell néznem Rosóhoz. Sok tekintetben ő volt a legkedvesebb betegem. A falakon apró éjszakai égők villództak, zümmögésük elvegyült az egyenletes lélegzés és horkolás hangjával. Hirtelen éles csuklás hasított bele a zsongásba, és a horkolások kiestek ritmusukból. Roso egészen belekékülhetett már a csuklásba. Gyakornokságom második reggelén operáltuk. Ami azt illeti, a többes szám első személy nem igazán pontos: a főorvos és egy másodéves bentlakó orvos végezte az operációt, én meg három órán át a sebkampókat tartottam. Én nem szégyelltem bevallani műtőbeli alkalmatlanságomat, s ahogy a dolgok álltak, sebészi járatlanságom tartósnak ígérkezett. Ellentétben a legtöbb medikussal, akik kötelességszerűen lelkesednek a sebészetért, én híján voltam minden műtőbeli tapasztalatnak, jobbára azért, mert nem vágytam rá, no meg azért is, mivel engem sokkal jobban érdekeltek az operációt követő elektrolit- és folyadékproblémák. És ez így mindenkinek megfelelt. A többi orvostanhallgató nem csípte a kémiát, nekem meg az esett nehezemre, hogy órákon keresztül álldogáljak a műtőben, és elnézzem, ahogy mások vágnak és varrnak. Különösen az után a jelenet után, amit akkor éltem át New Yorkban, amikor másodszor “mosakodtam be".

Rák miatti teljes emlőeltávolításhoz, vagy ahogy ezt orvosi nyelven mondják, radikális mastectomiához írtak ki, amit a Nagyfejűnek, a Világhírű Sebésznek magának kellett elvégeznie. Mindössze másodéves lévén nagyon nyugtalankodtam, *s* az meg, hogy mindenki egy kissé feszültnek látszott, még a rezidensek is, csak fokozta aggodalmamat. Egyszer csak bemasírozott a műtőbe a Nagyfejű, uralkodói méltósággal és késve, mint mindig. Beletúrt a nagy sterilizációs tálcán lévő eszközökbe, majd felkapta az egész tálcát, és úgy ahogy volt, földhöz vágta. Közben azt ordibálta, hogy ilyen kopott, görbe, ócska szerszámokkal egész egyszerűen nem lehet dolgozni. Az aneszteziológus ijedtében felugrott és leverte a maszkot a betegről. Én mag felszívódtam, remélve, hogy senkinek sem fogok hiányozni, mint ahogy nem is hiányoztam.

Később persze rákényszerültem, hogy végigasszisztáljak néhány operációt, azonban mind a mai napig nem sikerült kiismernem a sebészeket. Egyikük

például nagyon csendes, kellemes modorú fickónak látszott egészen addig, míg csak be nem tette a lábát a műtőbe, ahol egyszer tanúja voltam annak, hogy hozzávágja a fogót a rezidens aneszteziológushoz, mert a beteg megmozdult. Egy másik alkalommal ugyanez a sebész kiutasította az egyik asszisztenst a műtőből, mondván, hogy hangosan szuszog. Akárhogy is, eleddig nem sok késztetést éreztem magamban arra, hogy a műtőben időzzem, s elég zöldfülűnek számítottam a sebészet dolgaiban, amikor megkezdtem gyakornokságomat.

Gyakorlatlanságom ellenére tisztában voltam a bemosakodás! rutinnal, tudtam, hogyan kell kezet mosni, hogyan kell megszárítani, hogyan kell felvenni a műtősruhát és a kesztyűt; még néhány sebcsomót is meg tudtam kötni. Jórészt próba szerencse alapon sajátítottam el mindezt. Először harmadéves medikus koromban öltöztem be varrni egy ambuláns műtőben. Szokás szerint tíz percet töltöttem azzal, hogy megmostam a kezemet és a karomat, kitisztogattam a körmeimet. Azután magamra ügyetlenkedtem a műtősruhát. Rajtam volt már a bő nadrág, a sapka, a maszk, az egész miskulancia, majd a nővér rám segítette a gumikesztyűt. Huszonöt percnyi koncentrált erőfeszítés után végül is készen álltam az indulásra; a kezem olyan steril volt, mint egy holdkőzet. De aztán akaratlanul arrébb tettem egy széket, s így indultam volna a beteg felé, ily módon persze beszennyeztem a kezemet, a ruhámat, mindent. A nővér és a rezidens hisztérikus nevetésre fakadt; még a megszeppent beteg is csatlakozott hozzájuk, hiszen kezdhettem az egészet elölről.

Roso esetében még a sebkampók mögül is jól láttam, hogy fekélyoperációja körül semmi sem megy simán. A – főorvos folyamatosan átkozódott az erős vérzés miatt, s nekem egyet kellett értenem *azzal*, hogy Roso szövetei csakugyan vérzékenyek. Különösen erős volt a vérzés a hasnyálmirigy közelében, ám a két orvosnak nagy nehezen mégiscsak sikerült elvégeznie a Billroth-I-et, ami azt jelentette, hogy összehurkolták a gyomrát és a beleit úgy, ahogy az a műtét előtt volt, leszámítva persze a fekély környékét. Az én tisztem Roso bőrének összevarrása volt. Ez senki emberfia számára nem lett volna különösebb mutatvány, kivéve engem; nekem igencsak meggyűlt vele a bajom. Már-már arra gondoltam, hogy megkérem az egyik rezidenst, tegye oda az ujját az első csomóra, mintha csak karácsonyi ajándékot csomagolnánk. Egy pillanatra még mulattatott is a gondolat.

Valójában egy olyan egyszerű művelet, mint egy csomó megkötése, pokolian idegesítő tud lenni. A varrószál legtöbbször vékony, és nehéz a

gumikesztyűn keresztül kitapintani, már csak azért is, mert éppen az ujjbegyeknél a legvastagabb a gumi, holott itt kellene az új jaknak a legérzékenyebbeknek lenniük. Annyit már tudtam, hogy a csomót úgy kell megkötni, hogy a seb szélei találkozzanak, éppen összeérjenek, de se ne feszüljön, se pedig alá ne pöndörödjön a bőr. Éreztem, hogy mindenki engem néz, és ítélkezik. Hiába minden tudás, itt most semmi más nem számított, csak a csomó, hiszen varrat nélkül az egész operáció fabatkát sem ér.

A jobb kezemben lévő fekete selyemszál vége eltűnt a bőr alatt a seb egyik oldalán, majd felbukkant a másik oldalon, összefogtam a bal kezemben lévő fonal másik szálával, és megcsináltam az első hurkot, olyan szorosra húzva, hogy a sebszélek éppen összeérjenek. És most a következő hurok. Ám abban a pillanatban, hogy lazítottam a húzáson, a seb szétugrott. Újra összehúztam, és amilyen gyorsan csak tudtam, ráhurkoltam a második csomót, remélve, hogy áthidalom a keletkezett szakadékot. Az eredmény azonban szánalmas lett, a seb szélei veszedelmesen eltávolodtak egymástól. Ekkor, legnagyobb kétségbeesésemre egy kéz nyúlt előre, és ollóval elnyisszantotta a csomót, miközben a háttérben visszafojtott kacarászás bugyborékolt.

Egy másik kéz újrakezdte az öltést, könnyedén lebuktatva a görbített tűt a bőr alá, hogy összehúzza a sebet, majd kidugja a másik oldalon. Esdeklően felnéztem az égre: mire jó, hogy itt vagyok, ha még egy csomót sem vagyok képes megkötni?

Még egy lehetőséget kaptam Rosón, a második öltéssoron, amely az ellenkező irányba indult. Amikorra elkészült a második hurok, a varrat olyan szoros lett, hogy a bőr apró ráncokat vetett, és a seb szélei a húzástól alápöndörödtek. És jött megint az olló; egy kis szívesség a másodéves rezidenstől, aki az első csomókat is elnyisszantotta; a seb megkönnyebbülten szétnyílt, Olyan könnyűnek és ritmusosnak tetszett az egész, ha más csinálta. Itt-ott azért sikerült felfedeznem egy-két trükköt, egy csavarintást például az első hurok után. Ahelyett, hogy. az első huroknál hagynánk lógni a szálat, hátrafelé húzzuk, mindkét szálat magunk felé. De ez még nem elég az üdvösséghez. Újra megpróbáltam, valamivel jobb eredménnyel, bár a varrat megint túl szorosra sikeredett. Mindenesetre Rosóval csak-csak elkészültünk, legalábbis egyelőre.

Az első baljós jel a csuklás volt, amely az operációt követő harmadik napon jelentkezett. Szabályosan érkezett minden tizennyolcadik másodpercben, s először mulatságosnak tűnt. Ami azt illeti, Roso kórházi kuriózummá vált óramű pontosságú csuklásával. Még csak ötvenöt éves volt,

ám az ananászföldeken eltöltött évek nem múltak el fölötte nyomtalanul: sokkal idősebbnek látszott a koránál, hajlott, csontsovány férfi, nadrágja folyton lecsúszott, ahogy keresztülvánszorgott a kórtermen, maga előtt tolva infúziós állványát. Neki is tönkrementek már a vénái, s Marshához hasonlóan neki is az ágyékába kötötték be az infúziós katétert. Ez aztán még több bajt okozott. Mert ha olyan szorosra húzta a nadrágzsinórt, hogy a nadrág rajta maradjon, akkor az infúzió leállt, így aztán egyik kezével az infúziós állvány rúdját szorongatva, a másikkal pedig a nadrágját tartva kellett közlekednie...

Roso a Fülöp-szigetekről származott, és angol szókincse ötven vagy hatvan jellegzetes szóból állt, amelyeket érzelmi megnyilvánulásaihoz használt...Test lenni nem erős többé" – szokta mondogatni, s ennyi elég is volt, akár a japán haiku költészetben. Értettem és nagyon kedveltem őt. Volt valami hihetetlen tartás ebben a férfiban. Azt hiszem, ő is kedvelt engem, s erre, mint később kiderült, nagy szükség is volt mindama erőfeszítések közepette. amelyekkel az életét igyekeztem megmenteni. Valahányszor Roso meglátott a reggeli vizitek során, csuklása ellenére is, amitől egész teste vonaglott, szélesen elmosolyodott. Bárki láthatta, mennyire kimerült. Minden elképzelhető gyógymódot, amit csak a sebészeti, orvosi és gyógyszerészeti könyvekben felleltem, kipróbáltam rajta, sőt a népi gyógyászat csodaszereit is, de még a papírzacskóba lélegzés sem segített. A modern tudomány kincsestárából merítve belélegeztettem vele egy palack 5 százalékos szén-dioxidot, minden eredmény nélkül. Az amil-nitrit és a kis dózisokban adagolt Thorazin sem vált be, mint ahogy a kalcium sem, amellyel azért próbálkoztam, mert arra gondoltam, hogy a csuklás összefüggget túlfeszített idegállapotával; reflexei olyan erőteljesek voltak, hogy amikor gumikalapácsommal a térde alá ütöttem, lerúgta a papucsát. Mindezenközben a legnagyobb tévedésem az volt, hogy a csuklást nem vettem elég komolyan. Elszigetelt jelenségnek tartottam, holott sajnos a lappangó katasztrófa első jele volt.

A következő tünet akkor lépett fel, amikor a rezidens orvos úgy rendelkezett, hogy. vegyék ki Roso gyomrából a csövet, és kezdjék el szájon át itatni. Roso gyomra egy órán belül normális méretének a kétszeresére fúvódott fel, és hányni kezdett. Szánalmasabb látványt elképzelni is nehéz. Csuklás, hányás és álmatlanság: ezek bármelyike elég ahhoz, hogy megőrjítse az embert, ám a derék kis Roso még mindig csak mosolygott, valahányszor meglátott. “Test lenni nem erős többé" – mondogatta, mindig ugyanazokkal a szavakkal, ám a hangsúlyában minden alkalommal volt egy árnyalatnyi változás. “Test fog lenni erősebb hamar" – vettem át az ő szóhasználatát azon

a furcsa módon, ahogy az ember a külföldiekkel rendszerint társalog. Valahogy hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy a másik könnyebben megérti, ha magunk is hibásan beszélünk. Orvostanhallgató koromban a spanyol anyanyelvű betegek között azon kaptam magam, hogy ilyeneket mondok: "Kell operáció, belül, hasban". Ennek persze semmi értelme, hiszen ha a beteg a szavakat külön-külön érti, akkor megérti a helyesen fogalmazott mondatot is. Az ilyen beszéd valami ösztönös igyekezet arra, hogy közel kerüljünk a másik emberhez, kontaktust teremtsünk vele. Így aztán szegény öreg Rosót megint infúzióra kötötték, amelyet folyamatos gyomorszivattyúzás kísért egy csövön keresztül, amely úton a gyomra felé eltűnt az orrában. Az állandó csuklástól elgyötörtén hányni kezdett, valahányszor kivettük a csövet, függetlenül attól, kapott-e enni, vagy sem. Néhány nappal korábban a cső teljesen eldugult. Amikor átöblítettem, hogy megszüntessem a dugulást, egy kávészemhez hasonlatos valami került elő belőle. Alvadt vér. Szerencse, hogy érdekelt a folyadék- és elektrolit-egyensúly, hiszen naponta többször is meg kellett állapítanom, mennyi nátrium és klorid van a testből eltávozó folyadékokban, s ezeket is, no meg a szokásos tápanyagokat is pótolni kellett. Magnéziumot is adtam neki. hátha segít. Ez azután történt, hogy ráakadtam egy, a magnéziumhiánnyal foglalkozó cikkre a kórház könyvtárában.

Roso nagy baja azonban másutt volt, az én hatáskörömön kívül. Marsha Pottshoz hasonlóan nála is szivárgás kezdődött a vékonybél és a gyomorcsonk összeillesztésének a helyén, azzal a különbséggel, hogy Roso esetében tartott a varrat. Csak állandóan szivárogtak a nedvek, elzárták a gyomrát és csuklásra késztették. Infúzión kellett tartani, és a testsúlya napról napra csökkent, már nem nyomott többet harminchat kilónál. Tehettem az infúziójába fehérjét, glükózt, kipróbálhattam minden létező tápoldatot, amit a cikkekben találtam, Roso még így is fogyott, soványabb lett, mint egy csontváz. S mindezen poklok közepette egyre csak mosolygott és mondogatta a maga haikuját. Kedveltem őt. Mi több, ő az én betegem volt; mindig odamentem hozzá, amikor csak szüksége volt rám.

– Hogy van, Roso? – kérdeztem tőle most, hogy fölé hajoltam. Micsoda látvány itt a félhomályban. Nem visel mást, csak pizsama alsót, az ágyékába bekötve az infúzió, orrából kiáll a szonda. És minden tizennyolcadik másodpercben teste összerándul a csuklástól.

“Doktóór úr, nem erős többet, túl gyönge már" – ennyit bírt csuklás nélkül, egy szuszra kimondani. Tennünk kell valamit, Nyaggattam már a kezelőorvost, a főorvost, mindenkit, hasztalan. Azt mondták, várjunk, de én

tudtam, hogy nem várhatunk. Roso még mindig bízott bennem, ám akarata egyre gyengült. “Doktóór úr, akarni nem élni" – *csuklás.* – “Ez lenni túl sok." Soha senki nem mondta még ezt nekem. Beledermedtem. S bár megértettem, mit érez, magamnak sem mertem bevallani, hogy idáig jutott, hiszen láttam már nemegyszer, mi történik azokkal a betegekkel, akik feladják a harcot. Szétesnek, víz alá merülnek. Valami az emberi lélekben képes összetartani a testet még a teljes összeomlás előtt is, de ha a lélek utat enged, s hagyja, hogy a test véghezvigye, amit akar, akkor nincs többé segítség. A kétségbeesés néha annyira érthető, hogy az ember már nem is várja el a betegtől, hogy remélni tudjon. Roso azonban most kimondta, hogy nincs miért élnie, s ettől minden megváltozott. Azt mondogattam magamnak, hogy talán csak tudatni akarta velem, közel áll ahhoz, hogy feladja, de igazából még nem tette meg.

Iszonyúan nagy szüksége van az alvásra. S bár ezen tudok segíteni – kétélű kard ez. A Sparin, egy erős altató, biztos hogy kiüti, elaltatja még a csuklást is. Ám a csővel a torkában amúgy is fennáll a tüdőgyulladás állandó veszélye, hát még ha öntudatlan; a cső nélkül viszont elhányhatja magát, s ha hányna, miközben nincs magánál, akkor a hányadék könnyen a tüdejébe juthat.

A Demerol meg az öregember, akit halottá nyilvánítottam, még mindig nem ment ki a fejemből. A rokonai roppant megértően viselkedtek, egyáltalán nem éreztek rá a bennem dúló kételyekre, szavaimat szentírásnak vették, egy arcizmuk sem rándult a boncolás hallatán. De mi történt volna, ha azt mondom, én csak úgy gondolom, hogy az édesapjuk meghalt? Honnan is tudhatnák, hogy az élet és a halál közti különbség olykor egyáltalán nem mutatkozik meg feketén-fehéren, hanem csak homályosan és bizonytalanul. Itt van például Marsha Potts: él-e még, vagy valahol a határmezsgyén van? Azt hiszem, élőnek kell mondanom, hiszen javulhat az állapota, talán; másrészről azonban valószínűleg sohasem lesz jobban. Az agyát minden bizonnyal súlyos károsodás érte. Ugyancsak biztosra vehető, hogy a máj egy része is elpusztult, hiszen sárgaságban, sőt májkómában szenved, no meg a vesék is javarészt felmondták már a szolgálatot. A helyzet megint csak nem egyértelmű, mint ahogy az sem, hogyan döntsék Roso és a Sparin kérdésében.

Ám Rosónak szüksége volt a pihenésre, és én leküzdhetetlen vágyat éreztem, hogy tegyek érte valamit. Nagyon erős az emberben a segíteni akarás. Amikor példának okáért valaki elájul a tömegben, biztos, hogy az egyik mellette álló elrohan egy pohár vízért, a másik meg kerít egy párnát a feje alá. Orvosi értelemben mindkét cselekedet nevetséges, ám az emberek

jobban érzik magukat, ha tehetnek valamit, még akkor is, ha a helyzet olyasfajta cselekvést igényelne inkább, amire nincsenek felkészülve.

Számtalanszor volt ilyen érzésem. Egyszer, egy középiskolai futball csetepaté alkalmával én is ott voltam a dulakodók között, amikor az egyik kölyöknek hallható reccsenéssel eltört a lába, és a térd alatt kifordult a helyéről. Nem voltak túl nagy fájdalmai, mi, többiek mégis pánikba estünk, és én a szokásos reflexnek megfelelően elrohantam, hogy egy pohár vizet szerezzek neki. Azt hiszem, ebben a pillanatban döntöttem el, bár öntudatlanul, hogy az orvosi pályára lépek. Teljesen a hatalmába kerített az a lehetőség, hogy az ember megtanulhatja, mit tegyen, hogyan elégítse ki cselekvési kényszerét.

Nos, Peters, jól van, most már orvos vagy, tegyél hát valamit Rosóért. Igen, jöjjön a Sparin! Abban a másodpercben, hogy ezt eldöntöttem, a céltudatos cselekvés boldogsága áradt szét bennem.

– Roso, elaltatom, érezni erősebbnek magát!

Leültem a nővérpultnál, a mandulaszemű nővér elém csúsztatta Roso kórlapját. Most még csinosabbnak láttam, mint korábban.

– Maga kínai? – kérdeztem tőle anélkül, hogy felnéztem volna.

– Kínai és hawaii. Anyai nagyapám hawaii volt. Arra gondoltam, nem is lenne rossz megismerni.

– És miért a szüleivel lakik?

Erre nem kaptam választ. Hát, ott egye meg a fene. Kihajtottam a kórlapot, hogy ráírjam a Sparint. Azért mégis kár! Úgy festett, mint azok a lányok, akiket a hawaii vízesések alatt reméltem látni. Csakhogy túl sokat penészedtem bent a kórházban ahhoz, hogy bármiféle vízesést is láthattam volna, ami pedig a szexuális életemet illeti (amennyiben ezt annak lehet nevezni), az Janra korlátozódott. Eszembe jutott, vajon ott lesz-e még. Éjfélre járt.

Jobb, ha sürgősen eltűnök innen a fenébe, gondoltam, miközben leírtam, hogy "100 mg Sparin, intramuszkulárisan, azonnal", majd húztam egy vonalkát, hogy jelezzem az új rendelvényt, s odébb csúsztattam a kórlapot a pulton. Roso aludni fog.

– Doktor úr, ha már itt van – hangzott fel ekkor a vésztjósló kérdés –, nem nézné meg a begipszelt és a végtagbénulásos beteget?

– Mi a baj a begipszelttel? – firtattam gyanakvóan, attól tartva, hogy új gipszet akar ebben az időpontban.

– Azt mondja, hogy nyilallást érez a hátában, valahányszor megmozdul.

– És a bénult?

– Nem hagyja, hogy beadjam neki az antibiotikumot.

Ami azt illeti, nem nagyon fűlt a fogam ehhez az esethez. A bénák körülbelül ugyanakkora lelki kínt okoztak nekem, mint a tüdőbajosok. Gondolataim visszatértek az orvosi egyetem egyik legimpozánsabb épületéhez és egyben leglehangolóbb gyakorlatához, az idegsebészethez és az ideggyógyászathoz. Soha nem felejtem el az egyik beteget, akit meg kellett vizsgálnom. Én egy tűvel szurkáltam, ő meg válaszolgatott. Olyan egészségesnek tűnt, hogy nem is értettem, miért van ott. Egy újabb szúrás után azonban a szeme hirtelen fennakadt, testének jobb oldala megfeszült, ettől átfordult a bal oldalára, és majdnem legurult az ágyról. Csak a szeme fehérje látszott, én meg a meglepetéstől ugyanúgy megbénultam, mint ő, és nem tudtam, mi a fenét csináljak. Még vízért sem szaladhattam el. A betegnek csupán epilepsziás görcsei támadtak, ám én ezt akkor még nem tudtam. Ha rajtam múlik, meg is halhatott volna, én csak álltam ott tátott szájjal. Senki, aki kívül él a kórházak világán, el nem tudja képzelni, mit jelent egy ilyen krízis egy orvostanhallgató számára. A betegágy mellett olyan átkozottul elbizonytalanodik az ember, hogy a legszívesebben felszívódna, ha valami nem úgy megy, ahogy kéne.

Az ideggyógyászaton a hallgatóktól elvárták, hogy zsebre dugott kézzel, állva élvezzék végig a professzor elegáns fejtegetéseit. “Egyes gerincvelői idegpályák átkereszteződnek, mielőtt elérnék az agyat. Más idegpályákkal ez nem történik meg. Ha egy elváltozás a gerincvelő egyik oldalát érinti, attól az átkereszteződő idegpályák még működnek. Ez a beteg, figyeljék meg, képes ugyan érzékelni a hőmérséklet változását, ám semmiféle saját magára irányuló érzete nincs. Akárhogy mozgatom is a lábujját, ő semmit sem érez belőle." És így tovább.

Ezután sorban mindenki elmondta a véleményét azokról a cseles kis hőmérséklet-érzékelő rostokról, amelyek a gerincvelő mellső szarvában átkereszteződnek, és az oldalsó spinotalamikus kötegben haladnak az agyi központ, a talamusz ventrális posterolaterális magja felé. Heves vita kerekedett arról, hogy vajon ezeknek a rostoknak van-e ideghüvelyük. Nincs még egy olyan orvosi szakma, amely ennyire fellengzős zsargonban fogalmazna. Ugyanakkor maga a beteg különösebben senkit sem érdekel. Ami azt illeti, nem is nagyon marad rá idő, ha az ember megpróbálja fejben tartam mindezeket az idegpályákat, segíteni rajta pedig úgysem lehet.

Talán éppen a tehetetlenség az, ami annyira megnehezíti számomra, hogy érzelmileg a helyükre tudjam tenni az ilyen bénulásos eseteket. Élénken emlékszem egy neurológiai esetre az egyetemről, holott egyáltalán nem valami kuriózumról volt szó. A beteg előttünk feküdt egy lélegeztetőkészülékben. Arcizmai folyamatosan rángatóztak, de ezen kívül egyetlen porcikája sem mozdult már, semmiféle cselekvésre nem volt képes, nem volt más, mint egy mozdulatlan, érzéketlen szövet- és csonthalmaz: teljesen reménytelen eset. Csak a lélegeztető tartotta életben. A professzor azt mondta: “Roppant érdekesnek fogják találni, uraim, ezt az esetet. A törés a processus odontoideusnál következett be, és a gerincvelőt pontosan a fej és a nyak határán metszette át". A professzor rajongott az ilyen esetekért. Rábökött a szájon át készült röntgenfelvételre, és büszkén közölte, hogy a diagnózis szilárd. Ekkor szünetet tartott, felfújta magát, mint egy gerle, és még hosszan turbékolt arról, hogy az első nyakcsigolya hogyan mozdult ki a tengelyéből. Én nem tudtam levenni a szemem a betegről, aki mereven bámulta a feje fölött lévő tükröt. Egyidős lehetett velem, és halálra volt ítélve. A tudat, hogy az ő teste meg az enyém alapvetően egyformák, hogy az egyetlen különbség köztünk mindössze egy apró folytonossági hiány bent. mélyen a nyakban, és hogy ez a jelentéktelen különbség az életet vagy a halált jelenti, olyan elementáris erővel ébresztett rá a saját testi mivoltomra, mint még soha semmi. S még szégyelltem is. Éhség vett erőt rajtam, érezni kezdtem az ujjaimat, megfájdult a hátam, csupa olyan érzet futott át rajtam, amilyenben neki már soha többé nem lesz része. Elöntött a tehetetlen düh meg valami sajgó szívfájdalom. A mozgás annyira hozzátartozik az élethez – szinte maga az élet –, hogy épkézláb emberben fel sem merül a mozgásképtelenség gondolata. S mégis, ott volt előttem a halál az életben, s az elmém azt sikoltotta, hogy a saját fizikai létem is csak egy törékeny szálon függ, azon, amelyik ebben a lélegeztetőkészülék alatt fekvő fiatalemberben elszakadt. Sötét pillanataimban azóta is arra gondolok, hogy talán nem a gyógyítás hátborzongató szakmáját kellett volna választanom, mégsem tudtam rászánni magam arra, hogy hátat fordítsak neki. Vajon a többi orvosban is felmerülnek hasonló kételyek?

Most azonban várt a begipszelt beteg. Kivettem egy gipszvágót a szekrényből, és elindultam a nővérrel a folyosón. Befordulva a kórterembe, odamentünk egy férfihoz, akit a köldökétől kezdve, végig a jobb lábán, rézsútos gipsz borított, le egészen a lábujjakig. Bal lába szabad. Aznap reggel törte el a combcsontját valahol középtájon az ágyék és a térd között, azonnal

begipszelték. S mint ahogy az első napon ez lenni szokott, a férfi a szoros gipszöntvény foglyaként rettentő kényelmetlenül érezte magát. Megkerestem a gipsznek azt a szélét, amelyik szorította, és elkezdtem farigcsálni. Gyorsabban ment volna az ambulancián lévő elektromos gipszvágóval, ám az éjfél nem a legalkalmasabb időpont egy olyan szerszám használatára, amelyiknek a hangja leginkább egy láncvágóéhoz hasonlatos. Amellett a vibrációtól a betegek halálra rémülnek, hiába bizonygatja nekik az ember, hogy az elektromos gipsz vágó vibrációja nagyon gyors, s éppen ezért csak kemény tárgyakat vág. meg sem karcol egy olyan puha anyagot, mint a bőr. A beteg egészen addig érteni látszik a dolgot, míg a vágó jajongva működésbe nem lendül, könnyedén hasítva ketté a sziklakeménységű gipszet, és abban a pillanatban kiül az arcára a kétségbeesés,

Végeztem a vagdosással. combcsonttöréses betegem megkönnyebbülten feküdt vissza, hálálkodva fordult egyik oldaláról a másikra.

– Sokkal jobb, doktor úr. Nagyon köszönöm.

Az ilyen apróságoktól jobban érzi magát az ember. Igaz ugyan, hogy az utcáról betérve bárki más is le tudta volna faragni azt a kellemetlenkedő gipszdarabot, de sebaj. A tudat, hogy az a férfi most már zavartalanabbul fog pihenni, valahogy igazolta a jelenlétemet. Még csak most kezdtem hozzászokni ahhoz, hogy egy gyakornoknak nem túl gyakran adatik meg, hogy könnyítsen a betegen. Általában kínozza őket, tűket szurkai beléjük, szondákat tuszkol le az orrukon, operáció után köhögésre biztatja őket, hogy minél jobban átszellőzzön a tüdejük. Az effajta köhögés különösen tüdőműtétek után nehéz és fájdalmas. A tüdősebészetben általánosan alkalmazott eljárás a szegycsont kettévágása középen, majd az operáció végeztével annak újbóli összedrótozása. Négy-öt órával később a tisztem az, hogy hamar ledugjak egy kis csövet a beteg légcsövébe, erőteljes köhögésre ingerelve a nyálkahártyát. Az eredmény garantált. Mint amikor megakad valami a légcsövünkben, a beteg megállás nélkül köhög, s a roham kellős közepén úgy érzi, hogy darabokra szakad; megpróbálja abbahagyni, ám képtelen rá, szakad róla a verejték, és teljesen kimerül, mire kihúzom a csövet. Hosszú távon talán jót teszek neki, mert megússza a tüdőgyulladást vagy valami annál is rosszabbat, ott és akkor azonban pokolian megkínozom. Ehhez képest nem is olyan apróság, hogy segíteni tudtam a begipszelt férfin.

Eufóriám azonban nem tartott sokáig, hiszen még szembe kellett néznem a bénával. Nyaktól lefelé teljesen lebénult, hason feküdt egy Striker-féle ágyban. Kacskaringós káromkodások fakadtak ki belőle. A teste alól

előtekeredő cső egy vizelettel félig telt műanyag zacskóhoz csatlakozott. Ezeknél az eseteknél a vizelés mindig nagy problémát jelent. Mivel a megbénult beteg elveszti uralmát a hólyagja felett, katéterezni kell; a katéterrel viszont jön a fertőzés. Az általam látott Gram-negatív szepszisek zömét a húgyutak fertőzése okozta. A tiltott abortuszok tartoztak csak a gyakoribb kivételek közé. Harmadéves orvostanhallgató koromban, a nőgyógyászati gyakorlat végén annyi abortusz miatti szepszissel volt dolgunk, hogy azt hittük, járvány söpört végig New Yorkon. Az áldozatok többnyire fiatal lányok voltak, akik általában megvárták, míg a fertőzés elhatalmasodott, s csak akkor jöttek be, és még ekkor sem voltak segítségünkre a diagnózis megállapításánál. Soha. Némelyikük úgy halt meg, hogy az utolsó pillanatig tagadta az abortuszt. Az abortusz engedélyezésével, gondolom, megváltozott a helyzet. De abban az időben számos Gram-negatív szepszist láttam elhatalmasodni, megfordíthatatlan kísérőtüneteivel együtt: nulla vérnyomás, veseelégtelenség, ma jelhálás. S ezek a Gram-negatív baktériumok jól tenyésznek a vizeletben, különösen ha a beteget a szokásos antibiotikumokkal kezelik.

Odalépve a fickóhoz, aki ott feküdt sírva és átkozódva, átgondoltam mindezt. Jobb híján zsebre dugtam a kezemet, nem tudtam, mit tegyek vagy mondjak. Én vajon mit éreznék, ha ott feküdnék húszévesen abban a furcsa szerkezetben, és mindenki azt hajtogatná, hogy rá se rántsak, nemsokára jobban leszek, s persze tudnám, hogy mindez hazugság? Úgy gondoltam, talán azt szeretném, ha lenne valaki, aki erős és határozott, és aki nem néz hülyének, hanem egyenesen beszél, így aztán, igyekezvén erősnek mutatni magam, azt mondtam neki, hogy be kell adnunk az antibiotikumot, tudjuk, hogy ez kemény dolog, mégis meg kell lennie. Férfiként kell viselkednie, nem tehet másként.

Néha magunk is meglepődünk a saját szavainkon. Nem tudom, vajon hittem-e, amit mondtam, mindenesetre kijött belőlem. Amíg ott álltam, a fiú abbahagyta a sírást, elég hosszú időre ahhoz, hogy a nővér beadhassa neki az injekciót. Hirtelen fontossá vált számomra, hogy tudjam, vajon megkönnyebbült-e, vagy csak dühös, de néni láthattam az arcát, ő meg nem mondott semmit. Én sem. A nővér törte meg a csendet, odaszólt neki, hogy próbáljon meg aludni. Mivel semmi sem jutott az eszembe, amit mondhatnék, kezemet gyöngéden rátettem a vállára, és eltűnődtem, vajon érzi-e az érintésemet és a szomorúságomat.

Tudtam, hogy ott kell hagynom őt, különben összeesek. Minden kórházban, minden pillanatban ezernyi teendő akad, hol egy dréncső ellenőrzése, hol egy seb megvizsgálása, hol egy elfeküdt nyakról szóló panasz orvoslása, hol egy infúzió újraindítása. Ami azt illeti, a nővérek itt, Hawaiiban nagyon jók az infúziók bekötésében; az orvosegyetemen ez a medikusok elsődleges feladata volt. Akár esett, akár fújt, minket semmi meg nem mentett attól, hogy akár hajnali fél négykor is azzal hívjanak fel, hogy trappoljunk végig New York elhagyatott utcáin csak azért, hogy bekössünk egy infúziót. Egy emlékezetes téli éjszakán, miután szembeszálltam az elemekkel, a klinikán egy vénátlan emberrel találtam magam szemben. Szúrtam és káromkodtam és megint szúrtam, míg végül egy csecsemőknél használatos tűvel sikerült eltalálnom egy vénát a kézfején. Aztán haza az esőben, zuhanás az ágyba a több mint egyórás ébrenlét után. Ekkor a telefon újra megszólalt. Ugyanaz a nővér volt. Félig bocsánatkérően, félig támadólag közölte, hogy miközben feltett még néhány ragasztócsíkot, hogy megerősítse az infúziót, véletlenül elvágta a csövet.

Akárhogy is, egy kórházi osztályon mindig rengeteg a tennivaló. Még ha a nővérek értik is a dolgukat, ha feltűnik egy orvos a környéken, biztos, hogy azonnal elhalmozzák feladatokkal, így hát gyorsan meglógtam. Már csak egyetlen dolgot akartam tenni, mielőtt visszamennék a szobámba: benézni Mrs. Takurához az intenzív osztályra.

Az intenzív osztályt sohasem hívtuk teljes nevén, hanem csak intenzívnek. Ennek a szónak bűvös hatása volt a gyakornokokra, hiszen ez az a hely, ahol az események zajlanak, ez a hely a megszakítás nélküli krízisek színtere. Mindig fennáll a veszélye annak, hogy egy éjszaka legalább kétszer riasztják az embert az intenzívre, és ennél már csak az a veszély nagyobb, hogy az embernek fogalma sincs róla, mi a teendő. Az meg, hogy a nővérek rátermettek és intelligensek, csak rontja a helyzetet. Az ember ilyenkor eltűnődik, hogy vajon mit is tanult négy hosszú egyetemi év alatt. A Schwartzman-reakciót, azt aztán megtanultuk. Két előadás is foglalkozott a témával, holott senki sem tudta biztosan, hogy létezik-e ilyen egyáltalán. Az valami fantasztikus, ha egy orvos mindent tud egy olyan betegségről, ami talán nem is létezik, viszont az intenzíven még a nővéreknél is kevésbé találja fel magát. Persze ha a betegnek történetesen Schwartzman-reakciója van, akkor nyerő vagyok: órákig képes vagyok ugyanis csevegni többek között arról, hogy néznek ki ilyenkor a vese disztális tubulusai a fénymikroszkóp alatt. Ami azonban a dolog gyakorlati részét illeti, arra valahogy sohasem

jutott idő az egyetemi évek alatt. A nővérek hároméves képzésük során jobbára ágytálakat cipelnek. Ez nem tisztességes, tudom, az ő képzésük mégis közelebb áll a mindennapokhoz, szemben a temérdek mechanizmussal, enzimmel és Schwartzman-reakcióval, amit nekünk be kellett bifláznunk. Ezzel az erővel akár ágytálakat is hordhattam volna az intenzíven. Gyakran éreztem úgy, jobb, ha eltűnök a fenébe, még mielőtt olyasmi történne, ami intelligens reagálást igényel.

A gyakornok persze azért gyakornok, hogy menet közben csipegesse fel a szakma fortélyait, de. ha már az egyetemen többet elleshetne belőlük, azzal ő is, meg a betegek is jobban járnának. Egy kórházban senkit sem érdekel, mit tud az ember a Schwartzman-reakcióról. A sebész csak a varratokat nézi. “Gyönge – szól –, harmatgyönge." A nővér meg arra kíváncsi, hogy mennyi Isuprelt tegyen 500 köbcenti dextrózoldatba. “Hm, mennyit szokott adni a betegnek? – Általában 0,5 milligrammot. – Hm, ez körülbelül rendben van." S közben az embernek nincs mersze megkérdezni, vajon az Isuprel azonos-e az Isoproterenollal. A nővér talán kíváncsi a cerebellum ventrális nukleuszainak talamikus kapcsolataira? Nem, és igaza is van hiszen az intenzíven egyetlen emberen sem segít vele. Micsoda élet!

Efféle gondolatok motoszkáltak az agyamban, amikor belöktem magam előtt az intenzív lengőajtaját. Mint mindig, most is rácsodálkoztam egy pillanatra a tudományos fantasztikum és a kemény valóság e furcsa keverékére. A falakról és a mennyezetről furcsa berendezések lógtak alá, ezernyi gombbal, kapcsolóval és oszcilloszkópernyővel ékesen. A hanglokátor hangjához hasonló csipogások szimfóniává olvadtak össze a lélegeztetők tiktakoló zajával és egy ágy fölé görnyedő anya visszafojtott hüppögésével. Az élet felett őrködő gépek állandó villódzásukkal élőbbnek tetszettek, mint maguk a betegek, akik mozdulatlanul feküdtek, múmiákként hasas kötésekbe burkolva, műanyag csövekkel a fémrudakra aggatott palackfüzérekhez kapcsolva. Mindez együtt: idegen, sejtelmes környezet.

A kívülállók mindig heves érzelmekkel reagálnak az intenzívre. Ez az osztály a haláltól, és a kórháztól mint a halál színhelyétől való félelem határozott fizikai megtestesülése. Például a rák – korunk legrettegettebb betegsége – a kórházon kívül addig nem létezik, míg csak nem te magad vagy az áldozat, vagy a közeli hozzátartozód, vagy a barátod. Itt az intenzíven viszont a rák benne van a levegőben, terjed, mint a füstköd a városok fölött. Ha az ember sokáig dolgozik itt, maga is hajlamos megfeledkezni arról, hogy a kórház olyan hely, ahol nemcsak véget ér, hanem kezdődik is az élet. Hiszen

a kisbabák nem ezen az osztályon születnek, s ez a hely az emberek többsége számára, okkal, a baljóslatút, az ismeretlent, a visszavonhatatlant jelképezi. A halál várótermét, ahol az élet egy hajszálon függ.

S bár épeszű emberi lény nem szívesen teszi be a lábát egy kórházba, mégis, ha már ott van az intenzíven, megejti annak delejes varázsa, a baljós látvány ellenére is, vagy talán éppen amiatt. Tekintete ide-oda röpköd, és közben képzeletben emlékművet emel a gyógyászat megfoghatatlan erejének. A gyógyászat, ezekkel a gépekkel, biztosan csodákra képes. Különben minek lenne az a sok drága műszer itt? Érezhetők azonban a félelem rejtett áramlatai is, amelyek a látogató ámulatába vegyülnek, s olyan felemás helyzetbe sodorják, hogy szökne is, meg maradna is egyszerre.

Más okból ugyan, de magam is megéltem már ezt a kettős érzést. Én már tudom, hogy a gépek zöme semmit sem csinál. Néhány kisebb masina – amelyek ránézésre jelentéktelennek látszanak – végzi az igazi munkát. Azok a kicsi zöld lélegeztetők például, amelyek tiktakolva pumpálják a levegőt mindazokba, akiknek szükségük van rá, érnek annyit, mint az összes többi eszköz együttvéve. A komplikáltabb berendezések a képernyőikkel meg az elektromos csipogásukkal semmit sem csinálnak egészen addig, míg az ember figyelni nem kezdi működésüket. Az egyetemen annyit megtanultam, hogyan kell leolvasni ezeket az oszcilloszkópernyőket. Tudtam, hogy az ernyőn felfelé futó meredek ív a szívizomzat sejtjeibe beáramló nátriumionok millióit jelzi. Ezután egy csúcs jelenik meg az ernyőn, ahogy a sejtek összehúzódnak, s ugyanekkor a sejtszervecskék őrülten dolgozni kezdenek, hogy az ionokat visszapumpálják a sejten kívüli térbe. Fantasztikus elgondolni; mégis, ez a tudományos bűvészkedés csak az egyik fele a munkának. Még hátravan, hogy az ívek és görbék értékelése alapján az orvos megállapítsa a diagnózist, majd gyógyszert rendeljen, így aztán az intenzíven mindig tudathasadásos állapotba kerültem; egyrészt maradtam volna, hiszen itt percek alatt is rengeteget lehetett tanulni, másrészt mindig attól rettegtem, hogy fogalmam sem lesz. mi a teendő, ha rám hárul minden felelősség, minthogy én vagyok az egyetlen orvos a környéken.

Ami azt illeti, félelmem párszor már be is igazolódott. Például amikor gyakornokságom első ügyeletének éjszakáján az intenzívre szólítottak, vérzés miatt. Felfelé loholva azzal nyugtatgattam magam, hogy helyi nyomással mindenfajta vérzés elállítható. De aztán, amint a szobába lépve megláttam azt a férfit, a földbe gyökerezett a lábam. A szája mindkét sarkából ömlött a vér, fojtogatta a vörös folyam, a felszökő véres áradat. Nem véres hányadék, tiszta

vér volt. Csak álltam ott elborzadva, döbbenten, miközben a férfi tekintete segítségért könyörgött. Később megtudtam, hogy nem lehetett volna segíteni rajta, a rák teljesen szétroncsolta a tüdővénát. Nekem azonban csak az számított, hogy felsültem, kiürült az agyam, és mozdulni se bírtam. A következő éjszakák során újra meg újra belémhasított a jelenet, s ma már kényszeresen törekszem arra, hogy tenni tudjak valamit, még akkor is, ha a betegen nem segítek vele.

Mrs. Takura a sarokban feküdt, egy felpárnázott ágyban. Közel nyolcvanéves lehetett, fejét lágy, fehér haj keretezte. Bal orrlyukából egy Sengstaken-szonda lógott ki, amelyet egy gumival rögzítettek, teljesen eltorzítva ezzel az orrát. Szája sarkában néhány alvadt vércsepp. A Sengstaken-szonda körülbelül 6 milliméter átmérőjű, meglehetősen durva szerszám. Ezen a vastag szondán belül három szűkebb furat található. Két furathoz kis gömbök csatlakoznak, az egyik a szondán belül a rövid furatnak, a másik pedig a hosszúnak a végén. A betegnek le kell nyelnie ezt a szerkezetet, ami sohasem könnyű feladat, különösen akkor nem, ha a beteg vért hány, márpedig többnyire ez a helyzet. Mihelyt a szonda lent van a gyomorban, a cső végén lévő gömböt amolyan narancs méretűre fújják fel, mintegy lehorgonyozva a szondát. A cső közepe táján helyezkedik el a második gömb; felfújt állapotában hot dog formát öltve befészkeli magát a nyelőcső alsó részébe. A harmadik furat keskeny, de hosszú, s egész egyszerűen arra szolgál, hogy rajta keresztül távozhassanak a gyomorból a nemkívánatos nedvek, például a vér. Ez az egész szerkezet pedig arra való, hogy a hot dog formájú gömbnek a nyelőcső falára gyakorolt nyomásával megszüntesse a nyelőcső vérzését.

Korábban csak egyszer, még az egyetemen kezeltem olyan beteget, akinek Sengstaken-szondára volt szüksége. Alkoholista volt, és súlyos cirrózisban, azaz májzsugorodásban szenvedett. Mrs. Takura természetesen nem volt alkoholista, az ő betegsége egy évekkel korábban lezajlott májgyulladásban gyökeredzett. Ám a két esetben közös az, hogy a károsodott máj akadályozza a vér áramlását, így a májhoz vezető és onnan visszainduló gyűjtőerekben fokozatosan megemelkedik a vérnyomás, ami azzal jár, hogy a nyelőcső vénái kitágulnak, és néha át is szakadnak. Bár az alkoholistát csak egy-két napig kezeltem, arra mégis élénken emlékszem, hogyan próbáltuk lenyeletni vele azokat a gömböket. Mikor ez nem sikerült, elvitték a sebészetre, és soha többé nem láttam viszont.

A portális hipertenzió előidézte nyelőcsői vénatágulatok vérzése súlyos eset, Mrs. Takura állapotát azonban idáig sikerült stabilizálnunk azzal, hogy levezettük a szondát. Körülbelül nyolc órával későbbre tűzték ki az operációt.

Keleties neve, keletiesen túláradó derűje és belső nyugalma ellenére Mrs. Takura nem látszott keletinek. Valahányszor elbeszélgettünk, elméje mindig tiszta volt és élénk, s tudta, mi következik. Ez a halk szavú asszony, úgy hiszem, egy tájfun kellős közepén is nyugodtan tudott volna beszélgetni a muskátlijairól. Amikor megkérdezte tőlem, hogy vagyok, s ezt soha nem mulasztotta el, láttam rajta, hogy tényleg érdekli. Jól megvoltunk egymással. Mindamellett úgy éreztem, nem fog meggyógyulni. Támad ilyen érzése az embernek némelyik beteggel kapcsolatban. Pusztán ösztönös gyanú ez; néha nem is válik be.

Néhány órával azután, hogy felvettük a kórházba, az orvosok megpróbálták kivenni belőle a Sengstaken-szondát, ám ekkor újra erőteljesen vérezni kezdett, és sokkos állapotba került, még mielőtt sikerült volna visszadugni a szondát. Mivel aznap este nem én voltam ügyeletben, semmit sem tudtam a vérzésről és az egész drámáról. Másnap reggel aztán jól rám ijesztett, amikor azt láttam, hogy a vérnyomása hirtelen 80/50-re esik és a pulzusa 130-ra nő. Szerencsére észnél voltam, és rögtön vért adtam- neki, mivel rájöttem, hogy az állandó vérzés miatt csökkenhetett a vérnyomás. Ahogy a vérnyomása szépen növekedni kezdett, a hangulatom is vele együtt javult. Ok, hatás, gyógymód. *A* siker talán tartós önbizalommal kellett volna hogy eltöltsön, ám furcsa módon az a gondolat, hogy bármilyen helyzeten segíthet egy helyes döntés, csak még idegesebbé tett. Vért adni helyes, ám egyszerű döntés; a következő eset aligha lesz ilyen egyszerű.

Ezen az éjjelen Mrs. Takura kedves és nyugodt volt, mint mindig. Ellenőriztem a vérnyomását és a gömbökben uralkodó nyomást, majd összevissza matattam, hogy megpróbáljam igazolni az ottlétemet. Igazából csak beszélgetni szerettem volna vele.

– Szóval, készen áll a kis operációra?

– Igen, doktor úr, ha maga készen áll, én is készen állok.

Ez szíven ütött. Bizton éreztem, hogy nem rám, hanem az egész operáló orvoscsoportra gondolt. Rám semmiképpen sem gondolhatott. Én fényévekre álltam attól, hogy egy ilyen műtétet elvégezzek, annak ellenére, hogy egy csomó mindent tudtam róla, legalábbis elméletben. Húszperces kiselőadást tudnék tartani a portális nyomásgradiensről, a lehetséges műtéti megoldásokról, a “vég a véghez", meg a “vég az oldalhoz" típusú

porto-cavalis anasztomózisok előnyeiről és hátrányairól. Még a lép és a vese vénái közötti csatlakozás ábrájára is emlékszem, ez "vég az oldalhoz" típusú. Az egésznek az a lényege, hogy a nyelőcsőben a vénás nyomást úgy csökkentik, hogy a máj vénás rendszerét, amelyben megemelkedett a nyomás és ez vérzést okozott, egy olyan vénával kapcsolják össze, ahol a nyomás normális, például az alsó üreges vénával, vagy a bal vesevénával. Emlékezetemben rögzültek ezeknek a beavatkozásoknak az összehasonlító halálozási adatai is, de nem akartam erre gondolni. Hogyan is lehetne összeegyeztetni egy mosolygó beteg látványát *a* húszszázalékos halálozási arány gondolatával?

– Mi készen állunk, Mrs. Takura. – Jól megnyomtam a “mi"-t, holott igazából azt akartam mondani, hogy “ők", hiszen én még csak nem is láttam ilyesfajta, porto-cavalis anasztomózisnak nevezett operációt. Elméletileg fantasztikus. A professzorokat semmi sem izgatja jobban, mint ha arról beszélhetnek, hogyan változik meg a nyomás, és hogy mit hurkolnak össze mivel. S ha már belelendültek, akkor különös élvezettel locsognak az Umblabla Egyetemen működő Szárnyaló Henry obskúrus cikkeiről (Henry természetesen mindig kebelbarát), amelyekből a napnál világosabban kiderül, hogy az Amblublu Egyetemen működő Balfácán Tommy nagyon téved, amikor azt hiszi, hogy az intralobuláris vénás nyomás gradiense meg a portális interlobuláris plexus nem fontos. Pontosan ezt, ezt a sódert hallja az ember az orvosegyetemi gyakorlatokon. S ahhoz, hogy nyerő lehessen, idéznie kell a legérthetetlenebb cikkekből is, amelyek a nyomás- vagy a pH-gradiensekkel foglalkoznak, határozottan ki kell jelentenie, hogy Szorgos Johnny meggyőzően bizonyította (bármiféle kétely egyenlő a katasztrófával), hogy hetvenhét betegből (a szám, még ha hasraütésszerű is, elengedhetetlen) mind a hetvenhét elhalálozott, mihelyt kórházba került. Hogy a végén mit mond az ember, az egyáltalán nem számít, a lényeg az, hogy közben elegendő számadatot, gradienst és a szerzőre vonatkozó személyes információt sorakoztasson fel; ilyenkor aztán megdicsőült és az évfolyam élén tündökölt. Még egy professzori vállveregetést is kaphatott: “Jól van, Peters, igazán remekelt ma". S hogy mi lesz közben Mrs. Takurával? Felejtse el a beteget, ember, itt most a vér hidrogénionjairól van szó, a pH-ról – kis p, nagy H!

Emlékszem rá, amikor egyszer, még az egyetemi gyakorlatok során körülálltunk egy beteget. Rövid fehér köpenyben ácsorogtak a medikusok, ezt nem nehéz kitalálni. A rövid fehér köpeny és a fehér nadrág a gyakornokok és a bentlakók ismertetőjele volt. S aztán a csúcs, a mosónők álma: felsorakoztak

a hosszú, alaposan kikeményített fehér köpenyek is, olyan patyolatfehéren tündököltek, hogy mellettük a lepedő kifejezetten szürkének tetszett. Kell-e mondanom, kik viselték azokat a köpenyeket?

Valaki megemlítette a páciens betegségének a nevét, s mi, mintegy gombnyomásra, bonyolult fejtegetésbe kezdtünk a pH-értékekről, a nátriumionokról, a glükózpumpákról, valamint Houstonban, Kaliforniában és Svédországban megjelent közleményekről. Nevek röpködtek ide-oda, mintha akadémikusok pingpongoztak volna egymással. Vajon ki áll elő a legújabb névvel, a legfrissebb eredménnyel? Izgalmunkban szinte a lélegzetünket is visszafojtottuk, amikor egyikünk megjegyezte, hogy rossz ágynál állunk. Az előttünk fekvő beteg nem abban a betegségben szenved, amiről mi vitatkozunk. A játszma egy csapásra véget ért, mi pedig csendben odaoldalogtunk a következő ágyhoz. El nem tudom képzelni, mitől volt ennek ekkora jelentősége, hiszen arra sem volt időnk, hogy egy pillantásra méltassuk a beteget. Talán amiatt szégyenkezett mindenki, hogy egy betegséget illetéktelen páciens jelenlétében vitattunk meg.

– Próbáljon meg aludni egy keveset, Mrs. Takura. Minden rendben lesz. – Hátranéztem a vállam fölött, hogy lássam, dereng-e már a tengerparton. A nővérek nem sokat törődtek velem, többnyire azért; mert lefoglalta őket a szemközti sarokban fekvő férfi. Az EKG monitorja nagyon szabálytalan szívműködést jelzett. Az asszony még mindig ott szipogott vastagon bekötözött tizenéves fia mellett. A gyerek fejsérülést szenvedett, autóbaleset következtében; szegény kölyök azóta se nyerte vissza az eszméletét. Elindultam az ajtó felé, kinyitottam és kiléptem. – A nappal éjszakára váltott. Az éles fények, a gépek hangja és a nővérek sürgés-forgása: mindez hirtelen megszűnt, ahogy az ajtó becsukódott mögöttem.

Ismét a kórházi folyosó csendes sötétje ölelt körül. Balra egy nővér ült a pult mellett, a közvetlenül előtte álló lámpa fénye kirajzolta a körvonalait. Minden más homályba veszett. Befordultam a teljes sötétségbe borult folyosószárnyra. Már csak annyit kellett tennem, hogy jobbra fordulok, lemegyek a lépcsőn és átmegyek az udvaron abba a szárnyba, ahol a szobám van. Talán alhatom pár órát.

Hirtelen fény villant a hátam mögött, és egy hang felkiáltott.

– Szívmegállás, doktor úr! Szívmegállás! Jöjjön gyorsan!

Mire megfordultam, a fény kihunyt, látómezőm közepén fényfoltok villóztak. Berlini blokád, kubai rakétaválság, a tonkini öböl; válságövezetek mind, hogyne, de az otthonomtól olyan távoliak. Számomra ez volt az igazi

katasztrófa, amitől a legjobban rettegtem. Első gondolatom az volt, hogy nemcsak az elsőként érkező orvos leszek, hanem (az éjszaka kellős közepén járunk) valószínűleg az egyetlen is, és ha rajtam állna, akkor most eltűnnék a balfenéken, s egy pillanatig sem morfondíroznék azon, hogy gyáva voltam-e, vagy csak realista. Ehelyett persze hanyatt-homlok rohantam a beteghez, pontosan úgy, ahogy a fiatal gyakornokok a köztudatban élnek, összeszorított ujjaim között vadul himbálódzó sztetoszkópommal végig egy sötét folyosón.

Mindenki látott már ilyet a tévé képernyőjén meg a mozivásznon. Idegtépő. Olyasvalami, mint a kürtszó felhangzása és a lovasság megjelenése a csata kritikus pillanatában. De mire gondol eközben ő, a gyakornok? Attól függ, hová rohan. Ha koromsötét van, akkor megpróbál egy darabban odaérni. Emellett sok múlik azon is, hogy mennyire tapasztalt. Ha rövid ideje, éppen csak pár hete gyakornokoskodik, akkor ijedten, pontosabban rémülten rohan. S közben csak remélni tudja, hogy nem ő érkezik majd elsőnek.

És most itt áll, kissé zihálva, ám teljes testi épségben. Az elmeállapota, az már más lapra tartozik, ugyanis még az a kevéske ismeret is, aminek addig még a birtokában volt, a nagy izgalomban mind elpárolgott az agyából. “Ne bajlódjanak az orvosságok nevével és adagolásával – hajtogatta mindig a gyógyszertan-professzor –, csak a koncepcióra összpontosítsanak." És most közöljem a nővérrel, hogy adjon be a haldoklónak 10 köbcenti koncepciót?

Ahogy kinyitottam az intenzív ajtaját, ismét körülvett az elvarázsolt világ, és természetesen azt láttam, hogy én vagyok az egyetlen orvos égen és földön, teljesen magamra hagyva a két nővérrel, akik a szabálytalan EKG-jú férfi ágya mellett állnak. Mialatt néma káromkodásra nyílt az ajkam, akaratlanul is megragadtam az ágy oldalrácsozatát, mintha támasztékot keresnék. Már nem a tévébeli gyakornok voltam, visszaváltoztam hallatlanul tapasztalatlan és halálra vált valódivá. Ki fog lelket verni belém, ha ez a férfi meghal? A nővérek? Az egyetemi professzorok? Az itteni orvosok? A kórház? Mert én még nem tanultam meg a legfontosabbat, azt, hogyan bocsásson meg az ember saját magának.

Visszanéztem az ajtóra, megint csak a csodában bízva. Abban, hogy hirtelen feltűnik egy rezidens. Ebben a pillanatban váratlanul megvilágosodott előttem, miért van az, hogy számos ragyogó képességű és elhivatott orvostanhallgató végigjárja az egyetemet, s aztán, amikor a gyakornokságra kerülne a sor, szakot vált, és kutatással vagy valami egyébbel kezd foglalkozni. A gyakornokságnál minden jobb. Itt valami nincs rendjén. Hogy lehet az, hogy a gyakornok semmiféle hasznos tudásnak nincs a birtokában

akkor, amikor az első hetekben az intenzívre kell rohannia? És a meglett orvosok miért nem segítenek neki? Az esetek többségében még a segítőkészebbje is csak annyival jobb a többinél, hogy magába fojtja a rosszindulatát. Mind azt hajtogatja: “Mi is átmentünk ezen az egész szarságon. A franc essen belé, most rajtad a sor."

Hát így végeztem a dolgom az intenzíven, minden segítség nélkül, most azonban szerencsém volt. Az EKG monitorján vadul rohangáló, kétségbeejtően egyenetlen elektromos impulzusokat lehetett látni, olyasmit, mint amikor egy gyerek dühösen össze-vissza firkál. Amikor a csipogó hang egyre magasabb lett, s egy iszonyúan gyors staccatóba csapott át, rájöttem, hogy ez kamrai fibrilláció. A beteg szívizma remegő, koordinálatlan tömeggé változott. Most már tudtam, mi a teendő: “sokkolni" fogom.

Ami azt illeti, a döntést sokkal inkább a nővérek hozták meg, semmint én magam. Ők egy lépéssel mindig előbbre járnak. Most is bekapcsolták már a defibrillátort, és egyikük felém nyújtotta a távkapcsolót.

– Mekkora a feszültség? – kérdeztem, nem mintha tényleg érdekelt volna, hanem mert a kérdés némi biztonságérzetet adott.

– Maximális – felelte a távkapcsolós nővér.

Az egyik elektródot a mellkas közepére helyeztem, pontosan a szegycsont fölé, a másikat pedig a mellkas bal oldalára. Furcsa módon a beteg légzése nem szűnt meg teljesen, az eszméletét sem vesztette el. Az akadozó lélegzetvétel mellett csupán kába arckifejezése árulkodott gyötrelemről, mintha a légzés minden erejét felemésztené.

Megnyomtam a távkapcsoló gombját. Egész teste hevesen összerándult, megmerevedett, két keze a levegőbe lendült, majd visszahanyatlott. Az EKG-görbét a hirtelen áramütés letörölte az oszcilloszkópernyőről, ám aztán visszatért, és normálisnak látszott. Amikor a csipogás is visszatért, normális érverést jelezve, és a férfi vett egy mély lélegzetet, megnyugodtam. Körülbelül tíz másodpercig minden tökéletesnek látszott. De aztán ismét megszűnt a légzés, s ezzel egyidőben a pulzus is, miközben az EKG-görbe kifogástalan maradt. Ez őrület! A normális EKG-görbe zéró pulzussal nem szerepelt a tankönyvekben. Agyam nagyszabású teniszpartit vívott. Csak úgy röpködtek benne a fogalmak előre-hátra: elektromos aktivitás, elektromos aktivitás, de se szívverés, se légzés.

– Adjon egy laringoszkópot meg egy endotracheális csövet.

Az egyik nővér már a kezében tartotta mindkettőt. Oxigént kell kapnia. Az oxigén és a széndioxid kicserélődését biztosítani kell, s hogy ez

megtörténhessék, le kell vezetnünk a légcsőbe egy mesterséges csövet, és a beteget lélegeztetnünk kell.

A csövet egy hosszú, vékony eszköz, a gégetükör vagy laringoszkóp segítségével juttatjuk le, amely villanófénnyel működik. Ennek a műszernek a végén van egy körülbelül 15 centiméter hosszú kis lap, ezzel felemeljük a nyelvgyököt és láthatóvá tesszük a légcső bemenetét, ahová az endotracheális csövet be kell vezetnünk. Amikor a lapocska becsúszik a torokba, megpróbáljuk betájolni a gégefedőt, amely nyelés közben elzárja a légcsövet. Ezalatt a beteg mögött állunk, jól hátraszorítjuk a fejét, s küszködünk az olyan zavaró tényezőkkel, mint a vér, a nyál vagy a hányadék. S amikor már látható a gégefedő, mögé csúsztatjuk a lapocskát, majd egy picit tovább lefelé, és előrehúzva felnyitjuk. Ha szerencsénk van, akkor a hangszalagok magasságában, amelyek krémszínűek lévén jól megkülönböztethetők a garat vörös nyálkahártyájától, láthatóvá válik a gége.

Ez az ideális állapot. A gyakorlatban az ember a szabad kezével többször is ide-oda tologatja a műszert a torokban, mert nem találja a gégét. S ha mégis sikerül rálelnie, a bajok távolról sem érnek véget, hiszen a cső lecsúsztatása pokolian nehéz. A hangszálak között megbújó felbecsülhetetlen értékű nyílást ugyanis az utolsó másodpercben mindig eltakarja a gumicső, így nem marad más hátra, mint vakon ledugni. Az esetek többségében a vaktában való tapogatódzásnak az az eredménye, hogy az ember a csövet a nyelőcsőbe dugja, így amikor oxigénhez szeretné juttatni a beteget, vagyis levegőt fúvat belé, a tüdők helyett a gyomor fúvódik fel. S mindezenközben általában van valaki, aki éppen a mellkast nyomogatja, így aztán a gégetükör rendszerint nekikoccan a fogaknak vagy kiugrik a szájból, s mindent elönt az ilyen vagy olyan fajta váladék. Az intubálás számomra merő lidércnyomás.

Mivel azonban senki más nem volt a környéken, aki elvégezhette volna helyettem, kihúztam a férfi ágyát, s a feje mögé kerültem, kezemben az endotracheális csővel.

– Mi a baja különben? – kérdeztem sietve, miközben hátrahúztam a fejét.

– Nem mindig engedelmeskedik a pacemakerének – felelte az egyik nővér.

A dolog hirtelen több értelmet nyert.

– Mit kapott? Mi van abban a palackban? – kérdeztem az infúziós palack felé intve.

– Isuprel – hangzott a válasz, mire azt mondtam, kapjon többet. Tudtam, hogy az Isuprel erősíti és gyorsítja is a szívműködést.

– Mennyit?

Mennyit? Halvány segédfogalmam sem volt róla.

– Hadd szaladjon. – Semmi jobb nem jutott eszembe. A férfi feje jól hátrahajlott, a laringoszkóp mélyen benne a torkában, mégsem láttam a hangszálakat. – Kérek egy ampulla bikarbonátot. – Amikor az egyik nővér eltűnt a látómezőmből, örömmel konstatáltam, hogy végre saját gondolatom is támadt. Ezután feltűntek a hangszálak. Fehéres körvonalaik úgy váltak ki a vöröses környezetből, mint valami föld alatti kamra kapui. Egyszerre csak sikerült a csövet különösebb erőfeszítés nélkül becsúsztatni a gégébe.

Ám szinte ugyanabban a pillanatban, hogy lecsúsztattam a csövet, a beteg odakapott és kitépte. Elöntött a méreg, de csak egy pillanatra, amíg észre nem vettem, hogy újra lélegzik. Erőteljes, határozott érverést lehetett kitapintani a csuklóján. A nővér megjelent a bikarbonáttal. Ostoba módon be akartam adni neki, csak azért, mert nekem jutott eszembe és nem a nővéreknek, de leginkább azért, mert annyi mindent tudtam az elektrolitokról, a pH-értékekről és az ionokról. Ám közben abba is belegondoltam, hogy mi történik majd a kalciumszinttel. A kalcium is, meg a kálium is trükkösen viselkedik, ha megváltozik a pH. Féltem, hogy túlkombinálom a dolgot és mindent elrontok, így hát döntöttem, nem használom fel a bikarbonátot, van nekem elég bajom anélkül is.

Váratlanul egy aneszteziológus robbant be kifulladva az ajtón, aztán egy másik gyakornok, akit egy rezidens, majd még egy rezidens orvos követett. Mindegyikük álmosnak látszott. Az egyikükön nem volt zokni, s fél arcán maglátszottak a párna gyűrődésének nyomai. Kisvártatva tovább szaporodtunk, berontott még egy rezidens. Körülbelül ez volt az a pillanat, amikor én érkezni szerettem volna. Amikor már minden jó kezekben van, és közös döntés születhetik. Ami azt illeti, kezdtem már megnyugodni, bár a pulzusom még mindig sebesen vert. Az újonnan érkezett orvosok elhelyezkedtek a nővérpulton és a székeken. Az egyik belelapozott a kórtörténetbe, ezalatt a másik felhívta a beteg kezelőorvosát. Én a beteg mellett maradtam, aki beszélni kezdett. Smithnek hívták.

– Köszönöm, doktor úr. Most már úgy érzem, jól vagyok.

– Igen, minden jel arra mutat, örülünk, hogy segíthettünk. – Szemünk találkozott, az övében sokkal nagyobb bizalom látszott, mint amit szerintem megérdemeltem, míg az enyém igyekezett palástolni belső bizonytalanságomat. Az Isuprel még mindig őrült sebességgel csöpögött belé, s én nem tudtam, lelassítsam-e vagy sem. A változatosság kedvéért hadd rúgjanak labdába a többiek is. Mr. Smith beszélni akart.

– Ez már a harmadik. Mármint a harmadik alkalom, hogy a szívem úgy döntött, nem engedelmeskedik a pacemakernek. Amikor ez bekövetkezik, nincs időm gondolkodni, de utána, mint most is, összeáll a kép. Először összeszorul a torkom, aztán hirtelen nem kapok levegőt, *de* semmit, majd minden elszürkül és elhomályosodik.

Feszülten figyeltem, de csak a felét fogtam fel annak, amit mond. Hihetetlen, hogy beszélgetünk. amikor pár perccel ezelőtt már valahol nagyon messze járt.

– Elhomályosodik, igen, azt hiszem, ez a legmegfelelőbb szó rá, és egyre sűrűsödik a homály, egészen addig, míg minden fény ki nem huny körülöttem. – Váratlanul elhallgatott. – De tudja, mi a legrosszabb az egészben, doktor úr? – Megráztam a fejem, nem akartam félbeszakítani. – A legrosszabb, az különválik az egésztől, mivel annyira lassan történik. Nem olyan, mint amikor lefelé zuhan az ember, mert az gyors. Először vad, zűrzavaros álomképeim támadnak. Nincs semmi megfejthető értelmük. A végén, egy örökkévalóság után az álomba belép a szoba, az ágy és az emberek. Nem tudom megmagyarázni, miért, de legutoljára érzékelem csak saját magamat, azt, hogy ki vagyok, hol vagyok, na meg a fájdalmat. Úgy érzem, mintha a tüdőm be lenne falazva, mintha fulladoznék, és nem kapok levegőt, mert egy cső van a torkomban.

– Minden bizonnyal ezért rántotta ki a csövet. Sokszor operálták már? – kérdeztem.

– Egy könyvet is tele lehetne írni a műtéteimmel. Vakbél, epehólyag... Közbevágtam.

– Emlékszik még arra, milyen volt, amikor elaltatták? Volt köztük étermaszkos altatás? – Olyan élmény ez, amire élénken emlékszem, holott nagyon régen történt, még csak négy- vagy ötéves lehettem. Akkoriban mindenkinek kivették a manduláját, s emlékszem, mennyire megrémültem, amikor az étermaszkot rátették az arcomra, a szoba elhomályosult, s elviselhetetlen zúgást hallottam. Ezután koncentrikus körök jelentek meg a szemem előtt, és egyre gyorsabban vibráltak, mígnem fényes, vörös maggá álltak össze; aztán megszűnt minden, és arra ébredtem, hogy hányok.

– 1944-ben volt a vakbélműtétem –• emlékezett vissza Mr. Smith. – A tengerészeinél szolgáltam akkor, s azt hiszem, ott étert használtak.

– Hasonlított ahhoz, amit olyankor érez, amikor a szíve leáll? Hogy ébredt?

– Nem, egyáltalán nem. Az altatás valahogy kellemes, semmi viaskodás a szívvel, ilyenkor meg úgy tűnik, mintha a szó szoros értelmében harcolnom

kellene azért, hogy a szívem ki ne ugorjon a mellkasomból. Arra nem emlékszem, hogyan ébredtem az operációk után, ám amikor a szívem újra beindul, az olyan, mint egy soha véget nem érő lidércnyomás.

Kinyúlt és megérintette a kezemet, amely az ágy rácsán pihent.

– Istenem, remélem, többé nem fordul elő. Hiszen semmi biztosíték arra, hogy lesz valaki, aki segíteni tud. És tudja, doktor úr, van itt még valami furcsa. Ezúttal úgy éreztem, mintha valahonnan kívülről figyeltem volna magamat, mintha a saját ágyam lábánál álltam volna.

– Korábban is volt már ilyen érzete? – kérdeztem most már kíváncsian. A skizofrénia egyik jele, ha az ember kívülállóként szemléli magát.

– Még soha. Páratlan élmény.

Páratlan élmény. Páratlan élmény. Ez az ember a haldoklásáról mesél nekem, ám elbeszélésében a halál élet jelenséggé változik, olyasvalamivé, amit az ember szakkönyvekben tanulmányozhat. A defibrillátor nélkül persze már halott lenne, s vele mindezek a gondolatok is. Ezen az éjszakán három embert is láttam találkozni a halállal: őt, Marsha Pottsot meg a rákos öreget. Nehezemre esett egyidejűleg gondolni az életre meg a halálra, ugyanakkor örültem annak, hogy ez a beteg nem halt meg, hiszen olyan kedves ember. Micsoda gondolat! Akárhogy is, nem tudtam elképzelni holtan. Nem számít, mi történt, nem halt meg, hiszen ebben a pillanatban él.

Van ennek így bármi értelme? Számomra igen. Ki vagyok én, hogy azt gondolhatnám, változtatni tudtam volna a sors akaratán? Annyira más dolog élni, beszélni és gondolkodni, mint holtan és mozdulatlanul heverni, hogy egybemosni a kettőt most már teljes képtelenségnek tűnt. Olyan kevés kellett: mindössze egy impulzus a defibrillátorral; mint amikor hátba vágnak valakit, hogy abbahagyja a köhögést, vagy mint amikor elrohanunk egy pohár vízért. Talán nem is fibrílláció volt, talán saját magától is kilábolt volna belőle. Korábban is megesett már. Sohasem fogom megtudni.

A rezidens orvos meg a másik gyakornok még mindig ott volt, beszélgettek, a műanyag csöveket állítgatták, vakargatták a fejüket, és az EKG-felvételeket nézegették. Elégedettnek és az események tevékeny résztvevőinek tetszettek. Kifelé menet még visszanéztem Mrs. Takurára, aki szélesen elmosolyodott, és szabad kezével intett felém.

Ismét magam mögött hagytam az intenzív furcsa poklát. Ahogy befordultam a folyosón, és elindultam lefelé a lépcsőn, minden aludni látszott. Visszagondoltam azokra az éjszakákra, amikor egyetemista koromban a kórházból hazaverekedtem magam mindazokon az akadályokon át, amikkel

csak New York egy téli éjszakán szolgálni képes. Sajátos módon az ilyen nyugodt, csillagos éjszakákat sokkal nehezebben viseltem akkoriban; olyan magányosnak éreztem magam olyankor, hogy káromkodni támadt kedvem. Hawaiiban majdnem mindig ezernyi csillag ragyogja be s lágy szél hűsíti az éjszakát.

A gondolatra, hogy Jan vár rám a szobámban, felgyorsítottam lépteimet. Ilyen alkalmakkor, amikor a munka okozta feszültség már kezd oldódni, csak arra tudok gondolni, hogy megszabaduljak a magánytól, hogy közel lehessek egy élőlényhez, beszélhessek hozzá, szerethessem őt. Egyetemista koromban is várt rám valaki olykor-olykor a szobámban, míg én valahol tüstént kedtem éppen. Ez mindig kellemessé tette a visszatérést. Az esetek többségében azonban csak morgott valamit álmában, amikor bebújtam mellé az ágyba.

Volt valami, amiben az én egyetemem a párját ritkította, s amivel mindig gondoskodni tudott kora hajnali szórakoztatásunkról. Ez nem volt más, mint a laborgyakorlat. A rezidensek valahogy mindig éjfél után érezték szükségét annak, hogy vérsejtszámlálást, meg Bence–Jones fehérje-meghatározást végeztessenek, így aztán a gyorsan tovaröppenő hajnali órák majdnem mindig ott találtak bennünket, mondhatni, a fedélzeten, és csak számlálgattuk egyre a parányi vérsejteket, amelyek az idő múlásával még parányibbaknak tetszettek. A rezidens meg közben a kapitányi hídról kormányozta rendületlenül előre a beteget, s egyfolytában arról panaszkodott, hogy azok a vérsejtszámlálók úgy mozognak, mint a lajhárok. A vérsejtszámlálással úgy áll a dolog, hogy ha az ember egyszer végigcsinálta, akkor tulajdonképpen már nem érheti meglepetés. A figyelme azonban hamar elkalandozik, különösen hajnali három tájban, amikor már egyre azon jár az esze, hogy mihamarabb otthon lehessen szíve hölgyénél.

Egyszer egy huszonnégy órás szolgálat alkalmával huszonhét vérsejtszámlálást kellett elvégeznem, ami egyéni (noha korántsem kórházi) rekordnak számított. Az utolsó pár vérkép, ami úgy hajnal felé készült, érthetően alig volt több, mint találgatás, így ment ez az egyetem berkein belül; évi négyezer dollárért képeztek ki laborasszisztensnek bennünket. Néha eljátszottunk a gondolattal, hogy a rezidens képébe loccsantjuk a vizeletet, és közöljük vele, hogy dugja a kémcsövet a seggébe, vagy pedig ülősztrájkot rendezünk a kávézóban. Ezek a jelenetek azonban csak a képzeletünkben éltek, hiszen őszintén szólva elég rendesen meg voltunk félemlítve. A professzoraink nem győzték hangoztatni, hogy mások sorban állnak azért, hogy fehér köpenyeinket viselhessék, így aztán a valóságban legfeljebb annyit

engedtünk meg magunknak, hogy késő éjjel, hullafáradtan és kifacsartan, itt-ott lecsippentettünk egy-egy sarkocskát a mintából, és igyekeztünk valószerűnek tetsző eredményt kihozni. De ez is csak ritkán fordult elő, s kizárólag késő éjszaka.

A legrosszabb az, amikor már senki sincs az ember körül, akihez szólni lehetne. Az egész világ aludni tér, és meglehetős közönnyel viseltetik az, ember azon meggyőződésével szemben, hogy az orvosképzés egy kalap szart sem ér. Így aztán nem marad más, mint rohanni vissza a szobába, az alvó lányhoz, s örülni annak, hogy legalább egy meleg test van a közelünkben.

Az egyetem megkezdésekor csak nagyon kevesen voltak házasok. Túlzottan magányosak azért, gondolom, a többiek sem lehettek, oldalukon az elmaradhatatlan meleg testekkel. S az első két év remekül ment: napközben előadások és szemináriumok, esténként meg a könyvek. Hanem aztán egészen más lett a helyzet, amikor jöttek a vérsejtszámlálások, meg az összes többi ökörség az éjszaka kellős közepén. Azt hiszem, sokan egész egyszerűen feladták apránként, hogy a csalódottságukat megértessék valakivel. A meleg test is kevésnek bizonyult már. Legtöbbünk nem is nősült meg egészen, addig, míg meg nem kapta azt a darab papírt, amin az állt, hogy orvosdoktornak nevezheti magát. Végtére is vérsejtszámláló bajnokok, a Koncepciók és Laboratóriumi Haszontalanságok Doktorai voltunk. S nem akadt köztünk senki, aki tudta volna, milyen dózisú Isuprellel lehet megmenteni egy ember életét.

Amikor kinyitottam az ajtót, nem tudtam eldönteni, hogy zajongjak-e, vagy csöndben maradjak. A szelídebbik ösztön győzedelmeskedett; ahogy a folyosóról beáradt a fény, hamar besurrantam és betettem magam mögött az ajtót. Levettem a cipőmet. A szobában teljes csönd honolt, és a fluoreszkáló folyosói fények után olyan sötétség vett körül, hogy mozdulni sem mertem volna, ha nem ismerem a bútorok helyét. Az ám, a bútorok! A kórházi ágynak például, amelyben aludtam, volt egy igen érdekes tulajdonsága. A jegyzetel vasashoz olyan kényelmes pozícióba lehetett felkurblizni, hogy még sohasem sikerült egy-két oldalnál többön keresztülrágnom magam, mielőtt álomba zuhantam volna.

A – berendezés ezenkívül egy könnyű székből (olyan kemény volt, mint a szikla), egy könyvespolcból és egy kisgyerekek számára tervezett íróasztalból állt. Ha mindkét könyökömet rátettem az asztalra, akkor a könyvnek már nem maradt hely, különösen azoknak a két és fél kilós, harmincöt dolláros remekműveknek nem, amelyek manapság az orvosi könyvkiadók kedvencei.

Ahogy a sötétben az ágy felé tapogatództam, egyetlen akadály, a mennyezetre akasztott szörfdeszka okozhatott volna meglepetést. A szemem azonban fokozatosan hozzászokott a sötétséghez, már ki tudtam venni az ablak és az ágy körvonalát, kezemet végigfuttattam a takarón, előre-hátra, aztán megint, egyre gyorsabban, míg csak meg nem bizonyosod! ám arról, hogy Jan már nincs ott. Az ágy sarkán ülve megállapítottam magamban, hogy úgyis fáradt vagyok, neki meg valószínűleg nem lett volna kedve beszélgetni. Már két óra múlt, s én tényleg fáradt voltam, hullafáradt.

A telefon még háromszor csörrent meg reggelig. Az első két hívás nem volt annyira fontos, hogy a helyszínre menjek, csak a nővérek kérdezősködtek egy gyógyszer adagolásáról, meg az egyik beteg kért hashajtót. A hashajtókat illetően végeztem egy kis magántanulmányt. A tanulmány során egyértelmű bizonyítást nyert, hogy hat nővér közül öt minden valószínűség szerint éjfél és hajnali hat között, s nem máskor óhajt velem hashajtókról értekezni. Hogy miért, elképzelni sem tudom; talán a nővérek anális gátlásainak freudi értelmezése adhatná meg a magyarázatot. Akárhogy is, az én szememben már-már a bűntény határát súrolta, ha egy vacak hashajtó miatt ébresztettek fel az álmomból.

Valahányszor megcsörrent a telefon, úgy ültem fel, mint aki nyársat nyelt, és az adrenalin végigsöpört az ereimben. Mire a telefont a fülemhez emeltem, a szívem már hevesen kalapált. S még ha ki se kellett tennem a lábam a szobából, minden egyes alkalommal körülbelül harminc percembe telt, míg annyira megnyugodtam, hogy ismét elalhassak. A minap meg, amikor mély álomból ébredtem, csak távoli mormogást hallottam. “Hangosabban!", ordítottam bele a telefonba szorosan összezárt szemekkel és erősen koncentrálva. Alig tudtam kivenni a távoli hangokat. Azt próbálták a tudomásomra hozni, hogy fordítva tartom a telefonkagylót.

A harmadik hívásnál nem kellett attól félnem, hogy fogalmam sem lesz majd, mi a teendő. Az ilyen eseteket ugyanis nagyszerűen tudtam kezelni; tudta volna egy óvodás is. Mr. Ez-meg-ez kiesett az ágyból. A betegek általában sohasem sérülnek meg, ha kiesnek az ágyból, hiszen annyira ernyedtek, s különben is, a nővérek tudják a dolgukat. Mindez azonban mit sem számít a kórházi adminisztráció szemében. Ha már egyszer kiestek az ágyból, akkor a gyakornoknak, akárhány óra van is, oda kell mennie bájologni. Így aztán felkeltem, és úgy éreztem... Hogy is magyarázzam? Nem úgy, mintha hányingerem lenne, bár kavargóit a gyomrom, s nem is úgy, mintha magas lázam lenne, holott olyan forró volt a homlokom, hogy rántottat

lehetett volna sütni rajta, hanem... Legjobb lesz, ha megmagyarázom a helyzetet. Pontosan úgy éreztem magam, ahogy az elvárható, amikor hajnali négy órakor felriasztják az embert, csaknem húszórai munka és körülbelül kétórai, sűrűn megszakított alvás után, majd lelkileg és testileg teljesen elcsigázottan azt hallja a telefonban, hogy meg kell szorongatnia valakinek a kezét, aki ugyan kiesett az ágyból, ám sértetlen maradt. Többnyire kiderül, hogy csak megbotlott a beteg, útban a mosdó felé. Ám tekintet nélkül arra, hogyan került a földre, s legyen bár hat méter távolságra az ágytól, a nővérek az esetet “kiesésnek" minősítik, s az ember megy, és engedelmeskedik az abszurd előírásnak.

Ez a formalitás még abszurdabb, ha az ember belegondol abba, hogy a kórház amúgy bízik ugyanezekben a nővérekben, hiszen ők figyelik a betegek állapotát, és ők döntenek arról, hogy mikor riasszák az orvost. Ám valami megmagyarázhatatlan oknál fogva azt már nem lehet rájuk bízni, hogy megállapítsák, megsérült-e a beteg, amikor kiesett az ágyból. Többről, sokkal többről van itt szó, mint hogy az embernek valamilyen haszontalan és önkényesen kiagyalt dolgot kell elvégeznie. Harmadévtől kezdve az orvostanhallgató idejének mintegy a felét haszontalan és önkényesen kiagyalt dolgokra fordítja, amelyeket az az átlátszó magyarázat szentesít, miszerint mindez szükséges velejárója a medikusi, avagy gyakornoki létnek, az orvossá válásnak. Egy frászt! Ez az egész csak ködösítés, szívatás, egyfajta beavatási rítus az Amerikai Orvosok Szövetségébe. És a rendszer működik, uramisten, de mennyire, hogy működik! Az orvos legyen jól fésült, agymosott, gépies, politikailag konzervatív, és lehetőleg ne legyen más gondja, csak a pénz.

Ezek a gondolatok cikáztak át az agyamon, mi közben odamentem a lifthez, és jó erősen rácsaptam a gombra, félig-meddig azt remélve, hogy ripityára törik, az egész szerkezet. Valahogy visszatámolyogtam a betegpavilonba, végigmentem az álmos folyosókon a távoli fénypontok felé. és igyekeztem minél kevésbé felébredni.

Egyszer egy nem szakmabeli barátomnak elmeséltem, hogy mi minden miatt ugrasztanak ki az ágyból hajnali fél öt tájt. Nem hitte el nekem. Nyilván túlontúl zavarónak találta; hiszen szétzilálhatta volna a benne élő rózsaszín képet arról, ahogy szerinte a gyakornok felriad, elszántan, talpig fehérben végigviharzik a folyosókon, hármasával-négyesével szedi a lépcsőket, hogy életet mentsen. Ezzel szemben az igazság az, hogy szarul éreztem magam, a bajszom alatt káromkodásokat mormolva botladoztam végig a folyosón, hogy

a végén azt mondhassam: “Hogy van, kedves...? – Remekül, doktor úr... – Nagyszerű... Pihenjen jól, és kérem, ne essen ki még egyszer az ágyból."

Amikor a telefon újra megszólalt, világos volt már, háromnegyed hat. Láb a földre, kiülés az ágy szélére, a kezek segítik a felállást. Ismét az enyhe rosszullét és az átmeneti kótyagosság, amíg csak a hideg padló érzete el nem űzi. Oda a mosdóhoz, a két kéz megtámaszkodik rajta kétoldalt, s fölé hajlok egy másodpercre. A szemem olyan a tükörben, mint valami légi felvétel egy mocsárba ömlő forró lávafolyamról. Az árkok csak azért nem találkoznak a szám sarkával, mert nem bírok elmosolyodni. Vízkígyó csörgedezik a csapból. Fél kézzel megtámaszkodva, pár cseppet az arcomra fröccsentek.

Semmi, említésre méltó, semmi rendkívüli nem történt ezen a reggelen. Reggel volt, ugyanolyan, mint a többi reggel. Két hét alatt annyi alvásdeficitet halmoztam fel, hogy még ha egyszer-kétszer sikerült is egyvégtében hat órát aludnom, utána ugyanúgy éreztem magam, mint előtte. A borotvapenge, amely sokkal jobb formában volt nálam, számtalan vérpöttyöt hagyott a nyakamon. A vízzel összekeveredve a vér tekintélyes mennyiségűnek tetszett, hozzá a szemem, meg körülötte a sötét árkok, úgy festettem, mint egy maffiózó.

Harmincegynéhány másodperc múltán eléggé összeszedettnek éreztem már magam ahhoz, hogy felöltözzek. Sztetoszkóp, aprócska elemlámpa, néhány színes toll, jegyzetfüzet, fésű, óra, irattárca, öv, cipő: gondolatban végigmentem a listán. Tessék meggyőződni arról, hogy a két zokni egyforma. Nem szabad lejáratni a tekintélyes intézményt. Tessék még egyszer végigpásztázni a szobát, és meggyőződni arról, nem maradt ott semmi, se egy darabka papír, se egy könyv. Megelégedve távozom, lemegyek a lifttel, és kilépek a reggeli levegőre.

Úton a kávézó felé minden reggel elsétáltam a betegpavilon előtt. Valahogy jobb kedvre derültem tőle. Ma reggel halványkék az égbolt, apró felhők pettyezik, keleten félig arányló vörös csík szegélyezi, nyugaton rózsaszínben és ibolyakékben játszik. A fű csillog, még nedves az éjszakai párától, de csillognak a fák is, a madarak éktelen lármát csapnak. Két madárfaj az uralkodó: a mejnók, amelyek esetlenül integető fejükkel peckesen lépkednek s minden harmóniát nélkülöző, zsörtölődésszerű, vijjogó hangokat hallatnak, és a kevésbé feltűnő galambok, amelyek sokkal lassabban, szinte szertartásosan ül égetik magukat, néhányuk hajbókolni látszik, ahogy széttárják farktollaikat és dallamosán turbékolnak. Szeretem ezeket a rövid reggeli sétákat. Száz méter lehet az egész, mégis boldoggá tesz.

A reggel hat óra nem a legmegfelelőbb időpont egy kiadós reggeli elfogyasztására, különösen nem egy álmatlan éjszaka után. Mégis rákényszeríteni magam az evésre, betömöm a számba az ételt, és sok vizet iszom rá. Tapasztalatból tudom, hogy ha most nem eszem, akkor alig egy óra múlva éhes leszek, márpedig olyankor lehetetlen ételhez jutni. Ráadásul minden másnap az ebédről is lemaradok a műtéti beosztás miatt. Könnyen lehet, hogy nyolc-tíz órát étlen-szomjan kell eltöltenem.

Reggeli után körülbelül fél órám maradt arra, hogy végiglátogassam a betegeimet, mielőtt megkezdődik a nagyvizit. Fontos, hogy addigra minden rendben legyen, hogy tudjam a legfrissebb híreket. Az intenzív volt az első. Ami azt illeti, reggel vagy napközben sohasem esik nehezemre odamenni. Az, hogy orvosok vesznek körül, eloszlatja azt az érzést, hogy benne vagyok a pácban. Az operációs előkészületek eredményeképpen Mrs. Takura békésen aludt, a szonda még mindig ott feszült az orrlyukaiban, összeráncolta a bőrét. Pulzus, vizelet, vérnyomás, légzésritmus, hőmérséklet, elektrolitok, maradék nitrogén, protrombinidő, fehérjék, bilirubin... minden friss lelet a helyén, felvezetve. Miközben az állapotával kapcsolatos észrevételeimet a lázlapra írtam, reméltem, hogy tényleg felkészült a mai napra.

Az egyik hátsó sarokban Mr. Smith gépei még mindig csipogtak, egészen tűrhető szívműködést jeleztek, már amennyire *ezt* én meg tudtam ítélni. Ő is aludt. Lementem a kórtermekbe.

A kórtermekben sokkal inkább a számok és a variációk, semmint a krízisek domináltak. Több tucat betegem volt, s ahány ember, annyi probléma. Legtöbbjük szépen javult a műtét után, az egyiket frissen operálták, a másikból már a varratokat is kiszedték, a harmadik távozás előtt állt. A belőlük kilógó dréncsövek hosszúsága általában jól mutatta, hány nap telt el azóta, hogy lekerültek a műtőasztalról. Ezek a csövek, jóllehet ügyetlen, mégis szükségszerű velejárói a sebészi gyakorlatnak. Az operáció végén jó mélyen beágyazzák a dréncsövet a sebbe, hogy kivezesse a nem kívánt nedveket, csökkentve a fertőzésveszélyt. Az operációt követő második naptól kezdve azután elkezdjük centiről centire kijjebb húzni a dréncsövet, s ezáltal a seb belülről kifelé szép lassan gyógyul.

A betegek azonban nem hajlandók megbarátkozni ezzel az eljárással. Számukra ezek a fityegő, sápatag gumicsövek csak végeláthatatlan beszélgetések és leginkább lelki tortúrák forrásai. Mr. Sperry kétnapos gyomorfekélyes műtött volt. és elérkezett az ideje annak, hogy elkezdjük kijjebb ráncigálni a dréncsövet. Egy fogóval jól megrántottam a kiálló véget.

Azonban a gumicső nem mozdult, éppen csak megnyúlt egy picit, úgy festett, mint valami kínai cérnametélt. Ülő pozíciójából, két párnának támaszkodva Mr. Sperry rémülten figyelte a mesterkedésemet, szeme kigúvadt, kezével a lepedőt szorongatta., Újra megrántottam a csövet, s közben azon tűnődtem, vajon nem öltötték-e véletlenül hozzá a sebhez, amikor nagy nehezen megmozdult, és kijött néhány centire. A cső mellett kevéske savós-véres folyadék kígyózott elő, amelyet a géz hamar felitatott.

– Doktor úr, muszáj ezt csinálnia?

– Gondolom, nem ezzel a kilógó csővel akar hazamenni, vagy igen?

– Nem.

Egy biztosítótűt szúrtam át a csövön, közvetlenül a bőr fölött, nehogy visszacsúszhasson a sebbe, majd egy steril ollóval levágtam a felesleges részt. Fontos, hogy az ember ennél az egyszerű eljárásnál betartsa az előírásos sorrendet. Egyszer, amikor még nem voltam ennyire tisztában a dolgokkal, lenyisszantottam a fölösleget, még mielőtt megtűztem volna a csövet a biztosítótűvel. A beteg egész idő alatt visszatartotta a lélegzetét, s amikor végül kiengedte a levegőt, a cső eltűnt a hasában. Lelki szemeim előtt felrémlett egy újabb operáció képe, szerencsére azonban a rezidens három bőrvarrat kibontásával és a fogó segítségével előhalászta a csövet.

– Miért nem altat el, amikor ezt húzkodja? – nézett rám kérdőn Mr. Sperry.

– Mr. Sperry, az altatás nem olyan egyszerű, mint ahogy azt maga gondolja. Nem is beszélve arról, hogy némi kockázattal jár, míg abban semmi kockázat nincs, hogy kihúzom ezt a dréncsövet.

– Jó, jó, de akkor nem tudnék róla.

– Fájt, amikor meghúztam?

– Egy kicsit, és belül valami furcsát éreztem, olyasmit, mintha szét akarnék szakadni.

– Nem fog szétszakadni, Mr. Sperry. Remekül viselkedik.

– Muszáj ilyen durván húznia? – erősködött.

– Nézze, Mr. Sperry, holnap majd magára húzok egy kesztyűt, odaadom a fogót, és maga ránthatja meg. Rendben? – Tudtam, hogy ezzel leszerelem.

Őszintén szólva pontosan tudtam, mi jár a fejében. Egyszer egy láboperációm után magam is úgy éreztem, hogy az orvos nagyon durván szedegeti ki a varratokat. Ezzel együtt eszembe sem jutott, hogy magám csináljam. Nem árt, ha az orvos maga is beteg egyszer-kétszer, így sokkal érzékenyebben reagál a betegek irracionális félelmeire. A megoldás az, hogy az ember elmeséli a betegnek töviről hegyire, mit csinál, még a legegyszerűbb

dolgokat is, hiszen a legtöbbször éppen az riasztja meg a beteget a legjobban, amit egy orvos magától értetődőnek vél.

– Mr. Sperry, mozoghat közben, amennyit csak akar. A mozgás még jót is tesz. Nem fog szétnyílni a seb. Ez a dréncső nagyon egyszerű valami. Elvezeti a sebből a nedveket a gyógyulás ideje alatt. A biztosítótű pedig arra szolgál, hogy vissza ne csússzon a cső.

Mr. Sperryvel most már minden rendben volt, bár egész biztos, hogy remek témát adtam neki a nap hátralévő részére. “Milyen durván ráncigálta ez a hentes a csövet, még szét is nyílt, és vérzett is a seb!"

Csövek ellenőrzése, kötéscserék, válaszok a kérdésekre, lázgörbék megtekintése: ebből áll a kórtermekben az orvos munkája. Bár Marsba Potts nem az én betegem volt, valahogy ösztönösen mégis megálltam az ajtaja előtt, és "beléptem. Most sokkal rosszabbul festett, a napvilágnál jobban látszott, mennyire besárgult, s hogy arcán olyan feszes és ráncos a bőr, hogy a fogai állandó vicsorgásba merevednek. Mindent elkövettünk, amit csak tudtunk, de ez kevésnek bizonyult. Odakint, az épület faláig érő pázsiton a madarak ügyet sem vetve rá hangosan lármáztak és. csiviteltek a járóbetegektől kapott pirítósdarabkák fölött.

Hét óra volt, és a kórtermek megelevenedtek. Hirtelen megteltek reggelizőtálcákkal és csilingelő infúziós állványokkal, a betegek megindultak a fürdőszobák felé. Nővérek sürögtek-forogtak mindenütt, hozták a tálcákat, a tűket, a kenőcsöket és a tablettákat. Belemerülve a kórtermek nyüzsgő világába, már nem éreztem fáradtnak magam, legalábbis addig, amíg talpon voltam. Volt ebben a rutinban valami vidámság; mintha azt sugallta volna: itt senki sem halhat meg. itt minden a legnagyobb rendben van. Közben Roso a Sparintól mélyen aludt. Jó párszor meg kellett ráznom ahhoz, hogy egyáltalán reagáljon. Féléber állapotban motyogta: “Erősebb sokkal, dóóktor úr", majd újra álomba hanyatlott.

Az egyik laborasszisztens megkért, segítsek neki vért venni egy betegtől, akinek rosszak a vénái, mert már háromszor próbálkozott sikertelenül. Természetesen szívesen segítettem, hiszen amúgy nagy könnyebbség volt, hogy ezek az asszisztensek veszik le a vért reggelente. A kívülálló számára ez semmiségnek tűnhet, ám a kezdő orvosok rosszul tűrik, ha a reggeli nagyvizitet megelőzően idejük java részét azzal kell tölteniük, hogy vért fakasszanak a betegekből, így aztán a nagyvizitig arra sem marad idejük, hogy akár egyetlen betegüket is meglátogassák, és persze fogalmuk sincs, mi történt velük az előző nap óta. S aztán, amikor elhangzik a kérdés: “Mennyi a

hematokrit, Peters?", nem marad más, mint a találgatás, hiszen nem volt mód még a lázlap megtekintésére sem. Azonban a válasznak nem szabad találgatásnak hatnia. Az ember gondolkodás nélkül rávágja, hogy: “Harminchét!", de úgy ám, mintha a fejét tenné rá. Ez nem becsületbeli kérdés. Jobb belemenni a játékba, semmint megkísérteni a sorsot azzal, hogy az ember, legyen bár jó oka rá, bevallja, hogy nem tudja. Az senkit sem érdekel, hogy huszonhét vérsejtszámlálást végeztél el, kivéve persze, ha elmulasztottad, így aztán amilyen gyorsan csak tudjuk, rávágjuk azt a harminchetet, s a professzor az esetek felében gondolkodás nélkül továbbmegy. Ám ha elidőzik, akkor bajban vagy, hacsak el nem tudod terelni a figyelmét azzal, hogy fecsegni kezdesz egy nemrégiben megjelent cikkről, ami a kérdéses betegségről szól. Ha a professzor netán ellenőrzi a lázlapot, akkor természetesen el vagy veszve, hacsak nincs akkora malacod, hogy a hematokrit tényleg harminchét; ellenkező esetben valami olyasmit nyekeregsz, hogy egy másik beteg járt az eszedben. Ezzel azonban már kihívtad a sorsot magad ellen, mert ilyenkor a professzor szünetet tart, és nekiáll átlapozni a lázlapokat, hogy újabb keresztkérdést tehessen fel.

– Na és mi a helyzet a bilirubinnal, Peters?

Ezzel aztán tényleg falhoz állít, s máris egy dupla vagy semmi játék kellős közepén találod magad. Ha ez a válasz is tévesnek bizonyul, a professzor ama meggyőződése, hogy elhanyagolod a betegeket, futótűzként terjed el a kórházban. Ha viszont az az örvendetes esemény következik be, hogy helyes, amit mondasz, akkor a professzor hajlandó lesz elnézni botlásodat, és odaléphetsz a következő beteghez, hogy tanúja légy az utánad jövő sorstársad kikérdezésének. A bilirubin annyiban különbözik a hematokrittól, hogy míg a hematokritérték mindenkinél más és más, addig a bilirubinszint nagyjából azonos mindenkinél, kivéve a máj- és a vérképzőszervi betegeket, így aztán az ember megkockáztatja, hogy azt felelje: “Tíz alatt van, uram". Legtöbbünk megtanulta ezeket a játékszabályokat az egyetemen, s ha az ember jól játszik, akkor többet nyer, mint veszít.

Hawaiiban az asszisztensek vették magukra a vérvétel terhét, s én esetenként szívesen segítettem nekik. Amellett meg egész jó voltam benne. Nem is csoda azok után, hogy több ezer vérmintát vettem le az egyetemi évek alatt. Medikus korunkban először egymás vérét csapoltuk, ami – elég gyorsan ment, jóllehet néhányan úgy tettek, mintha rettenetesen bonyolult művelet lenne. Azonban még ezek a gyakorlatok sem múlhattak el drámai pillanatok nélkül. Az egyik alkalommal, miután szépen kitapogattam egy másodéves

kollégám vénáját, jó darabig vártam, hogy kidudorodjon, mint egy olcsó szivar. Az érszorító körülbelül négy perce volt már a karján, mire összeszedtem minden bátorságomat, és amikor végre döftem, a barátomnak hűlt helye volt. Pillanatok alatt játszódott le az egész. Én egyre csak a tűre koncentráltam, majd hirtelen nem láttam mást, mint hogy a tű ott van a kar helyén, a kar meg nincs sehol. Az én “betegem" bizony ájultán hevert a földön. Valamennyien rettegtünk ezektől a gyakorlatoktól, de még mindig könnyebb volt egymástól vért venni, mint saját magunktól.

Soha nem felejtem el, amikor először vettem vért élesben igazi betegtől. A harmadév elején történt, amikor megkezdtük a kórtermi gyakorlatokat. Ahogy az a nagykönyvben meg van írva, első ottlétünk egybeesett a gyakornok- és rezidensváltással. Ellenállhatatlan alkalom az új rezidensek számára. Úgy döntöttek, hogy minden egyes beteg diagnózisát ellenőrzik, ehhez pedig adatok kellettek: száraz tények, megdönthetetlen laboratóriumi bizonyítékok. Ennek eredményeképpen nekünk, medikusoknak, minden felügyeletünkre bízott betegünktől le kellett vennünk egy-egy csupornyi vért. Az én első betegem, szerencsétlen fickó, egy krónikus alkoholista volt, előrehaladott májzsugorral. Felszíni vénái rég eltűntek már, így aztán nem kevesebb, mint tizenkétszer döftem belé a tűt. s csak kurkásztam a karjában, miközben éreztem, hogy a tű minden egyes alkalommal ismeretlen belső szöveteket roncsol szét szinte hallható sercegéssel. Szerencsére volt annyi eszem, hogy abbahagyjam, és meghallgassam a gyakornok instrukcióit arról, hogy hogyan lehet vért venni az ágyékon a combcsonti vénából, úgynevezett femorális szúrással.

A laborasszisztensnek most hasonló problémája támadt egy bizonyos Mr. Schmidt nevű beteggel, akinek a karján a vénát keresgéltem, miközben a laboránsnő a kezembe nyomott egy tűt. Teljesen nyilvánvaló, hogy miért nem sikerült vérhez jutni; egyetlen valamirevaló vénát sem sikerült kitapogatnom a férfi karján, így aztán a femorális szúrást alkalmaztam, egy pillanat alatt végeztünk.

Továbbmenve a kórteremben, Mr. Polskinál kötöttem ki, aki számomra azért volt problémás beteg, mert sehogy sem tudtam közelebbi kapcsolatba kerülni vele. Cukorbetegségben szenvedett, nagyon rossz állapotban voltak az erei, és a jobb lába erősen elfertőződött. Egy héttel korábban ágyékműtétet végeztünk rajta, átvágtuk azokat az idegeket, amelyek szűkítik az alsó lábszár véredényeit. Sokat így sem javult. A fájdalom miatt örökösen lelógatta a lábát az ágy mellé, amitől a láb vérkeringése tovább romlott. Eleinte barátságosan

igyekeztem közeledni hozzá, aprólékosan elmagyaráztam neki, mi történik akkor, ha lelógatja a lábát. Hiába. Valahányszor csak megjelentem, a lába ott lógott az ágy mellett. Bosszúsnak mutattam magam, színlelt haraggal rákiabáltam, amitől a helyzet mit sem változott, kivéve annyit, hogy ettől még kevésbé kedvelt. A lábra, amely mostanra már megfeketedett és elüszkösödött, amputálás várt. – Egy biccentéssel üdvözöltem Mrs. Tangót, egy idősebb kínai asszonyt, akinek a szájában terjedt a rák. Beszélni nem tudott, ő is csak bólintott felém. A szájában a rák annyira elhatalmasodott, hogy szétroncsolt néhány fogat és a bal állkapocscsontot, és a megállíthatatlanul burjánzó daganattömeg néhol áttörte a garat falát is. Ő is csak olyan volt, mint a legtöbb idősebb kínai, akik a kórházba már csak meghalni mennek, az utolsó pillanatban. Nem sokat lehetett tenni Mrs. Tangert, mindössze némi sugárkezeléssel próbálkoztunk. A rák napról napra egyre jobban elhatalmasodott rajta, s Mrs. Tang valahogyan napról napra egyre kevésbé tűnt valóságosnak, talán azért, mert nem tudott beszélni, de talán mert annyira beletörődött a sorsába.

Volt még néhány betegem: egy nyirokcsomóbiopsziás, két emlőbiopsziás és két sérvműtétes. Üdvözöltem mindegyiküket, ágytól ágyig járva, és *a* nevükön szólítottam őket, tudtam már a nevét valamennyinek. A legtöbb régebbi beteg családtagjait is ismertem. Megérkezett a másik gyakornok meg még egy csomó rezidens, köztük a főorvos is, kezdetét vette a reggeli nagyvizit. Gyorsan zajlott; valószínűleg ügy festettünk, mint egy csapat mejnó madár, ahogy esetlenül és fürgén, sietségünkben majdhogynem egymás lábára taposva téblóboltunk egyik ágytól a másikig. Elkerülhetetlen volt a sietség, hiszen az első kiírt műtétig csak fél óránk volt hátra. Most nem vitattunk meg cikkeket; nem is igen tettünk egyebet, mint hogy leszámoltuk a betegeket, meggyőződtünk arról, hogy mindenki megvan. “Gyomorcsonkolásos, ötnapos operált, szépen javul. Sérves, háromnapos operált, feltehető gennyesedés. Visszértágulásos, háromnapos operált, szintén valószínűsíthető gennyesedés. Gyomorfekélyes, röntgenleletek megvannak, műtétre előjegyezve. Kimutatta a röntgen a fekélyt? Igen. Jó."

A következő kórteremben középen álltunk meg, és lassan körbefordultunk a sarkunkon. “Árnyék a gátorban, aortográfia függőben." Egy gyors staccatóval dióhéjban beszámoltam a betegeim állapotáról. Ugyanezt tette a másik gyakornok is. Négy ilyen kórtermet jártunk végig, s mire a negyedikben az utolsó beteggel is végeztünk, addig a kezdéstől számítva pontosan tizenhét perc telt el.

– Peters, maga csináljon még egy vénafeltárást Mrs. Pottson, mi addig átmegyünk az intenzívre meg a pediátriára.

A kis csapat eltűnt a sarkon, én meg elindultam Marsha Potts szobája felé, zavartan és magamban háborogva. Még csak nem is az én betegem! Tudtam, azért esett rám a választás, mert nekem kivételesen nyolcig nem volt műtétem, szemben a szokásos fél nyolcas kezdéssel, ám még így is nehezen barátkoztam meg a gondolattal, hogy bármiféle kapcsolatba kerüljek Marshával, különösen az éjszakai hercehurca után. Mi több, egy ilyen érpreparálás bonyolult is lehet. Nem sokat csináltam még eddig. De a legkellemetlenebb az volt, hogy épp nála kell megcsinálnom. Mindamellett Marsha Pottsnak szüksége volt rá, hiszen intravénásán tápláltuk, s mivel már nem volt használható felszíni vénája, amibe beköthettük volna az infúziót, egy mélyebb vénát kellett megnyitni.

Mihelyt beléptem a szobába, odalett a vidám reggeli nyüzsgés. Még a madarak hangja sem jutott már el a fülemig, holott a mejnók még mindig ott lebzseltek a pázsiton. A torokszorító, átható és visszataszító bűztől nehéz volt a levegő. A rothadó szövetek szaga a hintőpor édeskés, émelyítő illatával keveredett, amely az előbbit lett volna hivatva ellensúlyozni. A hintőportól ez az egész számomra még elviselhetetlenebbé vált. Kerülve az asszony pillantását, három maszkot is felhúztam, hogy védekezzek a bűz ellen, így azonban, fisak nehezen tudtam lélegezni, rekeszizmomnak alaposan: meg kellett küzdenie azért, hogy ki-be pumpálhasson némi levegőt. Nem akartam túl sok mindenhez hozzáérni. A halál ült meg itt mindent, szinte ragályosan.

Alulról fölhajtottam a takarót, szabaddá tettem Marsba jobb lábát. Kisebesedett fekélyek éktelenkedtek mindenütt a belső lábszárán és a bokája mögött. Az egész testét mindenütt fekélyek borították, ahol csak hozzáért valami. A bokája középső részére irányítottam a lámpa fényét, kesztyűt húztam, és kibontottam a steril vágótálcát.

A kés minden ellenállás nélkül hatolt át a bőrön. Lába kissé ödémás volt, így aztán vér helyett tiszta víz kezdett csordogálni a sebből. Szerencsém volt, hogy azonnal megtaláltam a vénát, no meg hogy véletlenül nem vágtam át. Miután egy picit bemetszettem a véna falát, az infúziós katétert már az első próbálkozásra könnyen becsúsztattam, miközben az erős lámpa melegétől verejtékcsöppek gyöngyöztek a homlokomon. Selyemszállal rögzítettem az infúziót és lezártam a sebet, majd ellenőriztem, hogy az oldatnak szabad útja van-e. Lábammal odébbrúgtam a tálcát, lerántottam a kesztyűt, és hamar kisiettem a napfényre, a madarak közé.

Kézmosás közben mélységesen szégyelltem magam, holott pontosan nem is tudtam, miért. Végtére ő is emberi lény; s én azért vagyok, hogy segítsek rajta. Ám a szituáció és Marsba állapota olyan irtózatot keltett bennem, hogy nehezemre esett felvállalnom a felelősséget. Hová lett belőlem a szánalom, hová tűnt?

Az első bemosakodásom nyolckor volt esedékes. Epehólyag-eltávolításnál kellett segédkeznem, magánsebész "vezénylete alatt. Az én betegemet, Mrs. Takurát egy másik műtőbe írták ki, ahol előbb egy idegdúc-eltávolítást végeztek; kilencre tervezték az operációját, arra számítva, hogy komplikációk adódhatnak az idegdúccal. Nyilvánvalóan késni fogok Mrs. Takura műtétjéről, de hát ez itt mindennapos dolog. A kórházi sakkjátszmában a gyakornok a gyalog; ő van az első vonalban, lelkiismeretfurdalás nélkül feláldozható, a végjátékban többnyire nincs rá szükség, legfeljebb a játszma közepén.

Benyomultam a sebészeti öltözőbe, és nekiláttam, hogy magamra öltsem a halványzöld műtősruhát. Annyira szűk volt a hely, hogy folyton lökdöstük egymást, természetesen nagyon jólnevelten. Az egyenlőség érzete, az az érzés, hogy egyforma emberi lények vagyunk mindannyian, kellemessé tette az itteni beöltözéseket. Az egyetemen a hallgatók és a gyakorlatvezetők egymástól teljesen elkülönítve öltöztek, ajtók sora és még egy külön lépcsőház is segített elválasztani minket a szentélyek szentélyétől, a kariak öltözőitől. Mintha csak azon múlna a sebész tekintélye, hogy kizárólag kikeményített köpenyben mutatkozzék a hallgatók előtt.

Az egyik egyetemi gyakorlatvezető annyira komisz volt, hogy a medikusok mindig reszkettek, miközben beszámoltak neki a betegeikről. Az egyik barátomnak (ma már ragyogó orvos, csak éppen lámpalázas típus) egyszer teljesen leblokkolt az agya, amikor a betegágy mellett állva sorolni kezdte volna ennek a bizonyos gyakorlatvezetőnek a beteg állapotára vonatkozó adatokat. Betéve tudta az esetet, mégsem volt képes magából előhívni. "Ennek az asszonynak... ö..." Elvörösödött, nyakán kidagadtak és lüktettek az erek. A gyakorlatvezető megkönnyíthette volna a helyzetét, ha csak annyit mond, hogy később visszajövünk ehhez a beteghez, vagy ha mond egy kulcsszót a lázlapról, amitől a medikusnál beindulhatott volna a verkli. Na de nem! Ő dühbe lovallta magát, azt üvöltötte, fel nem foghatja, hogy valaki, aki ennyire ostoba, hogy tudott az egyetemre bekerülni, majd közölte a hallgatóval, addig ne is kerüljön a szeme elé, amíg nem ismeri a betegeit, és nem képes beszámolni az állapotukról. Ugyan nem mindegyik, de a legtöbb gyakorlatvezető ilyen volt, néha még a nagyfőnök is. Az ilyen epizódokat

legjobban a betegek és a hallgatók viszonya sínylette meg, mikor másnap eljött a vérvétel ideje. Az idő múlásával az egyetemi évek megannyi emléke semmiséggé törpül, kivéve, gondolom, a felfuvalkodott sebészek őrjöngéseit. Némelyikük olyan erőszakosan viselkedett, mintha egyenesen gyűlölte volna az orvostanhallgatókat; s mégis, ezek voltak a mi mentoraink, tanáraink, követendő példaképeink.

A zöld műtősruha után felhúztam a vászoncsizmákat, és végigcammogtam a hosszú sebészeti folyosón. A műtők ajtaja itt-ott csukva, s ahogy elhaladtam apró ablakaik előtt, Ku-Klux-Klan-szerű csoportosulásokat láttam a műtők közepén. Néhány ajtó nyitva állt. Némelyik műtőben operáció folyt, némelyik üresen tátongott. Nővérek tucatjai jöttek-mentek, sürögtek-forogtak, legtöbbjük nagyon mutatós (nem csekélység ezekben a formátlan ruhákban), hajuk begyűrve a műtőssapka alá. Ugyanakkor mások megálltak volna a helyüket a New York Giants védőjátékosaiként, akár még felszerelés nélkül is. Mindenki jó reggelt köszöni, barátságos hangulat uralkodott.

Amikor odasétáltam a mosdóhoz, hogy bemosakodjak az epehólyagműtéthez, a sebész és a rezidens orvos már bent álltak. A rezidens alacsony ázsiai, csendes és tiszteletre méltó férfiú volt. Elmosolyodtam, mert régi barátom, Carno leírása jutott róla eszembe, nevezetesen hogy ez a rezidens olyan mélynövésű, hogy kétszer kell a zuhany alá állnia, hogy egyszer vizes legyen. A mosolytól azonnal viszketni kezdtem a maszk alatt. Rejtélyes, miért van ez így mindig. Ahogy beöltözöm, kezdődik a viszketés, általában az orromon és a halántékomon. S természetesen nem vakarhatom meg addig, amíg az operáció véget nem ér, és le nem vesszük a maszkokat. Néha valamelyes könnyebbséget jelent, ha grimaszokat vágok, vagy összeráncolom a homlokomat, Ám a viszketés, hacsak nem köti le a munka minden figyelmemet, ettől nem múlik el, s számomra az operációkban ez a legkellemetlenebb, leszámítva a sebkampózást.

– Petersnek hívják, ugye? Honnan jött? Hol járt egyetemre, hm? A keleti partvidékről érkezett nagyfiúk egyike, hm?

Hát ez az, a fordított előítélet. Ma már őrültségnek tetszik, de tény, hogy az egyik legfőbb ok, amiért az orvosi egyetemre jelentkeztem, az volt, hogy tagja akartam lenni egy elit társaságnak, amelyet elhivatottsága és műveltsége a társadalom közönségessége és kicsinyessége fölé emel. Mondanom sem kell, nem ringatom már magam ebben az illúzióban, idejekorán gondoskodtak erről, már az egyetemen. S mégis, a küzdelem a bekerülésért annyira ádáz volt, hogy bejutni a kevés nagymenő egyetem egyikére nem lehetett másként,

mint ha az ember csillagos ötösökkel, diadalmenetben végezte el a középiskolát, így aztán azok a fickók, akik be kellett hogy érjék az ötödik vagy a hatodik helyen megjelölt egyetemekkel, az esetek többségében egy kegyetlen és megmásíthatatlan értékrend áldozatainak tekintették magukat, és szentül meg voltak győződve arról, hogy a repkénnyel befuttatott falakon belül másodrendű állampolgároknak tekintik őket. Ez persze képtelenség. A hatalmas orvosképző gépezet másik végén megjelenő termékek hajszálnyira egyformán festettek, egyformán is gondolkodtak, és ugyanazokkal az orvosi jogosítványokkal rendelkeztek. Ami azt illeti, bennem éppen a hasonlóságuk keltett rémületet, s nem a különbözőségük, mert az csak felszíni jelenség. Még az is megfordult a fejemben, hogy a gépezet folyamatosan selejtet gyárt.

A bemosakodás maga mindig egyforma, monoton, tíz percig tartó művelet. Először a körmök jönnek, aztán a szokásos mosdás, majd a kefe. Minden felületet megsikálni fel egészen a könyökig, majd egyenként az ujjakat. Gyakorlat elölről. Előre, hátra.

Mindezt elvégezvén, behátráltam az ajtón, fenékkel előre, kezeimet megadóan a magasba nyújtva. Meglehetősen színpadias mozdulat. Ami azt illeti, hamar beletörődtem. Végtére is magam választottam az orvosi pályát; még egyetlen Rómeó *sem* epekedett ennyire a Júliája után. Ha aztán kiderül róla, hogy ő is csak egy cafka, az pech. Ezek az álfilozofikus eszmefuttatások persze tökéletesen terméketlenek voltak, nem változtattak semmin, de legalább segítettek átvészelni a műtőben töltött végeláthatatlan órákat.

Törülköző, köpeny, majd a kesztyű, amelyet egy meglehetősen nemtörődöm nővér nyújt felém, akinek nem tudom elkapni a pillantását, s ezzel a szertartás lezárult. Letakartuk a beteget, ezenközben a sebész, egy félvér hawaii, és az aneszteziológus, egy ázsiai fickó, alig érthető, tört angolsággal beszélgetésbe kezdett.

– Megyek Vegasba jövő héten. Akarja menni? – Ez az aneszteziológus volt, üres tekintettel bámult át az altatófüggöny fölött.

– Hogy? Gondolja én lenni nagy játékos?

– Maguk, sebészek, mind lenni nagy játékos!

– Baszódjon meg, maga gyékényfejű. Én legalább nem lenni locsi-fecsi kéjgázpumpás.

– Ha! Nem hát, se nem pumpás, se nem munkás, maga vadember.

Én a beteg jobb oldalán álltam, a sebész és az aneszteziológus között, éppen a magasröptű társalgás kereszttüzében, a hawaii nyelvi folklór dzsungelében. A rezidens a túloldalon, kifürkészhetetlen arccal.

Amikor már minden készen állt, a sebész felkapott egy szikét, és átmetszette a bőrt a jobb bordaív alatt. A vágás felénél mindenkinek feltűnt, hogy a beteg nincs igazán mélyen elaltatva. Ami azt illeti, úgy mozgott és rángatódzott, mintha egész testében viszketne. Kínjában mind a sebész, mind az aneszteziológus nevetgélni kezdett. A sebész egy kissé cinikusan, hiszen a legszívesebben belevágta volna az aneszteziológus képébe, hogy semmihez sem ért. Hogy az aneszteziológus miért nevetett, azt nem tudom, hacsak nem azért, hogy élét vegye a sebész felülmúlhatatlan szarkazmusának. A sebészek nem a tapintatukról, de nem is az altatóorvosok iránti vonzalmukról híresek.

– Hé, testvér, nem látja, mit csinálni? Akarja őrizgetni gáz a következő betegnek? Gyerünk, ember, gyerünk!

Az aneszteziológus nem szólt egy szót sem, a sebész folytatta.

– Úgy látszik, fogjuk csinálni ezt a beteg anélkül, hogy gázpumpás segítene.

Énnek a szavakkal vívott bokszmérkőzésnek elkerülhetetlenül a játékvezetőjévé váltam, hiszen a sebész a szó szoros értelmében nekipasszírozott az altatófüggönynek. Csak akkor kellett kézbe vennem a sebkampót, minden sebészgyakornok álmai netovábbját, amikor már ő is, meg a rezidens is jól benne jártak a hasüregben. Ezernyiféle sebkampó létezik, ám mindegyik ugyanarra szolgál: távol tartja egymástól a seb széleit, és félrehúzza a belső szerveket, hogy a sebész hozzá tudjon férni céljához.

A sebész tetszése szerint beállította a kampót, intett, hogy vegyem át, s annyit mondott, hogy emeljem, ahelyett, hogy húznám. Nos, emeltem én vagy két-három percig, ám azután csak meghúztam. Abban a pozitúrában, ahogy a fogót tartanom kellett, kifogyott belőlem az erő. Mindössze kéthárom percre voltam hitelesítve.

– Emelje, az isten verje meg. Így, megmutatom.

További megjegyzéseket fűzve alkalmatlanságomhoz, körülbelül két másodpercig felemelve tartotta a kampót, mielőtt odaadta nekem, amit aztán én további két-három percig tartottam is derekasan, majd újra meghúztam. Hiába, nem ment. Mutassanak nekem egy embert, aki képes egy ötórás cholecystectomia alatt végig megemelve tartani a kampót, ahelyett, hogy hátrahúzná. Ha van ilyen, aranyba foglalom a nevét.

A cholecystectomia az epehólyagműtét orvosi elnevezése. Az epehólyag jó mélyen be van ágyazva a máj alá, s a gyakornoknak az a dolga, hogy hátrahúzza a májat és a vágás felső részét, hogy a sebész a rezidens segítségével ki tudja emelni. Az epehólyag nagyon rakoncátlan szerv, így

aztán eltávolítása a leggyakoribb sebészi beavatkozások közé tartozik. Az egyetem alatt bebiflázott memóriacsiszolók közül leginkább arra emlékszem, ami a tipikus epeköves beteget jellemzi, ez pedig a négy *n:* nagytestű, nőnemű, negyvenes és nagyon püffedt.

Két karom az operáció során majdnem végig a sebész karja alatt volt. Ő elfordulva, nekem háttal állt, vállával teljesen takarva előlem a vágást. Amikor az altatóorvos bekapcsolta a hordozható rádióját és egy újságot kezdett lapozgatni, a sebész meg hol dúdolgatott, hol meg énekelt, mindkettőt hamisan, a jelenet kezdett egyre kevésbé emlékeztetni az egyetemi évek alatt megszokott feszült csendre, amit nem törhetett meg semmi más, mint a sebészek méltatlankodó kitörései. Ezekből itt sem volt hiány.

– Jól van, Peters, nézzen ide.

Kikukucskáltam, megnéztem a vágást, belepillantottam a véráztatta lyukba, amelyben sebtapaszok segítettek távol tartani a környező szerveket. És íme, látszott az epehólyag, a kivezető csövével együtt, a közös epevezeték, a...

– Jól van, ennyi elég is lesz. Nem akarom magát elrontani. – A sebész visszalépett, a helyemre szorított, és összenevetett az aneszteziológussal. A műtőben színtiszta feudalizmus, abszolút hierarchia uralkodik. A sebész a felkent és magasztos király, az aneszteziológus a talpnyaló herceg, a gyakornok pedig a jobbágy, aki jól teszi, ha hálás a felé irányuló figyelem apró morzsáiért: egy odavetett pillantásért, vagy, ne adj isten, azért, hogy esetleg még meg is köthet egy vagy két csomót. Nekem ez a pillantás volt a jutalmam azért, hogy ott szobroztam a kampóval a kezemben, elnézve a sebész vállát vagy a falon függő órán a lassan vánszorgó percmutatót.

Elég nyugodt volt a légkör egészen addig, míg a sebész egy röntgenfelvételt nem kért az epeutakról, hogy meggyőződhessen arról, sikerült-e az epevezetéket rendesen megtisztítania az epekövektől. Ezt a röntgenfelvételt úgy lehet elkészíteni, hogy előbb áttetsző festéket injekcióznak be az epeutakba. A bent maradt kövek így kimutathatók.

S amikor egyetlen röntgenasszisztens sem jelent meg varázsütésre, mihelyt egyet csettintett az ujjával (hiszen hát más esetekkel foglalkoztak éppen), a sebész szitkozódni kezdett, összevissza hadonászott a szikéjével, és szigorú megtorlást helyezett kilátásba. A nővéreket teljesen hidegen hagyta a műsor, nemkülönben az aneszteziológust, akinek a rádiója változatlanul ontotta magából a zenét és a híreket. Ez az ismerős jelenet majdnem mindig lejátszódott, amikor műtétközi röntgenfelvételre lett volna szükség.

Végre-valahára mégiscsak megjelent egy röntgenasszisztens és elkészítette a felvételt, majd pár perc múlva visszatért egy elmosódott folttal, amiről a sebész kijelentette, hogy Röntgen legelső kísérletét is beleértve nem látott még ennyire sikerületlen próbálkozást. Talán azt akarta elérni, hogy újabb felvétel készüljön? Egy nyavalyát! Aki ezt gondolná, annak van még mit tanulnia a sebészekről. Hosszas megfontolás után arra a következtetésre jutottam, hogy csak azért kért röntgenfelvételt, mert olvasott erről valamelyik újságban, és úgy gondolta, jól mutat majd az operációs eredményei között. Se nem osztott, se nem szorzott egy ilyen felvétel, úgy aztán meg pláne nem, ahogy ő hasznosította.

A következő napon a radiológus küzd majd meg a röntgenfelvétellel, amikor megpróbálja kitalálni, melyik a teteje és melyik az alja, s közben eltűnődik azon, hogy mit keres egy ércsíptető az epeutak kellős közepén. Nem értékelni, hanem saccolni fog. A nagyjelenet azonban majd csak ezután következik, amikor a sebész elejt egy csípős megjegyzést, amire a másik szárazon elmosolyodik, és azzal vág vissza, hogy ha a sebészek összeszedettebbek volnának, akkor a radiológusok is végezhetnék a maguk dolgát. Az az igazság, hogy a sebészek, tisztelet a kivételnek, hadilábon állnak mindennel és mindenkivel: a radiológiával, a patológiával, az aneszteziológiával, a műtéti beosztásokkal, – a rezidensekkel, a nővérekkel, a gyakornokokkal; úgy érzik, hogy csupa hálátlan és alkalmatlan ember veszi őket körül. Egyszóval, legtöbbjük kissé paranoiás.

Amikor végeztünk a kampózással, Mrs. Takurára hivatkozva előálltam a kéréssel, hogy távozhassak, s meg is kaptam a felmentést a cholecystectomiában való további részvétel alól. Amikor a műtőből kiléptem a folyosóra, a sebész még mindig a röntgenfelvételt szapulta, az aneszteziológus pedig továbbra is elmélyülten tanulmányozta az újságját.

Mrs. Takura műtétje már megkezdődött, mire-én hozzáláttam a második beöltözéshez. Láttam, ahogy a sebész főorvos és az elsőéves rezidens, Carno szorgalmasan rakosgatják a bőr alá a csíptetőket. Carno meg én egyszerre jöttünk Hawaiiba, ugyanattól az indítéktól vezérelve: meg akartunk szabadulni a feszültségektől, és egy kis kikapcsolódásra vágytunk. Az első napokban jócskán ki is jutott belőle, s már-már azt fontolgattuk, hogy közösen kiveszünk egy lakást. Ám később a beosztásunk már azt sem igen tette lehetővé, hogy néha összejöjjünk.

Az orvosok nehezen barátkoznak, sokkal nehezebben, mint a diákéveik alatt. Annyira kevés idő marad rá. Mindegyikünk egyre inkább magába fordul,

szinte az autizmusig, még akkor is, ha van szabadideje. Az egyetem vége felé az ügyeleti beosztások már annyira eltérőek, hogy az ember senkire sem számíthat, aki elmegy hozzá egy vacsorára vagy egy partira. Néha még saját magára sem számíthat. Terveket talán még szövöget, de aztán túlontúl kifacsartnak érzi magát ahhoz, hogy végre is hajtsa azokat.

Aztán meg ott van az örökös vetélkedés szelleme. Rajtunk ül, már az első pillanatoktól kezdve, mint a spórák a gombán. Annak elfogadásával veszi kezdetét, hogy a nagybetűs orvostudományt egyedül a kutatásorientált egyetemi központokban művelik. Ide pedig csak a "jó fiúk" juthatnak be. Hogy köztük lehess, ahhoz először is az egyetemi berkekben kell tanyát ütnöd, amihez viszont az kell, hogy az arra érdemes maroknyi kórház egyikében tölthesd a gyakornoki évedet. Már a kezdet kezdetén közölték velünk, hogy az évfolyam legjobbjai közül csak négyen vagy öten maradhatnak majd bent gyakornoknak az egyetemen, vagyis ennyien válthatják meg a jegyüket ahhoz, hogy öles léptekkel haladjanak előre. Kemény dolog! Körülbelül százharmincan voltunk, mind jóeszű hallgatók, botladoztunk a ködben, de szívtuk magunkba az ismereteket, amilyen gyorsan csak tudtuk, és elfogadtuk azt az értékrendszert, amelyik arra tanított, hogy fel kell érnünk a csúcsra. Az alternatíva, amelyre még gondolni sem mertünk, az volt, hogy MEGBUKUNK, s egy isten háta mögötti kis falucskában fogunk praktizálni. Gondoskodtak arról, hogy ennek rossz, nagyon rossz hangzása legyen, olyasféle, mint amikor az ember a vezérigazgatói szék helyett a postázóban találja magát.

S nem azon múlik, jól dolgozol-e vagy sem. A csoportban mindenki jól dolgozott. Végtére is lovak voltunk, akiket arra dresszíroztak. hogy vágtassanak, s mi vágtattunk is, mint az őrültek. Arra ment ki az egész, hogy jobban csináljuk, mint az utánunk jövő. Ez aztán nem kedvezett a barátkozásnak, különösen olyan helyzetben nem, amikor az embernek alig van ideje, s ha meg van valamennyi, akkor azt szeretné egy lánnyal eltölteni.

A képzési rendszer még a találkáinkra is kihatott, különösen az utolsó néhány év során. A koktélpartikon eleinte valamiféle titokzatosság lengte körül az embert, ha orvosegyetemista volt, mindenki úgy nézett rá, mint aki egy szép napon majd nagy pénzeket fog keresni. Mivel azonban a napirendünk rendszerint annyira zűrösen alakult, hogy sehová sem tudtunk időben megérkezni, lassacskán már rossz befektetésnek tekintettek minket. A Smithek és Wellesley-k a kegyeiket másoknak osztogatták. Nekünk maradtak azok a lányok, akik kéznél voltak, és akiknek az időbeosztásuk ugyanolyan rémes

volt, mint a miénk. Nekik meg olt voltunk mi. A kórházak telis-tele vannak lányokkal. Asszisztensekkel, oktatókkal, nővérekkel, nővérjelöltekkel, köztük pokolian csinosakkal is. s a legtöbbjük könnyen elérhető.

S míg kavarogtunk az olvasztótégelyben, egyre inkább magunkba, meg az egyetem és a kórház mesterséges világába zárkóztunk. Az átváltozás észrevehetetlen, szinte öntudatlan volt, ámde maradandó; aki egyszer elindult az elefántcsonttoronyhoz vezető mozgólépcsőn, az már le nem szállhatott róla. S noha én eljöttem Hawaiiba, mégsem szakadtam el ettől a világtól teljesen. Soha nem is fogok. Egyik lábammal még mindig a keleti partvidék kapujában állok; legalábbis remélem. Sohasem voltam lázadó vagy forradalmár, csak izgatott, hogy merre tartok.

Most éppen a műtőbe, Mrs. Takurához, ismét feltett kezekkel hátrálva, készen a beöltözésre és a kesztyű felhúzására. Épp most nyitották meg a hasüreget, s a főorvos intett, hogy álljak a bal oldalára. Miután bepréseltem magam a helyemre, a rezidens és az altatófüggöny közé, kezembe adta a legendás sebkampót, s felkészültünk, ezúttal nyolc óra hosszára.

Nem volt könnyű felismerni a kedves, idős asszonyt. Szeretetre méltó és tapintatos énje sehol, ehelyett mindenütt csak vér. Évekkel ezelőtt vesekővel műtötték, s most nehéz feladatnak bizonyult keresztülhatolni a rostos összenövéseken. Körülbelül két óra elmúltával tamponnal betömtünk egy apró lyukat a bélben, majd elállítottunk egy erős vérzést, amely Carno mellkasára spriccelt. Ahogy csökkent az asszony vérnyomása, az üres üvegeket teli üvegek váltották fel. Hosszú, megerőltető munka volt, ám úgy láttam, hogy a főorvos remekül megállja a helyét. S ha eleinte volt is bennünk némi fesztelenség, annak nyoma sem maradt, ahogy a fáradtság egyre inkább a hatalmába kerített minket.

Bár a tévéfilmekből ez sohasem derül ki, a humor mindig fontos szerepet kap a műtőben. Szó ami szó, legtöbbször a morbid humor, és sokszor éppen az öntudatlan és ártatlan betegen nevetünk. A legtöbb sebész órákon át képes a múltból vett bizarr és sikamlós történetekkel szórakoztatni az operáló orvosok csapatát. Én, a magam elenyésző tapasztalatával és elenyésző repertoárjával, többnyire csendben hallgattam az ilyen előadásokat, most azonban, még mielőtt komolyra fordult volna a helyzet Mrs. Takura körül, s amikor még mindenki jól érezte magát, előadtam az egyik legkedvesebb egyetemi történetemet.

Történt egyszer, amikor a műtőbe csak két gyakornok és egy rezidens volt beosztva, hogy egy elképesztően elhízott asszonyság jelent meg a kórházban.

Heves alhasi fájdalmakról panaszkodott. Könyékig vájkálva a hájban, ők hárman megvizsgálták, tanácskoztak, megint megvizsgálták, újra tanácskoztak, képtelenek voltak felállítani a diagnózist. Végül azok győztek, akik úgy vélték, hogy vakbélgyulladása van, így aztán az asszonyság pillanatok alatt a műtőben találta magát, ahol is a szó szoros értelmében beborította az egész asztalt. Meghallván az esemény hírét, hat vagy hét másik orvos is odasereglett, mire a rezidens nekiállt átvágni az egymáson fekvő rétegeket, hogy hozzáférhessen a hasüreghez. Miután többször is megváltoztattuk a sebkampó helyzetét, ahogy, egyre mélyebbre és mélyebbre hatolt az orvos, hirtelen megállt és beigazította a feje felett függő lámpát. Ezután kért egy fogót, s miközben mindenki várakozással tekintett reá, kihúzott az asszonyságból egy darabka fehér rongyot. Döbbent csend ereszkedett a kis csapatra, míg csak egy pillanattal később rá nem jött mindenki, hogy a rezidens egészen a műtőasztalig vágott. A páciens hasának hájrétege, terjedelmes testről lévén szó, elcsúszott balra, s ennek az lett az eredménye, hogy a rezidens elment a hasüreg mellett.

Ám a történet hallatán kirobbanó nevetés hangja messze tűnt már. Most Mrs. Takurában dolgoztunk, kéz- és karizmaim teljesen elgémberedtek attól, hogy már órák óta tartottam a kampót abban az ügyetlen pozitúrában. Ahogy elérkezett, majd rögtön el is múlt az ebédidő, a gyomrom tüntetőén korogni kezdett, ellenpontozva az orrom viszketését. A hólyagom annyira megtelt, hogy nem mertem nekidőlni a műtőasztalnak. Ólomlábakon járt az idő. A sebet csak elvétve láttam, a sebész megjegyzései alapján azonban pontosan követni tudtam, mi történik. Az erek gondosan összeöltve már, oldal az oldalhoz módszer szerint, a fáradt ujjak a végső varratsort öltögették. Amikor végre megszabadultam a sebkampótól, nem tudtam kinyújtani ökölbe szorult ujjaimat; s egészen addig úgy maradtak, míg egyenként hátra nem hajlítgattam valamennyit és meleg vízbe nem áztattam a kezemet. Már majdnem négy óra volt, de még mindig nem végeztünk. Hátra volt még a seb zárása. A többiekhez hasonlóan én is fáradt és éhes voltam, s a lehető legkellemetlenebbül éreztem magam. Egyik öltés a másik után, drót, selyemszál, drót, lassan végig a hosszú bemetszésen, mélyen lent, gyors kötésekkel, a seb szájánál lassan, majd egyre gyorsabban zárni, míg csak el nem érünk az utolsó bőnyevarratig. Elkészült. Na most a bőr. Mire odáig jutottunk, hogy lerántsuk magunkról a kesztyűket, öt óra is. elmúlt már: ekkor vette kezdetét káprázatos szabad estém.

Vizeltem, előírtam az operációt követő kezelést, átöltöztem és megvacsoráztam, így, ebben a sorrendben. Miközben az étterem felé igyekeztem, úgy éreztem, mintha egy üzekedő elefántcsorda ment volna végig rajtam. Kimerültnek, s ami meg rosszabb, szörnyen csalódottnak éreztem magam. Vég nélkül, kilenc órán keresztül asszisztáltam a műtőben. Ebből nyolc Mrs. Takura életének döntő szakasza volt; s én mégis úgy éreztem, hogy semmit sem tettem érte. Pusztán csak kibírtam, s valószínűleg én voltam az egyetlen ember, aki nélkül ugyanígy meg lehetett volna csinálni az egészet. Tény, hogy a sebkampózás nélkülözhetetlen, ám ezt egy katatóniás elmebeteg is meg tudta volna csinálni. A gyakornokok képesek erejüket megfeszítve dolgozni, sőt áldozatokat is hozni, mindenekelőtt azért, hogy használjanak és hogy megmutathassák különleges tehetségüket, meg hogy tanulhassanak. Ám ilyesfajta kielégülést nem éreztem most, csak mély keserűséget és kimerültséget.

Vacsora után, jóllehet nem én voltam ügyeletben, a szokásos kórtermi feladatokat még el kellett látnom, gépiesen kötéseket és katétereket cseréltem, kiszedegettem néhány varratot. Újra kiírtam az infúziókat, átfutottam néhány laboreredményt, feljegyeztem az egyik új beteg, egy sérves kórtörténetét és az operációs előkészületeket. Roso csuklása újrakezdődött, ahogy elmúlt az altató hatása. Fáradtságomra hivatkozva csak azzal foglalkoztam, amivel akartam. Marsha Potts szobáját messze elkerültem.

Aludni képtelen lettem volna, holott az elmúlt huszonnégy órában alig hunytam le a szemem. Azonkívül el akartam menni valahová, messze kerülni a kórháztól, és elbeszélgetni valakivel. Túlontúl zavaros és dühödt gondolatok kavarogtak a fejemben ahhoz, hogy egyedül tudjak maradni. Carnót sehol sem tudtam fellelni; valószínűleg a japán barátnőjével volt. Jan azonban, hála istennek, ráért. Autózni akart, mag talán úszni egyet. Bármiben benne volt, amit én akartam.

Keletnek hajtottunk az ezüstös, ibolyaszínű kora esti fényben. Az út Pali fölé vezetett, a sziget szeles partvidéke felé; fokozatosan emelkedett, és elénk tárta az óceán és a mögöttünk lenyugvó nap színeinek szélesedő panorámáját. A látvány csendre intett, míg csak át nem mentünk az alagúton, s kint nem jártunk már az árnyékban, Kailuában. Itt aztán találtunk egy olyan partszakaszt, ahol magunk lehettünk. Fejemből lassanként elpárolgott a méreg, s a mai napra rendelt börtön vánszorgó óramutatóival és elgémberedett ujjaimmal is egyre távolibbnak tetszett, ahogy lebegtem a sekély vízben, és

hagytam, hogy az apró, fáradt hullámok elringassanak. Később lefeküdtünk egy takaróra, s néztük, hogyan jönnek fel a csillagok.

Jan hangját akartam hallani. Önmagáról, a családjáról, kedvenc könyveiről faggattam, meg arról, hogy mit szeret csinálni és mit nem. Egyszerre csak mindent tudni akartam róla, s hallani akartam, hogyan meséli el mindezt lágy, halk hangján. Egy idő után persze elunta, s ő faggatott arról, mivel telt a napom.

– Az egész napot a sebészeten töltöttem.

– Tényleg?

– Kilenc órát a műtőben.

– Hű, ez csodálatos. Mit csináltál?

– Semmit.

– Semmit?

– Hát, gyakorlatilag semmit. Vagyis hát én voltam a kampós, széthúztam a sebet és félrehúztam a májat, hogy az igazi orvosok operálni tudjanak.

– Te nem vagy eszeden – jegyezte meg. – Ez fontos, te is nagyon jól tudod.

– Hogyne, fontos. A baj csak az, hogy ezt bárki más is elvégezhette volna, bárki.

– Ezt nem hiszem.

– _Hm, tudom, hogy nem hiszed. És nem hiszi más sem. Senki sem hiszi, hogy egy gyakornok helyét más is betölthetne, nemcsak egy másik gyakornok. És hadd mondjak neked valamit. Ott, a műtőben a nővér dolgát tényleg nem végezheti el más, csak egy másik nővér, s ugyanez áll az aneszteziológusra meg a sebészre is. Míg az enyémet? Bárki! Bárki, aki besétál az utcáról. Egész egyszerűen bárki!

– De hát neked kell tanulnod.

– A fején találtad a szöget. A. gyakornok ugyanis arra van kárhoztatva, hogy lecövekeljen egy helyben, s unos-untalan tartsa a sebkampót. Ezt nevezik ők tanulásnak, ezzel racionalizálják, de valójában nem más ez, mint hülyítés. Egy nap bőven elég arra, hogy az ember eleget tudjon a sebkampózásról. Ehhez nem kell egy teljes év. Annyi mindent kell még megtanulni, de miért ilyen csigatempóban? Az ember rohadtul kizsákmányoltnak érzi magát. Valakit fel kéne fogadniuk kampózni, a gyakornokot meg odaállítani csomózni és nézni, ahogy a sebész dolgozik.

– Tudsz már jó csomókat kötni? – kérdezte.

Ez talált. Emlékszem, elmeséltem neki. hogy nem jeleskedtem a csomózásban, megjegyzését mégis kiábrándítóan övön alulinak találtam. Azt

mutatta, hogy nem tudtam igazán közel kerülni hozzá, s hiába minden próbálkozás. Mégis jobban éreztem magam, mert alkalmat adott arra, hogy rendezzem a gondolataimat. Azt válaszoltam, hogy nem, még mindig nem tudok jó csomókat kötni, ám valószínűleg meg fogom tanulni, ha a közelébe engednek a feladatnak.

De aztán megint csak rá figyeltem, felizgatott. A sekély vízben kötöttünk ki. Olyan gyönyörű volt ez a lány, tombolt benne az élet; üvölteni tudtam volna a boldogságtól. Csókolóztunk, egymást szorosan átölelve hemperegtünk a takarón. Megőrjített, tudtam, hogy szeretkezni fogunk, s tudtam azt is, hogy ő is akarja, ugyanúgy, mint én. Ám ő elengedhetetlennek érezte, hogy előtte még beszélgessünk egy kicsit, hogy elmondjon néhány dolgot magáról, így például azt, hogy még csak egy fiúval volt dolga, és azt sem szerette igazán. Ez ment öt percig vagy még, tovább, én meg kezdtem lelohadni, és úgy döntöttem, hogy mindezek után nem érdemes szeretkeznünk. Nem akart hinni a fülének, tudni szerette volna, hogy miért. Az igazi ok, belső csalódottságom, nem elégítette volna ki. Így aztán csak annyit mondtam, hogy szeretem a csillogó haját, életkedvét, de azt még nem tudom, hogy szerelmes vagyok-e már belé. Ez annyira tetszett neki, hogy kis híján majdnem újra megváltoztattam az elhatározásomat. Úton a kórház felé rávettem, hogy újra meg újra elénekelje nekem a *Hová tűnt a sok virág?* kezdetű dalt, ettől békesség töltött el.

– Úgy érzed, hogy ma semmit sem tettél, pedig nem így van – szólt, hirtelen felém fordulva.

– Hanem? – kérdeztem.

– Hát, megmentetted Mrs. Takura életét. Úgy értem, segítettél megmenteni, még akkor is, ha úgy gondolod, hogy valami mást kellett volna csinálnod.

Egy ponton, egy nagyon kellemes ponton, amiről már majdnem megfeledkeztem, el kellett fogadnom ezt az érvelést: Mrs. Takuráért heteken át is szívesen tartanám a sebkampót.

A kórházba visszaérve belebújtam fehér öltözékembe, és felrohantam az intenzívre, hogy lássam, hogy van. Üresen találtam az ágyát. Kérdőn néztem a nővérre, elhessegetve magamtól a baljós gondolatot.

– Meghalt. Meghalt, úgy egy órával ezelőtt.

– Hogy mit csinált?

– Meghalt. Szívmegállás.

Miközben a szobám felé támolyogtam, csak úgy kavarogtak bennem a gondolatok, majd átadták helyüket a könnyeknek, amelyek minden más

gondolatot kimostak belőlem, kivéve azt az egyet, hogy egy szörnyű, elvetélt nap van mögöttem, amelynek kínját még a szeretet sem enyhítheti. Ágyba bújva, zaklatott álomba merültem.

172. nap
JÁRÓBETEG-RENDELÉS

A fülem már meg tudta különböztetni a hangját. Már messze a távolból kivehető volt a semmivel össze nem tévesztheto, visító, ismétlődő hanghullám, amely egyre erősödik, ahogy közelebb ér. Reggel volt, az óra negyed tízet mutatott. A rendelő íróasztala mögött ültem, vártam.

Mások számára, még ha közelebb vannak is hozzá, mint jómagam, a sziréna hangja nem hallható, egybeolvad a megszokott háttérzajjal. Akik tudják magukról, hogy egészségesek, illetve akik nem tudják magukról, hogy nem azok, tudomást sem vesznek a vijjogásról, hagyják, hogy beleolvadjon a tudatalattiba, hogy elvegyüljön az autók, a rádiók és egyéb zajforrások lármájában. Hozzájuk ez a hang nem ér el. Másokra tartozik.

Az én számomra erősödik, hiszen én a kórházi rendelőbe, más szóval az ambulanciára beosztott orvosgyakornok vagyok. Az ambulancián betöltött lisztemet tömören és velősen körülbelül a "köszönőember" címmel lehetne jellemezni. Az a dolgom, hogy illő fogadtatásban részesítsek minden idetévedőt. És ők jönnek: öregek és fiatalok, álmatlanságban szenvedők, depressziósok és zaklatott idegrendszerűek, elvétve még olyanok is, akik tényleg megsebesültek, vagy igazán betegek. És én dolgozom, többnyire lázas tempóban; gyakran eszem, néha még le is ülök. És szüntelenül várom a rettegett mentőautó érkezését, szinte sohasem alszom.

A mentőautó vijjogása mindig bajt jelent, s én nem vagyok felkészülve a bajra, nem is hiszem, hogy valaha is fel leszek. Jóllehet több mint egy hónappal ezelőtt osztottak be az ambulanciára, és már közel fél éve vagyok gyakornok, érzelmi állapotomat még mindig a félelem jellemzi leginkább. A félelem attól, hogy olyan problémával kerülök *szembe,* amit nem tudok megoldani, vagy hogy valamit eltolok. Talán furcsán hangzik, de megint úgy éreztem magam, mint akit mély vízbe dobtak, holott nem tud úszni. Pontosan akkor helyeztek át ide, a rendelőbe, ahol a helyzet is gyökeresen más és az orvos teendői is mások, amikor már kezdtem némi magabiztosságra szert tenni a kórtermekben és az intenzíven. A jól felkészült nővérektől eltekintve, csak

magamra hagyatkozhatom az ambulancián, s mindenért, ami itt történik, én felelek. Napközben nem olyan rémes a helyzet, hiszen más orvosok is vannak a közelben (a kórházi személyzet másodperceken belül elérhető), ám éjszaka akár öt, sőt tíz percbe is beletelhet, hogy a személyzetből valaki ideérjen. Ez akár végzetes is lehet. Olykor-olykor kényszerhelyzettel találtam szemben magam.

Az időbeosztásom is másként fest az ambulancián. Huszonnégy óra szolgálat, huszonnégy óra szabad. Ez önmagában nem is hangzik rosszul, egészen addig, amíg az ember egy álló héten át végig nem csinálja. Ha vasárnap reggel nyolckor kezdi a hetet, akkor szerdán reggel nyolcig már negyvennyolc órát dolgozott, s még hátravan további negyvennyolc. Ennek aztán az az eredménye, hogy a szervezete két hét múltán teljesen felmondja a szolgálatot: fejfájás gyötri, hasmenése lesz, enyhe reszketés vesz erőt rajta. Az emberi test arra van beállítva, hogy csak bizonyos ideig dolgozzon, aztán aludni térjen, nem pedig arra, hogy megállás nélkül huszonnégy órán át működjön. A legtöbb szervnek, különösen a mirigyeknek, pihenésre van szükségük; huszonnégy óra alatt a funkciójuk gyakorlatilag az idő függvényében változik, akár alszunk közben, akár nem. Így aztán tizenhat óra szolgálat után a mirigyek többé-kevésbé elalszanak, dönteni azonban ugyanúgy kell, s a konzekvenciák is ugyanazok lesznek. Az ember életereje semmivel sem nagyobb hajnali négykor, mint mondjuk déli tizenkettőkor. Sőt, számos tanulmány szerint ilyentájt a szervezet nagyon is esendő. Alig lehet győzni már türelemmel, minden harccá? válik, s egy semmiség is képes a végletekig felbőszíteni az embert...

A sziréna hangja egyre erősödik, itt van már a mentő a közelben. Reménykedve várom a vijjogás végét és a hang távolodását, amire van némi esély, mert a mentőautó olykor elhúz mellettünk a közeli kisebb kórházak egyike felé. De nem most. Látni ugyan nem látom, de tudom abból, ahogy a vijjogás hirtelen abbamarad, hogy a mentőautó behajtott a kórház területére. Másodpercek alatt lefarol a bejárathoz, és én már ott állok, hogy fogadjam. A pici hátsó ablakokon keresztül látom a mentőscsapat kétségbeesett újraélesztési erőfeszítéseit. Az egyik mentő szívmasszázzsal próbálkozik; a másik az oxigénmaszkot próbálja az arcon tartani. Amikor a mentőautó megáll, kitárom az ajtót. Néhány járókelő visszanéz a válla fölött. Számukra az esemény bevégeztetett: a mentő megérkezett, az orvos, kezében válogatott, mindentudó műszerekkel ott várja őket, minden a legnagyobb rendben. Számomra azonban ez csak a kezdet. Örülök, hogy senki sem tud olvasni a

gondolataimban, s nem tudják, hogy próbálom magam felkészíteni az elkövetkezendőkre.

– Vigyék az *A* szobába – kiáltom oda a mentősöknek, ahogy kezdenek felhagyni az újraélesztéssel. Segítek kiemelni a hordágyat, majd gyorsan végiggurítjuk a keskeny előtéren, miközben megkérdezem, mennyi idő telt már el azóta, hogy a beteg se nem lélegzik, se nem mozdul.

– Semmi életjelt sem adott azóta, hogy kezelésbe vettük, körülbelül tíz perccel ezelőtt.

Szakállas, ötven körüli férfi, olyan nagydarab, hogy mindannyian kellünk ahhoz, hogy feltehessük a vizsgálóasztalra. A másodpercek óráknak tűnnek. Belém hasít a döntéskényszer, az a fajta döntéskényszer, amelyről nem sok szó esik a kinti világban. Vagy asziszt óliát állapítok meg, vagy egyszerűen BKE-nek, "beszállítás közben elhunyt"-nak nyilvánítom. Egész biztos, hogy tisztességtelen dolog tőlem ilyen döntést elvárni, hiszen csak arra hagyatkozhatom, amire a tankönyvekből emlékszem. Ám meg kell lennie, méghozzá gyorsan.

Mi történik, ha asziszt óliát állapítok meg? Hat héttel ezelőtt visszahoztunk az életbe egy férfit. akinél nyolc perccel korábban beállt a klinikai halál. Most az intenzíven fekszik, mint egy kelkáposzta, jogi értelemben él ugyan, ám minden más értelemben halott. Nap mint nap elnézem azt az embert, s egyre inkább úgy érzem, azzal, hogy kapott tőlünk egy fél életet, annyit, amennyit a technika számunkra lehetővé tesz, egyidejűleg megfosztottuk a méltóságától. A test hat hete funkcionál: a szív ver, a tüdőkben cserélődik a levegő. a szem tágra nyitva; ámde a tekintet üres, a hozzátartozók meg érzelmi és anyagi tartalékaik végén járnak. Melyik kéz meri kihúzni a lélegeztető gép csatlakozóját vagy elvágni az infúzió csövét, ki lesz hajlandó megfeledkezni arról, hogy gondoskodjék a vér megfelelő ionkoncentrációinak fenntartásáról, ami ahhoz kell, hogy a szív verhessen örök időkig, jóllehet az agy már nincs sehol? Senki sem vállalkozik arra, hogy kioltsa a remény utolsó szikráját, amely ott él még a legésszerűbben gondolkodó emberben is.

Meg aztán itt van a férőhely, az ágy kérdése is. Kell másoknak, olyanoknak, akikben tán még van élet, ám ugyanúgy meghalnak, ha megfosztják őket az intenzíven biztosított lehetőségektől. S máris elérkeztünk az élet és halál közti fokozatos átmenet megfoghatatlan, meghatározhatatlan problémájához. Mit is jelent valójában élni? Zavarbaejtő kérdés, a fáradtságtól bénult elme nem tud mit kezdeni vele.

Hová fordulhat tanácsért ilyen pillanatokban az elcsigázott gyakornok? A középiskolához, ahol a vallás és a filozófia folytonosan sulykolt steril koncepcióitól vezéreltetve az ember automatikusan elfogadta, hogy az élet a halál ellentéte? Ez nem segít. Az egyetemhez? Talán, ám ott, az elefántcsonttoronyban a Schwartzman-reakció bonyodalmai, meg az aminosavciklusok lépéseinek sorrendje szorította háttérbe az alapkérdéseket. De nem jön segítség" az orvosoktól sem. Egyre csak hallgatnak, talán zavarban is vannak, ám a tapasztalat megedzette már őket. És az ágy mellett álló hozzátartozó vagy barát? Ők mit szólnának, ha az ember bátortalanul azzal állna elő, hogy van egy köztes pont élet és halál között? Ó jaj, számukra a beteg nem egyszerűen a beteg, hanem Charlie bácsi – vagy az volt. Így aztán, minden segítség híján, a gyakornok magában keresgéli a választ, önkényes elhatározásokra jut. attól függően, mennyire fáradt, hogy reggel van-e vagy éjszaka, szerelmes-e vagy magányos. S aztán igyekszik ezeket a döntéseket elfelejteni, ami könnyen megy akkor, ha fáradt, s mivel mindig fáradt, el is felejti mindet hamar, hogy aztán később az emlékezet a tudatalattiból ismét a felszínre hívja a régi emlékképeket. S az ember dühös és bizonytalan, hiszen próbára tétetett, és ismét csak felkészületlennek találtatott...

Fonák módon, hat ember jelenlétében is egyedül vagyok, ahogy itt állok a szakállas férfi mozdulatlan teste mellett. Végtagjai hidegek, de a mellkasa még elég meleg, se pulzus, *se* légzés, kitágult pupillák. Az egyik mentő beszél, elmondja, mit hallott attól a szomszédtól, aki végig a férfi mellett volt. Reggel, egy heves asztmaroham után a férfi kihívta az orvosát, de utána még rosszabbul lett, és a szomszédjával elindultak az ambulanciára. Félúton már annyira fulladt, hogy képtelen volt levegőt venni. Megállította a kocsit, kiugrott, botladozott néhány lépést, majd összeesett. A szomszéd segítségért szaladt, és kihívta a mentőket.

– BKE – jelentettem ki határozottan, és igyekeztem palástolni kételyeimet. Ami azt illeti, agyam összefüggéstelen gondolatok kusza halmaza csupán, s – e gondolatok mind, mind egyetlen téma körül forognak. Furcsa módon az ambulancián a gyakornok mindig reggel a legsebezhetőbb. Hiába a pár órányi felületes alvás, döntéshozó képességét aláaknázza a huszonnégy órás ciklus okozta kimerültség. Tapasztalata még nem elegendő ahhoz, hogy kritikus döntéseit ne az ésszerű mérlegelés, hanem a rögzült reflex bizonyosságával hozza meg. Van, aki esküszik arra a régi mondásra, hogy a megrögzött szokás megköti a józan értelmet. S ez így *is* van. Pályája kezdetén a gyakornok

nagyon sok olyan helyzettel szembesül, amelyen képes ugyan tiszta fejjel elgondolkodni, ám választ a kérdésekre mégsem talál. Kicsit olyan ez, mint a skizofrén személyiség esete, aki nem tud megbirkózni az észleletek bőségével, s így azok egymástól elszigeteltek maradnak. A gyakornok is magába szívja a tapasztalásokat, amelyek elárasztják; ezek aztán ott kavarognak a fejében egészen addig, amíg már elég fáradt ahhoz, hogy a tudatalattijába űzze valamennyit, majd elérkezik egy olyan pontra, ahol a tapasztalás szokássá, a szokás pedig gondolkodás nélküli cselekvéssé válik. Ekkorra azonban már emberségének java része oda van...

Ez az eszmefuttatás a másodperc törtrésze alatt villant át rajtam. Nem latolgattam, nem bizonytalankodtam a döntés előtt. Attól a pillanattól kezdve, hogy kinyitottam a mentőautó ajtaját, addig a pillanatig, hogy a beteget BKE-nek nyilvánítottam, kevesebb. mint harminc másodperc telt el. Ám ez a fél perc sokkal hosszabbnak tetszett, s még órák múlva is hatással volt rám. Egy dolog azonban szerencsére megváltozott. Volt már annyi gyakorlatom, hogy ne szaladgáljak vissza kitapintani az elhunytak pulzusát.

A központi, a leghúsbavágóbb kérdés nyitva maradt: miért engedik, hogy én döntsék ilyen helyzetben? Valahogy az ördög segédjének, a férfi halálában közreműködő ügynöknek érzem magam. Igaz, hogy ha nem én, akkor valaki más nyilvánítja halottnak; nem vagyok nélkülözhetetlen szereplője a drámának. Túl könnyű azonban azzal elintézni a dolgot, hogy semmi közünk hozzá; én nem tudom ilyen hamar lezárni az ügyet. Olyan döntést hoztam, amely nélkül a szakállas férfi ebben a pillanatban technikai értelemben nem feltétlenül lenne halott. Mostanra már gépekre kapcsolhattuk volna, nyomást gyakorolhatnánk a tüdejére, lélegeztethetnénk, jogi értelemben életben tarthatnánk. S mivel én fosztottam meg ettől a lehetőségtől, egyedül én vagyok felelős azért, hogy halott.

Elkapkodtam volna a BKE-vé nyilvánítást, a könnyebb utat választottam volna? Abban a pillanatban, hogy a BKE-t kimondtam, minden más ajtó bezárult. Ha a másik lehetőség mellett döntök, hogy kíséreljük meg az újraélesztést, első teendőm az lett volna, hogy bevezetek egy endotracheális csövet, hogy lélegeztetni tudjuk. Nekem ez mindig is nehezen ment. Lehet, hogy azért nyilvánítottam BKE-nek, hogy megkíméljem magam ettől a kellemetlenségtől? Vagy talán azért, mert tudom, hogy az intenzíven minden ágy foglalt? Vagy arra gondoltam, hogy ha sikerülne is újraélesztenünk, belőle sem lenne más, mint egy újabb kelkáposzta?

Most már tudom, hogy ezeket a kérdéseket nem lehet megválaszolni, akkoriban azonban megőrjítettek. Ebben az állapotban mentem ki az előtérbe, hogy találkozzam a férfi feleségével meg a gyerekkel.

A feleség magas és sovány, keszegforma asszony, sötét, mélyen ülő szemekkel. Szandált meg valami öregasszonyos, földig érő ruhát visel. A bő redők közé bújva egy hét év körüli kislány.

A jelenet egyértelműen főműsoridős tévéfilmbe illő, akár drámai, akár csöpögősen szentimentális párbeszéd kerekedik ki belőle. A valóság azonban ismét csak olyanra sikeredett, hogy az átlagnéző nem tudna azonosulni vele. Szembenézni a halálosan aggódó asszonnyal és a gyerekkel számomra se drámai nem volt, se szentimentális, csak egy újabb akadály, amit át kell ugranom. Talán egy mindentudó harmadik ennél többet is képes lett volna beleérezni. Én nem. Én annyit tudtam, hogy mi történt a kulisszák mögött a szobában, ám arról fogalmam sem volt, hogy ezek az emberek mire gondolnak, hogy mit szeretnének hallani. S ami még ennél is rosszabb, reménytelenül beleragadtam saját gondolataim mocsarába; a halálon és a felelősségen, meg azon tépelődtem, hogy mi történhetett volna. Milyen szegényesen is készített fel engem erre az orvosi egyetem. “A koncepciót fogja fel, Peters, a többi jön magától!" A többit – a halált – az ember vaktában tapogatózva tanulja meg, míg aztán végül – hálásan – visszatér a televízió jól bevált kliséihez.

– Nagyon sajnálom, asszonyom. Mi mindent elkövettünk, de a férje sajnos meghalt – mondtam együttérzően. A banális szavak útjukra indultak, s a körülményekhez képest tűrhetően hangzottak. Lehet, hogy mégis van televíziós jövőm! A dolog egyetlen kellemetlen része ez a "mi mindent elkövettünk" szólam, hiszen hát nem csináltunk semmit. Amit mondtam, az nem más, mint valami ostoba, önkéntelen álszenteskedés. Elmúlik. A feleség és a gyerek csak áll bénultan, miközben megfordulok és távozom.

Szerencsére nincs több vizsgálandó beteg. Aláírom a papírt, amelyen hivatalos formába öntve olvasható: az én bűnöm, hogy ez. a szakállas férfi halott; majd sietve bevonulok az orvosi szobába, és becsapom magam mögött az ajtót. A falon megremeg az egyik kép, egy gyógyszergyár ajándéka, rajta inkák csoportja, amint éppen egy szegény ördög koponyáját lékelik; átellenben a Playboy-naptár épp csak megrezzen nemtetszése jeléül, Miss Decembernek a szeme se rebben. Beleroskadok egy hatalmas, régi bőrfotelbe. Tágas szoba, csupasz falak, leszámítva az inkákat meg Miss Decembert. Alacsony, zsúfolásig megrakott könyvespolc a szoba egyik végében, a

másikban egy kisméretű ágy és egy lámpa. A fő-el, amelyben ülök, szemközt áll azzal a halványzöldre festett fallal, amelyen Miss December ékeskedik. Arra vágyom, bárcsak éppoly üres és békés lennék belül, mint ez a szoba.

Miss December segített; egészen megigézett. Vajon miért van a Playboy a testszőrzet ellen? Miss December, a feje búbján ékeskedő dús hajkoronáját leszámítva, olyan sima, mint egy darab márvány, haja nem omlik a mellére, semmi szőrzet a hóna alatt vagy a lábán, nyilvánvalóan még a lába között sem, bár ezt nem lehet bizton állítani a művészi redőket vető karácsonyi harisnyanadrág miatt. Lehet, hogy a Playboy rosszul ismeri a vásárlóit? Nem hiszem, hogy a szeméremszőrzet olyan rejtegetni való dolog lenne. Sőt, az előző éjjel például Joyce Kanishiro szeméremszőrzetét egyik legvonzóbb bájának találtam. A világért sem akarom ezzel megbántani; mindössze arról van szó, hogy nagyon szép és dús a szeméremszőrzete. Amikor meztelenre vetkőzött, bármilyen testhelyzetet vett is fel, mindenhogyan látni lehetett. Nem hiszem, hogy könnyű lenne Joyce-t bevetetni a Playboy-naptárba.

Miss December, Joyce és a női test szőrzetének esztétikája sem tudta végérvényesen elterelni a gondolataimat a szakállas férfiról. Természetesen nem ez volt az első eset, hogy az ambulancián szembekerültem a halállal. Ami azt illeti, már a legelső napon, amikor megkezdtem rendelői szolgálatomat, s még attól is reszkettem, hogy egy enyhén asztmás beteget megvizsgáljak, egy szirénázó mentőautó robogott be, és egy húszéves fiatalembert gördítettek elém, akinél a mentők mesterséges lélegeztetéssel és szívmasszázzsal próbálkoztak. A beállónál álltam a kezemet tördelve, s azt reméltem, hogy valaki orvosért szalad. Nevetséges dolog! Hiszen én voltam az, akihez úgy száguldottak, hogy átrobogtak a tiloson, kockára tették a testi épségüket.

Lenéztem a fiúra, és azt láttam, hogy a bal szeme kifordult. Az eltorzult pupilla valahová a semmibe meredt. Mi a fenét kezdjek én ezzel a szemmel? Ami azt illeti, sok időm nem maradt a meditálásra, hiszen a fiú nem lélegzett, a szíve állt. A mentők gyorsan elhadarták, hogy a mozgás legkisebb jelét sem észlelték nála, amióta az egyik szomszéd telefonhívására felvették: Amikor feltették a vizsgálóasztalra, egy sebet vettem észre hátul a fején. Igyekeztem közelebbről szemügyre venni, ebben azonban megakadályoztak a mintegy két centiméter átmérőjű sebből származó agyvelődarabkák. Végre ráeszméltem, hogy a fiút lelőtték; a golyó a bal szeménél ment be, és hátul jött ki. A nővérek és az erőfeszítéstől ziháló mentők ott álltak körülöttem, míg én nekiláttam a rutinvizsgálatoknak. Teljesen értelmetlen volt a sztetoszkóppal mókázni, a helyzetén mit sem változtatott, mégis jobb ötlet híján rátettem a mellkasára. A

saját agyam zakatolásán kívül semmi mást nem hallottam. A gyakornoktól folyton azt várják el, hogy mindenféléket csináljon, ez a fiú azonban annyira halott volt, hogy gyakorlatilag ki is hűlt már.

– Meghalt – mondtam végül.

– Úgy érti, hogy BKE, doktor úr? Nem aszisztólia, igaz?

– Úgy van, beszállítás közben elhunyt.

Az orvosi zsargon megnyugtató; biztonságban éreztem magam tőle. Az a fiú, a fején a lőtt sebbel, más volt, mint a szakállas férfi. Igaz ugyan, hogy a sebétől halálra rémültem, de végtelenül meg is könnyebbültem, hogy megszabadultam annak felelősségétől, hogy eldöntsem, mi legyen a szemmel. A golyó ütötte lyuk eleve értelmetlenné telt bármiféle beavatkozást, így aztán kevés felelősséget éreztem. Ezzel szemben ez a szakállas férfi, a ráborított lepedőtől eltekintve, még mindig élőnek látszik, olyan, mintha mélyen aludna. Ez mindig így van asztmás beteg elhalálozása esetén. A boncolás sem mutat ki túl sokat, hacsak az áldozatnak nem volt heves szívrohama.

Az orvosi szobában üldögélve Joyce Kanishiro képét igyekeztem gondolatban elhelyezni a Playboy magazin középső lapján. Nem semmi! Még a mellbimbói körül is ágaskodik néhány fekete szőrszál. Egy picit retusálni kellene.

Joyce laborasszisztens volt. ugyanolyan rémes szolgálati beosztással, mint én. Ez még önmagában nem lett volna baj, de az már annál inkább, hogy a szobatársnőjét állandóan otthon ette a fene. Valahányszor hazakísértem Joyce-t a közös lakásukba (az első időkben még eljártunk), a szobatársnője mindig ott majszolta az almát, vagy a tévét bámulta. Volt ugyan egy hálószoba is, de azt sohasem volt alkalmunk használni. Biztosra vettem, hogy a szobatársnő, ez a megrögzött éjjeli bagoly, még akkor is ott nézegetné az újságokat, amikor hajnali ötkor kijövünk. Néhány, komédiának is beillő esti idétlenkedés után, amit mindig késő éjszakába nyúló híradó- vagy filmnézés követett, beláttam, hogy Joyce-nak meg nekem másik találkahely után kell néznünk.

Joyce-szal kapcsolatos ábrándozásomat egy másik emlékkép zavarta meg, egy epizód, amely egy délután történt, körülbelül két héttel azután/hogy megkezdtem működésemet az ambulancián. A szituáció a szokásos: sziréna, villogó piros lámpa; és külsőleg ez a fickó is épkézláb emberi lénynek tetszett. Amikor a mentők kiemelték és berobogtak vele, elmondták, hogy tizenöt emeletnyi magasságból rázuhant egy parkoló autóra...Mozdult azóta? – Nem. – Légzés? – Semmi." Ám a páciens békésen pihenni látszott, valahogy úgy,

mint a szakállas férfi, csak ő sokkal fiatalabb volt. “Mennyi időbe telt, míg ideértek vele? – Körülbelül tizenöt percbe." A mentők mindig kevesebbet mondanak, nehogy szó érje a ház elejét. Szemtükörrel belenéztem a fickó szemébe, addig állítgattam, míg megláttam a vérereket. Alaposan szemügyre vettem valamennyit, s felfedeztem az apró vérrögöket. "BKE – mondtam. – Nem asziszt ólia." Eléggé felizgattam magam akkor is, holott tizenöt emeletet zuhanni egy parkoló autóra nem akármi. Aztán kezdtek szállingózni a családtagok, egyik a másik után. Nem is a közvetlen hozzátartozók érkeztek elsőnek, hanem az unokatestvérek, nagybácsik, még szomszédok is. Az történt, hogy a férfi (Romerónak hívták) elveszítette az egyensúlyát épületvakolás közben. Miután az ápolónők felhívták a feleségét, hogy közöljék vele, Romero válságos állapotban van, a baleset híre hamar elterjedt, s mire Mrs. Romero megérkezett, a helyiség dugig volt emberekkel, akik mind tudni akarták, hogy van a szeretett rokon, és mindannyian látni is akarták. Amikor a lehető legnyugodtabb és legbizalmasabb hangon közöltem Mrs. Romeróval, hogy a férje meghalt, az asszony égnek emelte a karját és jajveszékelni kezdett. Erre aztán a többi családtag is rázendített. Ettől a pillanattól kezdve több mint egy órán keresztül a Romerók és barátaik leghihetetlenebb és legfélelmetesebb gyászszertartásának voltam szemtanúja. Egyre csak jöttek, elözönlötték az ambulanciát. Ütötték a falakat, tépték a hajukat, sikoltoztak, kiabáltak, egymásnak ugrottak, s végül törni-zúzni kezdték a várószoba berendezését. Nem sok időm maradt arra, hogy eltöprengjek az eset metafizikai implikációin, azzal voltam elfoglalva, hogy megvédjem magamat és a személyzet többi tagját. Öltek már meg gyakornokot az ambulancián. És ez nem vicc.

Később láttam a boncolási jegyzőkönyvben, hogy Romero aortája szétrepedt. Ettől egy kicsit jobban éreztem magam. Ám tisztában voltam azzal, hogy a szakállas férfi esetében nem lesz ilyen egyértelmű a kórbonctani lelet.

A bőrfotelben szenderegve ezek a gondolatok és emlékképek foglalkoztattak, s közben Miss December hatalmas keblei mintha egyre duzzadtak volna. Joyce-nak nincsenek ekkora mellei. Végül is az én szobámban kötöttünk ki, nehogy végérvényesen tévémérgezést kapjunk, s csak halványan emlékszem, hogy hajnali fél ötkor arra ébredtem, Joyce távozik a hátsó kijáraton, mielőtt még bárki is felébredne a környéken. Az ő ötlete volt, és én egyáltalán nem bántam. Ez volt az egyetlen módja annak, hogy megszabadulhassunk Miss Applestől meg a tévéjétől. Amúgy élveztem a

munkarendet. A szabadnapjaimon délutánonként szörföztem, esténként olvasgattam, aztán úgy tizenegy körül, munkája végeztével megérkezett Joyce, és ágyba bújtunk. Joyce atléta típus, szeretett összevissza szökdécselni. Hihetetlen kitartás volt benne, és kifogyhatatlan energiák. Amikor mellettem volt, soha nem gondoltam semmi másra.

Ám a szobámban lévő kórházi ágy pokoli zajt tudott csapni, amellett meglehetősen keskeny volt kettőnknek. Amikor fél öt tájt Joyce távozott, fenséges érzés volt végignyújtózni benne, élvezni a terpeszkedés luxusát. Egy ideig én is felkeltem vele együtt, ezt kívánta az illendőség, s integettem neki, ahogy ment le a lépcsőn, majd elhajtott. Mostanában azonban már csak felkönyökölök, és elnézem, ahogy öltözik. Úgy tűnik, nem bánja. Ma reggel visszasétált az ágyhoz, talpig kikeményített fehérben, s gyengéden megcsókolt. Dünnyögtem valami olyasmit, hogy nemsokára újra együtt leszünk. Remek lány.

Amikor három órával később megcsörrent a telefon, félig-meddig arra számítottam, hogy Joyce még mindig ott áll, hiszen annyira rövid idő telt el közben. Már azelőtt álomba zuhantam, mielőtt kilépett volna az ajtón.

Szombat volt, az ambulancián a hét legmozgalmasabb napja, reggel fél nyolc. Annak ellenére, hogy nyolc órát aludtam, testileg teljesen összetörtnek és kimerültnek éreztem magam. Ez a huszonnégy órás szemfényvesztéstől van. A beidegződött mozdulatokkal készülődtem, kezdve azzal, hogy nekidőlök a mosdónak és elnézegetem véreres szemeimet, majd végezve azzal, hogy nyolc után egy perccel, mint mindig, megérkezem az ambulanciára. Furcsa mód, bár hajlamos vagyok a késésre, az ambulanciára igyekszem pontosan odaérni, hogy segítsek a kollégáimon, akik hálásan oldalognak el vérpettyes köpenyeikben, leragadó szempillákkal.

A szakállas férfi érkezéséig viszonylag nyugodtan telt ez a szombat, semmi nagyobb zűr, csak a szokásos parádézás, a gőzvasalót a lábukra ejtő meg az ablaküvegbe belezuhanó emberek sora. Hamar végeztem mindenkivel.

Mintegy fél óra telt el a szakállas férfi elszállítása óta, és ez alatt nyilvánvalóan nem történt semmi rendkívüli az orvosi szoba falain kívül, különben nem hagynák, hogy itt álmodozzam. Az órám tízet mutat. Tisztában vagyok vele, hogy csak idő kérdése az egész.

Jelképes kopogást követően az egyik nővér lép be a szobába, és közli, hogy néhány beteg várakozik odakint. Szinte megkönnyebbülök, hogy kirángatnak mélázásomból, visszatérek hát a napfényre, és átveszem a nővértől az összekészített kartonokat. Kalapot le ezek előtt a nővérek előtt. Minden egyes

beteget bekísérnek a vizsgálóba, elvégzik a szükséges adminisztrációt, megmérik a vérnyomásukat, még a lázukat is, ha szükségét látják. Más szóval, remekül megszűrik a betegeket. Nem arról van szó, hogy eldöntik, kit kell megvizsgálnom, hiszen mindenkit megvizsgálok, hanem arról, hogy ha nagyon sokan vannak, akkor megszabják a sorrendet, ha meg kevesen, akkor hagynak nekem egy kis nyugodalmat. Valahányszor új gyakornok érkezik, a nővérek, gondolom, a legszívesebben mindent maguk intéznének, hiszen az ideérkezők legtöbbje egyáltalán nem igényel sürgős ellátást.

De mégis én vagyok a gyakornok, az orvos, az illetékes, aki fehér köpenyt, fehér nadrágot és fehér cipőt visel, akinek bal zsebében különlegesen összehajtogatott sztetoszkóp feszül, aki számtalan színes tollal, ceruzalámpával, reflexkalapáccsal, kombinált • szem- és fültükörrel fölszerelkezve, no meg négy évnyi orvosegyetemmel a háta mögött szemmel láthatóan minden eshetőségre felkészült. Holott valójában én még csak könnyebb esetekkel találkoztam, csak ilyenekkel foglalkoztam. Tekintetbe véve a betegségek szinte végtelen sokféleségét, én még egyáltalán nem vagyok felkészülve a feladatra. Ez a tudat olyan, mint az árnyék, amit nem léphetünk át, s csak akkor hagy el, ha a váró tele van síró csecsemőkkel, meg ha néhány sebösszeöltés vár rám. Körülbelül tíz óra elteltével általában már annyira elfáradok, hogy olyankor is képtelen vagyok gondolkodni, ha egyetlen beteg sem várakozik a rendelő előtt. Ily módon a délelőttök a legkeményebbek, a délutánokat átvészeli valahogy az ember; a többi meg megoldódik magától.

Az új betegek közül az első egy szörföző, akit fejen talált a deszka, s közel hat centi hosszúságban felszakította a bőrt a bal szeme fölött. Elénk, se egyensúly-, se látászavara nincs. A repedéstől eltekintve kutya baja. Felhívtam a magánorvosát, aki a várakozásnak megfelelően rám bízta a dolgot, varrjam csak össze.

Hát így megy ez. Bejön a beteg, én megvizsgálom, majd felhívom a kezelőorvosát. Ha nincs saját orvosa, akkor kiválasztunk neki egyet, feltéve persze, hogy van miből kifizetnie. Ha nem áll úgy, akkor saját betegünknek tekintjük, s így vagy az enyém, vagy egy másik gyakornok dolga marad a további kezelés. “Varrja csak össze!", mondják kivétel nélkül minden kisebb sérülésnél a magánorvosok. Az első napokban eltűnődtem (holott senki sem biztat arra minket, hogy utánajárjunk), vajon a magánorvosok felszámolják-e ilyenkor a varrást.

Hála annak, hogy elvégezhettem néhány kisebb operációt – három sérv-, két aranyér- meg egy vakbélműtétet, valamint egy érkimetszést –, most már elég jól megy a csomózás meg a varrás. A legtöbbször azonban csak azt a nyavalyás kampót szorongattam, avagy, néha-néha, szemölcsöket vágtam ki.

A szemölcsök kiszedése a gyakornokok méltó jutalma jó magaviseletükért. A szemölcskiszedés majdnem egyenrangú feladat az aranyér-eltávolítással, jóllehet az aranyerek azért a létra magasabb fokán helyezkednek el. Az egyetem alatt a bőrgyógyászati gyakorlatokon több tucat szemölcsöt szedtünk ki, hiszen ez az eljárás kockázatmentes, no meg egy sebész számára meglehetősen rangon aluli. Az első hawaii szemölcsműtétemet a Szupervágtázónak köszönhettem, aki a gúnynevét utolérhetetlen lassúsága miatt kapta. Együtt öltöztünk be egy közönséges emlőbiopsziához, azaz próbakimetszéshez, amely közönséges körülmények között harmincperces művelet, hacsak nincs rosszindulatú daganat. De nem így a Szupervágtázó esetében. Ott szöszmötölt vagy egy órát, mielőtt leküldte volna az apró, ék alakú szövetdarabkát a patológiára. Én meg csak álltam, és reméltem, hogy a daganat jóindulatú. Szerencsére annak bizonyult, és a Szupervágtázó bezárta a sebet. Egy emlőbiopsziánál segédkezni semmilyen körülmények között sem lélegzetelállító feladat, s ez esetben különösen nem volt az, hiszen semmit sem csináltam, még csak nem is kampóztam. Amikor végre a Szupervágtázó végzett az-utolsó csomóval, hátralépett, lerántotta a kesztyűjét, majd nagylelkűen közölte velem, hogy most már eltávolíthatom a szemölcsöt a csuklóról, amit én, a Szupervágtázótól kapott ostoba tanácsok özönének kíséretében, kötelességszerűen el is végeztem, ő maga a mai napig sem érti, miért nem voltam elragadtatva a tanácsaitól.

A következő operációnál már jelentősebb szerephez jutottam; ami azt illeti, majdhogynem bele is tört a bicskám. Érkimetszés volt, a sebész egy magánorvos. Ezt megelőzően még sohasem mosakodtam be vele együtt. Miközben a kezünket mostuk, odaszólt nekem, elvárja, hogy gondosan végezzem. a magam dolgát a rám eső oldalon. Egy picit megrándult a szemem, tudván, hogy összetéveszt egy rezidenssel, azonban meghagytam tévedésében. Válaszomra, hogy igyekszem jól végezni a dolgomat, azt mondta, hogy az- igyekezet kevés, vagy jól csinálom, vagy hozzá se fogjak. Nem volt merszem megmondani neki, hogy sohasem végeztem érkimetszést. Látni láttam már jó párat, de mindig csak a sebkampók mögül. Ki akartam próbálni.

Kötelességszerűen követtem a sebészt, egy picit azért hátramaradtam. A beteg egy negyvenöt év körüli nő volt, kidagadó visszerekkel. Mivel csak pár perccel azelőtt osztottak be a műtéthez, hogy elkezdődött volna, korábban nem láttam a beteget, de megpróbáltam elképzelni, hogy néznek ki a visszerei, amikor áll. Bár az elmélettel tisztában voltam, a gyakorlattal korántsem. Úgy voltam ezzel, mint amikor az ember mindent elolvas az úszásról, ismeri a csapások és mozdulatok nevét, látta már, hogyan úsznak mások, s aztán fejest ugrik a mély vízbe. A feladatom abból állt, hogy bemetsszek az ágyékba, megkeressem a láb bőrvénáját, a véna saphenát, s elkössem a mellékereket. Ezután a bokával kellett foglalkoznom, bemetszeni itt is, elkülöníteni ugyanazt a vénát, majd előkészíteni a kimetszésre. A véna eltávolítását magát egy közönséges huzaldarabbal kell elvégezni, amit áthúzunk a vénán, fel, egészen az ágyékig; s ha az ember már odakötötte a huzal végét a vénához, akkor az ágyékon lévő bemetszésen keresztül a huzalt is, meg a vénát. is ki kell húzni. Hát ennyi lett volna az én feladatom; betéve tudtam, olvastam róla, többször láttam és végiggondoltam már.

A szuperéles szike szinte miden ellenállás nélkül szaladt bele ágyéktájon a bőrbe. Az ollóval nekiálltam kipreparálni az eret, ám nem bántam igazán jól vele. Letettem, és egy ércsíptetővel folytattam a munkát, nem azért, hogy elszorítsak vele egy eret, hanem hogy szépen elválasszam egymástól a szöveteket, oly módon, hogy miután benyomom a zsírrétegbe, szétnyitom a csíptetőt. Ennél a módszernél kisebb a vérzés. Kezdtem szépen előrehaladni, s egyre mélyebbre jutottam a vékony zsírrétegekben. Lejjebb, mélyen bent az ágyékban, egész egyszerűen már semmit sem láttam, semmit az égvilágon; sötétben tapogatództam, mígnem egyszer csak ráakadtam egy vénára. Fogalmam sem volt arról, melyik véna az, azonban egy kicsit megtisztogatva a környékét, követni tudtam egy nagyobb vénáig, amelyikről azt reméltem, hogy az a combvéna. Amennyiben tényleg az, akkor a másik véna, amelyikre elsőként ráleltem, maga az áhított véna saphena. Ismétlem, ezt reméltem. Kétbalkezeskedtem, egyszer-kétszer leejtettem a műszereket is, s egyáltalán, idegesített a betöltendő szerep. Végtére is, mit szólna a sebész, ha közölném vele, hogy még sohasem operáltam, eddig mindössze érvágásokat végeztem infúzióbekötéshez, meg szemölcsöket szedegettem ki? Először arra gondoltam, megkérdezem tőle, hogy az Igazi vénát találtam-e meg. ám egy ilyen, vallomásnak beillő kérdés csak arra lett volna jó, hogy megfosszon a további részvétel minden lehetőségétől.

Egyszóval búvárkodtam tovább, s csak remélni tudtam, hogy a keresett véna az, amit megtaláltam, és nem egy ideg. A feladat egyre nehezebbé vált. Mintha egy dzsungelben kellett volna eligazodnom. Húztam-vontam a vénát, igyekeztem megtisztítani a környékét, durván nyitogattam az ércsíptetőt, egy gézdarabkával meg a vért törölgettem. hogy tisztán tartsam a területet. A véna számtalan alkalommal elrepedt, spriccelt a vér. Volt azonban valami megnyugtató ebben a vérzésben, hiszen azt bizonyította, hogy az a valami, amit elkülönítettem, tényleg ér, és nem más.

Az egyik legnehezebb dolog az ércsíptető rögzítése volt, amelyet mélyen le kellett dugnom a vágásba, hogy elállíthassam a vérzést. Odáig könnyen ment, hogy rátekertem a selyemszálat a csíptető végére, ám az első hurkot szorosan tartani már szinte képtelenségnek tűnt. Így aztán amikor elengedtem az érszorítót, a csomó, amit kötöttem, annak rendje és módja szerint kibomlott, s újra ömleni kezdett a vér. Ezzel az erővel akár disznót is mészárolhattam volna. Időnként egy-egy zavart pillantást vetettem a sebészre, ő azonban láthatólag tudomást sem vett a kínlódásomról, a másik lábbal volt elfoglalva, ahol minden a legnagyobb rendben ment.

Micsoda módja a tanulásnak, gondoltam. Mindazonáltal más lehetőség nem kínálkozott. Ha tudná ez a sebész, hogy újonc vagyok, nem hagyná, hogy csináljam. Ez ilyen egyszerű. Dolgoztam hát tovább, s végül sikerült a bőrvénát megszabadítanom a mellékerektől. Ám még azután is, hogy izoláltam a mellékereket, egyre amiatt idegeskedtem, nehogy kettévágjam a vénát, ami megpecsételné a sorsomat. Áttértem a bokára, bevágtam, itt könnyen megtaláltam a bőrvénát, hiszen rendszerint ide kellett bekötnöm az infúziókat is. Befűztem a huzalt a – vénába, és feltoltam az ágyéktáji bevágásig. Miután a vénát a bokán hozzáerősítettem a huzalhoz, egy kissé erőlködve ugyan, de nekiláttam kihúzni az egész micsodát a lábból, vagyis kiszakítani a vénát. Egy felszökkenő vérsugár, egy éles, cuppogó hang, s már kint is a véna, összepöndörödve a huzal végén. A sebész már réges-régen végzett a maga oldalán, s elment kávét inni, engem meg otthagyott, hogy stoppoljam össze az egészet. A következményeket illetően soha semmi rémhírt nem hallottam, így aztán feltételezem, hogy a hölgy nem sínylette meg debütálásomat.

Annak ellenére, hogy az intenzíven már vágások százait varrtam össze, az első néhány sebösszeöltés az ambulancián alaposan igénybe vett. Először is, itt mindegyik beteg ébren van és árgus szemekkel figyel. Amikor első nap a nővér azt kérdezte tőlem, hogy milyen anyaggal akarok varrni, ezzel az erővel

azt is kérdezhette volna, hogy hány lakosa van Madagaszkárnak. A műtőben mindig *a* sebész dönti el, még mielőtt a műtét megkezdődne, hogy milyen anyaggal akarja összevarrni a bőrt; így aztán az ember csak elveszi a nővértől, amit odanyújt, még akkor is, ha a sebész már elhagyta a műtőt. Ám az ambulancián számos variációs lehetőséggel kellett szembenéznem: nejlon, selyem, Mersilene, catgut, mindenféle vastagságban. A nővér nem froclizni akart, egyszerűen csak tudni szerette volna.

– Milyen anyagot kér a varráshoz, doktor úr?

Fogalmam sem volt.

– A szokásosat, nővérke.

– A szokásosat, doktor úr? – Éreztem, hogy nincs szokásos.

– Hm. Nejlont – próbálkoztam.

– Milyen vastagságút?

– Négynullásat – feleltem, azon tűnődve, vajon mit kértem.

Mondanom sem kell, hamar megtanultam az összes varrószálat, no meg a varrást is, igaz, hogy próba szerencse alapon. Az első alkalommal túl sokat öltöttem, a második alkalommal meg túl keveset. Az idők folyamán lassan, de biztosan megtanultam az apró trükköket, mint például a sarkok lenyesését, no meg az olyan finomabb dolgokat is, mint amilyenek az apró, Z alakú plasztikai öltések, amelyekkel meg lehet változtatni a varrat tengelyét, s ily módon csökkenteni a hegesedés mértékét. A végén már szinte élveztem ezeket a varrásokat, hiszen a feladat egyértelmű, s a célnak megfelelő megoldást elég hamar elsajátítottam. Ettől hasznosnak éreztem magam, s ez a ritka érzés örömmel töltött el.

Mindez a tudás már az enyém. A szörfös lepedővel a fején várakozik. A repedés helyén, egy szabadon hagyott kis nyíláson keresztül tisztogatni kezdem, és xylocainnal érzéstelenítem a seb környékét. Egy picit kiigazítva a széleket, egyenesen tartom a tűt, benne a nejlonszállal, körülbelül félúton a seb két széle között, pár milliméterrel a sarkától beljebb. Csuklóm köröző mozgása kíséretében a tű belefúródik a bőrbe, átlósan átmegy a seben, és megjelenik az ellenkező oldalon. A csipesszel kihúzom. Ezután, a tűvel épphogy érintve a seb széleit, az öltéssel visszatérek az eredeti oldalra, megkötöm, nem szorosan, egy picit lazán, így majd a duzzadó seb fogja egymáshoz húzni a széleket. Még négy öltés, és a varrat elkészült.

A másik beteg egy kissé titokzatos viselkedésű huszonéves lány, aki krónikus betegnek látszik. Elmondta, hogy általános lupus erythematosust, “bőrfarkast" állapítottak meg nála, s kezelték is vele. A betegség neve már

önmagában is tabunak számít, s igaz, ami igaz, a lupus súlyos betegség. Egyike azoknak, amelyeket az egyetemen az unalomig ismételgettünk, hiszen annyira ritka és kiismerhetetlen betegség lévén, számtalan akadémikus spekulációra adott alkalmat. Így aztán most nem érzem túlontúl felkészületlennek magam, csak az lep meg, hogy a lány alhasi fájdalmakról panaszkodik, holott ez nem tipikus panaszuk a lupusban szenvedőknek. Gondolatban igyekezve kapcsolatot, keresni a kettő között, megtapogatom a hasát, és az állapotáról kérdezgetem. Hol ő, hol pedig az anyja válaszol. Mivel időre van szükségem, hogy összeszedhessem a gondolataimat, odasétálok a rendelő központi helyiségében álló íróasztalhoz, és gyötörni kezdem az agyamat, hogy összefüggést találjak a hasi fájdalom és az alapbetegség között. Amikor már éppen arra készülök, hogy előállók egy alkalmasnak tetsző egzotikus laborvizsgálat "gondolatával, az anya és leánya elsétál mellettem, mondván, hogy a fájdalom elmúlt, majd köszönetet rebegve kilépnek az ajtón. Hát ennyit az én csodálatos diagnosztikai próbatételemről, meg arról a néhány ambuláns esetről, amelyekre az egyetem tényleg felkészített.

– Ebben a pillanatban Majdnem úr ront be az ajtón és rogy össze a szemem láttára, homlokát az íróasztalnak támasztva zihál, levegő után kapkod. Fogarty az igazi neve, de mi csak Majdnem úrnak hívjuk, mivelhogy minden egyes alkalommal a legeslegutolsó pillanatban érkezik meg az ambulanciára, hogy ellássuk az asztmáját. Valahogy úgy, mint amikor az autós megvárja, hogy az utolsó cseppig elfogyjon az üzemanyag, s csak azután gurul be a töltőállomásra. A nővérek bekísérik az elkékült fuldoklót az egyik szobába, ezalatt én előkészítek némi aminophyllint. Majdnem úrral számtalanszor találkoztam már, először az ambulancián töltött második napomon. Az egyetemen nagyon sok mindent megtudtam az asztmáról, nevezetesen a tüdőartériás vérnyomás gradienséről, a pH-változásokról. a sima izmok működéséről és az allergiás tünetekről, még azt is tudtam, hogy milyen gyógyszerek hatásosak: adrenalin, aminophyllin, bikarbonát, THAM, szteroidok. Azonban egy kukkot sem tudtam az adagolásukról, így aztán a legelső alkalommal, miközben Majdnem úrba egy másik szobában a lélegeztető pumpálta a levegőt, én berohantam az orvosi szobába, és felütöttem egy könyvet. Inkább, mint hogy a nővérektől kérdezzem meg. Ami azt illeti, a kórházi esetek alapján volt némi fogalmam arról, hogy mit és mennyit kell adni egy fekvőbetegnek. Ez az ember azonban jött-ment, nem ágyban feküdt, ami óriási különbség. Nem lehet ugyanakkora adagot adni. A nővérektől megkérdezni nagy leégés volna. Akárhogy is. a jó öreg Majdnem

úr meg én összeszoktunk, és egy intravénás aminophyllin injekció most is, mint mindig, megtette a magáét.

Az ambulancia időnként annyira megtelik, hogy a betegek a földön is ülnek, vagy a falnak támaszkodnak, de sokkal inkább az a jellemző, hogy folyamatosan szállingóznak huszonnégy órán keresztül. Hétköznapokon nagyjából százhúszan jönnek, míg szombatonként kétszer annyian. Most fél tizenegy lehet. A tömeg dagadni kezd, talpon vagyok, szaladgálok egyik szobából a másikba, hívom a magánorvosokat, gondolkodásra nincs- sok idő, szinte még az örökös félelmemről is megfeledkezem, arról, hogy mi lesz, ha a következő eset tényleg komoly.

Az egyik kartonon ez áll: “Panasz: depresszió". Harminchét éves asszony. Amikor belépek a vizsgálóba, éppen cigarettára gyújt, kezével ernyőzi a gyufát, mintha erős szél fújna. Szája sarkában a bizonytalanul fityegő cigarettával hátraveti a fejét, és üres tekintettel bámul rám.

– Sajnálom, asszonyom, de itt nem lehet dohányozni. Azokban a zöld fémpalackokban oxigén van.

– Jól van, jól van. – Szemmel láthatóan bosszús, kelletlenül nyomja el a cigarettát egy apró rozsdamentes acéltálkában, ami véletlenül maradt ott a vizsgálóasztalon. Egy szót sem szól. Amikor már teljesen elnyomta a cigarettát, felnéz, kihívóan a szemembe bámul, készen arra, hogy bármelyik pillanatban kirobbanjon, legalábbis én így gondolom magamban.

– Carol Narkinnak hívják, igaz?

– Úgy van. Maga itt az egyetlen orvos? – Provokálni akar.

– Igen, itt én vagyok az egyetlen. De felhívjuk a maga orvosát is. Laine a neve, ez áll itt a kartonon.

– Úgy van, és piszok jó orvos – jegyzi meg védekezőén.

– Járt nála mostanában? – A szokásos rutinkérdésekkel próbálom megnyugtatni, az iránt puhatolódzom, hogy miért az ambulanciára jött.

– Ne szórakozzon velem!

– Sajnálom, Miss Narkin, de muszáj feltennem néhány kérdést.

– Nos, nem válaszolok egyre sem. Hívja csak fel az orvosomat. – Ezzel dühödten elfordul.

– És mit mondjak az orvosának, Miss Narkin? – Meg se moccan. – Nos, Miss Narkin?

Nyilvánvalóan nem megyek vele semmire, így hát kivonulok, azzal a szándékkal, hogy a következő beteg ellátása után visszatérek hozzá. Miért pont ide kellett jönnie? Semmi értelme sincs felhívnom az orvosát addig, amíg

nem tudok neki miről beszámolni. Amikor néhány perc múlva visszatérek, hűlt helyét találom. Ez nagyon is jellemző az ambulanciás munkára: rövid, hiábavaló találkozások és egy csomó elvesztegetett idő.

Ezt követően a nővér öt kartont nyomva a kezembe, zavarodottan a másik szoba felé int, ahol egy egész családdal (papa, mama és három gyerek) találom szemben magam. Várják, hogy sorra kerüljenek. Az anya szólal meg.

– Doktor úr, azért jöttünk, mert Johnny lázas és köhög.

A kartonra pillantok. Harminchét-kettő.

– S ha már itt vagyunk, gondoltuk, megnézhetné ezeket a pöttyöket Nancy nyelvén. Mutasd meg a nyelvedet a doktor úrnak, Nancy. Billy meg elesett az iskolában a múlt héten. Látja itt a térdén a sebet? Tudja, otthon maradt vele, igazolás kell neki. George-nak pedig, a férjemnek, alá kell íratnia egy orvossal a betegbiztosítási lapját, a háta miatt, mert nem dolgozik, mivelhogy épp most érkeztünk Kaliforniából. Nekem pedig három vagy négy hete problémáim vannak a bélműködésemmel.

Sorra szemügyre veszem mindegyiküket. A férfi kerüli a tekintetemet, a kölykök meg azzal foglalatoskodnak, hogy felmásszanak a vizsgálóasztalra, ám a mamának tetszik a dolog, izgatottan néz rám. Az első gondolatom az, hogy kihajítom őket. A rendelőintézetbe kellett volna menniük, nem pedig ide, a kórházi ambulanciára. Itt mi nem vagyunk felkészülve az alapellátásra. Ám ha szabadjára engedem az indulataimat, a mama holtbiztos, hogy feljelent a kórházi irodán, amiért a szükség órájában megtagadtam tőlük a vizsgálatot. Azok aztán továbbítják a panaszt a gyakornokokat felügyelő orvosoknak, s máris nyakig ülök a slamasztikában. Körülbelül ennyire lehet bízni a segítőkészségükben.

Amellett meg még mindig délelőtt van; a napfény beárad az ablakokon, jó kedvem van. Miért is rontanám el? Ahelyett hogy dühbe lovallnám magam, hanyagul szemrevételezem a pöttyöket meg a sebet, s felírok néhány tablettát. A betegbiztosítási lappal nem foglalkozom. Az ambulancián rendelkezésre álló műszerek nem alkalmasak arra, hogy véleményt mondhatnék egy fájós hátról; az esetek többségében az ember nekiáll kezelni ezeket a jómadarakat, aztán másnap azt látja, hogy motorbiciklivel száguldoznak.

A következő beteg, egy Morris nevezetű részeg is gyakori vendége az ambulanciának. A kartonján ez áll: “Ittas, több helyen zúzódások". A leírás stimmel. Minden bizonnyal, szokásához híven, megint lebukfencezett a lépcsőn. Amikor belépek hozzá, nagy nehézségek árán könyöklő helyzetbe tornázza magát, s félig felhúzott szemhéjakkal ordibálni kezd.

– Nekem nem kell gyakornok, orvost akarok!

Hihetetlen, hogy egy ilyen megjegyzés milyen mélyen hatol agyam legjámborabb szegleteibe is, milyen iszonyú rombolást végez. Ez az ostoba részeg tényleg belém gázolt. Eszembe juttatta, hogy hányszor kell könyvből kinéznem a gyógyszeradagokat, hogy majdnem egész idő alatt rettegek, hogy négy évet töltöttem azzal, hogy adatok millióit biflázzam be, és mégsem tudok semmit. Vele szemben nem tudom türtőztetni magam.

– Fogja be a száját, maga részeg disznó! – kiabálom.

– Nem vagyok részeg!

– Még egy ilyen megjegyzés, és a lábánál fogva hajítom ki innen!

– Nem vagyok részeg. Évek óta egy kortyot sem ittam.

– Annyira részeg, hogy még a szemét sem képes nyitva tartani.

– Nem vagyok az!

Mikor az ujjával felém akar bökni, szabályszerűen legurul a vizsgálóasztalról.

Beszélgetésünk nem nevezhető túlzottan magasröptűnek. Gyerekes vitánkat egész idő alatt folytatjuk, míg megvizsgálom. A reflexkalapácsom szabályszerűen elgörbül, olyan erővel ütök rá az Achilles-ínjára, de legalább kiderül, hogy az érzőidegeivel nincs baj. A végén elküldöm egy röntgenvizsgálatra, nem is annyira azért, mintha érdemes volna filmet pazarolnunk a zúzódások alatti csontokra, hanem azért, hogy egy időre megszabaduljak tőle.

Ilyentájt, késő délelőtt az érkező betegek száma kezdi meghaladni a távozókét. Egy csapat sivalkodó kisgyerek érkezik egy időben, mintha csak összebeszéltek volna, – a nővérek szétosztják őket a különböző vizsgálókba. Sehogy sincs ínyemre csöppségeket vizsgálni. Némiképp olyan ez számomra, mint az állatorvoslás: nulla kommunikáció a beteggel. A fele idő arra megy el, hogy a gyerekről tudomást sem véve az anyából kell valami értelmeset kihúznom. Aztán a sztetoszkóppal szinte lehetetlen meghallgatni a visító kétévesek mellkasát. Megfázás, hasmenés és hányás: csak a szokásos problémák, semmi komoly. Ezek a porontyok mintha csak készülnének a velem való találkozásra, tartalékokkal vértezik fel magukat, és képesek a vizsgálat kellős közepén a legkülönbözőbb hangokat és testnedveket kiadni magukból.

Ez a szombat délelőtt sem kivétel. Gyerekek mindenütt, a szokásos trükkjeikkel. Az első bébinek pár napja folyik a jobb füle, a mama először a helytelen táplálás számlájára írta, gyanakodni akkor kezdett, amikor a folyás

azután is folytatódott, hogy változtatott a gyerek étrendjén. Kettejük higiéniáját látva először magam is a bébiételre gyanakszom, de aztán kiderül, hogy bizony ez genny. A gyereknek kétoldali középfülgyulladása van. A jobb füle felfakadt, a bal dobhártya azonban még ép, és a belső nyomástól kifelé türemkedik. Az lenne a helyes eljárás, ha felszúrnám a bal fület, hogy utat engedjek a gennynek, ám fogalmam sincs róla, hogy kell *ezt* csinálni, s amikor a magánorvossal beszéltem, ő ragaszkodott ahhoz, hogy csak a szokásos penicillint, meg egy szulfonamidot, a Gantresint írjam fel. Amikor kihangsúlyoztam a felszúratlan bal fül veszélyességét, a szavamba vágott és közölte, hogy ő majd hétfőn megnézi a gyereket. Kötelességszerűen felírom tehát a penicillint és a Gantresint.

A következő baba egy hete étvágytalan. Rémes! A következőnek hasmenése volt, de csak egyszer. Felfoghatatlan számomra, hogy egy anya képes legyen a kórházba rohanni a gyerekével egyszeri hasmenés miatt, az ambulancián azonban az ember hamar megtanulja, hogy semmi sem lehetetlen. Néhány másik gyerek megfázott, folyik az orruk, meg enyhe hőemelkedésük van.

A rend kedvéért persze bele kell néznem mindegyik fülbe, mindegyik torokba. Az efféle munka sokkal inkább nevezhető birkózásnak, semmint vizsgálatnak. A gyerekek, még a legkisebbek is, meglepően erősek, s noha mindig megkérem az anyákat, hogy szorítsák a gyerekek kezét a fejükhöz a vizsgálat alatt, ők minden esetben elengedik, a kölykök pedig megragadják a fültükröt, kitépik, s felsértik a fülkagylót, egy picit össze is vérezik. Ettől aztán természetesen mindenki boldog és elégedett, én pedig kezdhetem elölről, hogy bekukucskáljak a kitekeredett, sivalkodó csecsemő apró fülébe. Ha valamelyiküknek tényleg magas a láza, 39 fok vagy még több, akkor azt tanácsolom a mamának, hogy langyos vizes borogatással kezelje. Ma délelőtt két ilyen esetünk, is volt. Mindent egybevetve, az ambulancia néha úgy fest. mint egy gyerekklinika. Természetesen van úgy, hogy sürgős esetekkel is jönnek, de nem olyan gyakran, mint ahogy azt az ember gondolná. A legtöbb esetben egyszerű bajokról van szó, olyanokról, amelyekkel sokkal inkább rendelőintézetbe kellene menni.

Ha tényleg valami szokatlan és súlyos esettel találkozunk, akkor az egész személyzet elkomorul, és órákra magába roskad. Egyik délelőtt egy apró, sötét bőrű nő jött be, karján egy rózsaszín takaróba burkolt csecsemő. Abban a pillanatban nem szenteltem neki különösebb figyelmet, mivel egy másik beteget vizsgáltam éppen. A nővér fogott egy kitöltetlen kartont, és eltűnt az

anyával. Pár másodperc múlva rohanva jött értem, hogy azonnal menjek és nézzem meg a gyereket. Amikor beléptem a szobába, a gyerek még mindig a rózsaszín takaróba volt burkolva. Elhúzva és hátrahajtva a takarót, egy kékesfekete kisbabát láttam, a hasa a duplájára fúvódott fel, s olyan kemény volt, mint a kő. Nem tudhattam biztosan, mennyi ideje halott már, de körülbelül egy napra saccoltam. Az anya a sarokban ült, mozdulatlanul. Egy szót sem váltottunk egymással; miről is beszélhettünk volna? Csak ránéztem a babára, aláírtam a kartont, és távoztam.

Hetente legalább egyszer megjelenik az ambulancián egy hisztérikus anya és apa egy görcsben rángatódzó gyerekkel. A gyerekek általában nagyon kicsik még, s amikor az első ilyen gyereket megláttam, majd' szörnyet haltam az ijedtségtől. A kislány olyan kétéves forma lehetett. Kétrét görnyedve feküdt, karját a mellkasára szorította; a szájából folyt a nyál meg a vér, s egész teste ritmikusan, egyidejűleg minden tagjában, hevesen rángatódzott. S ami ilyen esetekben teljesen természetes, a gyerek nem volt ura sem a vizeletének, sem a székletének. Ugyan még mindig megrettenve, ámde valamelyest mégiscsak megkönnyebbülve, hogy itt vannak az orvosnál, a szülők letették a kislányt a vizsgálóasztalra. Mivel túlontúl hisztériás állapotban voltak ahhoz, hogy segíteni tudlak volna, megkértem őket, hogy kint várjanak. No meg azt is el akartam kerülni, hogy lássák, amit csinálok, illetve amit nem csinálok, hiszen az igazat megvallva nem tudtam, mi a teendő. Ekkor megint csak ezeknek a fantasztikus nővéreknek az egyike mentette meg a helyzetet azzal, hogy odanyújtott egy fecskendőt, és felajánlotta, hogy fogja a gyereket, amíg én megpróbálom megkeresni a vénát. Hirtelen kapcsoltam: Amobarbital intravénásán. A következő probléma az volt, hogyan vezessem be a tűt a vénába. Még egy nyugodt, alvó gyereken sem mindig könnyű a vénát megtalálni, egy rángatódzó gyereknél azonban a lehetetlenség határát súrolja. A másik kritikus kérdésben, hogy mennyit adjak neki, úgy döntöttem, hogy először csak egy keveset, aztán majd meglátom, hogy reagál. Nagy nehezen ráakadtam a vénára, néhány sikertelen próbálkozás után befecskendeztem egy adag altatót, a gyerek rángatódzása hirtelen alábbhagyott, majd végképp abbamaradt; istennek hála, a légzése erőteljes maradt. Ezt követően a vonagló gyerekektől való félelmem a későbbiekben csillapult, különösen azután, hogy megtanultam, ilyenkor Valiumot, vagy pedig paraldehidet és Sevenalt kell izomba beadni. Ám ez alkalommal bármi megtörténhetett volna.

Ennél is nagyobb ijedelem ért egy másik gyerek esetében, akinek az ellátása első pillantásra rutinfeladatnak tetszett. Ez is csak arra volt jó, hogy

fokozza bennem a félelmet attól, hogy hétköznapinak tűnő helyzetekben is csődöt mondhat a tudományom. A kisfiú hatéves forma, aranyos kis kölyök volt, akit túlzottan aggályoskodó szülei hoztak be a rettegett ambulanciára. A gyerek nem érezte valami jól magát; háromszor hányt, és egyéb panaszai is voltak az influenzára utaló tüneteken túl. A szülők, no meg a gyerek kedvéért is émelygés elleni szert adtam be neki, amelyet már több száz alkalommal sikeresen alkalmaztam operációk után. Most azonban ez olyan mellékhatást váltott ki, amit az ember a gyógyszerkészítménye javallatainak legaljára nyomtatva olvas. Ilyesmiről a gyógyszergyártók még csak beszélni sem szeretnek, s az orvosok is csak ritkán találkoznak vele. Két-három perccel az injekció beadása után a gyerek elkezdett vadul rángatódzni, a szeme fennakadt, segítség nélkül fel sem tudott ülni, ütemesen vonaglott. A szülők megrémültek, különösen azok után, hogy korábban azt magyaráztam nekik, a gyereknek semmi komolyabb baja sincs. Kétségbeesésemben beadtam egy nyugtató Sevenal injekciót. Ha már benne voltam, a szülőknek is, meg magamnak is befecskendezhettem volna egy-egy adagot, A vége az lett, hogy beutaltam a gyereket a kórházba. Mondanom sem kell. a szülők nem igazán díjazták ezt az előadást, de jómagam sem.

Hát így telnek a szombat délelőtti órák az ambulancián, amely egyszerre gyerekklinika, varróműhely és egy-egy valódi krízis színtere. Az össze-, öltések rutinosan és gyorsan mennek. Az egyetlen zavaró tényező a szakállas férfi, ám az idő múlása és az egyformaság eléggé elhomályosította ahhoz, hogy ez a nap is csak egy legyen a sok közül, amelynek általános monotóniáját a rettegés és a bizonytalanság ritka, de emlékezetes pillanatai szakítják meg.

Őszintén szólva kezdtem már megkedvelni az ambulancia személytelen rutinját. Itt egy beteg sem igényel olyan elmélyült figyelmet, ami érzelmileg megmozgatna. Emlékszem, volt ez másképp is a fekvőbetegeknél hat hónappal ezelőtt, gyakornokságom kezdetén. Mrs. Takura például megfogott. Barátok lettünk. Hosszú operációja, amelynél egész idő alatt én tartottam a sebkampót, s a sebre még egy pillantást sem vethettem, igazi testi és lelki megrázkódtatást okozott számomra. Kint a tengerparton, távol az operáció színhelyétől, intuícióm azt súgta, hogy Mrs. Takura túléli. S amikor arra jöttem vissza, hogy halott, ez volt az a bizonyos utolsó csepp, amitől kicsordult bennem a gyakornokként megélt összes kiábrándulás. Dühödten átkoztam az egész helyzetet, az apró-cseprő vegzatúrákat, a sebkampókat, az oktatás hiányosságait, a kudarctól való állandó rettegést. Hosszú időbe telt,

amíg túltettem magam Mrs. Takura halálán. Végül is nem arról van szó, hogy beletörődtem a sorsába, hanem csak egyszerűen eltemettem magamban, s megfogadtam, hogy érzelmileg soha többé nem bonyolódom bele semmibe. Ezután már egyre könnyebben ment, hogy senkit se engedjek közel magamhoz. Hozzászoktam, hogy ne a nevük, hanem a betegségük szerint tartsam számon a pácienseket: úgy mint sérvest, vakbelest, gyomorfekély est és így tovább.

Roso volt a másik megpróbáltatás. Kapcsolatom vele hónapokig tartott, sokkal tovább, mint Mrs. Takurával. Még a haját is én vágtam le. hiszen olyan régóta volt már közöttünk, hogy haja csapzott sörényként lógott le a háta közepéig. Pénze nem volt, ezért felajánlottam neki, szívesen megnyírom, ha akarja. Nagyon megörült, kihúzta magát a napra állított széken, a kórterem alkóvjában, büszke volt arra, hogy él. Mindenki osztotta azt a véleményt, hogy ilyen rémesen levágott hajat még sohasem láttak.

Roso mindig mosolygott, még olyankor is, amikor rémesen érezte magát, márpedig többnyire ez volt a helyzet. Tény, hogy mindaz a szövődmény fellépett nála, amelyről valaha is olvastam, sőt még az a kevés is, amit az orvosi szakirodalom nem is említ. Makacsul hányt és csuklott egészen addig, míg halaszthatatlanná nem vált egy újabb műtét. A megszokott helyzetben álltam, mindkét kezem a kampókra kulcsolva, s csak néztem a főorvos hátát hat és fél órán keresztül, miközben Roso Billroth-I típusú anasztomózisát Billroth-II típusúvá alakította át; a gyomorcsonkot most a vékonybél mintegy huszonöt centivel távolabb lévő pontjához csatlakoztatta. Abban reménykedtünk, hogy ez a beavatkozás véget vet Roso kínjainak, hiszen az emésztőrendszerében kialakult elzáródás, amely a panaszokat okozta, az eredeti gyomor–vékonybél csatlakozásnál volt. Lázlapján azonban még a második operációt követően is minden érték a kritikus határ körül ingadozott, szinuszgörbéhez hasonlóan. Csuklások, hányás, fogyás és borzalmas emésztőrendszeri vérzések adtak munkát nekem, különösen ez utóbbiak. Egy héttel a Billroth-II után Roso színtiszta vért hányt, majd hamarosan sokkos állapotba került. Számos egymást követő éjszakát töltöttem mellette, jeges izotóniás oldattal öblögettem a gyomrát, ha eldugult, kihúztam az orrán át levezetett gyomorszondát, majd visszadugtam. Hibáink, tévedéseim és saját szervezetének gyötrelmesen elkínzott állapota ellenére is bírta még.

A vérzéseket követően semmi sem ment át a gyomrán, míg csak egy szerencsés mozdulattal a gyomorszondát át nem tudtam dugni az anasztomózison, be egyenesen a vékonybélbe. Kezdetben így tápláltam

különleges ételekkel, közvetlenül a vékonybélen keresztül. Volt, ami benne maradt, ám hasmenést kapott. Azután egyik nap kitüsszentette a szondát. Kisebb megszakításokkal hónapokon át intravénásán tápláltam azután, egyensúlyban tartva a nátrium-, a kálium- és a magnéziumionok szintjét. Elfertőződött a sebe, begyulladtak a lábán az erek, belobbant a tüdeje, és a veséje is megfertőződött. Ezután felfedeztünk egy tályogot a rekeszizma alatt, ettől csuklott; újabb műtét. De Roso nemcsak képes volt túlélni mindezt, hanem meg is gyógyult. Négy órámba telt, míg megírtam a zárójelentését; kórtörténete közel két és fél kilót nyomott, két és fél kilót csak az, amit összeírtam vérről, nyákról és hányásról. Amikor elhagyta a kórházat, boldog voltam, hogy élni látom, s nagyon megkönnyebbültem. Betegsége és a kötődésem hozzá már-már elviselhetetlennek tűnt az egyéb feladatok mellett. Mialatt vérzett, én meg adagoltam neki a jeges élettani sóoldatot. meg a szondáját igazgattam, időnként eltűnődtem azon, nem kihívásként fogom-e fel ezt az egészet, amiért mindenki másnak az a véleménye, hogy nem éli túl. Lehet, hogy ő maga egy fikarcnyit sem érdekel, mindössze felhasználom arra, hogy bebizonyíthassam magamnak, meg tudok birkózni egy ilyen nehéz esettel. Végül is felhagytam az indítékaim boncolgatásával, s igyekeztem a betegeimben csak a sérvest látni, vagy ami bajuk éppen volt; így sokkal kevésbé tettek próbára.

Az ambulancián e tekintetben könnyebb a helyzet. Itt az ember mindig túl elfoglalt, túl fáradt vagy éppenséggel túl ijedt ahhoz, hogy eltöprengjen...

Délelőtt, háromnegyed tizenkettő. Éppen ebédelni indulnék, amikor egy meglehetősen sápadt, a húszas évei elején járó leány jelenik meg két barátnőjével. Egy halk megbeszélés után a sápadt lány követi a nővért az egyik vizsgálóba. A másik kettő leül. és idegesen cigarettára gyújt. New York-i beszéd hallatszik ki a vizsgálóból, mialatt én egy kisgyerek kartonjára leírom az utolsó mondatot, és a lapot beleteszem az- “elintézve" feliratú kosárba. Mihamarabb ebédelni szeretnék, így aztán sietve benyitok abba a vizsgálóba, ahová a nővér bekísérte a lányt. A kartonon az áll, hogy két napja hüvely vérzése van. A lány elővesz egy cigarettát.

– Kisasszony, kérem, itt nem lehet dohányozni.

– Elnézést. – Gondosan visszateszi a dobozba a cigarettát, rám néz, majd elfordítja a tekintetét. Átlagos testalkatú, rövid ujjú blúzt és miniszoknyát visel. Egy kis pírral az arcán kimondottan csinos volna. Beszédmódjából kitetszik, hogy csak középfokú végzettsége van.

– Hány napja vérzik?

– Három – feleli. – A méhkaparásom óta. – Mindketten idegesek vagyunk. Azon tűnődve, vajon észrevehető-e a bizonytalanságom, próbálok fesztelenül viselkedni és felkészültnek látszani.

– Miért kaparták ki?

– Nem tudom. Az orvos azt mondta, hogy kell, így aztán kikapartak, ennyi elég? – Bosszankodást színlel.

– Hol csinálták, itt vagy New Yorkban?

– New Yorkban.

– S utána rögtön idejött?

– Aha – feleli. Tényleg akcentussal beszél. Az a tény, hogy ilyen hamar Hawaiiba jött, nem normális dolog. Egy tízezer kilométeres út közvetlenül küret után nem szokványos orvosi javallat.

– Szakember csinálta? –"kérdezem.

– Természetesen. Mit ért azon, hogy szakember? Ki más?

Mit csináljak? Ha tiltott abortusza volt, márpedig biztos vagyok benne, hogy igen, akkor nem könnyen szerzek magánorvost neki. No meg még az egyetemről jól emlékszem arra, milyen sok lány kapott endotoxinsokkot attól, hogy méhkaparás után elfertőződött. Nagyon hamar kialakulhat; a vese felmondja a szolgálatot, a vérnyomás megszűnik. Azonban ennek a lánynak pillanatnyilag normális a vérnyomása. Ami azt illeti, minden szempontból kitűnő állapotban van, leszámítva azt, hogy elég nyugtalan, no meg egy kicsit sápadt. Eltűnődtem, vajon megpróbálja-e kitalálni a gondolataimat. Nem kéne nyugtalankodnia. Engem nem az érdekel, hogyan került ebbe a helyzetbe, hanem az, hogyan lehet kihúzni belőle. Nincs sok esélyem arra, hogy pontosan megállapítsam, mi okozza a vérzést. Valószínűleg újra ki kell kaparni a mehet. Ebben az esetben megpróbálok egy nőgyógyászt keríteni neki, jóllehet nem sok olyan akad, aki hajlandó átvállalni azt, amit valaki más már eltolt, így vagy úgy, én most egy hüvelyi vizsgálatnak nézek elébe, holott ebéd előtt bármit szívesebben elvégeztem volna, mint ezt.

Az első hüvelyi vizsgálatom emléke dereng fel bennem. A másodéves diagnosztikai gyakorlaton került rá sor. Hátsó gondolataim szerencsére nem támadtak, mivel az én betegem egy termetes asszonyság volt. A klinika betege, aki rendszeresen bejárt kivizsgálásra. Az első pillanatban nem gondoltam volna, hogy a kezem elég hosszú ahhoz, hogy elérjem a méhet, az utánam következő medikus meg azt panaszolta, hogy elveszítette benn az óráját (később persze megtalálta abban a szeméttartóban, amibe a kesztyűket dobáltuk bele). Ezt megelőzően még sohasem végeztünk szülészeti vagy

nőgyógyászati gyakorlatot, így aztán furcsán nyugtalanító érzés volt behatolni a hölgybe. Százegynéhány alkalom után azonban már ez is ugyanolyan rutinvizsgálat, mint a többi. Az egyetlen probléma a méhnyak megtalálása, ami elég abszurdnak tűnhet, hisz az mindig a helyén van. Ám ha erőteljes a vérzés, vagy ha sok a véralvadék, akkor a feladat kissé nehéz, különösen ha a beteg nem működik együtt az orvossal. Mi több, az ember nem akarja még jobban felzaklatni a beteget azzal, hogy sokáig matat, így aztán kifizetődőbb rászánni még néhány percet a körülmények tisztázására, és aztán annak rendje és módja szerint megejteni a vizsgálatot. De nem ebéd előtt.

– Hány hónapos terhes volt? – kérdezem váratlanul a New York-i lánytól.

– Micsoda? – hadarja ismét, nyilvánvalóan meglepődve. Mivel fontos számomra, hogy tudjam, hagyom, hadd lógjon a kérdés a levegőben. – Hathetes – feleli végül.

– Orvos csinálta, vagy valaki más?

– Egy New York-i orvos – hangzik a megadó válasz.

– Nos, megtesszük, ami tőlünk telik – felelem, ő pedig megkönnyebbülten bólint.

Elhagyva a szobát, odaszólok a nővérnek, hogy készítse fel a hüvelyi vizsgálatra. A nővér pár perc múlva megjelenik, és közli, hogy minden készen áll. Mire visszamegyek, a beteg letakarva, idegesen várakozik a kengyelben, bőre ráncolódik a csípőjén. Miközben arra készülök, hogy bevezessem a méhtükröt. akaratlanul is eszembe jut egy hat héttel korábbi éjszaka, amikor egy nővér azzal ébresztett fel, hogy nem tudja megkatéterezni az egyik idősebb nőbetegünket, akinek tele van a hólyagja, mert nem találja a megfelelő lyukat. Felkeltem, s már félúton voltam a betegpavilon felé, amikor megérintett a szituáció komikuma. Ha még a nővér sem találja, akkor hogyan találom meg én? Egy idő után mégiscsak megtaláltam, állhatatosság kérdése az egész.

Ugyanez a helyzet a méhnyakkal. Állhatatosság. Vér és alvadt vérdarabkák közepette, amiket amennyire tudok, eltisztogatok az útból, hirtelen feltárul a méhnyak. A méhszáj zárva, s friss vér nem jelenik meg, amikor megütögetem egy gézbe burkolt pálcikával. Nem kis fájdalmat okozva benyomom a hasfalat, ám semmit sem találok. De azután észreveszek egy apró sebet, amely lassan vérezget a méhnyak hátsó részén. Majdnem biztos, hogy ez okozza a problémát. Higany-nitráttal kiégetem, felhívok egy nőgyógyászt, elmagyarázom neki a helyzetet, majd ebédelni indulok, a jól végzett feladat páratlan érzésével. Csodával határos módon még mindig éhes vagyok.

Az ebéden hamar túlesem; tizenöt percbe telik, míg a szörfözés, a sebészet és a szex váltakozó, gondtalan képei közepette magamba tömök két szendvicset meg fél liter tejet. Levesre, húsra nincs idő. Hastingsszel azt tervezgetjük, hogy másnap délután, fél öt tájt elmegyünk szörfözni. Carno egy távolabbi asztalnál ebédel; leszámítva, hogy egyszer-kétszer összefutunk a kórházban, újabban egyre ritkábban jövünk össze. Pár percig elbeszélgetek Jan Stevensszel is. Nem nagyon találkozom vele mostanában, holott júliusban és augusztusban, gyakornokságom kezdetén kellemes órákat töltöttünk együtt, amelyekre egy nehezen feledhető hawaii hétvége tette fel a koronát.

Az első nap, a szombat fantasztikusan sikerült. A kocsit telepakoltuk sörrel, felvágottakkal és sajttal, s elautóztunk a nagy Kauai-kanyonhoz. Az út fel-le kanyargott a felhők között, cukornádtáblák szegélyezték, itt-ott kaptunk egy felhőszakadást. A kanyon sokkal nagyobb kiterjedésű és sokkal nagyszerűbb látvány, mintsem az ember gondolná. Találtam egy kilátót, Jan pedig szendvicseket csinált. Megkértem rá, hogy maradjon csendben. Elkerülhetetlen elővigyázatossági intézkedés volt ez. hiszen ahogy egyre mélyült a kapcsolatunk, Jan igénye a beszélgetésre nőttön-nőtt. A látvány gyönyörű volt, esőfüggönyök, vízesések, a – kanyon főágát szegélyező meredek völgyek sarkaiban tündöklő szivárványok kavalkádja. Szétáradt bennem a nyugalom és a béke.

Késő délutánra járt már, mire az út végére értünk fent, az északi partvidéken, a napali partszakasz elején. Egy örökzöld ligetben felállítottam a kölcsönkapott sátrat, s amikor a nap nyugovóra tért a horizonton lebegő pufók felhők között, meztelenül úszkáltunk a szikláktól védett nyugodt, vízben. Egyáltalán nem zavart, hogy a part másik végén más kempingezők is feltűntek teljes valójukban – bár nem egészen értettem, miért telepedtek le annyira köze] a vízhez, ahelyett, hogy úgy verték volna le a sátraikat, mint mi, magasan a fenyők között.

Félig-meddig önkívületben szaladtunk vissza az autóhoz. Én egy fehér farmert húztam fel, Jan pedig egy nejlon széldzsekibe tornázta bele magát. Még az újabb hideg felvágottakból álló étkezés és a sör sem tudta megtörni a hangulat varázsát. Gyorsan leszállt az este, az öbölben a surranó szörfök hangja elvegyült az örökzöldek között fújdogáló szellők lágy susogásával. Az éjszaka teremtményei rázendítettek titokzatos szimfóniájukra, amely elnyomta még a szörfök hangját, is. A nyugati égbolt szétfolyó vörös folt. Jan gyönyörű volt a derengésben, s attól, hogy a nejlon széldzseki alatt semmit sem viselt, fantasztikusan szexinek hatott. Egészen megrészegített ez az érzékiség.

Újra meztelenül visszatértünk a partra. Ahogy belecsusszantunk a vízbe, a hawaii telihold ott lebegett a fák koronája felett; a látvány olyan tökéletes volt, hogy szinte nem is tűnt valódinak. Egy másodperccel sem bírtam tovább. Kéz a kézben visszaszaladtunk a sátorba, és lezuhantunk a takarókra. Fel akartam falni, rabul akartam ejteni a pillanatot.

Vizes ölelkezésünk legmélyéről akaratlanul is felfigyeltem a moszkitók surrogására. Hajtva a vágytól, hogy szeretkezzünk, először megpróbáltunk tudomást sem venni róluk, ám a surrogás mellett támadtak is. Semmiféle szenvedély sem tudott volna dacolni ezzel a vérengzéssel. Az érzéki hangulat néhány rettenetes másodperc alatt odalett, és Jan elszaladt a Volkswagen menedékébe. Még mindig reszketve a vágytól úgy döntöttem, hogy én inkább a sátorban vészelem át az éjszakát, semhogy abban a törpéknek való autóban aludjak összekuporodva. Az egyik takarót annyira magamra húztam, hogy csak az orrom és a szám maradt sebezhető. A moszkitók azonban még így is olyan elszántan támadtak, hogy kezdett a képem feldagadni. Végül is megadtam magam, odakullogtam a kocsihoz, nyomomban egy falka hozzám hasonlóan kielégületlen moszkitóval.

Megkocogtattam az ablakot, Jan tágra nyílt szemekkel felült, és megkönnyebbülten nyitotta ki az ajtót, amikor felismert. Elgyötörtén bemásztam, neki meg odaszóltam, hogy aludjon tovább. Miután agyoncsaptam a velem együtt érkező moszkitókat, sikerült valahogy elaludnom, összegömbölyödve a kormány alatt. Körülbelül két óra múlva arra ébredtem, hogy szakad rólam a víz. A hőmérséklet és a páratartalom egy török fürdőével vetekedett; annyira párás lett a levegő, hogy a víz kicsapódott az ablakokon. Megnyitottam az elefántfület, mire hűvös légáramlat és vagy ötven moszkitó érkezett. Betelt a pohár. Beindítottam a motort, szóltam Jannak, hogy csak pihenjen tovább, kihajtottam a főútra, és elindultam visszafelé, Lihue irányába, míg csak nem találtam egy olyan magaslatot, ahol kellemes szél fújdogált. Itt szenderegtem napkeltéig. Reggelim hangyákkal és homokkal fűszerezett sajtos kenyér volt, amit meleg sörrel öblítettem le, s mindezt a kocsi csomagtartójáról fogyasztottam el. Ezután felébresztettem Jant és visszahajtottunk a városba.

Ezt követően" Jan meg én kezdtünk eltávolodni egymástól. Nem azért, mintha őt okoltam volna a balul sikerült víkendért. Sokkal inkább azért, mert kínos kérdések özönével zaklatott. Különösen azután, hogy kezdtünk együtt aludni, tudni akarta, hogy szeretem-e, ha nem, akkor miért nem, s hogy én mit gondolok az egészről. Időnként szerettem, olyanformán, amit elég nehéz

megmagyarázni: ami pedig azt illeti, hogy mire gondoltam, együttlétünk idején a gondolataim mindenfelé kalandoztak. Egyszóval, nem állhattam a kérdéseit. Sokkal kényelmesebb megoldásnak tetszett, ha az egész kapcsolat megmarad a hétköznapi barátság szintjén. De azért még mindig jólesik látni az ebédlőben. Még mindig nagyon csinos.

Az ambulancia teljesen megváltozott az alatt a tizenöt, vagy húsz perc alatt, amíg távol voltam. Egy csomó új ember várakozik, és nyolc friss karton sorakozik a kosárban. Szemmel láthatóan nincs köztük igazán sürgős eset, különben a nővérek azonnal visszahívtak volna-. Csak a szokásos panaszok. Az újonnan érkezettek egyike idült vendége az ambulanciának, most is azért jött. hogy megkapja a szokásos lidocain injekcióját, amely az állítólagos hátfájását van hivatva enyhíteni. Felbukkanásai annyira gyakoriak és előre kiszámíthatók, hogy a nővérek mindig készenlétben tartanak egy lidocainnal teli fecskendőt, amelyet mindig azonnal odatesznek egy tálcára a beteg mellé. A lidocainmatyi, ahogy mi hívtuk, állapotának szakértőjévé képezte ki magát, s most újra elérkezett számára az idő. hogy villoghasson. Megmutatja nekem, hol szúrjam meg, hogy szúrjam meg és mekkora adagot adjak. S noha valamelyest a szertartás áldozatának érzem magam, mégis megteszem, amit kíván, ő pedig felsóhajt, és szemmel láthatóan megkönnyebbülten távozik.

Belépve a B vizsgálóba, ott újfent részeges barátom, Morris köszönt, aki visszakerült a röntgenről. A vizsgálóasztalon elnyúlva (biztonsági megfontolásból le is szíjazva). Morris egy friss röntgenleletekkel teli hatalmas, barna borítékot szorongat a kezében. Kedélyesen üdvözöl:

– Nekem mindig csak ezek a nyavalyás gyakornokok jutnak. Nem is értem, miért mászkálok ide.

Az ebéd jobb kedvre derített, s így most képes vagyok figyelmen kívül hagyni a locsogását. Kiveszem a leleteket a borítékból, és egyenként az ablakon beáradó fény felé tartva szemügyre veszem valamennyit. Semmi rendkívülire sem számítottam, kivéve talán a bal felkart. amely csúnyán elszíneződött. Amikor délelőtt felemeltem és előre-hátra tekergettem. Morris obszcén káromkodások egész özönével jutalmazott érte. Ott lehet valami bibi. Átnéztem az egész lelethalmazt: bal térd, jobb térd, medence, jobb csukló, bal könyök, bal láb, majd újra, ám semmit sem találok a bal felkarról és vállról. Itt nincs. Nem marad más, mint a nővérrel visszaküldeni Morrist a radiológiára.

– Imádni fogják magát, Peters doktor – jegyzi meg a nővér. – Egész délelőtt terrorizálta a röntgeneseket, és két tekercs filmet is elpazaroltak rá.

– Nem lep meg – válaszolom, felkapva egy nyaláb új kartont, és elindulok a C vizsgáló felé.

A délutáni kisbabák semmiben sem különböznek a délelőttiektől, legtöbbjük megfázott, hasmenéses. Az egyiket borogatni kell, mert a láza negyven fok körül van, a másiknak, egy. négyéves forma kiskölyöknek meg az állát kell összeölteni. Gyerekeket összevarrni roppant nehéz mutatvány. A kórház, a vérzés, meg a fájdalom okozta rémület csak fokozódik, amikor leszíjazzuk őket a járókaszerű szerkezetbe, hogy nyugton maradjanak. Persze a kisfiú állat még ez a szerkezet sem képes egy helyben rögzíteni; a feladat pontosan olyan, mint amikor a vadász mozgó célpontot akar eltalálni. A kiskölyök azt viseli a legrosszabbul, hogy le van takarva egy lepedővel, amin csak a sebnél van egy lyuk. S bár a lidocain beadása után. már legfeljebb egy kis nyomást meg gyönge húzást érezhet, úgy üvölt, mintha nyúznák, s utálja az egészet, úgy ahogy van. Én nemkülönben.

Egy harminckét éves férfi a másik vizsgálóban panaszok egész tárházát vonultatja fel, kezdve a kiszáradt toroktól, s haladva lefelé, végig az egész testén. Valódi célja az, hogy befekhessen a kórházba; amikor rájön, hogy a kiszáradt torok nincs rám különösebb hatással, akkor hirtelen vált, és jobb oldali tüdőfájdalmakról panaszkodik. Hogy kipróbáljam, miként reagál, közlöm vele, hogy a kórház zsúfolva van, erre dühödten elviharzik, de még megjegyzi, hogy amikor az ember tényleg kórházi ápolásra szorulna, akkor bezzeg mindegyik kórház tele van.

A délután gondtalan szorgoskodással telik. Eddig már körülbelül hatvan beteget vizsgáltam meg, azaz túl vagyok a műszak felén, s alig verejtékeztem többet a szokásosnál. Ám közeledik a szombat este, s ez mindig bajt jelent. Két idősebb asztmás úr érkezik együtt, a nővérek külön-külön vizsgálóba tessékelik be őket, olyanokba, amelyekben van lélegeztető. A C vizsgálóban lévő úriember nehezen lélegzik, csontos mellkasa kidülled, hátát egyenesen kihúzza, keze a térdén. Megkérdezem tőle, hogy rágyújtott-e. Nem, feleli, évek óta nem dohányzik már. Kinyújtom a kezem, és lassan kiemelek egy csomag Camelt az ingzsebéből. Szemével követi a mozdulatot, míg csak meg nem látja a cigarettát. Amikor rám néz, arckifejezése a testi szenvedés ellenére is annyira komikus, mégis olyan mélyen emberi, hogy önkéntelenül elmosolyodom. Mintha csak egy kisfiút kapna rajta az ember valami apró, ostoba csínytevésen. Az ambulancia egyfajta bemutatóterem, ahol ezernyi színben és alakban parádézik az emberi gyarlóság.

Továbbra is feltűnnek régi cimborák. Egy másik részeg például mindannyiunk jó ismerőse, aki arról panaszkodik, hogy átesett egy hintaszéken, s ettől "krónikásán" kifekélyesedett a lába! Láttam én már korábban is ezt a fekélyt, amikor a részegünk bent feküdt a kórházban: eseménydús időszak volt ez valamennyiünk számára. A szigorú biztonsági intézkedések ellenére is naphosszat nyakalt, s a távozását valószínűleg meggyorsította, hogy a főorvos egy alkalommal a vérbank mögött talált rá, kezében két üveg Old Crow, oldalán az egyik nőbeteg. Ezúttal bekötözöm a fekélyét, s megkérem, hogy hétfőn jöjjön be újra.

A részegek és a náthától sivalkodó bébik között egyszer csak, mint derült égből a villámcsapás, megjelenik egy mentőautó, sziréna és villogó vörös lámpák nélkül. Ez annyit tesz, hogy nem túl sürgős az eset. A hordágyon egy sovány, ötven év körüli, mocskos, szakadozott rongyokat viselő asszony fekszik. Odamegyek az egyik nővérhez, aki elmondja, hogy a betegből egy szót sem lehet kihúzni. Nekem sem sikerül. A hölgy egyre csak a plafont bámulja, akadozva lélegzik. Parányi seb látszik a homlokán, a haja tövében, akkora, hogy még csak varrni sem kell. S noha a hölgy eszméletén van, teljesen mozdulatlanul hever. Hozzálátok a neurológiai vizsgálathoz; először megnézem a pupilláit, majd megvizsgálom a reflexeit. Semmi rendellenesség. Ám amikor nekiállok elvégezni a Babinski-próbát, vagyis gyöngéden megkapargatom a talpát egy kulccsal, a plafonig ugrik, és azt visítja, hogy nincs az ő lábának semmi baja, a fején sérült meg, mit hülyéskedek a lábával. Leugrik a vizsgálóasztalról, rohan ki az előtérbe, a nővér meg rohan utána. Végül is hívjuk a kórházi rendészeket meg a rendőrséget, akik elvonszolják, miközben egyre azt visítja, hogy ő jól van.

Az F vizsgálóban egy idősebb úr várakozik. Elfogyott a vízhajtója, s a lába feldagadt a fölösleges víztől. Kiderül, hogy ő is azon emberpéldányok egyike, akiknek rendkívüli tehetségük van ahhoz, hogy akár órákon át folyamatosan jártassák a szájukat anélkül, hogy bármi értelmeset mondanának. Ömlik belőle a szó, ezalatt én igyekszem megvizsgálni. Beszámol nekem természetfölötti adottságairól, meg arról, hogy milyen sokszor látja hasznukat, különösen olyankor, amikor az évekkel ezelőtt elhunyt feleségével kommunikál. Akaratom ellenére is felkapom a fejemet, amikor arról magyaráz, hogy egy kancsó víz lepárlásával képes előállítani a világegyetem modelljét. Nézete szerint ugyanis a Föld egy másik dimenzióban létező másik világegyetemben található hatalmas tárgy egyik molekulájának apró darabkája csupán.

Odaadom neki a gyógyszeradagját, s a lelkére kötöm, hogy feküdjön egy ideig, majd fölveszem a következő beteg kartonját.

Fontos, hogy az ember odafigyeljen ezekre a betegekre, még akkor is, ha hetet-havat hordanak össze. Gyakran kiderül, hogy ezek a zagyvaságok jelentőséggel bírnak. Az egyetemi klinikán egyszer bejelentkezett egy férfi az ambulanciára, s elpanaszolta, hogy elrontotta a gyomrát, mert kenyér nélkül megevett egy csomó üvegfecskendőt. A rezidens meg a gyakornok kezdték az ajtó felé terelgetni, s azt javasolták neki, menjen vissza reggel, akkor rendelnek a pszichiátrián. A férfi, látva hitetlenkedésüket, megragadta a gyakornok köpenyét, kikapott a zsebéből egy kémcsövet meg egy spatulát, jól megrágta és lenyelte, miközben a személyzet bénultan állt. Nem hittek a szemüknek. Ekkor fogták és visszavitték a vizsgálóba, kíméletesen rábeszélték, hogy töltse ott az éjszakát. A röntgenfelvételen a hasa úgy nézett ki, mint égy zsákra való zúzott márvány.

– Átkozott egy kórház! Be sem teszem ide a lábamat többé. Legközelebb a St. Marybe megyek. – Ez természetesen az elmaradhatatlan Morris hangja, akit igyekeznek rágörgetni a vizsgálóasztalra. Semmi kétség, ő ma egész nap itt kísért, bár abban reménykedem, hogy amit ezúttal a kezében szorongat, az már tényleg nem más, mint. a felsőkarjáról készített röntgenfelvétel, s így talán végre megszabadulhatok tőle.

– Doktor úr, telefon a 84-esen – szól az egyik nővér.

A telefonkagyló amúgy is a fülemen van, már harmadszorra kapok foglalt jelzést, igyekezvén kapcsolatba lépni dr. Wilsonnal, akinek az egyik betege húgyúti fertőzésben szenved. Csalódottan nyomom meg a 8-4-es gombot.

– Peters doktor.

– Doktor úr, a kisfiamnak szörnyen fáj a feje, és nem találom a háziorvosunkat. Nem tudom, mit csináljak.

A hallottak ott köröznek a fejemben, összekeverednek a háttérben sivalkodó gyerekek éktelen lármájával. Semmi szükségünk egy újabb “aszpirin"-esetre, de hát sehogy sem mondhatom azt neki, hogy ne jöjjenek be. Kelletlenül tanácsolom hát:

– Ha tényleg úgy látja, hogy beteg a gyerek, akkor hozza be az ambulanciára.

– Doktor úr, telefon a 83-ason. – Odaszólok a nővérnek, hogy tartsa a vonalat, amíg újra hívom dr. Wilsont, és kifújhatom magam egy újabb foglalt jelzés erejéig. Ehelyett azonban kicsöng, dr. Wilson veszi fel a kagylót.

– Dr. Wilson, itt van nálam az egyik betege, egy bizonyos Mrs. Kimora.

– Mrs. Kimora? Nem hiszem, hogy ismerném. Biztos, hogy az én betegem?

– Hát, ő azt állítja, dr. Wilson. – Gyakran megesik, hogy az orvosok nem emlékeznek a betegeik nevére. Ilyenkor a betegség körülírása beindíthatja az emlékezést, ez történik most is, ahogy mondom tovább.

– Húgyúti fertőzése van, vizelésnél fájdalmat érez, és a láza...

– Adjon neki Gantresint, és küldje be hozzám hétfőn a rendelőbe – vág közbe.

Várok egy picit, bár jobban szeretném lecsapni a telefont. Miért nem hallgatja végig az eset leírását, miért nem kíváncsi a lázra, a vizeletvizsgálat eredményére meg a vérképre?

– És mit szólna egy tenyésztéshez? – kérdezem.

– Hogyne, csináljanak csak egy tenyésztést.

– Rendben. – Lenyomom a 8-3-as gombot, hogy átvegyem a hívást.

– Doktor úr! – siránkozik egy női hang a vonal másik végén. – Épp az előbb székeltem, és vér van benne.

– Élénkpiros volt a toalettpapíron?

– Igen.

Megállapodunk abban, hogy a vérzést valószínűleg aranyér okozza, s hogy ezzel nem kell idejönnie az ambulanciára, elég, ha hétfőn felkeresi vele a magánorvosát. Megkönnyebbült sóhaj és hálálkodás közepette leteszi a kagylót. A nővér még egy hívást jelez a 84-esen, mivel azonban ez így a végtelenségig is eltarthat, tudomást sem veszek a telefonról. Ehelyett visszamegyek Mrs. Kimorához, és gondosan elmagyarázom neki, hogyan szedje a Gantresint, négyszer két szemet naponta. "A nővér közben elküldi a vizeletet tenyésztésre.

És most jöhet Morris. Mozdulatlanul fekszik az asztalon, szemmel láthatóan kevésbé részeg már, mint korábban; szokásos keresetlenségével üdvözöl:

– El akarok menni innen!

Legalább egyet akarunk. Kézbe veszem az új röntgenfelvételt, a fény felé fordulok vele, s legnagyobb sajnálatomra éles törést látok félúton a könyöke és a válla között, mintha csak egy erős karateütést kapott volna. Morris egy darabig még körünkben kell hogy időzzön.

– Mr. Morris, el van törve a karja. – Ridegen nézek rá.

– Az enyém aztán nem! – ellenkezik. – Maga nem tudja, mit beszél!

El akarván kerülni egy újabb “de igen, de nem" típusú beszélgetést, kivonulok, és hamar megírok egy beutalót, amellyel Morrist az ortopéd

rezidens gondjaira bízom. A nővér felhívja a diszpécsert és kerestetni kezdi a rezidenst.

A délután közepe felé már akkora a tömeg, hogy alig győzöm a munkát. Négy körül eláraszt minket egy csomó felrepedt fejbőrű, elvágott ujjú, mély sebekből vérző szörfös. Rájuk járt ma a rúd.

Na meg a bébik, végeláthatatlan sorokban, minden sarokban bőg egy, lázasan, hasmenéssel, hányással. Őrült tempóban varrom a sebeket, küldözgetem az embereket a röntgenre, kétségbeesett erőfeszítéssel igyekszem belenézni a raplis gyerekek fülébe. Őrjöngve jön egy anya, s előadja, hogy a gyereke a szeméttel együtt háromemeletnyit zuhant a szemétledobó csőben. Kísértést érzek arra, hogy megkérdezzem, hogyan történhetett ez meg. Kérdezősködés helyett végül is megvizsgálom a gyereket, a fülkagylóiból hagymakarikákat, a hajából kávészemeket szedegetek ki. Meglepő módon úgy tűnik, hogy ezenkívül kutya baja. Mivel azonban a jobb karját egy kicsit fájlalja, elküldöm röntgenre. Kiderül, hogy zöldgallytörése van a jobb felkarcsonton. Ez a legkevesebb, amit elvár az ember, ha valaki háromemeletnyi magasságból a szeméttárolóba zuhan.

Közben meg egyre gyűlnek a röntgenfelvételek, minden testrészről, a koponyától a lábig. Nem szégyellem bevallani, hogy nem igazán értek a rejtelmes ábrázolatok megfejtéséhez. Ám ez a dolgok rendje: éjszakánként meg a hétvégeken a gyakornokok. dolga a röntgenfelvételek kiértékelése. Az senkit sem érdekel, hogy értünk-e hozzá vagy sem, csinálnunk kell, legjobb tudásunk szerint. Mivel tisztában vagyok képzettségem hiányosságaival, mindig attól félek, hogy egyszer elsiklok valami fontos fölött, különösen azóta a kínos lábujjeset óta. Ez az incidens egy korábbi szombat estén történt. Barátjának a karján egy fiatal lány bicegett be a rendelőbe. Beütötte a lábát. Felküldtem a röntgenre, a barátja elkísérte. Amikor körülbelül egy órával később, pokoli lárma közepette, megnéztem a felvételt, leginkább a lábközépet, közöltem velük, hogy a leletek szemmel láthatóan negatívak, és... Ekkor a lány barátja nyugodt hangon közbevágott, mondván, hogy ő úgy látta, amikor megnézte a felvételt, hogy a lábujj el van törve. Elhallgattam, nyeltem egyet. “Tényleg?" És valóban, a fiú a röntgenfelvételen rámutatott a harmadik lábujj középső ujjpercénél egy vonalra, amely határozottan gyanúsnak tetszett, s mint kiderült, valóban törést jelzett. Hát így néz ki az, amikor az ember a gyakorlatban tanul.

Morrist szerencsére hallótávolságon kívül helyezték, az ortopédiai vizsgálóba. Az ortopéd rezidens válaszolt a hívásra, megvizsgálta Morrist meg

a röntgenfelvételek krémjét, majd miután hiába próbálta elérni az ügyeletes ortopédet, eltűnt. Morris pedig szépen ott várakozik az ortopédiai rendelőben, míg az ügyeletes elő nem kerül. Egy ideig marad még a mi kis albatroszunk, de legalább nem az én nyakamon lóg. Egy idő után meg is feledkezem róla.

Fél hat tájt kezdenek szivárogni a koccanásos sérültek. Mindig így van ez. Ahogy kezd sűrűsödni a forgalom, az autók egymásba szaladnak az autópályákon. A koccanásos sérültekkel rengeteg a tennivaló: alapos nyak- és neurológiai vizsgálatok, a gerincoszlop megröntgenezése, csak ezután lehet felhívni a magánorvosukat. S a röntgenfelvételek mindig ijesztően hasonlítanak egymáshoz. Amikor ráteszem valamelyiket a rendelő közepén álló hatalmas átvilágítóernyőre, magam is pontosan olyan áttetszőén sebezhetőnek érzem magam, mint amilyenek ezek a negatívok. Ráadásul ilyenkor a betegek is mindig ott lábatlankodnak körülöttem, átkukucskálnak a vállam fölött, miközben a felvételeket nézegetem. Csak remélni tudom, hogy boszorkányos ügyességem, amivel a csontok és szövetek fekete, fehér, szürke elmosódott árnyalataiból kristálytiszta következtetéseket varázsolok elő, teljesen lenyűgözi őket. Többnyire csak miattuk színlelem az alapos elemzést, a kelleténél tovább elidőzve a negatív egy-egy részleténél. Ugyanis ahhoz, hogy én egy diagnózist fel tudjak állítani, a látottaknak vagy nagyon el kell térniük a normálistól, vagy egyértelmű töréseknek kell a képen lenniük, ennek megállapításához pedig tíz másodperc bőven elegendő. A többi eset elbírálása szerencse kérdése. Ám az ember nem okozhat csalódást, így hát sokat sej tetőén, hosszasan nézegetem a negatívokat, dünnyögök magamban, jegyzeteket készítgetek, miközben a betegek idegesen fészkelődnek, felkészülve a legrosszabbra is.

Ahogy az óramutató közeledik a hatos szám felé, forgalmunk titokzatos módon apadni kezd, lélegzetvételnyi időhöz jutok. Szépen ráhajtottam, nem is várakozik már odakint senki, csak ebből a középkorú férfiból kell eltávolítanom a belé akadt horgot. Az ambulancián hirtelen nyugalom köszöntbe; odakint az arányló kora esti nap hosszú, ibolyakék árnyékot vet a parkolóra. Vihar előtti csend ez, a csatákat megelőző átmeneti fegyverszünet. Fáradtan és magányosan (meglepő, hogy ennyi ember közt az ember magányosnak tudja érezni magát) elballagok vacsorázni. Útközben elhaladok néhány autóbuszra várakozó ember mellett. Azok, akik az ambulancián jártak, barátságosan biccentenek és rám mosolyognak; én is visszamosolygok, és örülök a váratlan viszontlátásnak, bízom benne, hogy jól láttam el őket. Mi, orvosok, mindannyian valódibb énünket mutatjuk az ilyen kórházon kívüli

találkozások alkalmával, ilyenkor nem munkál bennünk annyira a félelem, nem rettegünk folyamatosan attól, hogy az óramutató minden rezzenése valami katasztrófát hoz közelebb.

Leülni hihetetlen élvezet. Kinyújtóztatom a lábam az asztal alatt, felteszem a túloldalon álló székre. Joyce is lejött vacsorázni, itt ül mellettem, örülök neki, még akkor is, ha igazából nincs miről beszélgetnünk. Kezdik megfeküdni a gyomromat a laboratóriumi pletykák meg a vérsejtszámlálások, ám ahhoz sincs több kedvem, hogy az ambulanciáról beszélgessek vele. Tempósan eszem, tudván tudva, hogy e falatok bármelyike az utolsó is lehet mára. Legalább ebben nem hazudnak a tévéfilmek. A végén már egy másik gyakornokkal, egy Joe Burnett nevezetűvel Idahóból, a szörfözésről beszélgetünk.

Minden gyakornoknak szüksége – van valamire, ami megnyugtatja, amolyan biztonsági szelepre; az enyém a szörfözés. Számomra ez jelenti a tökéletes kikapcsolódást, a menekülést. Nemcsak azért, mert szörfözéskor egészen más környezet, hangok, látvány és közeg vesz körül, hanem azért is, mert a méteres hullámok hátán megszűnik minden, csak a küzdelem és a koncentrálás marad, ahogy az ember igyekszik irányban tartani az orrot. Amint teltek-múltak a hónapok, és egyre inkább elhatalmasodott rajtam a szörfőrület, kezdtem megérteni, miért van az, hogy az emberek mindig a nap irányában keresik az igazi hullámokat Szerintem sokkal egészségesebb kikapcsolódás ez, mint a drogok vagy az alkohol, ámbár hatásában legalább olyan veszélyes; egyetlen rossz mozdulat végzetes lehet. Hawaiiban ez utóbbiról nem szokás beszélni.

Ám mindez nem számít. Ha a hullámok épp nem a legjobbak, a szépség akkor is körülölel. Aztán meg, ki tudja, bármelyik pillanatban eléd tornyosulhat a próbára tevő hullám. A szörfözés sajátos dolog, gyakorlatilag eltér minden más sporttól, bár felszínesen talán leginkább a síelésre emlékeztet. Ám a síelésnél a hegy mozdulatlan, a hullám hátán azonban minden mozog: te, a hegy, a deszka, körülötted a levegő; és ha egy hatalmas hullám lesodor a deszkáról, meg nem mondod, hová kerültél. Csak annyit tudsz, hogy nem ott kéne lenned, ahol éppen vagy. Szóval Joe meg én a szörfözésről beszélgetünk, izgatottan idézünk fel apró epizódokat, kezünk és lábunk is mozog, hadonászva meséljük, hogy fordultak a hullámok, hogy szorultunk be vagy éppen hogy keveredtünk ki belőlük, meg ilyesmik. Tökéletesen megfeledkezem az ambulanciáról.

A szörfözés nem társasági sport, kivéve ha az ember távol a víztől erről *a* témáról cseveg. Odakint, a deszka hátán nemigen beszélget senki. Az a néhány megszállott, akiket a víz rabságba ejtett, még egymásról sem vesz tudomást, kivéve amikor elátkozza azt, aki elorozza előle valamelyik hullámot. Mindegyik hullám, amit elkapsz, valahogyan a tiéd, még akkor is, ha nem egyedül vagy kinn a vízen. Mindig együtt megyünk ugyan valakivel, mégsem beszélgetünk.

Telefonon keresnek, abba kell hagynom a társalgást Joe-val. Az ambulancián megindult némi mozgás. Csöndes békéje sehol sincs már, mire visszaérkezem. Harmincperces távollétem alatt újabb bébik érkeztek, ugyanazokat a panaszokat nyivákolják. Egy tini lány menstruációs görcsökről panaszkodik. Megkérdezem tőle, csillapította-e az aszpirin. Azt feleli, hogy még nem vett be egyet sem. Adok neki kettőt. Egy újabb csodatétel, amit négyéves orvosegyetemi tanulmányaimnak köszönhetek! Aztán a megfázások. Néhányan közönséges náthával várakoznak, csöpögő orrok, kaparó torkok, köhögés, csak a szokásos nyavalyák. Fel nem foghatom, miért kell ezzel az ambulanciára jönni. Vacsora után kap el a harmadik beteghullám, s a szituációkban rejlő humort már szinte észre sem veszem. Néhányan összeöltésre várnak, s meg kell még vizsgálnom a csöpögő orrokat is.

Az egyik varrás egy kissé eltér a szokásostól. Egy hölgy a szeletelőkéssel lenyisszantotta a mutatóujja hegyét. Szerencsére elég gyorsan beért, úgyhogy a levált darabot némi beáztatás után vékony selyemszállal visszavárnám a helyére. Teszem ezt úgy, hogy közben a háziorvos határozott utasításait hallgatom telefonon keresztül. Végtére is mit vártam? Talán azt, hogy idejön és megcsinálja személyesen?

Az egyik hátsó szobában egy idősebb úr várakozik, hátfájás gyötri, és nem tudja visszatartani a vizeletét. Ez utóbbi tünet eléggé nyilvánvaló, a szobában fojtogató szag terjeng, szinte elszédülök, miközben a férfit vizsgálom, időnként ki-kidugom a fejemet az előtérbe, hogy egy kis friss levegőt szippantsak. Számomra még mindig a bűz a rémek réme. Arra gondolok, be kéne fektetni a kórházba, hiszen húgyúti fertőzése van, és nyilvánvalóan nem tudja ellátni magát. Ám az első orvos, akit felhívok, közli, hogy hallani sem akar róla mint páciensről, ismeri már. Azt mondja, keressek valaki mást. Úgy tűnik, hogy az öregember notórius “rossz beteg", arról híres, hogy olykor felszívódik, majd rendre a hétvégeken vagy az éjszaka kellős közepén kerül elő. A következő orvos sem áll kötésnek, arra hivatkozik, hogy sok betege van. Végül, miután már vagy öt orvost felhívtam, a hatodik elvállalja

betegének, de miközben a nővérek a felvételét készítik elő, kiderül, hogy az öreg veterán. Minden eddigi erőfeszítésem kárba vész, át kell szállíttatnunk egy katonai kórházba.

Úton az egyik vizsgáló felé, a bejáratnál majdnem beleütközöm egy uszkárt szorongató, húsz év körüli nőbe, akit egy nálánál alig idősebb férfi lökdös előre. A nő visítozik, hogy ő aztán egyetlen nyavalyás orvossal sem akar beszélni. Örömmel hallom, folytatom utamat a vizsgáló felé, ahová eredetileg indultam. Végül mégiscsak meg kell vizsgálnom, ám amikor erre sor kerül, egy szót sem tudok kihúzni belőle; sokkal egyszerűbb lett volna az uszkárral kommunikálni, amelyet a nő még mindig szorosan tartott. Úgy döntök, hagyom egy kicsit üldögélni, ez azonban hiba volt, mivel pár perccel később kiviharzott az előtérbe és eltűnt. Túlságosan el vagyok foglalva ahhoz, hogy törődhetnék vele, míg csak röviddel ezután be nem állít a család pszichiátere a lány szüleivel. A jelek szerint a kórháziak kihívták a rendőrséget, amikor odakint ráakadtak a virágokat kitépdeső lányra. Egy kissé meglepő, hogy pszichiátert látok, hiszen hétvégeken vagy délután négy után rendszerint rengeteg erőfeszítésbe telik, míg sikerül elérnem egyet, ha kell. Szombat esténként mindig beállít két-három lelki beteg; nem a legjobb időpont a számukra. Mivel szinte egyetlen pszichiátert sem lehet rávenni arra, hogy idejöjjön, be kell érniük azzal, amit én tehetek értük. Igyekszem tőlem telhetőén megnyugtatni és lecsillapítani ezeket a betegeket; ám a könnyű nyugtatok és a jó szó nem sokat segít rajtuk.

– Doktor úr, a 84-es – szól ide az íróasztaltól az egyik nővér. Felveszem a B vizsgáló előtti telefont, és lenyomom a 84-es gombot.

– Peters? Itt Sterling. – Sterling az ortopéd rezidens. – Végre sikerült ráakadnom dr. Andrewsra, ő az ügyeletes bejáró ebben a hónapban, s ő azt mondja, hogy egy függőgipsz megteszi Morrisnak.

Szünet. Kezdek egymásba kapcsolódó köröcskéket rajzolni a telefon mellett fekvő jegyzettömbbe. Ennek a gazember Sterlingnek esze ágában sincs lejönni és feltenni azt a függőgipszet vagy mi a nyavalyát.

– Próbálja csak meg, Peters. És ha bármi probléma adódik, csak szóljon, rendben?

– Nyolc beteg vár rám, és még nem is láttam egyiküket sem.

– Nos, ha túl sokáig kéne a beteget váratnia, hívjon vissza.

– De az isten szerelmére, Sterling, a beteg már reggel tíz óta itt vár. Ez nem elég hosszú idő? Hiszen ez kilenc óra!

– Hm, sebaj. Hadd józanodjék egy kicsit.

A Sterlinggel folytatandó vita több erőt és energiát venne igénybe, mint amennyit ér, sőt ellenkezik azzal az elhatározásommal is, hogy tartom a távolságot, és nem hagyom, hogy a fejemre csináljanak.

– Jól van, jól van, megcsinálom, mihelyt tudom. Leteszem a telefont, s gondolatban felvázolom magamban a következő fél órát.

– Nővérke, vitessen meleg vizet és készíttessen be gipszet az ortopédiai rendelőbe.

– Milyen szélességűt, doktor úr?

– Öt és hét centiset, négy-négy tekercset mindegyikből.

Felöltve lehető leghanyagabb arckifejezésemet, átvonulok az orvosi szobába, és a szememmel végigpásztázom a polcot egy ortopédiai szakkönyvért. Hála istennek, találok egyet, gyorsan a tárgymutatóhoz lapozok. Itt van: gipsz, függő, 138. oldal, itt taglalják a humerus, azaz a felkarcsont különböző töréseit, ez kell nekem. Balsejtelmeim ellenére, amelyek annak szólnak, hogy ismét valami tőlem idegen feladatot kell végrehajtanom, teljesen lenyűgöz a függőgipsz leleményessége. A megoldás valójában a húzásra épül. Ahelyett, hogy a páciens egész karját és vállát begipszelnénk, a gipszet csak a könyök alatti és fölötti részre tesszük, így annak súlya lefelé húzza a törött csontot, amitől az könnyen a helyére csúszik. Ezután a kart hozzápólyáljuk a mellkashoz; ettől a kar mozdíthatatlanná válik, míg a váll mozog. Bámulatos!

Az egyik nővér dugja be a fejét.

– Doktor úr, kilenc beteg várakozik odakint.

Jól tudom, hogy a nővérek úgyis szólnak majd, ha tényleg sürgős ellátásra szoruló beteg érkezik; így hát most elérkezett az idő, hogy egyszer s mindenkorra megszabaduljak Morristól. Visszatéve a polcra a könyvet, elindulok az ortopédiai vizsgáló felé, s most már sokkal felkészültebbnek érzem magam a függőgipsz tárgyában, mint öt perccel előbb. A szobába lépve teljesen érthetővé válik, hogyan feledkezhettünk meg ilyen könnyen Morrisról az elmúlt néhány órában. Édesdeden alszik a vizsgálóasztalon, halkan horkol, s egy széles bőrszíj tartja a helyén. Arra sem ébred fel, amikor ülő helyzetbe rángatom, megtámasztva a fejét, nehogy leguruljon. A fene egye meg Sterlinget; ez az ő dolga lenne! Jól hallottam a tévé recsegését a telefonban, amikor beszéltünk. Miután vállban levágom Morris ingének bal ujját, méretre szabok egy gézhálót (ez a gipsz alapjául szolgál), és felhúzom a karjára, igyekezvén nem nagyon mozgatni közben a törést.

– Doktor úr, telefon a 83-ason.

Még csak nem is válaszolok a nővérnek, abban bízva, hogy bármiért hívnak is, majd csak elintéződik magától.

– Uuuuhhh! – tér magához Morris, amikor beigazítom a karját a gipszeléshez. – Mit művel maga én velem?

– Mr. Morris, eltörte a karját, amikor leesett a lépcsőn, és én most begipszelem.

– De hát én nem...

– De igen! És most már egy hangot sem akarok hallani. – Remélem, hogy egy szép napon majd Sterling fog valami szívességet kérni tőlem. Miután elég sokáig áztattam már a gipsztekercseket ahhoz, hogy abbamaradjon a buborékolás, kezdem szépen feltekergetni Morris karjára, egyik réteget a másik után. Jó vastagra csinálom a gipszet, majdnem két és fél centisre. Mivel az egészben a súly a legfontosabb, az enyém piszok jól fog működni.

– Így, és most maradjon ott. ahol van, Mr. Morris. Ne mozduljon. Hagyja megkötni.

Kiérve az ambulancia központi helyiségébe, felveszem a 83-ast, de már nincs senki a vonal végén. Jó stratégia! Ugyan csak fél nyolc van még. de máris tizenegy beteggel vagyok elmaradva, s tudom, hogy a helyzet csak romlani fog. Felkapok egy csomó kartont, elindulok, s ránézek a legfelsőre: “bőrkiütés".

A bőrbetegségek helye üresen kong az én fejemben, hiába rágtam át magam isten tudja hányszor a különböző papulosus, squamosus, erythemás, pruritussal járó vesicularis eruptiók leírásain. E szavaknak számomra semmi értelmük sincs, csak ide-oda cikáznak az agyamban, s ha egy olyan beteggel hoz össze a sors, akinek nem mitesszerei vagy csalánkiütései vannak, akkor én teljesen el vagyok veszve. Márpedig most feltehetően heveny, pruritussal járó ekcémás, erythemás bőrkiütésekkel vár rám valaki. Kivételesen tudom, hogy ez mit jelent, egy bőrgyógyász használta ezeket a szavakat az egyetemi húsvéti szünet alkalmával beszerzett leégésem leírására. Ez csupán azt jelenti, hogy a kiütés viszket, nedvedzik és vörös, ám a bőrgyógyászok kedvelik a komplikált tudományos kifejezéseket. Igaz, ami igaz, a dermatológia az orvostudomány egyetlen olyan ága, ahol ma is előszeretettel használják a latint, s ez voltaképp rendjén is van, hiszen (ahogy én látom) ez a tudomány alig haladt valamit is előre az alkímia kora óta. S noha a bőrelváltozások nevezéktana és megkülönböztetése bonyolult, a gyógymód maga pofon egyszerű. Ha a kiütés nedvedző, akkor szárító anyagot kell használni, ha a kiütés száraz, akkor hidratálót. Ha a páciens javul, akkor folytathatod a

kezelést, ha nem, akkor valami mással kell próbálkoznod és így tovább a végtelenségig.

Az előttem álló beteg csontos, sárgás arcbőrű, sötét, bozontos és fésületlen hajú férfi. Ahogy megszemlélem a kezét és a karját, nem jut eszembe semmi más, mint hogy bizony nem sok dermatológiai tudás szorult belém. Nincs magánorvosa, vagyis nekem kellene kerítenem valakit. De mit mondok majd neki, hogy ne nézzen teljesen hülyének? Látom, hogy a tenyerén is van kiütés, és beugrik egy halvány emlék. Csak nagyon kevés betegség okoz bőrelváltozást a tenyéren. Ezek egyike a szifilisz. Hm. Annyira elmerültem a saját gondolataimban, hogy szinte nem is hallom, amikor a beteg azt mondja, hogy neurodermatitisze van és nyugtatókra lenne szüksége. Én még mindig azoknak a betegségeknek a pontos listáját próbálom magamban összeállítani, amelyek a tenyéren is megjelennek, amikor a szavai hirtelen eljutnak a tudatomig. Neurodermatitisz. Sok-sok gyakorlással kifejlesztettem magamban azt a képességet, hogy semmi jelét se adjam bármiféle meglepetésnek vagy megkönnyebbülésnek, amikor, mint most is, egy-egy diagnózis váratlanul az ölembe pottyan, ezért hát továbbra is elmélyülten tanulmányozom a férfi karját, míg bizonyos idő el nem telik. Amikor ráhibázok arra, hogy Libriumot szed, örömmel nyugtázom, hogy én is értek annyit a bőrgyógyászathoz, mint ő. Hálás, hogy kap még belőle.

Ahogy az este éjszakába fordul, lépteim elnehezülnek és lelassulnak, félelmeim meg egyre gyűlnek, képzeletemben egymást váltják a reménytelen esetek, amelyek még mind énreám leselkednek. Szünet nélkül özönlenek a betegek, így aztán mindig várnak öten vagy hatan odakint. A sietség kényszere és figyelmem csökkenése miatt egyre hamarabb végzek a varratokkal. Valahányszor varrásra kerül a sor, odakint rengetegen várakoznak, így aztán sietnem kell, szó sincs a szélek kiigazításáról meg egyéb ilyen finomságokról. Persze nem vaktában dolgozom, csak éppen kevésbé gondosan, s kevesebbel is beérem. Mint például annak a férfinak az esetében, aki felszakított karral állított be. Napközben valószínűleg levágtam volna a lifegő bőrdarabokat, s egyenesen zártam volna a sebet. Most azonban egyszerűen csak összeöltöm, a lifegő részeket is, meg mindent, remélve a legjobbakat.

A szemészeti és fülészeti vizsgálóban egy négyéves forma kisfiú ül kétségbeesetten a vizsgálóasztalon. A nagyapja mellette áll. Ahogy belépek, a kisfiú nyafogni kezd, kezét nyújtogatja a nagyapja felé, aki átöleli, míg én elolvasom a kartonját. Azon ennyi áll: “Idegentest a jobb fülben". Miután pár

percig nyugodt hangon elbeszélgetek a kiskölyökkel, ráveszem, engedje, hogy belenézzek a fülébe. Messze bent a fülkagylóban valami feketeség látható; mazsolaszemnek vagy apró kavicsnak látszik.

Mivel a nagyapa egyetlen fülészt sem ismer, az orvosok címjegyzékéből kinézek egyet, egy bizonyos dr. Cushingot, és felhívom.

– Dr. Cushing? Dr. Peters vagyok az ambulanciáról. Van itt nálam egy négyéves gyerek, idegentest van a fülében.

– Mi a gyerek családneve, Peters?

– Williams. Az apját Harold Williamsnek hívják.

– Van betegbiztosításuk?

– Micsoda?

– Van betegbiztosításuk?

– Fogalmam sincs.

– Nos, akkor tudja meg, fiam.

Micsoda helyzet, gondolom, miközben igyekszem vissza a vizsgálóba. Miközben odakint vagy egy tucat ember várakozik, nekem azt kell kiderítenem, van-e betegbiztosításuk, vagy sem. Nincs, feleli a nagyapa, nincsenek biztosítva.

– Nem, nincs biztosításuk, dr. Cushing.

– Akkor tudja meg, hogy a szülők valamelyike dolgozik-e.

Megint visszabaktatok a vizsgálóba, hogy tovább faggassam az aggódó nagypapát. Ugyanakkor azzal is tisztában vagyok, hogy ez a kérdezősködés még mindig egyszerűbb, mint ha tovább keresgélnék az orvosok között, míg csak olyat nem találok, akit nem izgat annyira a pénz. Mindamellett otrombának és embertelennek találom az egészet.

– Mindkét szülő dolgozik, dr. Cushing.

– Nagyszerű. És most halljam, mi a baj?

– A kis Dávid Williamsnak idegentest van a fülében, valami feketeség.

– Ki tudja venni, Peters?

– Gondolom, igen. Megpróbálhatom.

– Jól van. Küldje el őket a rendelőmbe hétfőn, és hívjon vissza, ha valami probléma adódik.

– Dr. Cushing...

– Igen?

– Járt itt ma délelőtt egy kislány, akinek kétoldali középfülgyulladása volt. – Hirtelen eszembe jutott a kisgyerek. – Az egyik füle felfakadt, de a másik oldalon a dobhártya erősen feszült. Fel kellett volna szúrnom?

– Igen, valószínűleg.

– Hogy kell csinálni?

– Egy speciális, myringotomiás szikével. Egy apró bemetszést kell ejteni a dobhártya hátsó, alsó részén. Nagyon egyszerű művelet, és azonnal könnyít a betegen.

– Köszönöm, dr. Cushing.

– Nincs mit, Peters.

Kösz a semmit, Cushing. Ennyi locsogás után most mehetek, és piszkálhatom az idegentestet magam. Ami pedig a dobhártya felszúrását illeti, úgy döntöttem, hogy ezentúl az eljárás avatott mesterének tekintem magam.

A vizsgálóban lekötözöm a gyereket, belenyúlok a fülébe, és megpróbálom kiszedni a fekete valamit. Ahogy visszafelé húzom a csipeszt, a valamiből leszakad egy darabka, és amikor megnézem, hogy mi az, nem akarok hinni a szememnek. Egy csótány hátsó lába. A kiskölyök hüppög, miközben darabonként kiszedegetem a füléből a csótányt; sajnálom a fiúcskát, és szeretnék már túl lenni az egészen, majdnem, elhányom magam az undortól. Egy kiadós öblítősugárral az utolsó darabkák is kijönnek. A kisfiú lassan abbahagyja a sírást, én pedig fertőtlenítővel kitörlöm a fülét. A kölyök már rendben van, engem azonban az ájulás környékez.

E műveletsor vége felé az egyik nővér mögöttem téblából. Most, egy kissé fagyosan, arról tájékoztat, hogy Morris még mindig az ortopédiai vizsgálóban várakozik. Időnként képesek halálra bosszantani ezek a nővérek, különösen éjnek idején. Érzek némi bűntudatot Morisszal szemben, hiszen már csaknem tizenkét órája nálunk van, s gondolom, ez a lelkiismeret-furdalás is hozzájárul ahhoz, hogy a nővér szavai felmérgesítenek. Morris nem úgy fest, mint aki nagyon a szívére venné a dolgot; alszik, mint a bunda. A gipsze már elég szilárd. Sajnos fel kell ébresztenem, hogy begipszelt karját leukoplaszttal hozzáerősítsem a mellkasához, s mialatt ezt teszem, kapok még egy keveset Morris áldásaiból, de már messze nem hozza megszokott formáját. Izgat valamelyest, hogy vajon tudja-e majd mozgatni a vállát, ha a karját ennyire szorosan rögzítem a mellkasához. De hát mindent úgy csináltam, ahogy a könyvben áll, s a kórház óvadék ellenében majd csak szabadlábra helyeztet hétfőn, ha balul üt ki valami. Visszatérve az ambulancia központi helyiségébe, közlöm az idegeskedő nővérrel, hogy Morris most már elmehet, feltéve, hogy két kávészünet között lesz ideje beadni neki egy tetanuszoltást,

Tíz órára nagy már a nyüzsgés, a helyiség zsúfolásig telik mindenféle beteggel. A forgalom megnövekedésével egyenes arányban megint

elmaradtam egy kicsit, mintegy tucatnyi kartonnal. A központi váró közepén egy asszony álldogál csendesen, azért jött, hogy megnézzem az orrnyergén lévő sebet, amelyet mintegy nyolc órával ezelőtt egy metszőollóval ejtett. Josephsnek hívják. El nem tudom képzelni, hogy Mrs. Josephs miért várt ilyen sokáig, mindegy, itt van, az orvosa ideküldte az ambulanciára, tetanuszoltásra. Ez eléggé ésszerűen hangzik. Mindazonáltal a tetanusztoxoid csak a szervezet saját immunvédekezését erősíti, s mi több, lassan hat. Nem árt, ha a toxoid mellé kap még valami ellenanyag-készítményt is, ami azonnali védelmet nyújt, hiszen a seb már nyolcórás. Nemrégiben kaptunk is egy szállítmányt egy új, Hypertet nevezetű, nagyon hatásos antiszérumból, ám nem adhatom be Mrs. Josephsnek anélkül, hogy meg ne beszélném az orvosával, egy bizonyos dr. Sunggal, aki éles nyelvéről meg ósdi gyógymódjairól híres. Idegesen tárcsázom a számot.

– Dr. Sung? Itt dr. Peters az ambulanciáról. Mrs. Josephs van nálam, tetanusztoxoidot fogok neki adni, ám úgy gondolom, hogy valami mást is kéne kapjon arra az időre, amíg a toxoid hatni kezd.

– Hogyne, igaza van, Peters. Adjon neki lószérumot, de gyorsan, kérem. Nem szerelném, ha megvárakoztatná.

– Van egy nagyon jó, Hypertet nevű tetanuszimmunglobulinunk, dr. Sung. Nem jobb ez, mint a lószérum? Sokkal gyorsabb, amellett meg...

– Ne vitatkozzon velem, Peters. Maga sem tud mindent. Lószérumot akarok és kész.

– Na de dr. Sung, ha lószérumot használok, akkor fennáll az allergiás reakció veszélye, s bőrtesztet kell előtte végezni. Mindez sok időt vesz igénybe.

– És mégis mit gondol, miért fizetik magát? Most pedig menjen, és csinálja.

A szétkapcsolás éles hangja hasít a fülembe. Le vagy ejtve! A jó öreg dr. Sung nagyon rosszul gyógyít, de sebaj, egy szép napon majd ráfázik. Miért kéne begőzölnöm ettől? Azért a Hypertetet sajnálom, gyönyörűen becsomagolva itt várja, hogy beadják. Tíz az egyhez, hogy ez a vén szamár még csak nem is hallott róla. Ez az, amiért fizetnek minket, füstölgők, s ádáz tekintettel futom át a lószérumos palack oldalára ragasztott használati utasítást, benne a túlérzékenységi tesztre vonatkozó előírásokat, miközben tizenöten várakoznak odakint.

Ám nem jutok túl messzire a lószérummal. Egy távoli szirénahang felébreszti minden félelmemet. Legnagyobb riadalmamra és elképedésemre,

egyidejűleg három mentőautó áll be, a mentők kiugrálnak, kezdik kiemelni az embereket, egyazon karambol áldozatait, s hordják őket befelé azokba a vizsgálókba, ahol már mások várakoznak. Az egyik összezúzott test látványa iszonyú, a többi öté csak borzasztó. Miközben a nővérek segítséget hívnak fentről, a kórházból, én megpróbálok tenni valamit, mielőtt még teljesen megbénítana a látvány. Az egyik áldozat egy fiatal fiú, a feje oldalt belapult. Szörtyögve lélegzik; időnként teljesen abbamarad a légzése, majd pár pillanattal később újra megindul. Sietve hozzálátok, hogy bekössek egy infúziót, amire a kölyöknek ebben a pillanatban még nincs feltétlenül szüksége, ám előbb-utóbb mégiscsak kell majd neki. Leveszek némi vért vércsoport-meghatározáshoz. Ezután automatikusan az intubáció következik. Normális körülmények között "számomra nagyon nehéz művelet, most azonban könnyen megy, hiszen a fiú alsó állkapcsa annyira összetört, hogy könnyedén lefeszíthetem. Miután kiszivattyúzom a szájából és a torkából a csontszilánkokat meg egy csomó vért, levezetem a csövet, hogy azon át lélegezzék. A vérnyomásával meglepő módon nincs semmi baj. Legszívesebben a fiú mellett maradnék, még akkor is, ha pillanatnyilag semmi mást nem tehetek érte, ám további sérültek fekszenek mindenütt és segítségért kiáltoznak. Különben is. a fiúhoz úton van már lefelé egy idegsebész. (Később megtudtam, hogy a fiú pár perccel a sebészi beavatkozás után meghalt. Nagyon bántott a dolog, míg csak racionálisan végig nem gondoltam, hogy valójában már akkor is halott volt, amikor én kezelésbe vettem.)

Most már, hónapok múltán, könnyebben megállóm, hogy érzelmileg ne azonosuljak a betegeimmel. Vár a többi beteg, s mindegyik figyelmet igényel. Például egy asszony a másik vizsgálóban: szintén kritikus az állapota. Fejbőrét a hajjal együtt egy hatalmas darabon, a bal fülétől a feje tetejéig hátra lehet tolni, alatta berepedezett a koponya, mint a feltört kemény tojás héja. A bal pupilla kitágult. Hol kezdjem? Miközben a koponyát vizsgálgatom, váratlanul vagy egy fél liternyi vért hány, spriccel a vér a nadrágomra és a cipőmre. Hála istennek, az infúzió irányt szab kusza gondolataimnak. Hamar bekötöm, egyidejűleg felküldök egy vérmintát vércsoport-meghatározásra, hogy a transzfúzióhoz megfelelő mennyiségű vért készíthessenek elő. Mivel vért hányt, a szokásos négy palack helyett akár nyolcra is szükségünk lehet, bár a vérnyomás jobb a vártnál. Ezek az elfogadható, sőt normális vérnyomások, amiket élő halottakon egymás után mérek, kezdenek idegesíteni. Ugyanis minden könyvben az áll, hogy a vérnyomás a legelső és legmegbízhatóbb jellemzője a szervezet működésének, ám az én tapasztalataim ellentmondani

látszanak ennek a szabálynak. Mindenesetre végigtapogatom az asszony hasát, megpróbálok rájönni, honnan jön a vér.

Ebben a pillanatban az egyik nővér kétségbeesetten hív a másik szobába, ahol egy férfi már alig lélegzik, és – így látja a nővér – görcsösen rángatódzik. Mivel nyilvánvalóan a gyomra sérült meg, úgy gondolom, ő lehetett az egyik sofőr. A nővér a kezembe nyom némi Amobarbitalt, hogy megállítsuk a rángatódzást, ám még mielőtt beadnám, rájövök, hogy ez nem rángatódzás, hanem "száraz hányás", amolyan öklendezésféle. Hány is egy keveset, nem vért, hanem valami poshadt szagú alkoholt, aminek ismét csak sikerül a cipőmön megállapodnia. Amikor mindennek a kellős közepén dr. Sung visszahív, hogy megkérdezze, beadtam-e már a lószérumot, kísértést érzek arra. hogy kipakoljak, ehelyett azonban csak annyit mondok, hogy nem, el vagyunk foglalva.

Egy motorkerékpár is részt vett a balesetben. A vezetőjét mintha elevenen megnyúzták volna. Telis-tele van sebekkel, kivéve a fejét. Azon kevesek közé tartozik, akik bukósisakot viselnek. Minden hétvégének megvannak az utolsó útjukra induló szelíd motorosai. Legtöbbjük több darabban érkezik be a kórházba. Szállóigévé vált köztünk, hogy a balesetet szenvedett motorost egyszerre több mentőautó szállítja az ambulanciára. Zúzódásokkal, törésekkel és horzsolásokkal teli test: röviden ennyi a mostani leírása. Ha ezek a fickók még tudnánk beszélni, akkor makacsul egyre csak azt hajtogatnák, hogy a motorozás egyáltalán nem olyan veszélyes dolog, hiszen az ember egy balesetnél egyszerűen csak lerepül az ülésről. Igen ám, de ha valaki százzal megy és úgy repül le, fejjel a betonra, aztán még el is ütik, akkor nekünk már nem sok dolgunk marad. Ez itt nemcsak teli van zúzódásokkal, de a bal alsó lábszára ketté is törött. A két csont negyvenöt fokos szögben áll, a lábat csak néhány izomrost tartja egyben. Nadrágszövet, zokni-, tornacipő- és aszfaltdarabkák préselődtek bele a sebbe.

Meglepő módon magánál van, jóllehet eléggé kába.

– Érez fájdalmat?

– Nem, semmim se fáj. De van valami a jobb szememben.

Atyaúristen, ennyi sérülés közepette csak az zavarja, hogy egy kis piszok került a szemébe. Kiveszem. A vérnyomása rendben, a pulzusa valamivel több, mint 120. Beállítok egy infúziót, felküldök egy vérmintát vércsoport-meghatározásra, és találomra öt palack vért kérek készenlétbe. Szemmel láthatóan most nincs szüksége vérre, de hát nyilvánvalóan egy csontműtétnek néz elébe. Egy ércsíptetővel igyekszem elállítani a lábizmok

vérzését, az izmok mind itt vannak a szemem előtt. Elképesztő, hogy csak ennyire vérzik.

Visszamegyek ahhoz az asszonyhoz, aki vért hányt, s megkönnyebbülök, hogy a vérnyomása még mindig jó. Lehet, hogy csak vért nyelt, vélekedem, végtére is mindkét orrlyuka vérzett. Húsz perc telt el már azóta, hogy megérkeztek a mentők, a kórházból is átjöttek már néhányan, hogy segítsenek stabilizálni a sérültek állapotát. Itt vannak a röntgenesek is, hogy felvételeket készítsenek a fejekről, mellkasokról meg egyéb csontokról. Nem lehet szavakkal leírni a zűrzavart. Teljes káosz uralkodik; náthásak, hasmenésesek, síró csecsemők és ziháló asztmások keverednek a törött csontúakkal és a betört fejűekkel. A helyzet akkor sem javul, amikor megérkezik néhány rangosabb orvos, és elkezd utasításokat osztogatni mindenkinek. Végül is a műtő, amelyet már korábban riasztottunk, kezdi felszívni az autóbaleset áldozatait.

Dr. Sung telefonál újra, azzal fenyeget, jelenti a kórháznak, ha azonnal be nem adom a lószérumot. Ebben a helyzetben egy cseppet sem izgat az ő rohadt lószéruma, egyszerűen leteszem a telefont. Emiatt aztán körülbelül húsz perc múlva beviharzik, készen arra, hogy kénkőzáport zúdítson rám, éppen akkor, amikor az utolsó vonagló sérültet visszük a sebészetre. Csak állok, a köpenyem csupa vér és hányadék, alig hallom, mit locsog. Ez az őrült tényleg komoly bajt okozhat nekem, így aztán egy szóval sem reagálok a hisztériájára, csak újra megemlítem a Hypertetet, meg azt, hogy azzal mennyivel gyorsabban ment volna minden. Ettől aztán még jobban felhúzza magát, és elvágtat, viszi magával a betegét is. Annak rendje és módja szerint néhány nap múlva írásos megrovást találok a levélládámban. Hát ennyit a fontossági sorrendről.

Tizenegyre a ciklon elvonul, s csak a közönségesebb bajokban szenvedő betegek maradnak már, igaz, a történtek miatt sokkal nagyobb számban, mint különben. Minden tele van velük, idebent, odakint, mindenütt ülnek, a mentőbeállóban, a földön, a székeken. Szobáról szobára járkálok, csak félig odafigyelve, úgy mozgok, mint egy lestrapált gép. Az egyik férfi egy partin elesett a medence mellett, estében beütötte az orrát a trambulinba, egy gin-tonikos pohárral meg elvágta a kezét Az orr egyben maradt, így azzal nem foglalkozom. A kézsebet sebtében összeöltöm, azután elmesélem a szomorú történetet a magánorvosának. Még ő is részegnek hat.

Igaz, ami igaz, ez az éjszaka a részegeké; legtöbbjük apróbb vágásokat és horzsolásokat szerzett be magának, némelyikük idő előtti másnaposságtól,

émelygéstől és hányástól szenved. S a gyerekek is egyre jönnek, jóval a lefekvés ideje után, hasmenéssel, csöpögő orral, lázasan. Az egyiknek negyven fok körüli láza van, és én képtelen vagyok rájönni a baj okára. Lévén emberi lény, szinte leküzdhetetlen vágyat érzek arra, hogy meggyógyítsam; ráadásul éppen ez a dolgom. A szülők ilyenkor szinte mindig penicillinért ágálnak, nekem azonban van annyi eszem, hogy az esetek többségében ne adjak. Rossz orvos az, aki egy olyan tünetet, mint a láz, úgy próbál kezelni, hogy közben nem tudja pontosan az okát. Persze nekem többnyire nincs más lehetőségem az ok felderítésére, mint hogy megpróbálok belesni ezeknek a sivalkodó apróságoknak a fülébe vagy a torkába. Néha gyógyítok, néha nem, de mindenképpen csak találgatásokra hagyatkozom.

A továbbiakban minden a szombat éjszakai menetrend szerint zajlik az ambulancián. A tömeg hajnali egy óra tájt ritkulni kezd. Most már nem nagyon jönnek megfázás, hasmenés és apróbb sérülések miatt, amelyek az est folyamán még elűzik az embereket a tévékészülékeik elől, hogy az ambulancián leljenek oltalmat. Körülbelül egy óra múlva majd azokkal a bajokkal kezdenek szállingózni, amelyek megzavarják az álmukat. Ezek a bagatell tünetek, amelyekről naphosszat meg kora este tudomást sem vettek, most elviselhetetlenné válnak, így aztán éjnek évadján felkerekednek és elindulnak, hogy felkeressék az ambulancián a bölcs és megértő gyakornokot. Combviszketéssel például. Ilyen irányú kötelességem teljesítése után úgy hajnali ötkor hajtom majd álomra a fejem, de csak azért, hogy felverhessenek néhány újabb viszkető combú beteg miatt.

Nem sokkal egy óra után egy mentőautó áll be, szirénázás nélkül. A mentősök egy húsz év körüli, mozdulatlan fiatal lányt emelnek ki, mélyen alszik, közel jár a kómához. Gyógyszermérgezés. Mini kiderült, csak a szokásos: tizenkét aszpirin, két Seconal, három Librium és egy marék vitamintabletta. Ezen tabletták mindegyike, talán a vitaminok kivételével, veszélyes lehet, különösen a Seconal, amely egy altató, ám tisztes mennyiséget kell bevenni belőlük, ha az ember igazán komolyan gondolja. Különben csak mutatvány az egész, gyerekes figyelemfelkeltés a társadalom taposómalmában helyét nem lelő egyén részéről. Az ilyen gyógyszermérgezések szenvedő alanyai javarészt fiatal lányok, akik nem tudnak kikeveredni az Igaz Szerelem magazin hamis világából. Érzelmileg megérinthetne az eset, lehetnék együttérző is, ám semmiképp sem a jelenlegi állapotomban; annyira kimerült vagyok, hogy utolsó csepp empátiám is már réges-régen bosszankodássá változott. Hogy tudta ez az ostoba liba pont

szombat késő éjjelre időzíteni a mutatványát? Miért nem kedden reggel állt elő rögtönzött kiselőadásával?

Ahogy ez általában lenni szokott, nem sokkal ezután megérkezik az ambulanciára néhány családtag meg barát. Idegesen beszélgetnek, dohányoznak a váróban. Lenézek a vizsgálóágyon alvó lányra. Majd az állára teszem a kezem, erőteljesen megrázom a fejét, és a keresztnevén szólítom.

– Carol! – Lassan felnyitja a szemét, de csak résnyire, pupillái csak félig látszanak, és azt nyöszörgi:

– Tommy...

– Tommy, egy frászt!

A bosszúságom most már dühbe csap át, mivel a kimerültségem kerekedik felül. Kérek a nővértől egy kis ipecacuanát, és úgy döntök, hogy kimosom a lány gyomrát. Emlékezetessé akarom tenni a számára az ambulanciát. Amellett jól tudom, hogy ha majd felhívom a magánorvosát, az első kérdése az lesz, mi jött ki a gyomrából.

A gyomorszonda közel másfél centiméter átmérőjű cső. Miután ülő helyzetbe tornázzuk a lányt, a bal orrlyukán keresztül ledugok a torkába egy ilyen csövet. A szeme kigúvad, ahogy öklendezni kezd, megpróbál kiszabadulni a többiek szorításából. Miközben tovább nyomom a szondát lefelé a gyomrába, hány egy keveset, majd amikor leér a cső, minden feljön a gyomrából, még egy fel nem oldódott Seconal és egy Librium-kapszula is. Amikor kihúzom a csövet, a maradék is kijön. Pár perccel később az ipecacuana is megteszi a magáét, újra meg újra meghánytatja, hiába nincs már semmi a gyomrában. Időközben Tommy is megérkezett. Talán neki is kéne adni némi ipecacuanát, hogy teljes értékű szereplője lehessen a melodramatikus eseménynek.

Miután felküldök egy vérmintát, hogy megtudjam, vajon az aszpirin megváltoztatta-e a vér kémhatását, s miután kiderül, hogy nem, felhívom Carol orvosát. Elmesélem neki, mit vett be a lány, meg hogy az álmosságot leszámítva már teljesen jól van, békésen pihen.

– Mit talált, amikor kimosta?

– Egy Seconalt, Librium-kapszulát, mást nemigen.

– Remek, Peters, szép munka volt. Küldje haza, és mondja meg az apjának, hogy hívjon fel hétfőn.

Nem sokkal ezután hazaviszik Carolt teljes dicsőségében, hányadékkal övezetten.

Pillanatig sem furdalt a lelkiismeret a lánnyal szembeni durva bánásmódom miatt; tizennyolc órai rendelés után, ha már nem is vagyok büszke rá, ezt tudtam nyújtani.

Éjféltájban nővérváltás volt. Most már kettő körül jár az idő, s én nagyon gyenge lábakon állok, ezzel szemben a nővérek új csapata üde és friss, sőt agilis és bőbeszédű ezen a késői órán. Életkedvük láttán még nyomorultabbnak, szinte árnyéknak érzem magam. S a következő páciens csak tovább ront a helyzeten. A kartonon ez áll: “Depreszsziós, nehezen lélegzik".

Mihelyt belépek a szobába, meglátom a negyvenes évei vége felé járó hölgyet, halványkék neglizsében. A vizsgálóágyon fekszik, egyik kezét drámaian dús keblére szorítja. Két másik hölgy álldogál mellette, hisztérikusan mesélik nekem meg a nővéreknek, hogy a barátnőjük nem kap levegőt. Messziről is látom, hogy a hölgy meglehetősen könnyedén lélegzik.

– Oh, doktor úr – szól most elhalóan, déli akcentussal formálva a szavakat –, alig kapok levegőt. Csak maga segíthet!

Olyan a szaga, mint az áporodott Martinié. A hisztérikus hölgyek egyike elővesz egy orvosi rendelvényre felírt üvegecskét. Odanézek. Seconal.

– Oh, ezek az apró, piros kis tablettácskák! Bevettem kettőt. Jól tettem?

A déli hölgy repdeső szempillákkal néz rám; pokoli jól szórakozik hajnali kettőkor. Erős vágyat érzek, hogy depresszió ide, nehézlégzés oda, fenéken billentsem, és kitegyem a szűrét az ambulanciáról. Persze ez felérne egy szakmai öngyilkossággal. A szakmából ugyan már réges-régen teljesen kiábrándultam, mégsem teszem meg.

– Hall valami szokatlant, doktor úr? – Erőt veszek magamon, meghallgatom a mellkasát, persze a légzése teljesen tiszta. – Oh, megméri a lázamat meg a vérnyomásomat? – csicsergi ujjongva. – Az ájulás szélén vagyok. Nem is értem, mi van velem. – Karjára a vérnyomásmérő, szájába meg a hőmérő, így legalább elhallgattatom. Kapva kapok az alkalmon, hogy legalább annyi időre megszabaduljak tőle. amíg felhívom a szálloda orvosát. Azt mondja, adjak neki Libriumot.

Ismét a hölgy színe elé járulva igyekszem civilizált emberként viselkedni.

– Asszonyom, a szálloda orvosa Libriumot javasol Önnek.

– Libriumot, doktor úr? Ezek azok a kis zöld-fekete kapszulák? Oh, attól tartok, hogy azokra én allergiás vagyok. Megindulnak bennem a gázok, és van úgy – mondja, miközben felül és teljes sebességre kapcsol –, hogy még az aranyerem is előbújik.

Ezzel aztán már benne is vagyunk a bő választékot kínáló gyógyszeres előéletének, no meg alsó emésztőrendszeri panaszai ecsetelésének kellős közepében. E Blanche Du-Bois-hoz méltó színielőadást megszakítva közlöm vele, hogy akkor talán megteszi a narancssárga színű Thorazin.

– Narancssárga Thorazin! – Szinte felsikolt a gyönyörűségtől. – Ilyet még sohasem kaptam. Nem is tudom, hogy köszönjem meg, doktor úr. Maga olyan cuki! – Ezzel elvonul, s vidáman fecserészik a barátnőivel a gyógyászat csodatévő erejéről.

A kórház magánbeteg-szárnyának egyik nővére jelenik meg. picit húzza a lábat. Legurult a lépcsőn, láthatóan semmi komoly baja sincs, de úgy gondolta, jobb, ha megnézeti. Egyetértek vele. Karen Christie-nek hívják, s noha nem úgy néz ki. mintha bármi baja lenne a csípőjének, azt javaslom, csináltasson egy medenceröntgent, hogy egészen biztosak lehessünk a dolgunkban. A kórháziak érthető módon nagy figyelmet tanúsítanak a személyzet tagjait fenyegető sérülések iránt. Amikor Miss Christie röntgenfelvétele tizenöt perccel később megérkezik, odatartom az átvilágítóernyő elé, a számtalan törött koponya és szétlapított csont felvétele után. A szemem előtt kissé már elmosódnak a részletek, ahogy nyomon követem a combcsontját, a csípőízületi vápáját, a lágyékot, a keresztcsontot meg a többit. Minden normális. Középtájon majdnem elsiklik a szemem egy fehér huzaldarabka fölött, s amikor észreveszem, el sem tudom képzelni, hogyan tudtak a röntgenasszisztensek egy ilyen leletet produkálni. Almos agyam azonban nemsokára kapcsol, hogy amit nézek, az nem más. mint egy fogamzásgátló spirál: újabb ok arra, hogy Miss Christie esete iránt érdeklődést tanúsítsak. Egy időre még fel is élénkülök tőle.

A következő beteg, sajnos, visszazökkent korábbi letargiámba. Csendesen szipogva üldögél, mert beütötte az orrát, amikor a kocsi, amiben ült, nekiszaladt egy tűzcsapnak. Anélkül, hogy bármiféle bátorítást kapna tőlem, apróra elmeséli a történteket. Ő saját magával volt elfoglalva, amikor felcsípte egy leszbikus nő, akit annyira elkeserített a szobatársnője, hogy emiatt nekihajtott egy tűzcsapnak. Nem kérdezem meg tőle, mi lett a nővel, hálás vagyok a sorsnak, amiért legalább az nincs itt. Kimerültén és barátságtalanul arra gondolok, hogy ma éjszakára minden tekintetben ez a fickó a vég. Ez már túlmegy azon a határon, amit nullára csökkent empátiás készségemmel el tudnék viselni. Én csak arra vállalkozhatom, hogy egyszerű orvosi eseteket diagnosztizáljak és gyógyítsak. Ez a fickó azonban többet igényel. Csinálni semmit sem hagy magával, csak ül itt és sírdogál, s közben Henry bácsit

hívogatja. Amikor Henry bácsi végre megérkezik, még ő sem tudja meggyőzni arról, hogy egy röntgenfelvételbe még senki sem halt bele. Csak amikor Henry bácsi beleegyezik abba, hogy végig mellette marad, akkor hajlandó végre felmenni a röntgenre. A felvétel orrcsonttörést mutat, a magánorvosa telefonon felveteti a kórházba. Valamivel később megjelenik egy rendőr, és beszámol arról, hogy mi is történt valójában. Csak a szokásos csetepaté az egyik "homo" bárban; a leszbikus nő a képzelet szüleménye csupán.

A távolból újra meghallom a sziréna vészjósló hangját; remélem, a mentő ezúttal továbbmegy. De nem, csikorogva fékez a parkolónál, és befarol a beállóhoz. Nem vagyok elkészülve egy újabb autóbaleset emberi maradványainak látványára. A hordágyon fekvő két lány minden valószínűség szerint kirepült a szélvédő ablakon. Deréktól fölfelé merő vér mindkettő, fejüket és arcukat hevenyészett kötések borítják. A két lány után két férfi lép ki a mentőautóból, ők már a saját lábukon, csak kisebb zúzódások nyomai látszanak rajtuk.

Amikor az egyik lány arcáról leveszem a kötést, gejzírként szökken a vér az arcomba és a mellkasomra. Az artériás vérzés klasszikus esete, gondolom, visszatéve a kötést. Felhúzok egy pár steril kesztyűt és egy maszkot, majd hirtelen lerántom a kötést, s azonnal rászorítok egy gézdarabot a sebre, végig a szétnyílt vágás mentén, amely a homlokától lefelé, a két szeme között, majdnem a szájáig húzódik. Apró sugarakban spriccel a vér szerteszét. Nagy erőfeszítések árán sikerül érfogók egész sorával elszorítanom az ereket, mielőtt azonban rögzíthetném, a lány letépi mindet. Részeg. Egy percig, vagy tán tovább is közelharcot vívunk egymással, ő olyan gyorsan tépkedi az érszorítókat, amilyen gyorsan én felrakom. Konok kitartással végül én győzök, elkötöm a vérző ereket, azonban így is bőven lesz még dolga a plasztikai sebésznek. Időközben egy rezidens érkezik, hogy ellássa a másik lányt. Később kiderítjük, hogy a lányok katonai állományban vannak, s mivel állapotuk stabil (vagyis nem készülnek elhalálozni az elkövetkező órában), átszállíttatjuk őket a katonai kórházba, így aztán marad a két férfi, akik viszonylag jó állapotban vannak. Kitisztogatom a sérüléseiket, mechanikusan összeöltögetek pár fejsebet, anélkül, hogy közben egy szót is szólnék.

Fél négy tájban már csak egy beteg vár vizsgálatra, egy tizenhat hónapos kisbaba. Annyira kimerültem, hogy szinte nem is látom a gyereket. A szülők azért hozták be, mert már vagy egy hete nem eszik rendesen. Először azt hiszem, hogy rosszul hallok, és elismételtetem velük még néhányszor. A gyerek egész idő alatt éberen és mosolyogva üldögél. Egy leheletnyi gúnnyal

megkérdezem tőlük, nem gondolják-e, hogy kissé furcsa a magatartásuk. Miért lenne az, érdeklődnek, ők aggódnak. Lassan elönt a forróság, miközben egy hang nélkül megvizsgálom a teljesen egészséges kisbabát, majd odaszökök a telefonhoz, hogy felhívjam a magánorvosukat, akit ugyancsak felbosszant, hogy felébresztem. Kétségtelenül abszurd helyzet! Az orvos dühöng, amiért a pácienseі fél négykor zaklatnak. Végül a nővérekre hagyom az egészet, akik hazaküldik őket. Én szólni sem tudok már hozzájuk.

Miután eltávoznak a gyerekkel, kisétálok a mentőbeállóhoz, és üres tekintettel belebámulok a csöndes feketeségbe. Émelygek, teljesen kifacsartnak érzem magam, ám a keserű tapasztalatokból már megtanultam, milyen az, ha a következő elmaradhatatlan beteg jóvoltából tizenöt vagy húsz percnyi alvás után felkeltenek. Mindegyik nővér elfoglalja magát valami aprósággal, egy kivételével, ő kávézik. Furcsa mód úgy érzem, mintha lebegnék, mintha nem állnék szilárdan a talajon, s kimondhatatlan magányosság vesz erőt rajtam. Már félelem sincs bennem, azt is kiűzte a fáradtság. Ha most jönne valami súlyos eset, semmi másra nem lennék képes, csak arra, hogy megpróbáljam életben tartani addig, amíg meg nem érkezik egy orvos. Hát, mit mondjak, az is valami. A részegekkel, a depressziósokkal és az étvágytalan gyerekekkel természetesen változatlanul csodákat tudnék művelni, ez az én igazi pacientúrám.

Valahol a közelben, majd egyre közeledve egy Volkswagen dudál, felveri az ambulancia csalóka nyugalmát. A tülkölés egyre hangosabb, s engem a rajzfilmbeli Kengyelfutó Gyalogkakukkra emlékeztet – abszurd egy asszociáció, ámde teljes összhangban áll a lelkiállapotommal. Bip... bip... Lehet, hogy tényleg a Kengyelfutó Gyalogkakukk az! A képzelgést harminc másodperc múlva a fékező VW szakítja meg, még mindig tülköl, ahogy a behajtóhoz áll. Egy férfi ugrik ki belőle, s azt kiabálja, hogy a felesége rögtön megszül a hátsó ülésen. Miután odakiáltok az egyik nővérnek, hogy hozzon szülészfelszerelést, rohanok a kocsihoz, kinyitom a jobb oldali ajtót. S ott, a hátsó ülésen, semmi kétség, egy asszony fekszik az oldalán, szemmel láthatóan a vajúdás utolsó stádiumában. A világítás nagyon gyenge, a szülés területe árnyékban; csak tapintás alapján lehet tájékozódni. Amikor a nő újra görcsbe rándul, már megérzem a baba fejét a gáton. Az asszony bugyija útban van, így azt egy kötésvágó ollóval elnyisszantom. Miközben az asszony mindvégig nyöszörög fájdalmában, kezemet a baba fején tartom, nehogy előbukkanjon. Ráveszem az asszonyt, hogy forduljon a hátára, előbbre tolom az első ülést, a nő egyik lábát a hátsó ablakba, a másikat a vezetőülésre

helyezem. Kezem most már reflexszerűen mozog, a fejemben meg badarságok járnak, például eszembe jut a régi vicc: "Van-e nehezebb dolog, mint egy vemhes elefántot betenni egy Volkswagenbe? Hogyne, a Volkswagenben teherbe ejteni." A tolófájás elmúltával lassan húzni kezdem a baba fejét, picit megforgatom, kijjebb húzom, hogy előbújhasson az egyik váll, aztán a másik, majd egyszerre csak egy csúszós masszát tartok a kezemben. Majdnem elejtem, amint igyekszem kihátrálni az autóból. Hála istennek, ebben a pillanatban a baba csuklik egyet és felsír. A papa, aki egész idő alatt nem tudott mit kezdeni magával, most abbahagyja hallható kínlódását az ülésen, amely már eléggé megviselt állapotban van, és megkérdezi, fiú-e vagy lány. A sötétben nem tudom megmondani. Nem ez lehet a fickó első gyereke, gondolom. A labdaccsal ki akarom tisztítani az újszülött szájüregét, ám a baba túlságosan csúszik ahhoz, semhogy egy kézzel meg tudnám tartani. Odaadom hát az egyik nővérnek, azzal a határozott utasítással, hogy tartsa egy szinten a mamával, majd egy csíptetővel elvágom a köldökzsinórt. Ezután az ügyeletesek, a nővérek és az apa közösen segítenek kiemelni az asszonyt az autóból. A placenta már minden különösebb erőfeszítés nélkül, az ambulancián jön ki. Elcsodálkozom, hogy semmiféle szakadás sem történt. A teljes személyzet átvonul a szülészeti osztályra.

Ez a kisbaba váltotta meg az éjszakát. Talán rólam fogják elnevezni. Sokkal valószínűbb azonban, hogy VW-nek hívják majd.

Szinte már nem is bánom, hogy el kell még látnom egy mocskos részeget, aki a szülés izgalmai közepette állított be. A feje szakadt fel, érzéstelenítés nélkül öltöm össze, miközben ő folyamatosan átkoz engem. Ami azt illeti, a szitkozódást már akkor elkezdte, amikor belépett. Annyira részeg, hogy egyszerűen nem érezhet semmit. Az utolsó öltés után bevonulok az orvosi szobába, lehuppanok az ágyra, és egy szempillantás alatt elalszom.

Ekkor háromnegyed öt van. Öt tízkor a nővér kopogtat, belép, és közli, hogy egy beteg várakozik odakint. Az első pillanatban teljesen el vagyok tájolva, a szó szoros értelmében fogalmam sincs arról, hol vagyok, egyedül a szívdobogásomat érzékelem. Az idáig eltelt huszonöt percnyi idő alatt az alvás, a nagy gyógyító teljesen kikapcsolt, elkábított és elgyöngített, a látómezőm határán fények villóznak csupán. Aztán ez is elmúlik, megmozdulok. A bal szememmel azonban még akkor sem látok tisztán, amikor kinyitom az ajtót. Úgy érzem, mintha a folyosón ezernyi égő ontaná a fényt. Ennél szarabbul már nem is erezhetném magam, de már kezdenek az akaratomnak engedelmeskedni a tagjaim.

A beteg, hol van a beteg? A kartonon ez áll: “Alhasi fájdalmak, tizenkét órája". Jézusom! Ez azt jelenti, hogy egy teljes kórtörténetet kell felvennem, és valószínűleg meg kell várnom a laboreredményeket is. Besétálok a szobába és a betegre nézek. Tizennégy éves lehet, sovány, vállig érő, puha, selymes hajjal, nagy orral. A mama az egyik sarokban ül. A vakbélkérdőív hosszú, ezzel kezdem. Mikor kezdődött a fájdalom? Mikor jelentkezett először? Vándorolt? Gyomorrontáshoz hasonlóak a görcsök? Belehasít és elmúlik, vagy állandóan hasogat? Ezenközben lazán próbálgatom az alhas érzékenységét a bermudanadrágon, ám alatta van valami furcsa. Mi lehet ez? Mintha egy fűző körvonalait tapintanám. Őrület! Evett ma? Éjszaka? Hányingere volt? Széklete volt? Normális? Előveszem a sztetoszkópomat. A vizelet normális volt? Bedugom a sztetoszkópot a fülembe, a membránt ráhelyezem az alhasra, a beteg szavai a füldugón keresztül jutnak el hozzám. Korábban is volt már alhasi panasza? Volt valaha fekélye? Valami oknál fogva a menstruációs ciklusra vonatkozó kérdést mindig a végére hagyom. Pusztán az illendőség kedvéért. Mikor menstruált utoljára? Mentegetődzés a válasz:

– Fiú vagyok.

Egy percre rámeredek a lányra... fiúra, homályosan kavarognak bennem a gondolatok. Hosszú, selymes haj, bő, lila bársony ing. Nem, ez blúz! A fűző alá csúsztatom a kezem, felhúzom az egész miskulanciát, gyakorlatilag a gyereket is lerántom a vizsgálóasztalról. Semmi kétség, ez egy hímvessző! A mama elfordítja a tekintetét. Nem voltam elkészülve ilyen váratlan fordulatra. Olyan az egész, mint egy otromba vicc. Miközben azzal küszködöm, hogy egy pontos alhasi diagnózissal álljak elő, még a beteg nemét sem találom el. Akárhogy is, a fiúnak se vakbélgyulladása, sem egyéb komoly baja nincs. Valószínűleg csak szokványos hasi görcsökről van szó. Magamban arra gondolok, hogy ha most azt mondanám, ezek menstruációs görcsök, talán még meg is örülne neki.

Nem tanultam a saját káromon, azonnal elalszom megint. Csikorgás! Nyílik az ajtó, és egy jókedvű nővér arról tájékoztat, hogy betegem érkezett. Megismétlődik a korábbi jelenet, az ébredés és a hunyorgás gyötrő kálváriája, majd a fokozatos feltisztulás, ahogy kilépek a fényre. Ezúttal egy elegáns, világos bőrű hölgy lép be szenvedő anyja oldalán, aki egy szót sem beszél angolul. Miután a környékbeli szigeteken annyiféle nyelvet beszélnek, nem szokatlan számunkra, hogy tolmács segítségével kommunikáljunk, ám ebben az esetben a lány angoltudása még óceániai mértékkel mérve is harmatgyenge.

Mindamellett olyan terjedelmes a panaszok sora, mintha a szervezet minden egyes sejtje felmondta volna a szolgálatot. Fájdalom itt, fájdalom ott, fejfájás, gyengeség, álmatlanság, egyszóval kutyául érzi magát. Számomra legalábbis ez derül ki az egészből.

Nagyon tapintatosan megkérdezem a lányt, érez-e a mama égető fájdalmat, mikor könnyít magán, mire a jutalmam egy üres pillantás. Átfogalmazva újra megkérdezem, hogy fáj-e, amikor a mama pis-pis, csurr-csurr, pss... pss... több szinonima már nem jut eszembe... Szóval, amikor vizei. Úgy látom, mintha a megértés szikrája lobbanna a szemében, ezért gyorsan újra elismétlem: “Fáj a mamának, amikor vizei?" A válasz óriási, mihelyt elhangzik, úgy érzem, hogy azonmód abbahagyom orvosi pályafutásomat. Azt feleli, nem tudja. Nincs a lexikonban olyan szó, amely leírhatná a csalódásomat. Az isten szerelmére, szólok, hát akkor kérdezze meg! Megkérdezi. Igen. És ez így megy minden kérdésnél. Iszonyú lassan haladunk, s a válasz mindig: Igen. Égő fájdalmat érez vizelésnél, sűrűn vizei, émelyeg, hány. hüvelyfolyása van, hasmenése van meg székrekedése, fáj a mellkasa, köhög, fejfájás gyötri... Mivel a mama határozottan állítja, hogy fáj a mellkasa, akarok csinálni egy EKG-t, ám a készülék nem működik. S amikor a madarak odakint rázendítenek, mintha ellenem indítanának támadást, holott csak a napot köszöntik. Annyira fáradt vagyok, hogy már nem törődöm az öregasszonnyal, nem törődöm semmivel. Mivel szent meggyőződésem, hogy az elkövetkező néhány órában nem patkói el, adok neki pár Gelusilt, aminek rettentően megörül, s adok neki egy időpontot is a szakrendelőbe. A reggel már teljes fényében pompázik, mire távozik.

Mielőtt még újra eltűnhetnék az orvosi szobában, egy kisgyerek meg egy öregember érkezik egyidejűleg. A kisgyereket az anyja ráejtette a karjára, egy picit fel is dagadt, a férfi pedig néhány nappal ezelőtt megrántotta a hátát. Míg fent vannak a röntgenen, én az ambulancia kellős közepén, zsupsz, elalszom az íróasztal melletti széken. Amikor a váltótársam megérkezik, hagy tovább aludni. Negyvenöt perccel később felriadok, és pontosan olyan rémesen érzem magam, mint korábban, de most legalább tudom, hogy ágyba kerülök. "Ilyenkor hol vannak a tévékamerák?" – tűnődöm, ahogy hazafelé vánszorgok, és úgy nézek ki, mint egy megszáradt nyálkából, hányadékból és vérből készített Jackson Pollock-akciófestmény. Különös, csodálatos érzés, hogy levethetem a ruhámat és bebújhatok a hűvös, kissé durva takarók alá. Így hát kezdetét veszi huszonnégy órás szabadnapom. Több mint egy hónapja tartó ambulanciás gyakorlatom szellemileg és testileg teljesen szétzilált. Úgy

déltájt térek magamhoz, felver a madarak hangja, a napsütés és az éhség. A borotválkozás és a zuhanyozás félig-meddig élőlénnyé varázsol megint, s mire ebédelni indulok a meleg délutáni napsütésben, addigra már visszatalálok a való világba.

Ebéd után engedek a kísértésnek, hogy eltűnjek a kórház közeléből. Persze az alvás lenne az igazán üdvözítő megoldás, azonban tapasztalatból már tudom, hogy akármilyen fáradt vagyok, a szokásos délutáni nyüzsgés amúgy sem hagy elaludni, így hát felveszem a fürdőnadrágomat, felteszem a szörfdeszkát az autóra, bevágok néhány orvosi könyvet a hátsó ülésre, és elindulok a tengerpartra.

Nagy megkönnyebbülés, hogy elhajthatok innen, s hogy a tarkaság és a mozgás köti le a figyelmemet. Mindenütt emberek, furcsa mód egyben és egészségesen. Bent a kórházban az ember gyakran úgy érzi, hogy a világon mindenkinek hasmenése és mellkasi fájdalma van. Ám itt az emberek boldogan sétálgatnak, a jövés-menésbe nevetés hangja keveredik, napoznak, élénken villognak a bikinik. Ezek itt teljesen egészséges emberek benyomását keltik. Sötét gondolataimmal valahogy kilógok a sorból, kívülálló vagyok. Túl fáradt lévén az úszáshoz vagy a röplabdához, nekitámaszkodom a szörfdeszkának, arccal a nap felé, és hagyom, hogy elhúzzanak mellettem a képek.

Meg sem kísérlem, hogy bárkivel is beszédbe elegyedjek, nem is találkozom senkivel, és örülök neki. Annyira tele vagyok még az ambulanciával, hogy bárkit, aki szellemileg friss, rövid időn belül kiborítanék a vérről meg a törött csontokról szóló panaszáradatommal. De még csak nem is ez lenne a beszélgetés igazi témája; az igazi téma én lennék, a dühöm, a kimerültségem és a félelmeim. Ugyan, hagyd már, mondom magamnak, elég már ezekből a gyászos, drámai főnevekből; ne nyalogasd tovább a sebeidet. Egyedül ezzel vagy mostanában elfoglalva, egyfolytában csak sajnálod magad. Na és, mi van akkor, ha szar dolog gyakornoknak lenni? Változtass rajta, ha tudsz, ha meg nem, akkor tűrd! Ezzel a nyavalygással senkin sem segítesz, a legkevésbé saját magadon. Azt azonban még mindig nagyon szeretném, ha egy szép napon valaki rájönne arra, hogy a fehér köpeny és a sztetoszkóp önmagában még nem azonos a bölcsességgel. Még kevésbé a lelki emelkedettséggel.

Ott egye a fene az egészet! Inkább szunditok egyet. Így aztán az általános vidámság és nevetgélés közepette elalszom a napon. És ez így megy minden szabad délutánomon, amióta csak az ambulanciára vagyok beosztva. Alvás

délelőtt, evés, alvás délután, evés. Egy darabig semmittevés, majd alvás, csak azért, hogy arra ébredjek, megint kezdetét veszi a huszonnégy órás műszak, s eltűnődjem azon, hová is lett az idő. Mire felébredek, késő délután van már, ritkul *az* embertömeg, s a nap sokkal erőtlenebbül süt. Senki sem háborgat, továbbra is csak ülök, és nézem a víz fölött ragyogó napot. Mintha egy égő máglyát néznék. Izzása aláfestés nyugalmamhoz és elkalandozó gondolataimhoz. Nem mintha öntudatlan lennék, a környezetem összes rezdülése eljut hozzám, mindenfajta mozgás, hang és szín. Csak valahogy nem vagyok része ennek a környezetnek.

Hastings többször is el kell hogy húzza a kezét a szemem előtt, mire észreveszem. Szörfözés? Hogyne, miért is ne, mármint ha el bírom vonszolni magamat meg a szörfdeszkát a vízig. Úgy érzem, mozdulni sem tudok, mintha a nap kiszívta volna minden maradék erőmet. Ez a másik állandó programpont a szabad délutánjaimon. Késő délután Hastings mindig megkeres a parton, szörfözünk egyet, beszélni nem beszélgetünk, kivéve néhány szót, mondjuk, hogy “az ott", amikor egy nagy hullám közeledik. Nem is értem, miért állapodunk. meg mindig abban, hogy találkozunk, amikor aztán tudomást sem veszünk egymásról. Mégis, így a jó mindkettőnknek.

A kifelé evickélés a nap csúcspontja, egyfajta katarzis. Érzem, hogy a testem és a lelkem újra egymásra talál. A kezemmel is, meg a lábammal is evezgetek kifelé, érzem a bennük feszülő erőt, meg az alattam elterülő víz lágyan hullámzó, hűvös érintését. A körülöttem elnyúló, végtelennek tetsző óceán érezteti velem a jelentéktelenségemet, de azt is, hogy valóságosan létezem, és én vagyok a középpont. Az emberek messze vannak, a hangjuk is más, távoli, tompa morgásnak tetszik, ahogy a hullámok sodorják. A lenyugvó nap az egész nyugati égboltot lágy, meleg narancssárgába és pirosba öltözteti, milliónyi sugár reszket a víz felszínén, olyan a tenger, mint egy Monet-festmény. Keleten ezüstös kék és ibolya vegyül a rózsaszín és a messze tetsző zöld közé. Elszórtan vitorlások pöttyei, apró kis színfoltok a víz és az égbolt ellenében. A sziget élesen kirajzolódik a víz határán, a napfény és az árnyék bársonyosan lágy tapintásúvá varázsolják *a* kanyont, s a magasba szökkenő hegygerincek lebegni látszanak, mint egy gótikus katedrális kőpillérei. Ibolyakék felhők úsznak a sziget fölé, elfödik a csúcsokat, és prizmaként tükrözik vissza a völgyek árnyékában megbúvó szivárványokat. Nem tudom, másra ez milyen hatást gyakorol, engem elringat, minden más gondolatot elűz, s újra egész embert formál belőlem.

S a hullámok zabolátlanságukkal és ritmusukkal csak fokozzák a hatást; az egyik pillanatban mindent átjár a • remegősek harmóniája, a másikban már a zavarodottság örvényei vesznek körül. Most elcsípem az egyik hullámot. Érzem az erejét, a szelét és a hangját. Kitekeredem, ahogy a deszka kívánja, testemmel szembeszállók a zuhanásra késztető erővel. Gyorsan illanó másodperctöredékek ezek. Aztán le a hullám hátán, egy újabb csavarás a törzsön, kezem végigszánt a puszta vízfalon, csattanás, örvénylés, és még mindig állok, lábam a deszkán, amelyet elborít az örvénylő tajték. És akkor egy hirtelen kiugratás, erőteljes-hátrafelé csavarodással, s üvölteni szeretnék a boldogságtól, hogy élek.

Az alászálló sötétség lassan összemossa a táj részleteit, s hajt minket a part felé. Hastings megy a maga dolgára, jómagam visszatérek a kórházba; a zuhany alá veszem az irányt. Újra itt vagyok hát a tiszta csempék geometrikus, higiénikus világában, a praktikus zuhanyozók és fluoreszkáló fények között; felöltözöm, és ismét magam mögött hagyom a kórház területét. Mount Tantalus felé hajtva örömteli várakozással gondolok a közeledő éjszakára.

Nancy Shepardnek hívják, s hol máshol találkozhattam volna vele, mint a kórházban. Az apja epehólyagos páciensünk volt, akinek felépülését közelről kísérhettem figyelemmel, hiszen én asszisztáltam az operációjánál egy magánorvos mellett. Valahányszor kicseréltem a kötéseit, mindig megemlítette, hogy szeretné, ha megismerkednék a lányával, újra meg újra elismételgette, hogy a lánya a Smithre járt, majd egy évig a Bostoni Egyetemen Afrika történelmét tanulta. Őszintén szólva, untam már kissé ezeket a történeteket, a lánnyal azonban szívesen találkoztam volna. Végül is, egy nappal azelőtt, hogy az apja elhagyta volna a kórházat, megjelent a lány; vonzó, nagyon vonzó teremtés. Egy picit hasonlított egy másik lányhoz a Smithből, akivel az idő tájt randevúzgattam, míg kollégista voltam. Ezután Nancyvel néhányszor lementünk a tengerpartra, és mindketten jól éreztük magunkat. Szinte mindenről el lehetett beszélgetni vele. S minthogy legfőképpen politikai tudományokkal foglalkozott, előszeretettel és túlfűtötten taglalta a kormányok alkalmatlanságát, különösen az afrikaiakét. Annak ellenére, hogy randevúink mindig kellemesre sikeredtek, meg csodáltam is őt, mégsem hívtam túl sűrűn, részben a letargiám, részben az időhiány miatt. Ez a ma esti meghívás is váratlanul jött. Nem mintha nem találkoztam volna szívesen Nancyvel. Csak valahogy soha nem jött össze, no meg Joyce időközben nagyon kényelmes partnerré vált.

A vacsora remek, Nancy szülei meg a két bátyja is otthon van, mindegyikükkel kellemesen lehet beszélgetni. A kávé után Nancy meg én kisétálunk a nagy, zöldellő udvarra, s vitázni kezdünk Dzsomo Kenyattáról meg Tanzániáról. “Miért nem tud Afrika több Kenyattát felmutatni?" Érzelmileg közelíti meg a témát; kellemes látni, ahogy kipirul a vita hevében, ilyenkor sokkal csinosabb.

Ezt követően azonban a kórházról kezd kérdezgetni. S mivel őt a dolog tényleg érdekli, nemcsak az időt akarja múlatni vele, mint általában a többiek, nagyon össze kell szednem magam, hogy értse, amit mondok, s igyekszem tőlem telhetőén pontosan fogalmazni. Elkerülhetetlen, hogy meg ne kérdezze, miért az orvosi pályát választottam. Erre a kérdésre a gyakornokok számtalan választ tartanak készenlétben. Ezek többnyire amolyan köntörfalazgató féligazságok. Az ő esetében azonban megpróbálkozom a teljes igazsággal.

– Tudod, Nancy, nem hiszem, hogy valaha is pontosan fogom tudni. Gondolom, az elején valami olyasféle elképzelésem volt, hogy segíthetek az embereken, ha e nemes hivatást választom. Most azonban, hogy rendelkezem már némi gyógyászati tapasztalattal, úgy gondolom, legalább ennyire vonzott az az elképzelés, hogy orvosként az ember olyan hatalom birtokába kerül, ami a többi embernek nem adatik meg: hatalma lesz az emberek és a betegségek fölött. Kevés dolog van, ami annyira fontos az amerikaiaknak, mint az egészség, éppen ezért mindazok, akik ezt megadhatják, illetve akik azt állítják magukról, hogy megadhatják, automatikusan társadalmunk hatalmasságaivá válnak.

– Mit értesz azon, hogy hatalom meg hatalmasság?

– Pontosan ezt. Olyan ez, mint a primitív törzsi társadalmakban a gyógyító mágus hatalma. Magas pozíciót tölt be egészen addig, amíg képes eljátszadozni a törzs többi tagjának félelmeivel, amíg el tudja hitetni velük, hogy uralja a természetet. Egyfajta, törvény által szentesített megtévesztés ez; szentesített, hiszen származik belőle bizonyos haszon, de megtévesztés is, hiszen ő nem a természetnek, hanem a törzsbeliek lelkének az ura. Úgy gondolom, a modern gyógyászat az effajta pszichés megtévesztés szerencsés örököse. Az én betegeim már nem borulnak a földre, amikor dörög és villámlik, ám halálbiztos, hogy rettegnek a ráktól és egy csomó olyan betegségtől, amit nem értenek. Amikor a kórházba jönnek, akkor egyszerre többféle ok miatt kell nekik a gyógyító mágus. Mielőtt még elkezdtem volna az orvosi tanulmányokat, jómagam is csak olyan voltam, mint az utca embere. Úgy értem, magam is hittem a gyógyítás hatalmában, abban, hogy az orvos

szinte mindenre képes, és akartam ezt a hatalmat, azt akartam; hogy úgy nézzenek föl rám, mint e hatalom birtokosára.

– Persze az emberek meggyógyításának hatalmáról beszélsz, igaz? – A lány még mindig nem érti.

– Hogyne, tudok rajtuk segíteni. Nem annyira, amennyire szeretnék, s közel sem annyira, mint amennyire ők szeretnék, hogy segítsek, de valamennyire feltétlenül. Ez *a* fajta hatalom azonban erősen korlátozott. Az orvoslás még mindig meglehetősen primitív. Egész egyszerűen nem tudunk eleget. Amiről én beszélek, az másfajta hatalom, sokkal elvontabb természetű. Ez szinte végtelen. A középiskolában például lejártam focizni, és az egyik társam egy alkalommal eltörte a lábát. A tolongásban közvetlenül mellette álltam, és azon kaptam magam, hogy bár segíteni szeretnék rajta, csak állok és nézem, teljesen tanácstalanul. Amikor később visszagondoltam erre az esetre, csak arra emlékeztem, hogy mennyire irigyeltem az orvost. Most már tudom, hogy igazából semmi mást nőm tett, mint mondott pár megnyugtató szót, adott valami fájdalomcsillapítót, és elszállította a fiút. Ám az én szememben, sőt valamennyiünkében ő volt az isten, Minél többet gondoltam rá. annál inkább szerettem volna megszerezni e hatalom egy darabkáját.

– És mi lett azzal az elképzeléssel, amivel elkezdted, hogy az orvostudomány nemes hivatás, hogy segíteni kell a törött lábú fiún? Ez hová lett?

– Ez teljesen összekeveredett az isteni hatalom iránti vággyal. Akárhogy is, azzal az elhatározással folytattam a középiskolát, hogy orvos leszek. S noha egy csomó más út is kínálkozott, egyik sem vonzott igazán. Az orvosi egyetem felé sodródtam, mert semmi más elképzelésem nem volt, mert akartam mindkétféle hatalmat, és mert tudtam, hogy az orvosi hivatással mindkettőnek a birtokába jutok, a velük járó társadalmi státussal, meg a nem elhanyagolható anyagiakkal együtt. S most, hogy már többé-kevésbé orvos vagyok, mindezek az elvont elgondolások darabokra hulltak. Nincs igazán se társadalmi státusom, se pénzem, az isteni hatalom gondolata már semmit sem jelent a számomra, ami pedig a betegségek fölötti hatalmat illeti, kérve kérem a mindenhatót, hogy soha ne kerüljek sebészkés alá. Túl sokat tudok ahhoz a gyógyítás korlátairól.

Észre kellett volna vennem a Nancy szemében megcsillanó fagyos szikrát, de nem veszem észre. Ő a szívének oly kedves, “amióta csak az eszemet tudom..." kezdetű és tartalmú orvosi karriertörténetre vágyik. Ám a kérdései

arra késztetnek, hogy mélyen magamba nézzek, mielőtt válaszolnék, s ezt az ösztönös belső parancsot sehol sem lelem.

– Szóval nem ereztél magadban semmiféle különleges adottságot, ami miatt az orvosi hivatást kell választanod? Semmiféle elhivatottságot, hogy úgy mondjam? – Ő még mindig Ben Caseyt keresi bennem.

– Nem, határozottan nem éreztem semmiféle “papi" elhivatottságot. Ami pedig az orvosi elhivatottságot illeti, ehhez talán az vitt a legközelebb, hogy a középiskolában mind a humán, mind pedig a természettudományos tárgyakból jól álltam, s az orvosi szakma e kettő logikus kombinációja.

– Hát, ez nem úgy hangzik, mint azok az indítékok, amelyekről a többi orvos ismerősöm beszél – fakad ki Nancy. Magam is bosszankodom.

– És aztán hány orvost ismersz, Nancy? Az én egész világom belőlük áll! Én köztük élek: gyakornokok, rezidensek, alorvosok, főorvosok, egyetemi oktatók között, s csak azt tudom neked mondani, hogy ami velem történt, az nagyjából azonos azzal, ami velük történt, hogy amit én érzek, többé-kevésbé ugyanazt érzik ők is, legfeljebb nem vallják be.

– Hát, én úgy gondolom, hogy itt valami bűzlik!

– Micsoda?

– Hát az, hogy a társadalom hagyta, hogy idáig juss. Te alkalmatlan vagy arra. hogy orvos légy, mivel téged nem izgat eléggé, hogy az embereken segíts.

– Épp az előbb mondtam neked, hogy segíteni akarok az embereken, s hogy meg is teszem, ám a dolog ennél sokkal összetettebb. A fenébe, én is csak olyan vagyok, mint akárki más. Nincs egyetlen olyan célom sem, amely minden más vágyat kiűzne belőlem. Élni is szeretnék. Azonkívül az idealizmusom java részét szépen kiölték belőlem az egyetemen. Ez az intézmény egyszerűen nem idealistáknak való.

– Nem örülsz annak, hogy gyakornok vagy? – vág közbe.

– Nem, nem különösebben. Most újra meglepődik.

– Miért nem?

– Alapvetően azért, mert állandóan fáradtnak, halálosan kimerültnek érzem magam. Aztán meg nem érzem azt, hogy igazán hasznos volnék. Úgy látom, hogy bárki más is el tudná végezni, amit én, minden képzettség nélkül is. Amellett örökké rettegek, mert arra gondolok, hogy valamit elbarmolok, és hülyét csinálok magamból. Az egyetemi képzés ugyanis finoman szólva hagy némi kívánnivalót maga után.

Délutáni elhatározásom, hogy senkihez sem szólok egy szót sem, a vita hevében teljesen elpárolgott.

– Nos, úgy gondolom, ez érthető. Az orvosegyetem sem képes mindenre – jegyzi meg.

– Lehet, hogy kívülről nézve ez érthető, ám ha az ember nyakig benne van valamiben, akkor egész egyszerűen nem érti, mi történik vele. És amikor nekiállok végiggondolni a dolgot, és rájövök, hogy az egyetem négy éve csak elvesztegetett idő, már ami a betegekkel való foglalkozást illeti, meg hogy oktatás címén piszokul kizsákmányolnak, hát akkor túlságosan súlyosnak bizonyul a lelki teher. Ilyenkor dührohamot kapok az egésztől, attól, ahogy az orvosi egyetem, a gyakornokság meg az orvosi munka egymáshoz kapcsolódik, meg a társadalomtól, amelyik ezt támogatja.

– A düh aligha a legmegfelelőbb reakció egy orvos részéről – jegyzi meg Nancy hűvösen.

– Ezzel én tökéletesen egyetértek. Bárcsak megfelelően működne ez a rendszer. Az ember gyakorlatilag eljut egy olyan pontra, ahol már semmi sem érdekli. Időnként, amikor az éjszaka kellős közepén asziszt óliás beteghez hívnak, hirtelen azon kapom magam, hogy a halálát kívánom, hogy visszafekhessem az ágyba. Ezzel csak azt akarom érzékeltetni, hogy mennyire fáradt és elcsigázott tud lenni az ember. Bizonyos értelemben már nem úgy gondolok a betegekre, mint emberekre, s ez természetesen csak erősíti bennem a bűntudatot.

A lányra pillantva a szemén látom, hogy erkölcsi érzéke borzad a szóáradatom alatt. Ennek ellenére csak mondom a magamét.

– Ezt a legnehezebb megmagyarázni; mármint azt, ahogy az orvos lemond arról, hogy a beteget embernek tekintse. Lehet, hogy van, akinek mindvégig sikerül az empátiáját megőriznie. Nekem nem sikerült. Én ezt nem tudom felvállalni. Ahhoz, hogy élni tudjak, semmi másnak, csakis epehólyagosnak, sérvesnek avagy fekélyesnek szabad tekintenem a betegeimet. Természetesen ebbe beleértendő miniden olyasmi, ami közvetlenül befolyásolja az alapbetegséget. Technikailag, azt hiszem, kezdek jó orvos lenni, ám érzelmileg nem akarok senkivel sem azonosulni. Az én lényem erre alkalmatlan. Volt nekem egy Roso nevű betegem; olyan szorosan kötődtem hozzá, hogy amikor hazaengedtük, számomra sokkal nagyobb megkönnyebbülés volt, hogy elment, mint amennyire boldoggá tett az, hogy él.

Fagyos csönd áll be. Felnézek az égre, szándékosan nem akarok Nancyre pillantani. Aztán folytatom.

– De van itt még egy másik dolog is. Nagyon fontos. Mint gyakornokot, ugyanúgy kizsákmányolnak, mint ahogy a gyarmatosító hatalmak kizsákmányolják az alulfejlett országokat. Példának okáért a műtőben az időm kilencven százalékában semmi mást nem teszek, mint sebkampózok. legtöbbször egy olyan trehány prof mellett, akinek tulajdonképpen egyáltalán nem volna szabad operálnia. Csak azért vagyok ott, hogy kihasználjanak. S mindent, amit megtanulok, a rendszer ellenére tanulom meg és nem általa. Ha nem pontosan azt teszem, amit mondanak, vagy-ha túl sokat panaszkodom a középkori állapotokra – ajaj! –, hátakkor bizony eljátszom annak lehetőségét, hogy egy jó kórházban szakosodhassam, így aztán, amikor rettegek attól, hogy hibázom, akkor nem is csak a beteg miatt idegeskedem, noha persze miatta is, hanem amiatt, hogy a sarkamra kötik az útilaput, és elmehetek egy isten háta mögötti kis faluba tífuszoltásokat adogatni. Ez nálunk egyenlő azzal, mintha élve eltemetnék az embert. Ugyanakkor az ember egy csomó valós és súlyos problémával is szembesül, amelyekről soha senki nem beszél nekünk. Itt van mindjárt az ambulancia. Senki meg nem mondja, hogy mikor érdemes megkísérelni a beteg újraélesztését, s mikor kell békén hagyni. Tapasztalatlan gyakornokként ezen a ponton hallatlanul sebezhetők vagyunk. És ez nem kizárólag orvosi kérdés. Hogy is fest ennek az etikai oldala? Ha újraélesztünk valakit, s az illetőből nem lesz más, csak egy művi preparátum, s ha ez egyúttal azt is jelenti, hogy lefoglalsz az intenzíven egy olyan ágyat, amelyre égető szüksége lenne másnak, akkor vajon mi az erkölcsösebb? Ez már majdnem olyan, mintha tényleg istenként kellene döntened. Az orvosi egyetem pedig arra sem tanított meg, hogyan játsszam meg az istent. Aztán meg minden...

S csak mondom, mondom a magamét, elnézve a sötét fákat. Először rakom így össze ezeket a gondolatokat. Bizonyos értelemben magamhoz beszélek, *s* amikor megfordulok és Nancyre nézek, a lány kirobban, s megállít a mondat kellős közepén.

– Hihetetlenül egoista vagy!

– Nem hiszem. Csak a valóság talaján állok.

– Számomra egoista vagy, érzéketlen, embertelen, erkölcstelen és empátiára képtelen. Én nem ilyen tulajdonságokat keresek egy orvosban. – Jól meg tudja adni a módját, ha akarja!

– Ide figyelj, Nancy, amit én itt most neked elmondtam, az az igazság. És nemcsak az én igazságom. Ahány gyakornokot csak ismerek, mindről ugyanezt mondhatom.

– Ha ez így van, akkor mindnyájatokat ki kéne rúgni!

– Nagyon helyes, kislány! De ha ennyire felháborít, akkor miért nem ülsz be egyszer te az ambulanciára? Könnyű szenvedélyesnek lenni olyankor, ha az ember nyolc órát alszik éjszaka. Én legtöbbször még négyet sem álhatóm. És az időm java részét azzal töltöm, hogy Mrs. Fenékváry viszkető aranyerét nézegetem. Ne moralizálj te nekem a karosszékedből!

S ez így megy egészen addig, míg csak mindketten lilák nem leszünk a dühtől. Azzal válunk el, hogy félszívvel megígérem, felhívom majd valamikor.

S most újra itt fekszem és dohányzóm geometrikus, hófehér szobámban, feldúltan, alig kilenc órával azelőtt, hogy ambulanciás szolgálatom újra beindul. Alvásról szó sem lehet. Felhívom a labort, Joyce veszi fel. “Át tudsz jönni tizenegykor?" Azt feleli, hogy igen, s ettől mindjárt jobban érzem magam.

307. nap
SEBÉSZET: MAGÁNBETEGEK

A gyakornoki idejét a 20. század második felében töltő orvosjelölt számára minden idők legnagyobb gazembere Alexander Graham Bell. A lesújtó ítéletre persze nemcsak az az alak szolgált rá, aki feltalálta a telefont, hanem az a szadista is, aki megtervezte hozzá a csöngőt. No meg mindazok ,a tökfilkók, akik segítettek Bell mesternek ezt a fülsiketítő lármát átörökíteni az utókorra. Ők is mind benne vannak a disznóságban. Vajon hogy működött egy kórház a telefon feltalálása előtt, kérdezgetem magamtól mostanában, miközben úgy érzem, mintha csak ennek a kis fekete műanyag tárgynak a meghosszabbítása lennék. Pontosan olyan riasztó minden ízében, mint a mentőautó, csak sokkal váratlanabb; s ugyan állandóan ott munkál a tudatalattimban, mégis mindig felkészületlenül talál. Sehol a világon nincs még egy hang, amelyik ennyire fel tudná kavarni a nyugalmamat.

Az én nyugalmam a jelen esetben abból állt volna, hogy álomba szenderedem Karen Christie oldalán, a lakásán, egy (remélhetőleg mindkettőnk számára) kielégülést hozó együttlét után. Amikor éjjel kettőkor

megcsörren a telefon, mindketten utánakapunk. Hagyom, hadd vegye fel ő, de nem azért, mintha csak neki szólhatna. Mivel én vagyok ügyeletben, nagyon is elképzelhető, hogy az éjszakai kórházi telefonközpontos engem óhajt meginvitálni a jól ismert folyosókra. De ezzel az erővel lehet Karen fiúja is.

Tényleg a telefonközpontos: az egyik nővért kapcsolja.

– Doktor úr, ide tudna jönni most azonnal? Dr. Jarvis egyik magánbetege akadozva lélegzik, és dr. Jarvis azt szeretné, ha maga nézné meg.

A hátamra fordulva a mennyezetet bámulom, és káromkodom, eltartva a telefonkagylót a fülemtől. Dr. Jarvis nem más, mint öreg barátunk, a Szupervágtázó, aki különösen az emlőbiopsziáiról híres.

– Ott van még, doktor úr? – kérdezi a nővér.

– Igen, nővérke, itt vagyok. Dr. Jarvisnak is szándékában áll bemenni?

– Nem tudom, doktor úr.

Jellemző. Nemcsak a Szupervágtázóra, hanem mindazokra a magánorvosokra, akik kapcsolatban állnak a kórházzal. Vizsgálja csak meg a gyakornok a beteget, találja ki a lehetséges gyógymódot, hívja vissza a magánorvost, aki természetesen azt fogja mondani a gyakornoknak, hogy tegyen belátása szerint. Az esetek többségében még annyi fáradságot sem vesz magának, hogy legalább udvarias legyen. Egyszer közel egy órán keresztül vizsgálgattam a Szupervágtázó egyik betegét. Amikor kezemben a jelentéssel megjelentem nála, éppen házon kívül volt, így aztán üzenetet kellett hagynom a titkárnőjénél, hogy hívjon vissza. Vissza is hívott, de nem engem, hanem az osztályos nővért. Amikor a nővér tájékoztatta, hogy sürgősen beszélni szeretnék vele, ő csak annyit mondott, neki nincs ideje arra, hogy a kórház minden gyakornokával elbeszélgessen. Gyorsan, gyorsan, no még néhány dolcsit; ez a Szupervágtázó igazi eleme.

Még egy megnyerő szokása van a Szupervágtázónak. Majd mindegyik betegét belevette az úgynevezett “oktatási programba". Az ember óhatatlanul arra gondol, hogy az oktatási program oktatással jár, legalább egy kevéske oktatással. Isten a tudója, hogy mi, gyakornokok mennyire rá vagyunk szorulva. Ezzel szemben az oktatási program valójában nem más, mint egy pimasz vicc. Mindössze arról van szó, hogy nekem vagy valamelyik másik gyakornoknak kell elvégeznie a “piszkos" munkát, vagyis a kórlapkitöltést és az állapotfelmérést. Jutalmul olykor-olykor még a zárójelentést is mi készíthetjük el. Ezenközben arra már nincs módunk, hogy a gyógykezeléssel is elszórakozzunk, s a műtőben való áldásos tevékenységünk sem áll többől, mint hogy tartogathatjuk a sebkampókat, kivághatunk egy-egy szemölcsöt, *s*

ha az orvos kegyes hangulatban leledzik, akkor még meg is köthetünk egy-egy csomót.

A Szupervágtázó legarcátlanabb húzására a kontár módon elvégzett próbakimetszést megelőzően került sor. A felvételi kórlapra, amin az eset jellemzői állnak, ráfirkantott egy keresetlen megjegyzést, nevezetesen, hogy a kórházi személyzetnek (értsd: a gyakornoknak) nem feladata, hogy a felvételnél megvizsgálja az emlőket. Na már most, hogy a csudába tudnám én összeállítani egy emlőbiopsziára váró beteg pontos kórtörténetét és leírni az állapotát anélkül, hogy meg ne vizsgálnám az emlőket? Nevetséges! Most meg azt akarja, hogy hajnali kettőkor pattanjak, és hozzak helyre valamit, amit ő elbarmolt.

A nővér még mindig itt van a vonal másik végén.

– Operált beteg? – kérdezem.

– Igen, ma reggel operálták sérvvel – feleli. – És nincs valami jó állapotban. Már jó néhány órája nehezen lélegzik.

– Rendben, pár perc múlva ott vagyok és megnézem. Addig hozasson egy hordozható röntgengépet és mellkasfelvételhez való filmet a kórterembe. Meg vegyen le vért teljes vérképhez, s intézkedjék, hogy legyen lélegeztetőkészülék meg EKG az emeleten.

Nem szándékozom az éjszaka hátralévő részét azzal tölteni, hogy ezekre a műszerekre várok. Lehet, hogy nem lesz rájuk szükség, mindenesetre jobb, ha ott vannak. Mikor kikelek az ágyból. Karen meg se moccan. Nem mintha számítana. Öltözködés közben ismét arra gondolok, milyen kényelmes, hogy ő van nekem. Lakása a kórházzal szemben, az utca túloldalán, van, sokkal közelebb a kórtermekhez, mint az én kórházi szobám, s benne minden földi jó: televízió, magnó, no meg sörökkel és felvágottakkal teli frizsider.

Karen meg én néhány hónappal ezelőtt kezdtünk együtt járni, rögtön azután, hogy megnéztem azt a szokatlan medenceröntgent, amikor egy éjszakán legurult a kórház lépcsőjén. Karent ekkor nappali műszakra osztották be, így újra találkoztunk, s kezdtünk együtt kávézni a szünetekben. Egyik dolog szülte a másikat, most már rendszeresen átjárok a lakására, körülbelül azóta, hogy Joyce-szal megritkultak a találkozásaink.

Joyce-nak, akit szintén nappalra osztottak be, viszketni kezdett a talpa, és az összes éjszakai helyet végig akarta járni. Aztán meg ráhajtott arra, hogy találkozzam a szüleivel, ő maga meg kezdte nem állhatni a kora hajnali kisurranásokat. Újra megpróbáltam átjárni hozzá, ám a szobatársnője változatlanul és állandóan ott lebzselt a tévé előtt, így aztán kapcsolatunk,

amelyet már az első pillanatban sem lehetett felhőtlennek nevezni, végül is megkeseredett. Egyszóval, Joyce meg én úgy döntöttünk, hogy pihentetjük a kapcsolatunkat, alkalmat adunk egymásnak arra, hogy végiggondoljuk.

Karennak van egy másik fiúja is, ami persze zavar egy kicsit. Sűrűn találkozgat vele, kétszer-háromszor egy héten, moziba meg éjszakai klubokba járnak. Karen azt mondja, hogy a fiú feleségül akarja venni, de ő még nem tudta rászánni magát. Nem ismerem, és nem is tudok sokat róla, jóllehet egyszer egészen véletlenül beszéltünk egymással telefonon, amikor felhívta Karent a lakásán. Végső soron nem állt szándékomban további nyomozással kockára tenni egy kellemes kapcsolatot.

Úton a Szupervágtázó betege felé az éjszakát szokatlanul nyugodtnak találom, szinte szellő sem rezdül, noha a sziget fölött alacsonyan vonuló felhők elhomályosítják az eget. Egész héten kiadósán esett. A kórház nyugati szárnya felé ballagva felpillantok az ambulancia épületére, s megrohan ottani kimerítő sürgés-forgásaim emléke. Innen is jól látható a szokásos nyüzsgés, a várakozó emberek, s a látszólagos összevisszaságban röpke pillanatokra feltűnő nővérek alakja. A szokásos kedd éjszakai forgalomhoz képest most mintha egy kissé többen lennének, de azért bízom benne, hogy nem lesz szükség a jelenlétemre. Valahányszor éjszakánként az ambulanciáról hívnak, az általában betegfelvételt jelent, sőt minden valószínűség szerint sebészi beavatkozást, egyszóval semmi jóval sem kecsegtet.

A kórházi folyosón halálos csend és sötétség honol, leszámítva a szobákból kiszűrődő halvány éjszakai fényeket, amelyek mellett sietve elhaladok, úton a nővérpult felé. A nővérpult a folyosó távolabbi végén van, s ahogy közeledem, egyre erősödik a világítás. Ismerősként sétálok már végig ezeken a sötét folyosókon, ahol csak a kórházi háttérzajok törik meg a csöndet – egy infúzióállvány halk csilingelőse, vagy egy álmos mormogás –, amelyek bennem mindig azt az érzést keltik, mintha egyedül lennék a Földön. Más orvosoktól tudom, hogy nekik is hasonló érzéseik vannak. Most már közel sem foglalkozom annyit a kórházzal és annak rám gyakorolt hatásával, mint szoktam, bizonyos értelemben ugyanis a szemem már nem is érzékeli a környezetemet. Mint a vakok, maguktól értetődőknek veszem a tájékozódási pontokat, a különböző ajtókat és fordulókat, s a legtöbbször úgy érkezem meg végcélomhoz, hogy ezenközben figyelemre sem méltatom se az útvonalamat, se a gondolataimat.

Pár hónappal ezelőtt a telefonközpontos egyszer szívmegállás miatt riasztott a kora hajnali órákban. Felkeltem, felöltöztem és rohantam a

betegpavilonba, s csak ekkor jöttem rá, hogy elfelejtette megmondani nekem, hol fekszik a páciens, melyik kórteremben. Valamiféle hatodik érzéknek köszönhetően szerencsére ráéreztem a helyes irányra: úgy látszik, eljutottam a rutinnak arra a fokára, hogy amikor felébresztenek, automatikusan beugrik a helyes információ, még akkor is, ha el sem hangzott.

Ennek persze megvannak a hátrányai is. Egy éjszaka például azért riasztottak, mert az egyik beteg kiesett az ágyból. Automatikusan, gondolkodás nélkül rohantam a kórterembe, ahol természetesen kiváló állapotban találtam a pácienst. Miután felhívtam az orvosát, adattam neki egy Seconal injekciót, hogy biztosan elaludjon, majd visszabotorkáltam az ágyba. Tettem mindezt anélkül, hogy egy pillanatig is teljesen ébren lettem volna. Ám nem sokkal később újra telefonált a nővér, s közölte, hogy ugyanaz a beteg megint legurult, ezúttal azonban a lépcsőről, így hát újra felkeltem, beprogramoztam a kórtermet és nekiindultam. Félúton, épp ahogy indultam volna. fölfelé, a lépcső alján megbotlok egy ott heverő tehetetlen testben. Csak álltam ott kábán; teljes tíz másodpercet vett igénybe, míg átprogramoztam magam arra, hogy az, aki előttem hever, nem más, mint a beteg, aki miatt elindultam. De hisz fent kéne lennie az emeleten! Igen ám, de mégis itt van, hiszen legurult a lépcsőn. Mivel teljesen ernyedt volt, még egy karcolás sincs rajta. Kiderült, hogy a nővér az összes injekcióját: a fájdalomcsillapítót, az antihisztamint, az izomellazítót meg az én Seconalomat egyszerre adta be neki, mind egyidejűleg kezdtek halni, pontosan akkor, amikor rálépett az első lépcsőfokra.

Persze nem mindig van az úgy, hogy csak botorkálok a ködben. Egyszerűen kifejlesztettem magamban azt a képességet, hogy tovább alszom, miközben már úton vagyok, hogy az éjszaka kellős közepén utánajárjak valami ostobaságnak. Más a helyzet, ha valami komoly dolog miatt hívnak, vagy ha feldühítenek. Mivel azonban a mi kórházunkban szinte már járvány, hogy a betegek minduntalan kipotyognak az ágyból, megtanultam, hogyan lehet ezt a küldetést félálomban teljesíteni.

A hosszú, sötét folyosó után a nővérpult bevilágított televíziós stúdiónak tetszik. A nővér kitörő örömmel fogad, és felsorolja, mi mindent csinált. A vérmintát felküldte, a röntgenfelvételt elkészítették, az EKG és a lélegeztetőkészülék odakészítve a kórterembe. Elveszem a kezéből a karfont, átfutom a diagnózist, amit természetesen az egyik gyakornoktársam készített. A szomszédos íróasztalon egy doboz desszert kínálja magát, párat betömök a számba. Hőmérséklet normális. A vérnyomás magas, a pulzus gyors. A

konyakos meggy igazán finom. Semmiféle magyarázatot nem találok a szabálytalan légzésre. Ahhoz képest, hogy friss sérvműtétesről van szó, a leletek többé-kevésbé jók.

Elindulok visszafelé a folyosón, majdnem a végéig. A kórterembe lépve felkattintom a villanyt, a fény egy sápadtnak látszó, felpárnázott, levegőért küzdő férfira esik. Ahogy közelebb lépek, látom, hogy eléggé megizzadt, gyöngyözik a veríték a homlokán. Egy pillanatra rám néz, majd elfordul, a légzésre kell koncentrálnia. Kifelé sandítva észreveszem, hogy idelátszik a szemben lévő lakóház, Karen ablaka is, jobbról a második ablak a harmadik emeleten. Eltűnődöm, vajon látott-e, amikor eljöttem.

Sztetoszkóppal a fülemben előrebillentem a beteget, és meghallgatom a tüdőmezőket. A légzési hangok tiszták, se kopogás, se hörgés, se sípolás. Itt semmi. Talán egy picit magasabb hangot adnak a tüdőmezők, mint kéne; ez azonban egybevág azzal, hogy az alhas duzzadt és elég kemény. Fajdalmot ott sem érez. A hasát is meghallgatom: csak a szokásos, megnyugtató bugyborékoló hangok. A szívhangok is normálisak; elégtelen szívműködésnek semmi jele. Nem marad más hátra, mint megnézni, hogy vajon a gyomra nincs-e tele levegővel. A gyomortágulat gyakori probléma altatás után. Odaszólok a nővérnek, hogy hozzon egy gyomorszondát, ezalatt bekapcsolom az EKG-t. Ezek a furcsa EKG-masinák mindig felbosszantanak, valahányszor megpróbálom valamelyiket éjszaka működésre bírni, amikor egyetlen műszerész sincs a közelben, aki segíthetne. S mivel szinte sohasem találok megfelelő földelést, az írótű összevissza sétálgat a papíron. Most azonban sikerül mindent rendesen beindítanom, a földelést rákötöm a mosdó lefolyócsövére, az írótű meg szépen megindul. A beteg még mindig levegő után kapkod. A nővér közben visszatér a gyomorszondával, még mielőtt végeztem volna az EKG-val. Miközben beolajozom a csövet, nem tudok szabadulni attól a gondolattól, hogy a kolléga úr otthon alszik, én meg a betegével kínlódom.

Az elmúlt tíz hónap során egy dolog állandósult, sőt még fokozódott is bennem, nevezetesen a megelégedés, ha gyorsan elérem a kívánt eredményt. Most is megkönnyebbülök, amikor egy nagy adag folyadékot és levegőt sikerül kiszivattyúznom a beteg gyomrából. Az én megkönnyebbülésem minimális a betegéhez képest.

Ugyan még mindig nincs teljesen rendben, de máris sokkal könnyebben lélegzik. Csak két szuszra tudja megköszönni. Még egyszer meghallgatom a tüdőket, csak hogy biztos legyek benne, nincs bennük folyadék. Tiszták. A

lábak is rendben, se ödéma, se visszérgyulladás. Bekukucskálok a kötés alá, úgy látom, a sebe szép, nem váladékozik túlzottan. Szólok a nővérnek, hogy kerítsen a gyomormosó csőhöz egy szivattyút és kösse rá, ezalatt én visszamegyek a nővérszobába az EKG-val.

Még mindig eléggé hadilábon állok az EKG-görbék értékelésével, ez az EKG azonban rendben lévőnek tetszik. Ritmuszavarnak semmi jele. Az S hullám talán némi rendellenességre utal, de ennek nincs különösebb jelentősége. Puszta elővigyázatosságból úgy döntök, felhívom a rezidenst, hogy ellenőrizze az EKG-leletet. Mintegy egyperces kínos beszélgetés után, amelyben én előadom, hogy miről van szó, a rezidens pedig hallgat, végül is annyit mond, hogy nem jön le megnézni az EKG-t, mivel magánsebész betegéről van szó.

Meg tudom érteni. Én sem vagyok valami lelkes olyan alkalmakkor, amikor az ügyeletes gyakornok segíteni hív infúzióbekötéshez vagy más egyébhez egy-egy magánorvos betegéhez. Persze ha ezek az orvosok azt éreztetnék velünk, hogy az együttműködés kölcsönös, hogy itt mindenki megfogja a dolog végét, akkor még a legutálatosabb apró-cseprő munkákat is szívesebben végeznénk el. Ám az amerikai gyógyászatban a különbség egy gyakornok és egy szakorvos között a sző szoros értelmében akkora, mint a nappal meg az éjszaka között. Napnyugta után már hagyják, hogy az égvilágon mindent mi csináljunk, de ilyenkor a tanítás szóba sem jöhet. Napközben, amikor tényleg tanulhatnánk valamit, semmit sem csinálhatunk. Mint mindig, a kivételek természetesen ezúttal is erősítik a szabályt, és átkozottul kevés van belőlük.

Gyakornokságom kezdetén még nagyon naiv elképzeléseim voltak erről a főúr–rabszolga viszonyról, saját jogaimról semmit sem tudtam. Időt, fáradságot nem kímélve igyekeztem mindenkit megvizsgálni, lett légyen az fizető vagy jótékonysági alapon kezelt beteg, az oktatási programba felvett, avagy azon kívül álló páciens, s az sem számított, hogy mennyire jelentéktelen a panasz. Ezt azonban nem lehet a végtelenségig bírni. Mostanában, valahányszor egy magánbeteghez riasztanak éjszaka, hétköznapi panaszok, például hőemelkedés miatt, mindig megkérdezem az orvosa nevét. S amennyiben a válasz nekem nem tetsző, márpedig az esetek többségében ez a helyzet, akkor közlöm a nővérrel, hogy hívja vissza, és mondja meg neki, hogy a gyakornokok csak sürgősség esetén kötelezhetők a magánbetegek ellátására. Ez természetesen nem vonatkozik azokra a magánbetegekre, akik

benne vannak az oktatási programban. Ilyen esetekben menni kell, akárki is a kezelőorvos.

A középkorú vagy idősebb orvosok előszeretettel állnak elő bosszantó eszmefuttatásaikkal, amelyekben “bezzeg az én időmben" címszó alatt a mi, általuk nagyon is kényelmesnek ítélt életünket vetik egybe az ő spártai körülményeikkel. Az ő beállításukban harminc évvel ezelőtt egy gyakornok messze a létminimum alatt élt. A mi pompás fizetéseink (amelyek szerintem körülbelül egy vízvezetékszerelő-segéd fizetésének a felét tehetik ki) egyenesen felbőszítik őket. “Hová jut így a világ?" – kérdezgetik egyre. Az nem jut eszükbe, hogy nekünk kell elkészíteni mindegyik beteg kórlapját, akárki legyen is az orvosuk, alig alszunk, még csak olyan flancos járgányaink sincsenek, mint nekik, és még sorolhatnám. Mint a viperák, úgy fröcskölik ránk a mérgüket; mivel ők szenvedtek, nekünk is szenvednünk kell. Így szállnak felvilágosult századunkban az orvosképzés visszásságai nemzedékről nemzedékre: mindegyik kiéli a maga kisded bosszúját.

S hogy hol van ezenközben a beteg? Az orvosok között dúló háború repeszeinek és bombáinak kereszttüzében, a lehető legrosszabb helyen.

Furcsa módon a Washingtonból jövő jogszabályok legtöbbje csak ront a helyzeten. Egyre több jut a magánellátásra a kormány pénzéből, anélkül azonban, hogy akár az orvosi ellátás minőségét ellenőriznék, akár erőfeszítéseket tennének a potenciális betegek felvilágosítására, így aztán a korábban pénzszűkében lévő betegek most, dollárjaik jóvoltából, hirtelen bekerülnek az orvosi piac útvesztőjébe, anélkül, hogy bármi elképzelésük is lenne arról, mi módon, milyen alapon válasszanak orvost maguknak. S mintha csak egy tervszerű, elterelő hadművelet áldozatai volnának, elárasztják a hozzáértés határát épp csak súroló orvosokat, azokat, akik a mennyiségre és nem a minőségre hajtanak. Ennek aztán egyenes következménye, hogy azok a betegek, akiket idáig a gyakornokok meg a. rezidensek láttak el, most az olcsóbb magánorvosoknál kezdenek feltünedezni, a Szupervágtázó-félék kezére adják magukat, akiknek fogalmuk sincs a gyógyításról, az oktatásról már nem is beszélve. Még az öreg Roso is megjelent kisebb panaszokkal egy. olyan magánorvos betegeként, aki rossz néven veszi, ha a kórházi személyzet a kartonjai körül szimatol. Ilyen körülmények között a nyomorult gyakornok, ha tapasztalatokat akar gyűjteni bizonyos fajta betegségekről, kénytelen-kelletlen ezeknek a begyepesedetteknek a karmai közé kerül. S ettől persze mindenki szenved. Az elmúlt évek során, amikor még a kórházi személyzet látta el ezeket a betegeket, a legjobb specialisták is odafigyeltek

rájuk. Ebből logikusan következik, hogy a legrátermettebb orvosok vettek részt akkoriban az orvosképzésben, hiszen a kórház oktatási bizottsága és a kórházi alkalmazottak a lehető legjobbakat igyekeztek kiválogatni. Azok az orvosok, akik szívügyüknek tekintették az oktatást, kivétel nélkül a legnagyobb tudásúak közül kerültek ki. S valahányszor csak éjszakánként az ő betegeikhez hívtak, mentem, függetlenül attól, hogy mi volt a baj.

Most azonban a betegek ahelyett, hogy az állami orvosokhoz kérnék a felvételüket, ahol felbecsülhetetlen mértékben szolgálhatnák az oktatási célokat, s ugyanakkor sokkal gondosabb orvosi ápolásban részesülhetnének, kezdenek mind ezekhez a neandervölgyiekhez özönleni. Hogy lehet egy olyan életbevágó dolgot, mint az orvosképzés és a betegellátás, ennyire a padlóra vinni? Engem különösen a sebészet helyzete aggaszt. Hozzánk képest az angolok, a svédek és a németek sokkal felvilágosultabbak. Náluk csak specialisták operálhatnak a kórházakban. Az Egyesült Államokban viszont bármelyik dilinyós, aki orvosi diplomával rendelkezik, ha úgy tartja kedve, bármilyen műtétet elvégezhet, csak keresnie kell egy kórházat, amelyik ehhez hozzájárul. Tisztában vagyok orvosegyetemi előképzettségem összes hiányosságával, s mégis biztosra vehetem, jogosítványt fogok kapni arra, hogy az ötven állam bármelyikében orvosi praxist és sebészeti gyakorlatot folytassak. Mi az az amerikai lélekben, ami miatt egyfelől súlyos milliárdokat engedünk költeni a földgolyó megrendszabályozására, másfelől meg hajlandók vagyunk együttélni egy kriminálisán elavult orvosi rendszerrel? Mint a gyakornokságom ideje alatt felvetődött többi fontos kérdést, egy idő után ezt is a háttérbe szorította a kimerültség. Lassan beletörődtem a megváltoztathatatlanba. Mostanában már csak akkor ötlik fel bennem a probléma, ha tornyosulnak a bajok, márpedig ezúttal jó csomó bajnak nézek elébe, mihelyt a Szupervágtázó meglátja ezeket a röntgenfelvételeket, meg a többi tesztet, amiket elvégeztettem a sérves betegén. Újra eltűnődöm, miért is nem mentem kutatóorvosnak.

Mielőtt felhívnám a Szupervágtázót, még egyszer meg akarom nézni a röntgenfelvételt, amelyet a hordozható készülékkel készítettünk. Valószínűleg szétrobban őkelme, amikor majd reggel tudomást szerez róla, ám egy fikarcnyit sem törődöm vele.

A folyosó egyre sötétebb, ahogy elindulok visszafelé, és a kórház labirintusán keresztül átbotorkálok *a* röntgenbe. Kihalt minden, amikor odaérek, sehol sem találom az asszisztenst. Végső elkeseredésemben keresek egy telefont, és tárcsázom a röntgen számát. Legalább egy tucat készülék kel

életre körülöttem. Valahol valaki fölveszi, s ezzel elhallgattatja a többit is. Elmondom neki, hogy itt vagyok az osztályon, s hogy meg akarom nézni azt a felvételt, amelyet körülbelül egy órával ezelőtt készítettek hordozható készülékkel. Erre a férfi hunyorogva, ingét a nadrágjába tűrve megjelenik az egyik ajtóban. Odamegyek vele az egyik átvilágítóernyőhöz, s várok, amíg átnéz egy halom negatívot.

A röntgenosztály egyik jellemzője az, hogy ezek itt soha nem tudják, mi hol van. Ez a felvétel alig egy órája készült, s a férfi mégsem találja. Azt mondja, nem is érti. Mindig ezt mondják, s nekem egyet kell értenem velük. Napközben az adminisztrátorok könnyedén megtalálják azokat az istenverte micsodákat, de csak ők, és senki más. Miközben az asszisztens egyik kupacot nézi át a másik után, én nekidőlök az íróasztalnak és várok. Olyan ez, mintha egy elfuserált beadást néznék végig számtalan ismétlésben. Végre előhúz egy felvételt abból a halomból, amelyet korábban egyszer már átnézett. Felcsípteti az átvilágítóra, felkattintja a villanyt, az pislákol néhányat, majd állandósul a fény. A felvétel a visszáján van, így hát megfordítom.

Egy elmosódott trutymó az egész – márminthogy a felvétel, nem a beteg. A hordozható berendezéssel készült felvételek valójában nem igazán jók, és egy radiológus most biztosan megjegyzéseket tenne, hogy miért kér az ember hordozhatós felvételt akkor, amikor nyugodtan fel is küldhetné a beteget, hogy jó kép készülhessen róla. Sohasem próbáltam még nekik elmagyarázni, hogy a hordozhatós felvétel azért jó, mert a szobámból telefonon is megrendelhetem, s mindjárt készen is van (feltéve, hogy nem vesztik el), mihelyt odaérek a beteghez. Különben meg ülhetnék egy órát. is a fenekemen az éjszaka kellős közepén, s várhatnék arra. hogy a betegről elkészítsék a szokásos felvételt. Ez a fajta érvelés nyilvánvalóan nem lenne meggyőző egy olyasvalaki (mondjuk egy radiológus) számára, aki végigalussza az éjszakát.

Ahhoz képest, hogy hordozható műszerrel készült, ez a felvétel egészen elfogadható, amivel azt akarom mondani, hogy egy elmosódott massza ugyan az egész, mégis látszik a gyomorban lévő gáz, meg hogy a rekeszizom mintha egy kissé magasabban lenne a szokásosnál. Ám még ez is kérdéses, hiszen egy ágyban fekvő beteg esetében az ember sohasem tudhatja, hogy az asszisztens milyen szögből készítette a felvételt. Amúgy minden rendben.

A következő lépés az, hogy felhívom a laborasszisztenst telefonon, és megkérdezem tőle, milyen a vérkép. A vérlabor egészen jól működik; általában azonnal megtalálják az eredményeket. Ám most az asszisztens a személyazonosságomat firtatja, hiszen a kórházak nem adhatnak ki ilyen

információkat avatatlan személyeknek. Micsoda nevetséges kérés! Ki más telefonálna hajnali háromkor, hogy érdeklődjön egy nyavalyás vérkép iránt? Ringó Starrként mutatkozom be, s ez. úgy látszik, kielégíti a lányt. A laboreredmény is normális.

Mindezekkel az információkkal felvértezetten tárcsázom a Szupervágtázó számát. A telefon kicsöngése a vonal másik végén zene a fülemnek. Negyedik, ötödik, hatodik csengetés. A Szupervágtázó, hírnevének megfelelően, mély alvó. Végre felveszi.

– Itt dr. Peters a kórházból. Megnéztem a betegét, a sérvest, azt, akinek légzési nehézségei vannak.

– És hogy van?

– Sokkal jobban, doktor úr. A gyomra csúnyán kitágult, több mint fél liter folyadékot és egy csomó gázt ürítettem ki a szondán át a gyomrából.

– Igen, sejtettem, hogy ez a probléma.

Mekkora színész, gondolom, ugyanis szent meggyőződésem, hogy halvány fogalma sem volt a problémáról. Folytatom.

– Tanácsosnak tartottam ellenőrizni a többi szerv működését is, így itt van nálam a laboreredmény, egy mellkasröntgen meg az EKG. Elfogadhatók. Minden rendben, bár a rekeszizom, az...

Vihar söpör át a telefonvonalon.

– Uramatyám, fiacskám, ezekre a mankókra semmi szükség! Az én betegem nem milliomos, és ez nem a Mayo Klinika! Mi a fészkes fenét művel maga? Nekem a sztetoszkópon meg egy kis kopogtatáson kívül semmi más nem kellett volna ahhoz, hogy megmondjam magának, mi a baj. De maguk, fiatalok mind azt képzelik, hogy a világ esek műszerekből áll! Bezzeg amikor még én csináltam azt, amit most maga, mi nem... – Szinte magam előtt látom egyre vörösödő arcát, meg a nyakán kidagadó ereket. Őszintén remélem, hogy az éjszaka hátralévő részében álmatlanság gyötri majd.

– És mit csinált azzal a gyomorszondával, Peters?

– Szivattyút kapcsoltam rá, doktor úr, és bent hagytam.

– Hát maga semmit sem tud? Tüdőgyulladást kaphat azzal a szondával ott lent. Menjen azonnal és vegye ki!

– Na de doktor úr, a beteg még mindig akadozva lélegzik, s attól félek, hogy a gyomra újra kitágul, ha kiveszem.

– Ne vitatkozzon velem! Vegye ki! Az én sérves betegeimnek nem kell gyomorszonda. Ez nálam alapelv, Peters, alapelv! – Kattanás. A süket telefonkagylót szorongatom a kezemben.

Visszamegyek a kórterembe, és kihúzom a szondát. A páciens még mindig küszködik a légzéssel, de nem annyira, mint korábban. Ahogy jövök kifelé, egy nővér lép be, szemmel láthatóan kissé meglepődik azon, hogy még mindig itt lát. Egy tű van a kezében. Kissé bűntudatosan csak annyit mond, hogy a Szupervágtázó azzal hívta fel, hogy adjon be még egy kis nyugtatót. Olyannyira tojnak itt az én fejemre, hogy meg sem kérdezem a nővértől, mi a nyugtató; egyszerűen otthagyom.

Most azonban döntenem kell, hová megyek, az én szobámba vagy Karen lakására. Az utóbbinak semmi értelme sincs, hiszen Karen egész biztosan az igazak álmát alussza. Emellett meg a borotválkozóeszközeim sincsenek odaát, nehogy lebukjon a másik fickó előtt. Ha a saját szobámba térek vissza, akkor reggel, vagyis pár óra múlva meg tudok borotválkozni. Már három óra múlt. Így hát visszatérek a szobámba, és felhívom az éjszakai telefonközpontost, hogy megmondjam neki, már nem a másik számon vagyok. Azt feleli, hogy érti. Kíváncsi lennék, mit ért.

Alig teszem le a fejemet a párnára, amikor megint megszólal a telefon. Édes istenem, valószínűleg betegfelvétel az ambulancián. Micsoda rohadt egy kedd éjszaka! Ám az előző nővér hív, és elmondja, hogy a sérves beteg sokkal rosszabbul van, és hogy a magánorvosa azt kívánja, azonnal menjek oda, és nézzem meg. Kezdem már unni ezt a gyakorlatot – fel, le, fel, le –, meg hogy olyan betegeket vizsgálgatok, akikkel szemben a felelősségem annyira zűrzavaros és meghatározhatatlan, hogy se köpni, se nyelni nem tudok. A helyzet enyhén szólva paradox. A Szupervágtázó, nem sokkal azután, hogy kiüvöltözte magát, amiért elrendeltem néhány laboratóriumi vizsgálatot, meg bent hagytam a gyomorszondát, felhívja a nővért (nem engem!), hogy beadasson valami gyógyszert; most pedig azt kívánja, hogy nézzem meg újra a betegét. Ennek így semmi értelme sincs, pontosabban az az értelme, hogy a doktor úr nyugodtan alhat. A beteg viszont szemmel láthatóan nem kapja meg azt, amiért fizet. És én? Én viszont a nullánál is kevesebb oktatásban részesülök. Égy szép napon, ha minden jól megy, én is alig várom majd, hogy úgy viselkedjek orvosként, mint ő, tojók majd a gyakornokokra, a betegekre és általában az orvosi ellátásra.

Most viszont nincs más hátra, mint leliftezni, nekiindulni a hosszú folyosónak, áthatolni az alvó kórház sötétkékjén. A lépteim úgy konganak, mintha légüres térben járkálnék. Most békés minden, viszont reggel fél hétkor nagyon gyatra állapotban leszek a műtétekhez. Úgy érzem, mintha csak egy

futóvizsgálatra ugrottam volna be a korházba. Közel hét kilót fogytam gyakornokságom első napja óta.

A világot mögöttem váratlanul az egymáshoz csapódó üveg és fém – lármája reszketteti meg. Visszafordulva azt látom, hogy az ambulancián ügyelő gyakornok egy gégetükörrel meg egy endotracheális csővel a kezében rohanva közeledik felém a folyosó kéklő fényében. Mögötte a nővér tolja maga előtt *a* csilingelő műszerkocsit.

– Asziszt ólia –. lihegi, és int, hogy kövessem. Most már mindketten rohanunk, és közben azon jár az eszem, vajon a sérves beteg-e az.

– Hányadik emelet? – kérdezem.

– A privát kórterem a sebészeten, itt, ezen az emeleten. – Egy fejhosszal előttem beront a lengőajtón. Fény árad ki abból a szobából, ahol az előbb jártam, berohanunk, megtelik velünk a szoba. A beteg a padlón fekszik, a mosdó közelében. Kitépte az infúziót a karjából és felkelt az ágyból. Két nővér van mellette, az egyik mellkasmasszázzsal próbálkozik. Felkapom a deszkát, amit a nővér hozott be, és az ágyra dobom, hogy szilárd felületet biztosítsak a masszázshoz.

– Tegyük fel – kiáltom, s négyen a deszkára emeljük. Se pulzusa, se légzéskísérlete nincs. A szeme nyitva, a pupillák teljesen kitágultak, a szája csodálkozó grimaszba merevedett. A gyakornok az ambulanciáról egy nagyot üt a mellkasra; semmi reagálás. Én megcsippentem a beteg orrát, a szája fölé hajolok, és belefújok. Semmi ellenállás, a mellkas kissé megemelkedik. Újra belefújok, majd a gégetükörre mutatok, ezalatt a másik gyakornok hozzáfog a szívmasszázshoz úgy, hogy fel-, mászik az ágyra, és odatérdel a páciens mellé. Valahányszor megnyomja a mellkast, a beteg feje hevesen megrándul.

– Nem tudná erősen tartani a fejét? – kérdezem az egyik nővértől. Megpróbálja, de nem sok sikerrel. A rándulások közötti szünetekben becsúsztatom először a szájába, majd a torkába a gégetükröt. A gégefedő hol látszik, hol nem. A műszer fejét előbbre tolva felrántom, a gégetükör a fogakhoz koccan. Semmi. Nem tudok tájékozódni a vöröses nyálkahártyaredők között. Gyorsan visszahúzom a tükröt, még párszor belefújok a szájába a mellkasprés szüneteiben. Társamnak sikerült szép mellkasmozgásokat produkálnia, körülbelül öt-öt centit emelkedik és süllyed a szegycsont, s így kétségtelenül jelentős vérmennyiséget présel át a szíven. Ismét megpróbálkozom a gégetükörrel, le a gégefedőhöz, egy picit vissza, előbbre, majd újra le. S most egy pillanatra meglátom a hangszálakat.

– Az endotracheális csövet! – Az egyik nővér a kezembe nyomja. Én le sem veszem a szememet a torokról. – Nyomja meg a gégét. – A nyakra mutatok. A nővér megnyomja. – Erősebben! – Ekkor ismét megpillantom a hangszálakat és lenyomom a csövet. – A légfúvó zsákot! – Rákapcsolom a légfúvót és figyelem a mellkasát, miközben lefelé nyomom. Ahelyett azonban, hogy a mellkas emelkedne, a gyomor dagad meg egy kicsit. – A fenébe! Mellé dugtam! – Kihúzom a csövet, újra a beteg fölé hajolok, s még kétszer belefújok a szájába. Megint a gégetükör. Ezúttal nem ronthatom el! – Nyomja meg újra a gégét! – Jó erősen felhúzom, így minden mellkasnyomás közti szünetben látszanak a hangszálak. – Tartsd így! Jól van, hagyd abba a prést! – A gyakornok egy pillanatra abbahagyja a masszázst, ezalatt én levezetem a csövet, majd ő azonnal folytatja az eljárást. A légfúvózsák rákapcsolása és nyomogatása után a mellkas szépen emelkedik. A nővér felcsatolja az EKG elektródjait, a képernyőn megjelenik a kép. A földelés nem túl jó.

– Kapcsolja át az EKG-t a kettes elvezetésre – szól a társam, így már jobb. Nyomogatom a légfúvót, ekkor megjelenik egy altatónővér. Átveszi tőlem.

– Vénatűt! – A nővér átad egy kanült, én pedig egy gumicsővel elszorítom a beteg bal felső karját. A vénatűk megtréfálhatják az embert, különösen ha siet, ámde sokkal gyorsabban célt érünk velük, mint ha eret metszenénk, mert a vénatűt az ember a bőrön keresztültolva egyszerűen becsúsztatja a vénába, ahelyett, hogy először bemetszést végezne. Beszúrom a vénatűt a beteg karjába, és addig tolom, míg úgy nem gondolom, hogy benne vagyok a vénában; szerencsére vér jön a fecskendőbe, ám ez még csak félsiker. Rácsúsztatom a tűre a műanyag kanült, előrenyomom, remélve, hogy a vénán belül marad. Ezután előre-hátra tologatva a tűt, megkísérlem a kanült jó mélyen bejuttatni a vénába. Amikor kijjebb húzom a tűt, némi sötétbarnás-vöröses vér folyik ki a kanülön, le az ágyra. Az egyik nővér még mindig az infúzióval bajlódik. Hagyom, hadd folyjon a vér; nincs különösebb jelentősége. Miután az infúziócső végét hozzákötjük a kanülhöz, látom, hogy a vér eltűnik belőle, visszafolyik a vénába rögtön azután, hogy megindítom az infúziót. Elfordítom a gumiszorítót és figyelem a csepegést, ezután jobban megnyitom, míg csak elég gyorsan nem szalad. – Ragtapaszt! – A kanült odaragasztom a karjához. Az EKG gyors, ám durva fibrillációt mutat. – Adrenalint! – vakkantom. Úgy gondolom, hogy némi szívserkentő gyöngítheti a fibrillációt, mielőtt még megkísérelnénk elektromosan szabályos szívveréssé alakítani.

– Mi lenne, ha mindjárt a szívbe adnánk? – kérdezi az ambulanciáról jött gyakornok.

– Próbáljuk csak meg először az infúziót. – Nem bízom igazán az intrakardiális módszerben. A nővér a kezembe ad egy fecskendőt és közli, hogy egy az ezerhez hígítás, 10 köbcenti. Egy rövid kis gumicsövön keresztül hamar beinjekciózom a kanülbe, és óvatosan elszorítom az infúzió műanyag csövét, nehogy az adrenalin visszafolyjon az infúziós palackba. – – Bikarbonátot! – szólok oda a nővérnek, szabad kezemet felé nyújtva. A nővér a kezembe nyom egy fecskendőt, és közli, hogy 44 milliegyenérték van benne. – Hogy állsz a pumpálással? – kérdezem a gyakornoktól.

– Remekül – feleli.

A bikarbonátot is beinjekciózom a kanülbe, s közben a saját ujjamat is megszúrom, ahogy a tűt átnyomom a kis gumicsövön. Mutatóujjamat szopva az EKG-t figyelem. Lassan kezd erősebb fibrillációt mutatni.

– Mehet a defibrilláció? – kérdezi a gyakornok. A defibrillátor már be van kapcsolva. A nővér a kezében tártja a vezetőanyaggal bekent korongokat. A pumpálást abbahagyva a gyakornok átveszi a korongokat, az egyiket a szívre, a másikat meg a mellkas oldalára helyezi. – El az ágytól! – Az altatónővér elengedi a légfúvózsákot. Bumm! A beteg megugrik, két keze csapkod a levegőben és az EKG-kép eltűnik. Amikor visszajön, ugyanolyan, mint korábban. Lélekszakadva megjelenik egy rezidens orvos, hamar tájékozódik.

– Tegyenek fel ötszázalékos bikarbonátot. az infúzióállványra, és adjanak nekem xylocaint! – A nővér 50 milligramm xylocaint ad a rezidensnek, ő a kezembe nyomja, én pedig beinjekciózom. Megint defibrilláljuk a pácienst. Még legalább négyszer próbálkozunk vele, mielőtt a fibrilláció eltűnne. Ám ahelyett, hogy ritmusos szívműködés indulna meg, eltűnik mindenféle szívtevékenységre utaló jel, az EKG-görbe a képernyőn teljesen kiegyenesedik.

– A fenébe! Szívmegállás – szól a rezidens a képernyőt figyelve.

Adrenalin, Isuprel, atropin, pacemaker; mindent kipróbálunk, amink csak van. Ezenközben a páciens pupillái, miután egyszer már tágra nyíltak, normális méretűre húzódnak össze. Ez legalább azt jelenti, hogy kapott oxigént az agya, hogy a szívmasszázs hatásos volt.

Újabb gyakornok érkezik, átveszi a masszázst, így az ambulancián ügyelő gyakornok – szegény fickó – visszatérhet elsődleges kötelességéhez. Később én veszem át a masszázst.

– Egy kis kalciumot? – javasolja a gyakornok. A rezidens beinjekcióz némi kalciumot. Másik gyomorszondát kérek, de addig nem tudom levezetni, amíg a gyakornok kollégám fel nem vált a masszázsban. Szinte semmi sincs a beteg gyomrában, kivéve némi levegőt, valószínűleg azt, amit korábban én magam juttattam be véletlenül, amikor rossz helyre vezettem az endotracheális csövet. Elmondom a rezidensnek, hogy ez az a beteg, akinek az EKG-ja miatt korábban hívtam. Azt – is elmondom neki, hogy a hordozható mellkasröntgennel készült felvételen semmiféle rendellenesség sem látszott.

Hátrafordulva meglepetten látom, hogy a Szupervágtázó csendben figyeli lázas tevékenységünket. Alighanem a nővérek telefonáltak neki. Egy szót sem szól. A rezidens bead néhány adrenalininjekciót közvetlenül a szívbe. De még így sem tudjuk működésre bírni, s kezdünk már kifogyni a választási lehetőségekből. Pumpálás, lélegeztetés, pumpálás, lélegeztetés még további tizenöt percig, miközben figyeljük a szemben lévő képernyőn az egyenes vonalat.

– Jól van, ennyi elég, hagyják abba – szólal meg végül a Szupervágtázó, aki közel fél órán keresztül csak csendben álldogált. Szavai meglepnek minket, azonban nem tudják leállítani a rutinszerű mozdulatokat, folytatjuk a pumpálást meg a lélegeztetést, mintha nem szólt volna egy szót sem.

– Elég már! – ismétli meg. A légfúvózsákot nyomogató nővér áll le elsőnek. Ezután a gyakornok hagyja abba a masszázst. Mindannyian holtfáradtak vagyunk, ágyba vágyunk, s jól tudjuk, már sokkal korábban abbahagytuk volna, ha a férfi pupillái nem húzódnak olyan szépen össze. A pupilla összehúzódása ugyanis mindig az újraéledés egyik jele, ezért folytattuk. Ezúttal azonban nyilvánvalóan csalóka volt ez a jel. Így hát feladjuk, a férfi halott. A Szupervágtázó kivonul, és eltűnik a folyosón a nővérpult irányába, ott kitölti a papírokat, felhívja a családtagokat. A nővér kikapcsolja az EKG-t, ezalatt én kihúzom a hosszú intrakardiális tűt.

– Hogy megy a szívbeszúrás? – kérdezem a gyakornok kollégától.

– Százszázalékosan, de csak minden második próbálkozásra – feleli.

– Nekem csak ötven százalékban sikerül – vallom be. Belehelyezem a tűt egy tíz köbcentis fecskendőbe, odasétálok a pácienshez és kitapogatom azt a haránt irányú taréjt, ami a szegycsont közepe táján található. Ily módon betájolom a bordákat. Ezután már könnyű megtalálni a bal oldalon a negyedik bordaközt. A tű könnyedén befúródik, s amikor kihúzom a dugattyút, a fecskendő vérrel telik meg. Mellé.

– Azt hiszem, az a baj, hogy a harmadik bordaközbe szúrtam – kockáztatom meg. Megint megpróbálom, ezúttal azonban a szomszédos bordaközben, s amikor kihúzom, nincs benne vár. – Ez az. Oké, te jössz. – Odaadom a fecskendőt, azonnal beletalál a szívbe.

Kihúzom a halottból az endotracheális csövet, beletörlöm a meglehetősen sűrű váladékot; szürkés foltot hagy hátra.

– Elég nehezen tudtam levezetni ennek a pofának a torkán a csövet. Megpróbálod? – Óvatosan, a mutató- és a hüvelykujjam között tartva a csövet, odanyújtom a gyakornoknak. Nekem már egész jól megy a cső levezetése, hiszen az utóbbi néhány hónap során rengeteget gyakoroltam. Elég gyakran volt a mostanihoz hasonló újraélesztési kísérletünk. A gyakornok elveszi a csövet és becsúsztatja. Azt mondja, nem lát semmit. Átnézek a válla fölött, és látom, hogy nem emeli eléggé a lapos hegyével. – Emeld, mintha csak ki akarnád ugrasztani az állat. – Megremeg a keze, miközben feszíti. Valami még mindig nem stimmel. –, Hadd próbáljam meg. – Felhúzom, majd a jobb kezemmel rányomom a gégére. Láthatóvá válnak a hangszálak. – Eléggé ferde szögben állnak. Próbáld meg újra, de közben nyomd rá kissé a gégére. – A nővér dugja be a fejét, s azt mondja, kellene neki a gégetükör, szeretné visszavinni a műszerkocsit az ambulanciára. A kezemmel intek neki, hogy várjon még egy csöppet, ezalatt átnézek a gyakornoktársam válla fölött. Megelégedett hangot hallat, amikor végül is meglátja a hangszalagokat. Ezután kifelé sétálva odaadja a gégetükröt a méltatlankodó nővérnek.

Hirtelen megint magamra maradok, ahogy a cselekvők gyászmenetben a kórház más részeire távoznak. Ismét azon tűnődöm, hogy Karenhez vagy a saját szobámba menjek. Rám tör a magány, nyomaszt, hogy a férfi meghalt. Azok közé tartozom, akik utoljára látták élve. Én mindent elkövettem, amit tudtam; mindannyian megtettünk mindent, megpróbáltuk a lehetetlent is. A Szupervágtázó volt az, aki kivetette velem a gyomorszondát, meg aki valami gyógyszert is adatott neki. Nem az én hibám, noha ő valószínűleg engem hibáztat. Semmi kétség, azokra a drága vizsgálatokra keni majd az egészet. Ez a magánbeteg-ellátás egyik rákfenéje. Én vagyok kéznél, hogy megnézzem a beteget, ámde felelősséggel nem intézkedhetem. Így a magánorvosra hárulna minden felelős döntés, ő viszont nincs jelen. És ez az én helyzetemet enyhén szólva bizonytalanná teszi. Túl komplikált ez így, hajnali négykor! Mindamellett kíváncsi vagyok, mit adatott be utoljára a Szupervágtázó. A nővér azt mondta, hogy nyugtatót. Ha most visszamegyek és megnézem a kórlapot, akkor újra találkoznom kell azzal a disznóval, s valószínűleg

kiselőadást tart majd a laborvizsgálatok költségeiről. Továbbsétálva a folyosón mégis úgy döntök, hogy megkockáztatom.

A Szupervágtázó már elment. Nagy megkönnyebbülés, egyúttal azonban azt is jelzi, mennyire nem érdekli őt az oktatás. Seconal, ez áll a kórlapon. Ettől semmivel – sem lettem okosabb. Megint elolvasom a beteg kórtörténetét, kiderül, hogy semmiféle szívpanasza nem volt. A gyomor és a vesék is normálisan működtek. Aztán azt olvasom, hogy a sérv nagydarab, “kosárlabdaszerű" képződmény, ám ez önmagában még mindig nem magyarázat arra, ami történt. Kellett, hogy legyen valami kiváltó oka a légzési elégtelenségnek, ami végül szívelégtelenséghez vezetett. A gyomortágulat, amin enyhítettem, csak fokozta a bajt, de kiváltó oka semmiképpen sem lehetett. És mi a helyzet az altatással? Odalapozok az aneszteziológiai feljegyzésekhez, s azt olvasom, hogy Pentothallal altatták, közben kéjgázt adagoltak, szövődmény nem volt. Hiábavaló kísérletet teszek arra, hogy összerakjam a dolgokat, nem vagyok képes átverekedni magam az útvesztőn. Túlontúl fáradt vagyok. Inkább futás vissza az ágyba, gondolom cinikusan, hogy a telefonközpontos ott találjon, amikor ébreszt. Nagyon vicces, ha-ha!

Nagyon, nagyon kellemetlen kedd éjszaka ez. A kedd éjszakák általában zűrösek, csakúgy, mint a hétfő éjszakák, hiszen minden hétfőn és kedden egész álló nap operációk folynak, s ez azt jelenti, hogy éjszakánként cserélni kell a kötéseket, fájdalmak és váladékproblémák jelentkeznek; mégis, többnyire hozzájutok némi alváshoz. De nem ma. Alig teszem le a fejemet a párnára, megcsörren a telefon. A műtő jelentkezik, amputáláshoz készülődnek, és szükség van a segítségemre.

Mindig nyomasztóan hat rám az amputáció, különösen ha lábról van szó. Egy appendectomia, azaz féregnyúlvány-eltávolítás, vagy egy cholecystectomia, azaz epehólyag-eltávolítás, vagy bármelyik másik belső szerv eltávolítása után a páciens kívülről ép marad. Ám az már jóvátehetetlen változás, amikor a műtőasztalról leemelnek egy lábat vagy egy alsó lábszárat, és elveszik attól az embertől, akihez korábban tartozott. Függetlenül attól, hogy milyen túlhajszolt vagyok, egy emberi végtag eltávolítását sohasem tudom félvállról venni, képtelen vagyok az amputálást gyógyító beavatkozásnak felfogni.

Mégis meg kell lennie, így hát minden tettrekészség nélkül felkelek és felvonszolom magam a műtőbe. Föl a műtősruhát, a sapkát és a maszkot. Mihelyt a maszk fenn van, amúgy megkötve, lehúzom az állam alá, és

szemügyre veszem magam a tükörben. Alig ismerek rá arra a nyomorultra, aki visszanéz rám.

Amikor a megfelelő pillanatban belépek a műtőbe, örömmel látom, hogy talán mégsem kell amputálni, megkíséreljük megmenteni a lábat, amelyet térdben szétroncsolt egy targonca. Csak az idegek meg a vénák maradtak sértetlenek, ezek ívelik most át a térd helyén tátongó űrt. Az artéria meg a csontok, minden oda. Meglepődve fedezek fel két magánorvost, kitűnő érsebész mind a kettő. Amikor megkérdezem tőlük, szükség van-e rám, mivelhogy ketten is itt vannak, azt felelik: lehet, hogy igen. Így aztán nincs más választásom, mint hogy bemosakodjak, felvegyem a műtősköpenyt meg egy pár steril kesztyűt.

Az én tisztem az, hogy az asztal végén, az aneszteziológussal szemben állva átkulcsolt kézzel szorosan tartsam a lábat. Természetesen a két sebész is kénytelen az asztalnak erre a végére állni, hogy dolgozni tudjanak a térden. Mint a sebészek általában, ők is háttal állnak nekem, különösen a bal oldali, aki egészen ráhajol az asztalra. Az égvilágon semmit sem látok. A tőlem jobbra lévő óra majdnem hajnali ötöt mutat már, mire az operáció tényleg kezdetét veszi. A beszélgetésükből kiveszem, hogy artériát ültetnek be, ez a térd "mögött fut le az alsó lábszárba. Amilyen lassan csak lehet, úgy múlik el nagy nehezen egy óra. a kismutató csak vánszorog. Beültetik az artériát, *a* lábszárban megindul a vérkeringés, de csak azért, hogy néhány perc múlva megszűnjön. Ez pedig azt jelenti, hogy a sebészeknek újra meg kell nyitniuk az artériát, hogy eltávolíthassák belőle a friss vérrögöt. Megint beindul a keringés, majd ismét csak megszűnik. Még egy vérrög. Újra kinyitni. Vérrög. És ez hosszasan így megy. Lenyűgöz mindkettőjük szívós konoksága és türelme.

Mivel semmi dolgom sincs, látni se látok semmit az órán kívül, viszont mozdulatlanul állok, kezem végig ugyanabban a tartásban, menthetetlenül elálmosodom. A két sebész beszélgetéséből csak hangfoszlányokat érzékelek, a szoba képe is elhomályosul. Félig már öntudatlanul keményen küzdők az ébrenlétért, de alulmaradok, és továbbra is szorosan tartva a lábat, álomba zuhanok.

El nem estem. Csak a fejem csuklott alá lassan, míg a homlokom lágyan hozzá nem ütődött a bal oldali sebész vállához. Ettől aztán felébredtem. A fejem olyan közel van a sebész köpenyéhez, hogy egyenként ki tudom venni a szövet szálait. Az orvos hátranéz, a könyöke hegyével álló helyzetbe tol. A maszk fölött rosszalló kék szempár villan rám. Nem vagyok abban az

állapotban, hogy érdekelni tudna, mindenesetre az incidens hatására a továbbiakban állom a sarat, hiszen felszínre tört minden felgyülemlett dühöm.

Reggel nyolc óra van már, és én itt állok teljesen kialvatlanul, előttem egy operációkkal teli nap, s csak nyomom, nyomom itt ezt a lábat, mint valami holtsúly. Ami azt illeti, egy homokzsák többet ért volna. Az se nem lankad el, se nem húzza fel magát. Nem először történt meg velem, hogy elaludtam a műtőben. Egyszer egy pajzsmirigyműtétnél, szintén egy álmatlan éjszaka után, kezemben a sebkampókkal megtántorodtam. Egy pillanatig tartott csak az egész, épp csak megrándultam, ahogy álmában teszi az ember. A sebész meg hökkent. Félig-meddig tréfálkozva megkérdezte, hogy epilepsziás görcsöknek nézek-e elébe. Nem hiszem, hogy észrevette volna, hogy elaludtam. Ő nem. Ez azonban igen, és bosszantja is a dolog, jóllehet sem ő, sem a barátja nem vesznek rólam tudomást továbbra sem. A végén aztán, amikor épp távozni készülök, a sebész nekem esik.

– Nos, Peters, amennyiben az operáció közbeni elalvás az érdeklődésének a mértékét jelzi, akkor úgy gondolom, fel kell rá hívnom a tantestület figyelmét. – Ahelyett, hogy elküldeném a francba, kihátrálás közben a kialvatlanságra meg arra panaszkodom, hogy semmit sem láttam az operációs mezőből. Nincs túlzottan meghatva. – Azt tanácsolom magának, hogy ez még egyszer elő ne forduljon!

– Nem fordul elő, uram. – Kisétálok, s közben kivitelezhetetlen, gyilkos terveket forralok magamban.

A szokásos műtéti munka már egy órával ezelőtt beindult. Az első jelenésemet ily módon lekéstem, amit nem bánok különösebben. Másodasszisztens lettem volna egy epehólyagműtétnél: színtiszta rutin. Emellett még a délután folyamán két másik ilyenhez is be vagyok osztva. Lesomfordálok a pihenőbe, elcsenek pár szelet kenyeret, ez az első falat a számban tizenöt órája. Ami az alvást illeti, azzal se állok sokkal jobban; mindössze egy óra a huszonnégyből. Egy kissé gyöngének érzem magam. Az újabb, műtétekkel telitűzdelt nap gondolata sem valami szívderítő.

A pihenőben egy ingerült főorvos vesz elő; tudni akarja, hol voltam a reggeli vizit alatt. Egy gyakornok hamar megtanulja, hogy lehetetlen mindenki igényeinek megfelelni. Hiába vagyok talpon éjjel-nappal, senkinek sem tudok a kedvében járni,

242 önmagámnak a legkevésbé. Beszámolok a főorvosnak a kórházi betegeimről. Mivel most oktatási célból magánbetegekhez vagyok beosztva, nincs sok állami betegem, csak azok, akiknek a műtétjénél asszisztáltam.

Mindkét sérves állapota kielégítő; a gyomorcsonkolásos már eszik; a visszeresek jól vannak és sétálnak; egyik aranyeres sem produkált még székletet. A betegségek csak úgy tolonganak kifelé a számon, se név, se személyes gondolat nem kapcsolódik hozzájuk.

Majdnem elfelejtem megemlíteni az aneurizmás beteget, aki mára van kiírva aortográfiára. Az egyik kis szigetről küldték hozzánk, miután a röntgenfelvételén gyanús árnyékot találtak a bal tüdőmezőben. Feltehetően aneurizma, azaz verőértágulat a főartériában. Sebészi beavatkozás nélkül egy ilyen aneurizma általában hat hónapon belül elreped, és a beteg elvérzik, így hát fontos a gyors cselekvés és a pontos diagnózis, s ezt az aortográfiás vizsgálattal lehet a legpontosabban megállapítani. Erre a viszonylag egyszerű eljárásra a röntgenosztályon kerül sor. ahol sugárelnyelő kontrasztfestékét injekcióznak be a beteg aortájába, pont a szív fölött. Pár percig, míg a vér ki nem söpri onnan, a festék kirajzolja az aorta körvonalait, s a gyors egymásutánban elkészített röntgenfelvételek kimutatják a rendellenességeket. Csak ezután lehet dönteni arról, szükség van-e műtéti beavatkozásra. Mivel én készítettem el a páciens kortörténetét és állapotértékelését, ott akarok lenni az aortográfiánál, így hát megkérdezem a főorvostól, hogy mehetek-e.

– Hogyne – feleli. – Ha a műtéti beosztása megengedi.

E tekintetben a helyzet mit sem változott az elmúlt kilenc hónap során. Mi, gyakornokok a műtéti beosztások szeszélyei szerint csapódunk egyik betegtől a másikig; túl gyakran alakul úgy, hogy nem tudunk a saját betegeinkkel foglalkozni. Ha már az ember elkészíti egy beteg kórtörténetét, akkor mellette kellene maradnia, figyelemmel kellene kísérnie a kivizsgálás folyamatát egészen a műtétig. Ezt sem tudományos szempontból, sem a betegek szempontjából nem vitatja senki. Ennek ellenére, valahányszor úgy adódik, hogy kell még egy kéz valakinek az epehólyag-eltávolítási kísérletéhez (az agyunkra, úgy látszik, senki sem tart igényt), azonnal feláldoznak minket, figyelmen kívül hagyva az oktatási érdekeket csakúgy, mint azt, hogy milyen pszichés hatást gyakorolhat a betegeinkre, ha azt kell érezniük, hogy nem számíthatnak ránk. Nekünk pedig ezzel is finoman a tudomásunkra hozzák, mennyire nélkülözhetők vagyunk.

A főorvos távozik, én pedig pár perccel később kapok egy telefont. Közlik velem, hogy a főorvos beosztott segédkezni egy már megkezdődött gyomorcsonkoláshoz. Úgy látszik, megint hiányzik egy kéz. Elrágom a száraz kenyeremet, ismételten felvonszolom magam a műtőbe, és gondolatban feltérképezem a sebészeten töltendő napomat. A mostani gastrectomia után

nephrectomiára, vagyis vesecsonkolásra vagyok beosztva a tízes műtőbe, ezután két cholecystectomia következik. Ahogy elmegyek a tízes műtő mellett, azt látom, hogy ott már folyik a nephrectomia, így aztán erről is lemaradok. Nakano, egy másik gyakornok öltözött be az esethez. A mázlista! Ez a nephrectomia sokkal érdekesebb lett volna a számomra, mint az összes többi együtt. A betegnek vesedaganata van, és ezt a tumort el kell távolítani, jóllehet nem rosszindulatú. Egészen a legutóbbi időkig ilyen esetekben a sebész kénytelen volt eltávolítani az egész vesét. Manapság azonban a radiológia már annyira fejlett, hogy az ilyen tumorokat nagyon pontosan fel lehet térképezni, így aztán elég a daganatos részt kivágni. Hát ezt majd egy másik alkalommal! Továbbsétálok a folyosón az én gastrectomiámhoz. Normális körülmények között a kétségbeesésbe kergetne az a kilátás, hogy az egyik cholecystectomiáról mehetek majd a másikra. Ma azonban a szerencse rám mosolygott egy picit, ugyanis mindkettőt egy jó tanári képességekkel megáldott sebész végzi majd. Ez az ember olyan, mint egy oázis a konzervativizmus sivatagában. Persze megvan az esély arra, hogy ez a mostani gastrectomia elhúzódik, és belenyúlik az első cholecystectomiába. Remélem, nem így lesz.

Anélkül, hogy különösebben odafigyelnék arra, ami körülöttem zajlik, lassan tovább-bandukolok a négyes műtő felé. Egyáltalán nem sietek, erőt kell vennem magamon, hogy haladjak is. Mikor odapillantok a hirdetőtáblára kifüggesztett műtéti- beosztásra, kétségbeesésem csak fokozódik. Ez az orvos is, akár a Szupervágtázó, elemedéit korú, szerény képességekkel megáldott, ámde korántsem szerény természetű férfiú. Ő is végeláthatatlanul meséli öntömjénező történeteit kora ifjúsága fáradhatatlan robotolásáról. Ezekből ítélve hosszú éveken át az ő vállán nyugodott az amerikai betegellátás terheinek túlnyomó része, és olyan mesterségbeli bravúrokat hajtott végre, no meg olyan kitartásról tett tanúbizonyságot, hogy megáll az ész! Hát meg, az övé legalábbis. Egyszer az egyik víg kedélyű rezidens Herkulesnek nevezte, s rajta ragadt a név. Herkules is azok közé tartozik, akik az összes magánbetegüket beleveszik az oktatási programba csak azért, hogy a kórtörténeteket és az állapotértékeléseket a kórháziakkal csináltathassák meg. És ha az ember csak egyszer is soron kívüli röntgenfelvételt vagy vérképet merészel kérni, hát akkor Herkules is rögtön a plafonon van, és torkaszakadtából üvöltözi, hogy micsoda pazarlás ennyiszer megismételtetni azokat a drága vizsgálatokat. E vizsgálati módszerek kilencvenkilenc százalékát azóta vezették be, hogy ő ledoktorált. Akkoriban a Curie házaspár

még csak játszadozott az uránérccel. Mi több, Herkulesnek kedvenc szokása, hogy minden megfázásra penicillint vagy tetraciklint rendel. Erről a gyakorlatról ma már minden orvosi hatóság úgy vélekedik, hogy ártalmasabb, mint ha semmit sem csinálna az ember, így tehát az, hogy Herkules is egyike lehet a tanárainknak, nem más, mint rossz vicc.

Pár hónappal ezelőtt volt már szerencsém Herkulesnek segédkezni egy vesekő-eltávolításnál. Épp akkoriban olvasott el (legalábbis ő ezt állította) egy cikket az egyik sebészeti folyóiratban a vesekő-eltávolítás új módszeréről. Én a magam részéről kizártnak tartottam, hogy Herkules képes lenne elmélyülten vagy éppen módszeresen olvasni, ám ez a cikk felkelthette az érdeklődését, jóllehet sem a szerző nevére, sem az újság címére, sem a helyre nem emlékezett, ahol az újítást kidolgozlak. Ahogy közeledett a veséhez, s közben egyre csak ezt az új módszert magasztalta, szokásához híven előszeretettel vagdosta át válogatás nélkül az artériákat, majd hátralépett és imigyen szólt: "Na, kapja el ezt az eret, fiacskám!" Aztán folytatta a szövegelést ott, ahol abbahagyta. A rezidens kétségbeesetten hadakozott a vérzés ellen, törölgette a sebet a gézzel, elszorította az ereket az ércsíptetővel, közben pedig a sebész úr mit sem zavartatva magát, tovább nagyképűsködött.

Herkules ezen új módszeréhez egy 2-0-ás. vagyis nagyon vastag krómszál szükségeltetett, amelyet keresztülfúrunk a vesén, majd a két végét megfogva, mintha csak egy életlen késsel lenne dolgunk, fűrészszerűen húzzuk-vonjuk. Ily módon állítólag csökkenthető a vérzés. Herkules mindössze arról az életbevágóan fontos api-óságról feledkezett meg, amit pedig a cikk nem győzött hangsúlyozni, hogy mielőtt még erre sort kerítenénk, a sebésznek el kell kötnie a vesehilust, ahonnan a vese a vért kapja, hogy megszüntesse a vesében a vérátfolyást. A mi rettenthetetlen újítónk, anélkül, hogy bármit is tett volna az átfolyás megszüntetése érdekében, nekiesett a vesének, és hanyag eleganciával csak fűrészelt, fűrészelt, csökkentendő a vérzést. Ehhez fogható vértengert én még műtőben nem láttam, kivéve egy esetet, amikor az egyik betegből kicsúszott a szív-tüdő-gépnek a jobb szívpitvarba vezető csatlakozása. Az bocsánatos hiba volt. Ez a vesekatasztrófa viszont nem. Az erekből kiömlő vér pillanatok alatt elárasztotta az egész vágatot, túlcsordult, s csak úgy ömlött az asztalra meg a műtős csapatra. Mintha csak egy feneketlen kutat akarnánk megtölteni, úgy döntöttük a vért a beteg vénáiba. A nyolcadik palack után végre sikerült elkötni a veseartériát, ezután kitisztítottuk a sebet annyira, hogy ki lehessen venni a köveket, majd jó nagy darabon összevarrtuk a vesekérget. Mivel egy emberi testben körülbelül négy és fél liternyi vér van,

mi gyakorlatilag lecsapoltuk, majd újra feltöltöttük ezt a szerencsétlen embert. Mindenki halálra rémült. Még az aneszteziológus is ideges lett. aki pedig normális körülmények között egy külön világban él. és két kézben tartott újságja fölött általában csak az egyik szemét tartja rajta a lélegeztetőn.

Ezek után természetesen nem sok jót várok a Herkules-féle gyomorcsonkolástól. Beöltözés közben látom, hogy ő már bent tüsténkedik. Bízom benne, hogy mostanában nem olvasott újabb cikkeket. Egy O'Toole nevű rezidens van bent, gyakornokot nem látok. Felemelt kezekkel befelé farolva rögtön érzem, hogy a hangulat minden, csak nem kellemes.

– Rendes fogót adjon nekem! – üvölt rá Herkules az egyik műtősnőre, miközben a fogót áthajítja a válla fölött, neki a fehér csempés falnak. – Peters, a fenébe is, álljon már be! Hogy operáljon az ember segítség nélkül? – Némelyik sebész elviselhetetlen. Az esetek többségében úgy viselkednek, mint egy hisztis kölyök, különösen ha a műszerekről van szó; ezeket nyakra-főre szanaszét hajigálják, avagy még furcsább dolgokat művelnek velük, mondjuk drótot szabdalnak a szikével. És ha a következő alkalommal kezükbe kapják azokat a műszereket, amelyeket ők maguk rongáltak meg, akkor toporzékolnak és őrjöngenek, s a tökéletlen. eszközök számlájára írják minden balfogásukat. Soha senki sem tesz megjegyzést ezekre a kifakadásokra. Az ember hozzászokik egy idő után.

Mihelyt odalépek Herkules mellé, ő azonnal a kezembe igazítja a sebkampót, s felszólít, hogy emeljem, ne pedig húzzam. Ismerős mondat. Most megy is könnyedén, hiszen pillanatnyilag még nincs igazán szükség a kampózásra. A gyomor, amelyen Herkules dolgozik, jól láthatóan ott van a vágásnál. Később persze kell majd kampózni, akkor, amikor összeköti a gyomorcsonkot a nyombéllel. Remélem, a savelválasztásért részben felelős idegeket átvagdosta már. Ezek a bolygóidegágak ugyanis a nyelőcső kerül helyezkednek el, s ahhoz, hogy a sebész átvághassa őket, a gyakornoknak szabaddá kell tennie a bordázatot. Gyűlölöm ezt a fajta kampózást.

Hát megint itt állok szokásos helyemen a műtőben, s figyelem a percmutatót: mintha csak odaragasztották volna. Álmossággal küszködöm, a szemem minden ásítás után elhomályosul, tetejébe még az orrom egy picivel a szemem alatt, baloldalt irgalmatlanul viszketni kezd, mintha valami szadista bogár csipdesné.

A maszkom is egy körmönfont kínzószerszám. Valahányszor ásítok egyet, egy picivel, úgy egy-egy centivel mindig lejjebb csúszik az orromon. Az ötödik ásítás után már teljesen lecsúszik, csak a számat takarja. Ez cselekvésre

készteti a kisegítő nővért. Mellettem terem, felhúzza a maszkot, olyan óvatosan, hogy még véletlenül se érjen hozzá a bőrömhöz, mintha csak az egész arcom fertőzne. Hogy enyhítsek a viszketésen, megkísérlem odadörzsölni az orromat a nővér kezéhez, miközben a maszkomat igazítja, ám ő sokkal fürgébb nálam, s mielőtt még az orr meg a kéz találkozhatna, ő már el is kapja a kezét.

Herkules most a szokásosnál is idegesebb és kapkodóbb. Az asztal körül állók egyike sem tudja kiszámítani, mi lesz a következő mozdulata. Engem szerencsére a sebkampó odacövekel a helyemre, a szerencsétlen O'Toole azonban úgy jár, mint egy kifürkészhetetlen útvesztőbe dobott patkány, amelytől lehetetlen bravúrokat várnak.

– O'Toole, maga most velem van, vagy ellenem? Tartsa azt a gyomrot rezzenetlenül. – Mi, közben elzengi költői kérdését, Herkules még rá is húz egyet az ollóval O'Toole bal kezére. O'Toole összeszorítja a fogát és igazít a fogáson.

– Az isten szerelmére, Peters, nem tanult még meg sebkampózni? – Már vagy hatodszor ragadja meg a csuklómat, hogy igazítson a kampókon, holott a kampózáshoz semmi köze sincs annak, amivel éppen foglalatoskodik. Ami azt illeti, most egyáltalán semmi szükség rám, ő mégis ragaszkodik ahhoz, hogy itt legyek. Ő is csak olyan, mint a legtöbb sebész: akár szükség van rá, akár nincs, a rezidensnek is meg a gyakornoknak is asszisztálnia kell neki. különben úgy érzi, elhanyagolják. Ez státusszimbólum.

Herkules nekem háttal, előttem forgolódik, miközben a gyomorcsonkon hozzálát a második varrat elkészítéséhez, így aztán sem az operációs mezőt, sem a kezemet nem látom. Egyszerre csak az aneszteziológus szólal meg:

– Peters. kérem, ne hajoljon rá a beteg mellkasára. Veszélyezteti a légcserét. – Az altatófüggönyön át megböki a derekamat, hogy menjek arrébb. De hát alig van hová mozdulnom, már így is hozzápréselődöm Herkuleshez.

Ebben a pillanatban elképedve, jobb kezét feltartva O'Toole hátrál egy lépést. Vércseppek gyöngyöznek a kesztyű alatt a mutatóujján ejtett csinos kis vágás mentén.

– Ha ott tartotta volna az ujját, ahol kell, O'Toole, akkor ez nem történt volna meg. Ébredjen már fel végre! – mennydörgi Herkules.

O'Toole egy szót sem szól, csak odafordul az öltöztetőnővérhez, aki másik kesztyűt húz a kezére. Azt hiszem, örül, hogy egyben maradt az ujja.

Mindennek ellenére a sebészünk mégiscsak elkészül, kezdjük összezárni a sebet. Az én egyik feladatom az, hogy egy labdacsfecskendővel öblögessem a

selyemszállal összezárt bőnyevarratot és környékét. Ekkorra már O'Toole is meg én is felvidulunk. s amikor Herkules a kezeit mossa, a magasba emelem a labdacsot a seb és a beteg fölött, megnyomom, és a hasán találom O'Toole-t a langyos sóoldattal. Szemünk megértően összevillan; egyazon kínzókamra foglyai vagyunk.

Herkules immár kedélyes hangulatban jön vissza a műtőasztalhoz. Nyilvánvalóan úgy véli, ismét sikerült megvalósítania a lehetetlent.

– Milyen kár, hogy műalkotásomat elfedi a bőr és így a beteg nem láthatja. Nem mutogathat mást, csak ezt a kis vágást.

O'Toole tettetett kétségbeeséssel égnek emeli a szemét.

Mivel O'Toole és Herkules már a vége felé járnak, bátorságomat összeszedve megindulok a kijárat felé.

– Még egy csomó operációnál kell segédkeznem, doktor úr. Ha nem veszi rossz néven, kérem... – Ez persze egy kissé bosszantja az öregurat, mégis egy nemes gesztussal utamra bocsát.

Először is megvakarom az orromat, hosszan és jó erősen. Mennyei érzés. Ezután könnyítek magamon, nem kisebb megelégedéssel. Tizenegy huszonöt van, s mivel a nephrectomiás beteget épp most tolják ki a tízesből, marad néhány percem, amíg a műtőt előkészítik a cholecystectomiára. Nem messze, a pihenő ajtajában megpillantom Karent, minden életkedvem egyetlen őrangyalát, az örök Évát, hófehér köpenyben. Egy betegért jött fel, s amikor meglát, szélesen elmosolyodik, és egy csipetnyi éllel a hangjában megkérdezi, jól aludtam-e tegnap éjszaka. Azt felelem, vagy rendesen viselkedik, vagy legurítom az ágyról valamelyik éjjel. Körülpillantva csendre int, majd közli, hogy a fiújának azt mondta, ma este nincs kedve kimozdulni, tizenegytől már feltehetően otthon lesz, arra az esetre, ha el tudok szabadulni. Elraktározom az információt, de nem hiszem, hogy tudok majd mit kezdeni vele.

Az aneurizmásom aortográfiája negyed tizenkettőre van kiírva, így hát lemegyek megnézni, hogy állnak. A röntgenszobába lépve azt látom, hogy a főorvos az utolsó előkészületeket végzi.

– Tíz percet késett, Peters. Segíthetett volna bekötni a katétert a bulbusba.

– Én jöttem volna, de be kellett öltöznöm egy gastrectomiához – szándékosan elhallgatom: hála neked!

– Nos, itt a katéter. De vegyen fel először egy ólomkötényt. Csak úgy árad a sugárzás itt a röntgenben. Nem árt védeni a jó öreg heréket.

Megfogadom a tanácsát, fogok egy nehéz ólomkötényt és magamra veszem. Mögé állva rálátok a fluoreszkáló ernyőre. Amikor kialszanak a

fények, a készülék egy halk kattanást hallatva automatikusan működésbe lép. A kép borzasztóan halovány, mint mindig. Ahhoz, hogy az ember jól láthassa a fluoroszkópot, előtte legalább harminc percig vörös védőszemüveget kell viselnie, hogy a szeme hozzászokjék. Nem sok mindent tudok leolvasni a képernyőről az aneurizmát illetően, hiszen nem állt módomban hozzászoktatni a szememet, de a katéterben levő kontrasztanyag sávját azért látom.

– Itt a katéter vége – a főorvos mutatóujjának csak a sziluettje látszik a fényben. – Bent van az aortában, közvetlenül a szív fölött. Látja, hogy megugrik minden egyes szívösszehúzódásnál? – Ezt minden különösebb erőfeszítés nélkül látom. – És most, ahhoz, hogy képet kapjunk, elegendő mennyiségű kontrasztfestéket kell az aortába injektálnunk, ehhez pedig egy magasnyomású fecskendő kell. – Egy kisebb gépezetre mutat, amely körülbelül úgy néz ki, mint egy oldalára fektetett biciklipumpa. Három vagy négy elzárócsap van a végén; szerintem egy vagy kettő is elég lenne a biztonságos működtetéshez. – Annyit kell csak tenni, hogy megnyomjuk ezt a kallantyút, amely pillanatok alatt belövi a festéket az érbe. Ezzel egyidejűleg a Schollander-kamera tíz másodpercen át, fél másodpercenként röntgenfelvételeket készít. Megnézzük majd a képernyőn.

A főorvos utoljára még ellenőrzi, hogy a röntgenasszisztens készen áll-e, majd elfoglalja helyét a magasnyomású fecskendő- karjánál. Azt remélve, hogy a lehető legnagyobb védettséget kapom, bepréselem magam a röntgenasszisztenssel együtt az ólomernyő mögé. Masszív darab. A kvarcablakon át kukucskálunk kifelé.

A főorvos kiáltására a röntgenasszisztens működésbe hozza a Schollander-kamerát, amely dülöngélve és. kattogva gyors egymásutánban készíti egyik röntgenfelvételt a másik után, miközben a főorvos kiüríti a magasnyomású fecskendőt. A festék a fecskendőből beáramlik az elzárócsapokba, majd ahelyett, hogy a páciens szívébe zúdulna, kecses gejzírként a plafonra szökken, ott szétloccsan, egy picit megfut, majd visszacsöpög a főorvosra, a betegre és a gépek tömkelegére. A főorvos elfelejtette kinyitni az utolsó csapot. A beteg szegény meg csak fekszik hunyorogva, ide-oda tekintgetve, és. azt találgatja, miféle furcsa vizsgálatot végeznek rajta. A főorvos sokkos állapotba kerül, amely kisvártatva elkeseredésbe megy át. Mivel most az egész eljárást újra kell kezdeni, s én már amúgy is elkéstem egy kissé az epehólyagműtétről, megragadom az alkalmat, hogy angolosan távozzak, sietek vissza a műtőbe.

Igazi profival dolgozni minden tekintetben más, mint egy Herkulesnek vagy egy Szupervágtázónak asszisztálni, és dr. Simpson a kórház legjobb szakembere. Együtt öltözünk be. egyik oldalán a rezidens, a másik oldalán én. beszélgetünk és tréfálkozunk. Simpson elmesél egy viccet: a Columbia Egyetem egyik professzora rájött, hogyan lehet új életet teremteni laboratóriumi körülmények között. Gyönyörűen ment minden, míg csak a felesége rá nem jött.

Szimpla vicc, s így visszagondolva rá, nem is túl jó. Ám akkor és ott. holtfáradtan, a Herkulessel töltött órák, no meg a röntgenszobában elém táruló, festékkel cifrázott mennyezet élménye után hisztérikus nevetésre fakadtam a vicc hallatán. Még akkor is csuklottunk mindhárman a nevetéstől, amikor beléptünk a műtőbe, ahol aztán a harsány vidámság egyszeriben fesztelen koncentrálássá változott. Jókedélyünket mindvégig megőriztük, de minden figyelmünket az előttünk álló feladat kötötte le.

A nővér odaad egy szikét Simpsonnak. Ez az ember érdekes módon fog hozzá az operációhoz. Egy pillanatra sem áll le. A szike markolatig szalad, majd pontosan, átlósan végigszánt *a* hasfalon. Simpson nem bajlódik azzal, hogy csiptetőkkel elszorítsa a vérzést...Miért kapirgálnánk, mint a csirkék?" – szokta mondogatni, miközben határozott, céltudatos. mozdulattal befejezi a vágást, s a szövet szétnyílik. Ekkor egy fogó segítségével a rezidens az egyik, a sebész a másik oldalon megfogják a szövetet, még egy utolsó húzás a szikével, és már bent is vannak a hasüregben. Csak ekkor csípnek össze és kötnek el néhány vérző eret. Mindössze három perc a bőrtől a hasüregig. Tökéletes!

Ezúttal azonban nem Simpson ejti az első vágást. Azzal lep meg minket, hogy a szikét odaadja a rezidensnek.

– A maga epehólyagja – szól. – Egyetlen rossz mozdulat, és csak beöntéseket adhat egy hónapig. – Szakavatott szeme láttára ugyanaz a vágás, megközelítőleg ugyanolyan sebességgel. A sebész gyorsan szemrevételez bent mindent, ezután a rezidens, majd én következünk. Gyomor, nyombél, máj, epehólyag (ki tudom tapogatni a köveket), lép, belek. A vizsgálat óvatos, mégis alapos; ha az ember könyékig benne van valakinek a hasüregében, akkor muszáj, hogy óvatos legyen. Szólok Simpsonnak, hogy nem igazán találom a hasnyálmirigyet. Elmagyarázza a jellegzetes tájékozódási pontokat meg a domborulatokat. Most már érzem.

Simpson technikáját alkalmazva a rezidens gondosan elhelyezi az élettani sóoldatba áztatott fehér törlőket, amelyek az epehólyagot vannak hivatva

elkülöníteni a belek tömkelegétől. Én a kezembe kapom a szokásos sebkampókat. Simpson tanácsára a rezidens egy picit arrébb lép, így beleláthatok a sebbe. Minden gyorsan zajlik, Simpson csak szóval segít, manuálisan nem. Az epehólyag gyönyörűen kijön, a hasfal, majd a bőr összevarrva, s mindez fél órán belül. A pihenő felé tartva jóleső érzéssel gratulálok a rezidensnek. Profi munkát végzett.

A két operáció közti harmincperces szünetben Simpson meg én lemegyünk, hogy megnézzük néhány betegét. Egyikük, egy gyomorcsonkoláson átesett beteg állapotát közelről kísérhettem figyelemmel, hiszen asszisztáltam az operációjánál. Az utókezelés minden felelőssége rám van testálva, én pedig igyekszem Simpson irányelveit követni, hiszen meggyőződésem, hogy azok hibátlanok és józanok. Amikor változtat az előírásaimon, ami olykor-olykor megesik, mindig ír hozzá egy rövid magyarázatot, hogy mi a véleménye a kérdéses gyógyszerekről vagy eljárásokról. Született tanár.

Kórtermi látogatásunkat követően magunkra veszünk egy-egy friss műtősruhát, és a korábbihoz hasonló vidámságok közepette, ezúttal hisztériám mellőzésével, hozzálátunk a bemosakodáshoz. Ez alkalommal, némi tétovázás után, Betadint használok; halványsárga színe egy kis változatosságot jelent a színtelen pHisoHex fertőtlenítő után, amit ilyenkor általában használunk. A műtőben, a szokásos hierarchikus rendnek megfelelően elsőként Simpsonnak nyújtják a törülközőt, majd a rezidensnek, s végül nekem. Ugyanez a helyzet a kesztyűkkel. Miközben ott téblábolunk a beteg körül, a nővér egy szikét nyújt Simpsonnak, amit ő legnagyobb elképedésemre idead nekem.

– Tessék, Peters. Vegye ki ezt az epehólyagot, de elsőre pontosan csinálja, különben a magáét veszem ki altatás nélkül. – Magától értetődően sohasem csináltam még cholecystectomiát, bár látni láttam már legalább százszor. A helyzet ilyetén alakulása még csak meg sem fordult a fejemben. Arra számítottam, hogy érdeklődő szemlélőként újra végignézhetem, hogyan dolgozik együtt két profi (a rezidens is nagykorúvá lett). Itt azonban szó sincs szemlélődésről. Résztvevő, méghozzá a főszereplő kell hogy legyek. A műtőasztalon fekvő férfi meg a kezemben lévő szike hirtelen új megvilágításba kerül. S jóllehet, elönt a belső bizonytalanság, tisztában vagyok azzal, hogy ha most habozok, akkor a következő alkalommal majd még kevésbé merem megpróbálni. Valahogy sikerül legyőznöm a jobb kezem reszketését, határozottan megragadom a szikét, és igyekszem utánozni Simpson első szúrását, be egyenesen a hasfalba, markolatig, aztán átlósan

végig a hason, a jobb oldali bordák alatt, s közben próbálom a szikét a bőrhöz képest kilencven fokos szögben tartani. Szeretnék Simpson kedvében járni, mint ahogy egy fiú keresi az apja kegyét.

– A mindenit, nem is olyan reménytelen – jegyzi meg tréfálkozva, nem is sejtve, milyen jólesnek ezek a szavak. Amikor megismétlem a manővert, az izmok és a zsír különválnak egymástól, majd visszahúzódnak. Némi vér buggyán ki, nem sok.

– Fogót! – A nővér ad egyet nekem is, meg a sebésznek is. Én megemelem a vágat egyik, ő a másik felét. Ezen a ponton nagyon közel vagyunk a hasüreget fedő hashártyához. Most megemeljük, nehogy megsértsem az alatta lévő belső szerveket, amikor a szike pengéjével belevágok. Pukk! Egy lyuk a hason, én meg elengedem a fogót.

– Tartsa csak a fogót – tanácsolja" Simpson –, s úgy vágjon, amíg még lát. – Megpróbálom, s nagyon óvatosan haladok, a máj és a belek tisztán láthatók az egyre táguló vágatban. Jól csinálom. Ezután, a vágat alsó részénél technikát kell váltanom. A fogót letéve becsúsztatom a kezemet a sebbe, és az ujjaim között vágom tovább a hasfalat. A szívem hevesen ver. Most nem vagyok fáradt, se az órát, se a rádiót, se az aneszteziológust nem érzékelem. Riadt, mégis eltökélt vagyok. Simpson végigtapogat mindent, ezután én, majd a rezidens következik. Ezúttal a rezidens tartja a sebkampót, én meg egy kicsivel arrébb állok, hogy tisztán láthasson mindent, ha akar. A szervek elkülönítésénél is igyekszem Simpson módszerét követni. Az utolsónál segít, majd a kezével arrébb gördíti a nyombelet és tisztán láthatom a nyombél tetejétől az epehólyagig húzódó sima szövethajlatot. Miután fogóval felhúzom az epehólyagot, egy Metzenbaum-ollóval lefelé tolom ezt a különleges képletet. Ebben van valahol egy artéria, a hólyagartéria, amely az epehólyag vérellátásáról gondoskodik. Nem szabad elvágni.

A nyakamon az erek úgy megkeményednek, mint a szikla, ahogy jól előrehajolok, hogy mindent tisztán lássak. Simpson rám szól, hogy egyenesedjek ki, különben nem élem túl a következő tizenöt percet. Megjelenik az artéria: normális méretű hólyagartéria, elkülönítem egy epehólyagfogóval. Rátekerek egy szálat, megfogom a végeit. Első hurok. A jobb mutatóujjammal meghúzom. Jól van. Második hurok. Lent van. Milyen szorosra húzzam a szálat? Ennyi elég; nem akarom letörni. Még egy hurok, már csak a biztonság kedvéért. Az epehólyagfogó segítségével újabb elkötés a hólyagartérián. Ezúttal azonban lejjebb kell csomóznom, közel a májba futó máj artériához. A hólyagartéria a májartériából ágazik le, s ahogy egy picit

meghúzom a hólyagartéria elkötését, láthatóvá válik a májartéria fala. Sőt, még a máj jobb oldala felé futó elágazást is látni lehet. Ettől jobban érzem magam, hiszen mindig fennáll annak a veszélye, hogy az ember összetéveszti ezt a vacakot a hólyagartériával, s elköti.

Eléggé aggódom a hólyagartéria ezen második elkötése miatt. Az egész operációnak ez a legkényesebb pontja. Ha a csomó pár nappal később lecsúszik, annak könnyen halálos belső vérzés lehet a következménye. Észben tartva mindezt, rátekerem az első hurkot, majd belekukucskálok a lyukba. Rendbenlévőnek tetszik. Önkéntelenül Simpsonra pillantok, akinek nincs ellenvetése, így hát befejezem, átvágom az artériát a csomók között, s kezdem elkülöníteni az epehólyagot.

Ezután következik az epehólyag kivezetőcsöve. Ezzel is ugyanúgy járok el, két helyen elkötöm, és átvágom a csomók között. Miután így elkülönít tettem az epehólyagot, feszülten figyelve lazán végigfuttatom a szikét az ágya körül úgy, hogy csak a csillogó felső szövetrétegek válnak el egymástól. A fogóval kezdem elemelni a hólyagot a májtól.

– Igyekszik úgy tenni, mintha valami nagyon nehezet csinálna – ugrat Simpson. – Ha így folytatja, még elüszkösödik a szerv. – Szinte nem is hallom, mit mond. Az egész operáció még csak huszonöt perce tart.

Még egy finom vágás és rántás, s az epehólyag kiszabadul. Belepottyantom a tálkába, amit a nővér nyújt felém. A másik kezében egy tűtokot tart, benne 3-0-ás krómszál. Az epehólyagágy sarkán lévő szövetet ráhúzom a feltárt epevezetékre meg a jobb oldali ma jár tér iára, csinálok egy öltést, és szorosan megkötöm. Túl szorosan. A szál elpattan. Egy másikat, ugyanoda, ezúttal azonban gondosabban, kevésbé szorosra kötöm. Ezután tovafutó öltésekkel végigvarrom az epehólyagágyat.

Miután eltávolítóm az epehólyag területét a többi belső szervtől elválasztó törlőket, elkezdem összezárni a sebet. A nővérek közben leszámolják a törlőket meg a műszereket, hogy meggyőződjenek arról, semmi sem maradt bent. Minden megvan. Gondosan azonosítom a hasfal mindegyik rétegét, különösen a durva bőnyeréteget, amely eltűnt a szemem elől. Egyik öltés a másik után végig az egész seben, a sebész is, meg a rezidens is segít kötözni. A görbe tűt beleszúrom az alsó szélbe, áthúzom a seben, bal kezemmel megigazítva felhúzom a felső szélre. Úgy varrom össze egyik réteget a másik után, mintha csak egy kártyapaklit rendeznék össze, elnézem, ahogy egymásra csúsznak és elfedik egymást. Végül a bőr. Mikor elkészülök, szárnyaló érzés kerít hatalmába, valami olyasmi, amit akkor érez az ember, ha egy hatalmas

hullám után a szörf deszka javai kitör a habzó vízből. Amikor a kesztyűmet lerántom, a rezidens viszonozza az elismerést. Enyém az egész világ.

Miközben lekísérek egy beteget a lábadozóba, még mindig a fellegekben járok. Két nővér veszi gondjaiba a beteget, ezalatt én megírom a további utókezelésre vonatkozó javallatokat, és lediktálom a műtét jegyzőkönyvét. Ezután ismét erőt vesz rajtam a fáradtság. Éhes is vagyok, úgy döntök, elmegyek enni, hiszen azon a két szelet kenyéren kívül a tegnapi vacsora óta, aminek már tizenkilenc órája, más nincs a gyomromban. Délután kettőre jár.

Odakint szakad az eső; álló napja már, gondolom, hiszen a mélyedésekben tócsába gyűlt a víz. Az égen szürke felhők kavarognak, ahogy a sziget fölé kergeti őket az erős nyugati szél. Annyira zuhog, hogy szinte nem is látom a mintegy tíz méterre lévő kávézót. A szél felborzolja az eresz alatt összegyűlt tócsák vizét. Futok. És a kávézóba lépve, nem épp kitörő örömmel, Joyce-t pillantom meg a terem másik végén, aki azonnal odajön hozzám. Mivel tucatnyi csevegő emberrel vagyunk körülvéve, Joyce eleinte nem igazán bőbeszédű, ami nagyon is kapóra jön. De aztán, mintegy varázsütésre, mindenki más távozik, így Joyce belelendül.

– Sokat gondolkodtál? – kérdezi.

– Miről? – érdeklődöm kíváncsian.

– Hát rólunk, ahogy ígérted.

– Ja, rólunk. Hogyne, foglalkoztam vele – felelem.

– Hát, én is – teszi hozzá, s egy kissé kihúzza magát. – És úgy gondolom, hogy őszintébbnek kellene lennünk egymáshoz.

– Úgy gondolod? – Ez egy kissé gunyorosra sikeredett, ám annyira mégsem, hogy észrevenné.

– Nem mondtunk el egymásnak mindent arról, hogy mit gondolunk és hogy mit érzünk – folytatja.

Ebben téved, ő túl sokat is mondott, különösen amikor azt ecsetelgette, milyen szörnyű leosonni azon a hátsó lépcsőn. Attól tartok, már csak egy lépés választja el attól, hogy közölje velem, megtalálta ezeknek a kisurranásoknak az ellenszerét, ami nem más, mint a házasság. Nehezen uralkodik magán.

– Te mindig elég rendesen beszámoltál arról, mi zajlik a fejedben – jegyzem meg. – Nem győztél panaszkodni a lépcsőről meg arról, hogy milyen szörnyű az egész.

– Hogyne, hisz egyre kényelmetlenebbül éreztem magam – feleli azonnal.

– Kényelmetlenül. Hát ez igaz. Miért nem csinálsz valamit a barátnőddel meg a tévéjével, hogy feljárhassunk a lakásodra, ahogy más normális emberek teszik?

– A szobatársnőmnek semmi köze ehhez.

– A szobatársnődnek rengeteg köze van ehhez. Ha nem róla lenne szó, akkor ott lehetnénk nálad, és neked nem kellene a hátsó lépcsőn kisurrannod.

– Te egyáltalán nem törődsz énvelem – mondja sértődötten.

– Dehogyisnem, de nem ez a lényeg. Ha te…

– De ez a lényeg – szól közbe.

–: Másról beszélsz – tiltakozom.

– Igen, mert engem csak ez érdekel – jelenti ki komolyan, majd feláll, és hátrasimítja a haját.

– Különben úgy döntöttem, hogy nem kell már kettőnkről gondolkodnod, dögölj meg! – S ezzel elviharzik.

Dögölj még! Remek javaslat. Van benne valami vonzó. Különösen, ha ilyen fáradt az ember. Most, hogy Joyce elment, a helyiség hirtelen idegenné válik számomra. A többi asztalnál egy csomó ember üldögél még, mellettem azonban egy lélek sincs. Százféle hang keveredik egymással, de mind távoli és felfoghatatlan. Az ablakon át elnézem az esőt meg a tovarohanó felhőket, szórakozottan rágom az ételt, *a* elönt a magány. Semmi sem maradt az epehólyagműtétet követő derűs hangulatból; hiába idézem vissza, minden érzelem elapadt bennem. Az órámra pillantok: már harminc órája teljes gőzzel működöm. Vissza kéne mennem a kórházba. A gyakornokoknak “szabad idejükben" segédkezniük illik a járóbeteg-rendelésen. Mostani állapotomban azonban nem sok hasznomat vennék. Ott egye meg a fene a kórházat!

A szél beveri az eresz alá a táncoló esőcseppeket. Meglepően hideg van. Ha az ember fáradt, akkor a test nehezebben viseli el a hőmérsékletváltozásokat, így hát a testemet átjáró csípős hideg talán nem is annyira az időjárás, mint inkább a fizikai állapotom szüleménye. Rohanok előre, alig várom már az ágyba fekvés jóleső érzését. A gyakornokok hihetetlen mértékben tudnak olyan apró dolgoknak örülni, amelyeket mások egészen természetesnek vesznek: szabad mozgás, a vakaródzás joga, hólyag- vagy bélürítés, többé-kevésbé rendszeres étkezés, kiadós mennyiségű alvás. Az ágyban fekve úgy érzem, hogy a testem süllyed, hatalmassá nő és kitölti a szobát, lassan eggyé lesz a szobával – *s* már alszom is.

A tályog parányi volt, amikor hozzákezdtem, alig nagyobb, mint egy pattanás. Most már hatalmasra nőtt, elborítja majdnem az egész bal kart, és

csak nő tovább. Függetlenül attól, mennyit vágok ki belőle, egyre terebélyesebb, kúszik már fel a váll felé. Mögöttem Herkules azt suttogja a Szupervágtázónak: “Nem tudja megcsinálni. A beteg nem éli túl." Bátorításért Simpsonra nézek, aki azt mondja: “Csinálja pontosan elsőre, Peters, különben megy Piripócsra!" Egy utolsó, kétségbeesett erőfeszítéssel belevágok a szövetbe, le egészen a csontig, s legnagyobb rémületemre szabályosan kettévágom a singcsonti ideget, örökre megbénítom a kart. Lejárt az idő, gondolom, amikor megszólal a csöngő: kudarc! Természetesen csak a telefon az. Felugrok, hogy felvegyem, félig még az álom hatása alatt, a fények is megzavarnak. Lemaradtam volna a vizitről? Nem, öt óra előtt nincs vizit, az órám pedig még csak három órát mutat. A sebészet jelentkezik. Beosztottak egy műtéthez, amely tizenöt perc múlva kezdődik.

Visszateszem a hallgatót, lassan visszanyerem tájékozódóképességemet. Rájövök, hogy álmomban egy tegnapi eset jelent meg, egy hatalmas kiterjedésű könyöktályog feltárása és kitisztítása. Miután egy éles pengével felnyitottam a tályogot, majd ürülni kezdett a genny, az ércsíptető hegyével lenyúltam, hogy elősegítsem a teljes kitisztulást. Ám a tályog sokkal mélyebb volt, mint gondoltam; úgy tűnt, egészen a singcsonti idegpályáig terjed, így hát csak vágtam, vágtam egyre mélyebben, de nem értem el a tályog alját. A végén abbahagytam, mert már attól rettegtem, hogy átmetszem a singcsonti ideget, ha ugyan még nem tettem meg. Most úgy döntök, felfüggesztem a további merengést, és benézek a beteghez úton a műtő felé.

Az előbb a rémülettől kipattantam az ágyból, most azonban újra erőt vesz rajtam testi szétesettségem. Ilyen hosszú ébrenlét után kevesebb mint egyórai alvás csak ront a helyzeten. Semmi sem működik bennem, kábultnak érzem magam, egy kissé émelygek is, miután felhúzom a cipőmet és lábra állok. Szerencsétlenségemre megnézem magam a tükörben; súlyos hiba, hiszen azt látom, hogy meg kell borotválkoznom, mielőtt visszatérnék az élők közé. A kezem remeg, s mint mindig, most is megvágom magam néhány helyen, nem nagyon, ahhoz mindenesetre eléggé, hogy a vér a papírzsebkendővel, a hideg vízzel és a kiadós timsós dörzsöléssel mit sem törődve patakokban folyjon az arcomon.

Sietek a kórterembe. Az eső elállt, a felhők azonban még mindig vastagon és súlyosan lebegnek a hegyek fölött. A tályogos betegem valószínűleg elképed egy kissé, amikor berontok a szobájába, s arra kérem, hogy emelje fel a kezét és nyissa szét az ujjait. Amikor megteszi, megpróbálom összepréselni az ujjait. Megfelelő ellenállást érzek; ez azt jelenti, hogy semmi baja a

singcsonti idegnek. Arra már nem marad idom, hogy a többieket is megnézzem, kivéve az ödémás betegemet, aki itt fekszik mindjárt jobbra, a tályogos mellett. A vízhajtó gyógyszereiről kérdez, úgy érzem, ezt a kérdést nem hagyhatom figyelmen kívül.

Megtanultam, hogy a súlyos ödémákra nagyon oda kell figyelni, különösen ha az ember ilyen vagy olyan gyógyszerekkel csökkenteni akarja a testben felgyülemlett vízmennyiséget. A felismerés váratlanul jött, kegyetlen módon: egy rákos beteget hoztak át az egyik belosztályról, egész teste felpüffedt a vizenyőtől, ezt az állapotot anasarcának nevezik. Úgy gondoltam, az asszony azért került ilyen állapotba, mert a belosztályon nem figyeltek rá. A trancsírozók – sebészek – és a gyógyszeretetők – belgyógyászok – között mindig van egy kis súrlódás. Ez a beteg rákban szenvedett, nyirokmirigy-biopsziával diagnosztizálták. S bár sem a daganat kiindulási helyét, sem a pontos

– típusát nem sikerült megtalálni, illetve megállapítani, valaki úgy döntött, hogy kezeljék besugárzással. Mivel ez nem segített, kemoterápiával próbálkoztak, ami éppoly hatástalannak bizonyult. A beteg egész idő alatt infúziókat kapott, s a belgyógyász fiúk hagyták, hogy annyi vizet gyűjtsön magába, amitől a nátrium- és kloridszint olyan alacsonyra süllyedt, hogy a beteg gyakorlatilag delíriumos állapotba került. Nem törődtek a plazmafehérjékkel sem, így azok szintje is csökkent. Amikor kezelésbe vettem a beteget, elszántam magam arra, hogy megszabadítom vízfeleslegétől. Albumin és vízhajtó adagolásával elértem némi vizeletkiválasztódást, az ödéma valamelyest enyhült. Ám én többet akartam. Amikor megpróbáltam tanácsot kérni valakitől, kiderült, hogy senkit sem izgat a dolog túlságosan, még a szakorvost sem. Mivel a beteg vizelete lúgos volt, úgy döntöttem, hogy a vízhajtóval együtt adok neki egy jó adag ammónium-kloridot is. Ezúttal az eredmény káprázatos volt. Micsoda vizeletkiválasztás! ömlött belőle a víz! Fantasztikus volt, elképesztő, csak éppen abba se maradt. Egy éjszaka alatt úgy kiszáradt, mint egy aszalt szilva. Azonnal gócos tüdőgyulladás lépett fel, s a nő másfél nap leforgása alatt meghalt. A belgyógyászoknak egy szót sem szóltam az esetről, viszont most már csínján bánok a vízhajtó szerekkel. Nagyon óvatosan kezelem ezt a férfit is, aki itt fekszik a tályogos betegem mellett.

Ami azt illeti, a tályogos betegekre is megtanultam odafigyelni. Volt itt egy másik beteg, nem az enyém, mégis a vizitek alkalmával mindennap találkoztam vele. Őt kötőszöveti gyulladással vettük fel, amely a jobb lábán

található tályogból indult ki. Amikorra hozzánk került, a lábikráján a legtöbb izom elvizenyősödött. A tályogból több különböző organizmust tenyésztettünk ki: mind összefogtak a beteg ellen. Egyik nap, mivel az esettel foglalkozó gyakornok megbetegedett, nekem kellett a tályogot kitisztítanom. A bűz leírhatatlan volt; ismét csak a hárommaszkos trükkömhöz folyamodtam, hogy ne öklendezzek. Amikor megkíséreltem megnyitni a tályogot, azt tapasztaltam, hogy minden irányban tovaterjedt, ameddig csak az ércsíptető elért. A reggeli vizitek alkalmával parázs viták kerekedtek arról, hogy le kell-e vágni a lábát vagy sem. Végül az antibiotikumokkal való folyamatos locsolgatás új módszerének hívei kerekedtek felül, legalábbis a vitában. Literszámra csepegtették az antibiotikumokat a lábba, s ezzel, úgy tűnt, stabilizálni tudták a beteg állapotát néhány napig. Ám egyik nap, amikor a vizit alkalmával éppen ővele foglalkoztunk, a betegünk váratlanul meghalt.

Odaléptünk az ágyához, s az egyik gyakornok azzal kezdte, hogy a beteg állapota "lényegileg változatlan". Furcsa, hogy ez a “lényegileg" szó milyen gyakran hangzik el a vizitek alkalmával. Ez a férfi májelégtelenségben, szívelégtelenségben meg veseelégtelenségben szenvedett, tulajdonképpen az egész szervezete felmondta a szolgálatot. Ám abban a pillanatban, hogy a gyakornok kiejtette a száján a közömbös állapotleírást, a beteg felnyögött, és már kész is volt. Nagyon rossz ízlésre valló cselekedet. Döbbenten álltunk. Senki sem kísérletezett újraélesztéssel, hiszen mindannyian tudatában voltunk állapota reménytelenségének. Hatástalan gyógyszereink bizonytalan módon segítették egy darabig, míg csak minden össze nem omlott benne, ugyanúgy, mint annak idején az egyetemen a Gram-negatív vérmérgezések esetében. Minthogyha semmilyen módon nem tudott volna Védekezni a fertőzések ellen. Ily módon megtanultam komolyan venni a tályogokat ià. Az idő múlásával tulajdonképpen mindenfajta betegséget megtanultam komolyan venni, akármilyen ártatlannak látszottak is olykor.

Most aztán rohanok a sebészetre, már így is elkéstem. Élénk a sürgés-forgás a belosztályon. Gyakornokok, rezidensek és szakorvosok mellett haladok el, akik az ágyakat körülállva beszélgetnek. Mindig ezt csinálják, amikor épp nem a pihenőben ülnek és csevegnek. A legtöbb beszélgetés a kezelésekről folyik, arról, hogy milyen gyógyszereket használjanak. Mihelyt kilyukadnak egy bizonyos gyógymódhoz, az egyik résztvevő megemlíti annak mellékhatását, erre egy másik bedob egy olyan gyógyszert, amely közömbösíti ugyan a kérdéses mellékhatást, ám cserébe egyéb mellékhatást vált ki. Mi a rosszabb, merül fel a kérdés, a második mellékhatás vagy az eredeti állapot?

Vajon a második gyógyszer tovább ront-e a helyzeten, rossz irányba befolyásolja-e azt az állapotot, amin az első gyógyszer segített? És ez így megy a végtelenségig, pontosabban egészen addig, míg a vita annyira el nem bonyolódik, hogy bölcsebbnek látszik elölről kezdeni a következő betegnél. Legalábbis én ilyennek láttam a belosztályt. Duma, duma, duma. Mi a sebészeten legalább csinálunk valamit. Ám a belgyógyász kollégák erre azzal felelnek, némi joggal, hogy mi csak vágunk, nem tudunk gyógyítani. Mi meg persze azzal érvelünk, hogy a vágással gyakran gyógyítunk is. Se végük, se hosszuk ezeknek a terméketlen szóváltásoknak, melyek, noha az ellentétek mélyen gyökereznek, mindig barátságos, sőt kedélyes hangnemben folynak.

Felöltve egy újabb tiszta műtősruhát, valami különös "déjá vu" érzés száll meg. Életelememmé váltak már ezek az öltözékek. Mivel középméretű nem maradt, nagyot kell magamra vennem, a nadrág madzagja kétszer körülér. Be a lengőajtón a műtő területére. Miközben felhúzom a vászoncipőt, a táblára pillantok, hogy megnézzem, ki operál. Hú! Nem más, mint őszentsége, a Szívsebész! De hát mit keres itt? A műtétkiírásnál a következő szerepel: “hasi tályog, előrehaladott". Őszentsége azonban általában mellkassal dolgozik. Mostanában én már semmin sem csodálkozom. Amikor felnézek, észrevesz, és a nevemen szólítva, nagyon barátságosan üdvözöl. Nekem persze több eszem van annál, semhogy bedőljek neki. Ez csak a színrelépés előtti vállveregetés, ráadásul a folyosó közepéről kellett megeresztenie az üdvözlést: jó alkalom arra, hogy mindenki számára nyilvánvalóvá tegye közvetlenségét és bajtársiasságát.

Keserűen emlékszem vissza arra, mikor egyik alkalommal engem osztottak be egy szívműtéthez nem is egy, hanem két sebész meg egy rezidens mellé. A maszk mögött megbúvó két hasonló természetű férfit csak testalkatuk alapján lehetett valamelyest megkülönböztetni, egyikük kövérebb volt, mint a másik. Elég simán indult a dolog, udvariaskodás és kedélyeskedés közepette. Egyszer csak minden bevezetés nélkül az egyik sebész dagályos szónoklatba kezdett, amiért a rezidens vért adatott egy tüdőrákban haldokló betegnek. Igaz ugyan, hogy vitatható volt az eljárás, de semmi esetre sem annyira súlyos hiba, hogy ilyen tirádát vágjon ki mindenki előtt. De ő csak pöffeszkedett, és bálványozta önmagát. És ez így ment egész operáció alatt, dicsőítés, majd elmarasztalás, egyformán "túljátszva, míg csak mindez át nem csapott valami eszeveszett szidalomözön crescendójába, ami aztán fokozatosan elhalt, és helyébe ismét a kedélyeskedés lépett. Mintha őrültekházában lettünk volna.

A legtöbb sebészben megtalálható ebből valami. Valamiféle kiszámíthatatlan passzív-agresszív modor ez. Az egyik percben az ember még kebelbarát, a másikban már csak a jó ég tudja, mi. Mintha csak lesben állnának és azt figyelnék, hogy az ember mikor lép át egy láthatatlan határvonalat, ha pedig ez megtörténik, akkor – nesze! – csak úgy záporoznak rád a harag szikrái.

Meglehet, hogy ez természetes velejárója a képzési rendszernek, végső következménye a túlzott feszültségnek és elfojtásnak, amely az orvossá válás túlságosan hosszú ideje alatt jut nekünk osztályrészül. Rajtam is kezdenek már hasonló vonások kiütközni. Ha egy gyakornok előbbre akar jutni, akkor megtanulja, hogy tartania kell a száját. Később, rezidens korában, olyannyira jól tudja már a leckét, hogy magába is építi, jóllehet még sokat dühöng magában. Bármekkora megkönnyebbülést jelentene is, ha az ember azt mondaná valamelyik sebésznek, hogy menjen a francba, még sohasem mondtam, de nem mondta nekik más sem. Természetesen mind arra vágyunk, hogy följebb kapaszkodjunk a totemoszlopon, s ez csak úgy megy, ha az ember betartja a játékszabályokat.

Ebben a játékban a félelem szimbiózisban él a dühvel. A félelem különösen összetett dolog. Gyakornokként az ember legtöbbször pánikban van, legalábbis én abban vagyok. Először is, mint minden rendes kis humanista, az ember attól fél, hogy hibázik, ezzel aztán bajt okoz a betegnek, sőt még az életét is megrövidítheti. Mintegy hat hónap leforgása alatt azonban a beteg a háttérbe szorul az előrejutás szempontjai mellett. Ekkor már a gyakornokok mind jól tudják, hogy a gyógymódjaik miatti hivatalos elmarasztalás következtében semmiféle hátrányt nem fognak szenvedni, legyenek azok bármilyen gondatlanok és szakszerűtlenek. Amit a felettesek nem tűrnek el, az a fennálló rend bírálata. Nem számít a kimerültséged, sem az, hogy csigatempóban sajátítod el az ismereteket, ha elsajátítod egyáltalán, sem az, hogy mindezenközben még ki is zsákmányolnak. Ha az ember jó helyet szeretne magának – márpedig én nagyon is jót szeretnék –, akkor morgás nélkül végzi a dolgát. Szépreményű ifjak hosszú sora várakozik, hogy elfoglalhassa a helyedet, így aztán csak állok és tartom a sebkampókat, meg végzem a többi segédmunkát. S közben folyvást emészt a méreg.

Legtöbbünk nem hisz az öröktől fogva létező gonosz vagy az eredendő bűn szélsőséges tanában, így hát tisztában vagyunk azzal, hogy ezek a számunkra olyannyira gyűlöletes idősebb orvosok is olyanok voltak valaha, mint mi most. Kezdetben idealisták, később dühösek, aztán lemondok, s végül pokolian

elviselhetetlenek. Az oly sokáig visszafojtott düh és az elszenvedett csalódás végül is felfakad, és az öntömjénezés elképesztő tobzódásába torkollik. S hogy kinek a rovására? Hát ki máséra? Az apák és a nagyapák bűne reánk, a rendszer fiaira száll. Velem is így lesz? Gondolom, igen. Tulajdonképpen el is kezdődött már, hiszen magam mögött hagytam egyetemi éveim idealizmusát. Ma már nem lep meg, hogy a sebészek között milyen kevés a gentleman; csodaszámba megy, ha olyanra lelek köztük, akinek embersége mit sem csorbult. Ez csak nagyon – kevésnek sikerül. Őszentsége, akivel mindjárt összekerülök, nem tartozik közéjük.

Hátba vereget, s minden apróságról tudni akar. Már-már attól tartok, hogy cukorkával kínál vagy egy cuppanós puszit nyom a képemre, mint azok a korrupt politikusok, akik a szavazatokért hajtanak. Holott ő csak az énképéért hajt. Annyira fáradt vagyok, hogy nem is érdekel, mit csinál vagy mit mond. Beöltözés közben lehajtott fejjel egy-egy lépéssel odébb oldalgok. Felveszem a köpenyt, aztán a kesztyűket. A világ körülöttem valószerűtlennek tetszik. A sebész hangja semmiről és mindenről dörög, néhány decibellel hangosabban, mint a többieké. Az anaszteziológus vagy tökéletesen immúnis vele szemben, vagy jók a füldugói; rá se hederítve hozzálát a maga dolgához. Még a nővér se vesz tudomást Őszentségéről. Akár udvariasan kér egy Jogot, akár mennydörög érte, a nővér ugyanolyan visszafogottan adja át neki, majd rendezgeti a műszereket tovább. Remélem, 6 legalább odaadóan hallgatja saját magát, merthogy más hallgatósága nincs.

Kiderül, hogy a beteget nemrég operálták a vastagbélen keletkezett apró kitüremkedések – gurdélyok – gyulladása miatt. Idős korban ezek a gurdélyok elég gyakoriak. A boldogtalant körülbelül egy hónappal ezelőtt műtötték, s bár rendes körülmények között háromlépcsős beavatkozás ajánlatos, az a sebész, aki elsőnek operálta, megpróbált mindent egyszerre megcsinálni. Az eredmény nagy kiterjedésű tályog lett, ezt készülünk most kitisztítani. Amellett egy sipoly keletkezett végig a korábbi vágás helyén, le egészen a vastagbélig, és ez tele van gennyel és béltartalommal.

Hála istennek, a műtét rövid ideig tart. Megkötök néhány csomót, a sebész mindegyikkel elégedetlen. Egyébiránt végig szótlan és mozdulatlan maradok, miközben ő előadja gyakornoksága viszontagságait. “Nagyon kemény dolog volt az akkoriban... azok a kórlapok meg állapotfelvételek... minden egyes betegnél... s a tetejébe még... negyedannyi fizetésért... míg maguk, széltolók..." Szinte meg se hallom. Kimerültségem teljesen érzéketlenné tesz, megjegyzései leperegnek rólam.

Mikor végzünk, kisétálok, és felöltöm utcai ruhámat. Már majdnem négy óra. Egy erőtlen délutáni napsugár átverekedte magát a vastag felhőkön, bekukucskál az ablakon. A sugarak megtörnek és szikráznak az ablaküvegen alágördülő esőcseppeken. El kéne menni szörfözni. De még hátravan a délutáni vizit, nem vagyok még szabad.

Leérve az egyik magánbetegosztályra, megnézem az epeköves betegemet, jól van. Vérnyomás, pulzus, vizelet: minden normális. Az infúzió megy, a szükséges éjszakai gyógyszerek előírva. Aláírom a kórlapot, és átsétálok a másik epeköveshez, jóllehet biztos vagyok benne, hogy a rezidens már meglátogatta, így is van.

Megállók a röntgennél, és megkérem a titkárnőt, hogy keresse ki az aneurizmás betegem délelőtt készített aortogramját, hogy gyorsan megnézhessem. A főorvos, minden valószínűség szerint hősies csatában, csak véghezvitte feladatát A titkárnő rögtön megtalálja a filmeket, kezdem felrakosgatni valamennyit az átvilágítóernyőre. Annyi van belőlük, hogy egyszerre rá sem férnek. Hála istennek, be vannak számozva, így sorba tudom rakni a negatívokat. Felfedezni a bajt – ez nálam mindig szerencse dolga. Ezúttal azonban még számomra is kivehető a jókora kiöblösödés az aortában, mindjárt a bal kulcscsonti artéria alatt. Mihelyt a radiológus észreveszi, hogy ott vagyok a röntgenben, magához hívat és megtartja szokásos kiselőadását a hordozhatós felvételekről, különös tekintettel a sérves betegre, aki miatt minderre tegnapelőtt sor került. Ám most az enyém az utolsó szó. A radiológust lefegyverzi a hír, hogy a páciens meghalt. Valószínűleg sikerült beláttatnom vele, hogy nem küldhettem fel szabályos röntgenfelvételre. Kiélvezem a győzelmet, ámbár eszemben sincs azt hinni, hogy a röntgenfelvétel, lett légyen jó vagy rossz, bármit is változtatott a dolgon.

Az osztályon a betegekkel semmi probléma sincs. Mindkét sérves jó állapotnak örvend, már fent járnak; a gyomorcsonkolásos már végigevett egy egész érkezést; a visszeresek holnap reggel hazamehetnek, az egyik aranyeresnél beindult a bélműködés. A tályogos betegem érthető módon kíváncsi rá, miért szorongattam meg az ujjait, az ödémás férfi pedig ismét csak a gyógyszereiről kérdezősködik, arról, hogyan hajtják ki belőle a vizet. Együgyű válaszokkal ugratom őket.

Csak egy problémás eset van, egy új beteg, jobban mondva egy régi-új beteg, akivel még foglalkoznom kell. A férfinak most éppen felfekvéses fekélye van, de ezt megelőzően legalább huszonöt alkalommal feküdt már nálunk. Egyszer azért, mert borotvapengéket nyelt, másszor ennél

hagyományosabb módon végrehajtott öngyilkossági kísérletek miatt, de kezeltük már pszichoszomatikus tünetekkel, görcsökkel, alkoholizmussal, hasi fájdalmakkal, gyomorfekéllyel, vakbéllel, májelégtelenséggel is. A kórlapja az elsődleges és másodlagos betegségek katalógusa. No meg tíz éven át gyakori vendég volt az állami elmegyógyintézetben is. Pont az a beteg, akire szükségem van mostani üde és vidám hangulatomban. Beszélni vele képtelenség, hiszen annyira be van rúgva, hogy az elmúlt néhány órából csak homályos részletekre emlékszik. Több mint egy órámba telik, hogy megvizsgáljam és átnézzem a kórtörténetét. Ezután még ki kell tisztítanom a fekélyét, amely eljárás a romantikusán csengő *débridement* néven ismeretes.

Az ülepe fölé hajolok, elnézem ezt a fekete, szivárgó, elüszkösödött fekélyt, amit azzal szerzett be magának, hogy túl sokáig feküdt ugyanabban a pozitúrában, s arra gondolok, bárcsak jogot tanultam volna. A jogi doktorátussal a kezemben már két éve keresnék. Komplett ruhatár, egy csinos kis iroda, ropogós, fehér papírok, titkárnő, hosszú éjszakai alvások – ez mind, mind az enyém lehetne. Ezzel szemben mindebből semmi sem az enyém. Ehelyett itt kuporgok egy alkoholista illatozó hátsó felénél, nyisszantgatom lefelé az elhalt szöveteket, s hadakozom a bűzzel meg az émelygéssel. Az egyetemen – még az első alkalommal – izgalmas dolog volt felölteni a fehér köpenyt, és abban a színben tetszelegni, hogy jómagam is a sürgő-forgó, titokzatos kórházi komplexum része vagyok. Hogy én mennyire irigyeltem a magasabb évfolyamok hallgatóit meg a gyakornokokat a sztetoszkópjaikkal, a fekete kis noteszaikkal, céltudatos, intelligens megnyilvánulásaikkal! Én is tettem a dolgom, lassan másztam fölfelé az orvosi szakma ranglétráján, vettem az akadályokat, míg csak a valóság bele nem ásított a képembe. Ez az ülep a valóság, az élet zsákutcája, itt élek én.

Ahogy belevágok, a fekély vérezni kezd a széleknél. Amikor a páciens ökle belefehéredik a lepedő szorongatásába, majd amikor átkozódva kifakad és a párnát tépkedi, rájövök, hogy élő szövetet értem. Befecskendezek egy kis Elase-t, amely tovább tisztítja a sebet, minthogy enzimatikusan lebontja az elhalt szöveteket; ezután bekötözöm jodoformos gézzel. A jodoformos géz nem egy Chanel 5-ös parfüm, de legalább elnyomja a többi szagot, s az émelyítő bűzt kellemetlen vegyszerszaggá szelídíti. Én jobban tűröm a vegyszerek szagát. Hát az Elase? Igazából nem tudom, használ-e vagy sem, csak azért fecskendeztem be, mert nemrégiben olvastam erről egy cikket. Úgy érzem, végeztem vele valami tudományosat.

Előttem áll még a délutáni vizitek öröme. Senki sem kedveli ezeket a viziteket, s csak kevesen érzik úgy, hogy mindannyiunknak ott kell lenni, hiszen, hogy úgy mondjam, minden lényeges intézkedést bizottság hoz meg. Ezzel együtt megtartjuk a délutáni viziteket, mintha csak benne volnának a tízparancsolatban. Hosszú, sivár perceken át csak állunk egyik lábunkról a másikra, mondunk valamit egymásnak és gesztikulálunk, jelezve, hogy ez itt egy aranyeres, az ott egy gastrectomiás. Megnézünk minden sebet, hogy meggyőződjünk róla, össze vannak zárva és nem gyulladtak be. A kötéseket gyorsan, vaktában cseréljük, a betegek meg, mint néma oltári áldozatok, tűrnek mindent. S amikor egyikük mégis megkockáztat egy-egy kérdést, azt általában elengedjük a fülünk mellett, megmaradunk a sémáknál: “Hány napos műtött? – Tegyük át könnyű diétára, vagy maradjon még infúzión?" A többiekhez hasonlóan röviden, monoton hangon beszámolok az eseteimről. “Aranyeres, kétnapos műtött, a gézcsomót kivettük, vérzés nincs, bélmozgás meg nincs, normál diéta."

Odacsoszogunk a következő ágyhoz; pár orvos élénk érdeklődést tanúsít az egyik lámpa közelében a plafonon támadt repedés iránt. “Gastrectomia, hatnapos műtött, könnyű diéta, a szelek megindultak, széklet még nincs, a seb szépen gyógyul, holnap varratkivétel, elbocsátás várható." Valaki megkérdezi, hogy Billroth-I-et vagy Billroth-II-t csináltunk-e. Természetesen egy fikarcnyit sem érdekli, de egy gastrectomiánál illik feltenni ezt a kérdést. “Billroth-II-t."

Valaki más azt kérdezi, hogy volt-e vagotomia. “Hogyne, volt vagotomia, és a patológiai lelet idegszövetre pozitív volt." A beteget egyszerre csak érdekelni kezdi a dolog, és megkérdezi, hogy mi az a vagotomia, ám senki sem vesz róla tudomást. Ehelyett az egyik rezidens megkérdezi, hogy vajon szelektív volt-e a vagotomia. Megint csak egy jól időzített kérdés, amelyik az erdőbe visz. Nem, nem volt szelektív. A kórbonctani lelet megerősítette az ulcus preoperatív diagnózisát. Váratlanul bedobok egy olyan adatot, amely közvetlenül nem illeszthető be a beszélgetés eddigi menetébe, s ezzel másra terelem a szót. Továbbcsoszogunk a következő ágyhoz.

Álmosan mozgunk, egyre fáradtabban és türelmetlenebbül, összevissza babrálva a kötésekkel. A szakorvos kijelenti, hogy minden a legnagyobb rendben van, meg hogy másnap ugyanakkor találkozunk. Ugyanúgy, mint az iskolában, amikor kidobóst játszottunk, rajtam kívül mindenki szétszéled a szélrózsa minden irányába. Nyilvánvalóan nálam a labda, mert én csak állok,

semmire sem gondolva, s egy asztal sarkára meredek, amely egy picit megbillent, s így szokatlan perspektívát kínál.

Amikor kiszakítom magam ebből a félig önkívületi állapotból, nem vagyok képes eldönteni, mit csináljak. Megnézhetném újra a magánbetegeket, vagy elüldögélhetnék valahol az osztályon, várva, hogy újra szólítanak valamihez, avagy visszamehetnék a szobámba szundítani egyet. Ez utóbbi lehetőséget babonás megfontolásból azonnal elvetem. Ha most elmegyek aludni, akkor biztos, hogy elhívnak valamihez, míg ha itt maradok az osztályon, akkor talán semmi sem fog történni. Kiköpött tudományos gondolatmenet! Végül is letelepszem a nővérpultnál, és átlapozom a *Glamour* néhány utóbbi számát, amit az egyik lány hagyott itt. Semmit sem fogok fel abból, amit látok. Miközben pörgetem a lapokat és elnézem a szöveggel keveredő képek színfoltjait, teljesen belefeledkezem a magam belső világába, érzékelem ugyan a hangokat és a mozgást magam körül, de teljesen közönyös maradok irántuk. Egy kinti esemény mégiscsak áttöri a falakat: megint rákezd az eső. Érdekes módon az eső hangja azt juttatja eszembe, hogy el kéne menni szörfözni; egy vagy két emberes hullám talán elmosná depressziós gondolataimat. Túlpörögtem. Tisztában vagyok vele, hogy ha lefeküdnék, úgysem tudnék elaludni. Még egy jó óra hátravan a napból.

Hideg eső veri meztelen vállamat, ahogy a szörfdeszkát felteszem a VW csomagtartójára. Beülve bekapcsolom a fűtést, s megpróbálok kinézni az ablakon. Szép rendesen esik, s az ablaktörlők most is, mint mindig, csak nehezen tudnak megbirkózni a vízzel. Nagyon szeretem a VW-t, kivéve az ablaktörlőit, azok minduntalan deformálódnak ablaktisztítás közben – érthetetlen konstrukciós hiba egy amúgy megbízható autónál.

Miközben a tengerpart felé hajtok, az eső annyira megered, hogy az utat előttem szürkésfekete folttá mossa össze. Időről időre ki kell dugnom a fejemet az oldalablakon, hogy tájékozódni tudjak. Az anyósülés felőli ablaktörlő most egész tisztességesen dolgozik, ha odahajolok, onnan már jobban látok. Az eső valahogy kezd megnyugtatni, valamelyest visszahoz a világba, minden mást kiűz a tudatomból.

Még hidegebbnek érzem az esőt, amikor azzal küszködöm, hogy leemeljem a szörfdeszkát a csomagtartóról. A fűtés nem volt igazán jó ötlet. Mihelyt a deszka az autó tetejéről az én fejemre kerül, valamelyest már védve vagyok a jeges cseppektől. Mohón kívánom a hullámokat, átügetek az úttesten, le a partra, közben alig látok mást. mint a levegő és az ég szürkeségét. Életemben először találom a partot teljesen kihaltnak. Rácsúsztatom a deszkát a vízre,

feltérdelek, és vadul evezni kezdek, hátha felmelegednek átfagyott csontjaim. Olyan erővel koppannak az esőcseppek, hogy belefájdul az orrom, így hát lehajtom a fejemet és a szemöldököm alól próbálok előrekukucskálni. Csapkodnak, háborognak a hullámok, ahogy haladok előre. Minél inkább távolodom a parttól, annál nehezebb tartani a sebességet és az irányt a tenger felől fújó élénk nyugati széllel szemben. Evezés, evezés, fejet le, rá a deszkára, szinte térdmagasságig, ez így megy egész idő alatt. Csak úgy söpörnek át rajtam a tajtékok. Ahogy a deszka orra felmerül a vízből, a viasz miatt teljesen száraznak hat, de aztán újra alámerül, ahogy nekifeszülök egy újabb széllökésnek.

Itt kint a deszkán a part, az egész sziget belevész az eső ködfüggönyébe. Viharlovaglás ez, csapdosó, teljességgel kiszámíthatatlan küszködés. Amikor, elcsípek egy hullámot, lehetetlen megmondani, mi lesz a vége, megtörik-e vagy éppen elsimul. Nyoma sincs a megszokott harmóniának, sehol a megszokott tájékozódási pontok. Akár ezer mérföldnyire is lehetek a parttól, kint a nyílt tengeren. Fantasztikus formákat képzelek bele a hullámokba és az engem körülölelő szürkeségbe. Azt képzelem, hogy a zavaros felszín alatt cápák cirkálnak, kezem-lábam felhúzva elnyújtózom a deszkán. Egyszerre felüvölt egy hullám, nekem ront, és felborít. Mint egy macska, ha fülét-farkát behúzza és nem mer hátranézni, visszaküzdöm magam a deszkára. Hagyom, hadd dolgozzanak a hullámok, s hogy a szél a part felé sodorjon, miközben szememmel azt kutatom, merre lehet a sziget, hol bukkan fel valami, ami megnyugtat, hogy nem a nyílt tenger felé hánykolódom. Elönt a megkönnyebbülés, amikor egy épület ködös körvonalai rajzolódnak ki előttem. A deszka korallra szalad. Aztán feltűnik a kihalt part is, ismerős részleteit az eső milliónyi miniatűr kráterre törte. Pár ember – groteszk, arctalan folt – szaladgál ide-oda, védelmet keresve az eső és a szél elől.

Már bent az autóban fagyos ujjakkal bekapcsolom a fűtést, jólesően üdvözlöm a szellőzőn át beáradó meleget. Zöld vagyok és reszketek, és végre elindulok a kórház felé. Megint csak az anyósülés felé kell hajolnom, ha látni akarok valamit. Még mindig szakad, s az autók fényszórói összefüggéstelen szakaszokra szabdalják a vizes úttestet.

Egy forró zuhany maga a boldogság. Meleg párafelhő árasztja el a zuhanyfülkét, a víz lemossa a sót, elűzi a hideget meg a fejemben támadt ostoba kis félelmeket. Jó huszonöt percig állok bent, s csak engedem magamra a meleg vizet, hadd folyjon a fejem tetejéről lefelé, végig az egész testemen. Lazítás közben eltűnődöm, mivel is üssem el az estét. Alvással. Aludnom

kéne. Tisztában vagyok vele. Ám ellenállhatatlan vágyat érzek, hogy magam mögött hagyjam a kórház épületét, hogy találkozhassam valakivel. Végtére is Karen azt mondta, hogy otthon lesz. Karen. Ez az! Lecövekelek a tévéje elé, sört iszom, és szabadságra küldöm a gondolataimat. Minden második éjjel, amikor nem vagyok ügyeletben, a telefon is hallgat. Jó tudni, hogy ma sem fog szólni. A ma éjszaka is ilyen nyugodt éjszaka lesz. Huhhh!

Megtörölközöm, lassan és élvezettel, majd egy törölközőt magam köré tekerve visszaóvakodom a szobámba. Hívogat az ágy, azonban attól félek, hogy ha most alszom vagy hat órát, s aztán felébredek, akkor utána már nem fogok tudni újra elaludni. Sokkal jobb, ha még fent maradok, s csak később fekszem le. Megcsörren a telefon. Gyanútlanul felveszem. Nem kellett volna, az ügyeletes gyakornok az. Bajban van, és haza kellene ugrania egy órára, legfeljebb kettőre. Olyan problémája támadt, ami nem várhat.

– Igazán sajnálom, Peters, de muszáj elmennem. Beugrasz helyettem?

– Van valami műtét kiírva?

– Nincs, egyáltalán nincs. Minden csendes.

S bár a helyettesítésnek még a- gondolatától is elgyengülök, nem tudom visszautasítani. Az etikai kódexben. benne van a segítségnyújtás, s ki tudja, egyszer még én is rászorulhatok a szívességre.

– Rendben, beugrom.

– Hála istennek, köszönöm, Peters. Szólok a telefonközpontosnak, hogy te helyettesítesz, mihelyt tudok, jövök. Még egyszer kösz.

Visszateszem a hallgatót, s elcsigázottan arra gondolok, hogy ha ne adj isten mégis be kell mennem egy műtétre, akkor ott halok meg. Bizton érzem, hogy mind lelkileg, mind testileg atomjaimra hullok, ha még egy, akármilyen rövid műtétet végig kell asszisztálnom, különösen olyasvalakik mellett, mint a Szupervágtázó, Herkules vagy Őszentsége, a Szívsebész.

Balsejtelmekkel telve visszaveszem fehér ruhadarabjaimat, s megint csak abban reménykedem, hogy a hosszan tartó készülődéssel távol tudom tartani az ördögöt. Felhívom Karent, de senki sem veszi fel a telefont, s ekkor feldereng valami, mintha azt mondta volna, hogy tizenegy után, bár nem vagyok egészen biztos benne. Mivel nincs más dolgom, lefekszem és kinyitok egy sebészeti szakkönyvet, s a mellkasomra helyezem. Alig kapok levegőt a súlyától. Nem igazán tudok koncentrálni, a gondolataim minduntalan Karenhoz kalandoznak. Mit csinál hét órakor, ha nem a fiújával van? Nem mondhatni, hogy sok okom lenne bízni benne. Különben meg mit értek azon, hogy bízni? S egyáltalán, hogy jön ide ez a szó? Egy kissé gyerekes dolog

bizalomról beszélni akkor, amikor csak a kényelmet jelentjük egymás számára.

Elmélkedéseim már-már álomba ringatnak, amikor megszólal a telefon. Ez a francos sebészeti szakkönyv még mindig a mellkasomon hever, így inkább csak a hasizmaimmal lélegzem. Az ambulanciáról keresnek.

– Peters doktor? Itt Shippen nővér. A telefonközpontos azt mondja, hogy maga helyettesíti Greer doktort.

– Úgy van – válaszolom kelletlenül.

– Az ügyeletes gyakornokunk nagyon el van. maradva. Lenne szíves átjönni és segíteni?

– Hány karton van az irattartóban?

– Kilenc. Nem, tíz – feleli.

– S a gyakornok kérte a segítséget? – A fenébe is, jómagam is el szoktam maradni tíz kartonnal péntek és szombat éjszakánként, a havonta esedékes ambulanciás ügyeleteimen.

– Nem, de hát elég lassú és...

– Ha majd tizenöttel vagy még többel elmarad, s ő maga kéri, hogy segítsek, akkor hívjanak vissza.

Leteszem a kagylót. Az ördög vigye ezeket a nővéreket! Örökké azt játsszák, mintha ők irányítanák az előadást, és az ő kezükben lenne a döntés. Az ambulancia most annak a gyakornoknak a felségterülete; még tán dühös is lenne, ha váratlanul ott teremnék. Van egy szemernyi igazság, de jó adag önigazolás is ebben a megállapításban, azt hiszem. Akárhogy is, én az ambulancián töltött két hónapom során egyetlenegyszer sem hívtam segítségül az ügyeletes gyakornokot. El sem tudom képzelni, hogy szerda este akkora lenne a zsúfoltság, meg hogy úgy tornyosulnának a feladatok, hogy ne lehetne győzni. Megpróbálok tovább olvasni, ám semmit sem haladok, egyre idegesebb és elkeseredettebb leszek. A kezem reszket egy kissé – ez egészen új –, ahogy a könyvet igyekszem egyensúlyozni a mellkasomon. A gondolataim ide-oda röpködnek a sebészet, Karen, a szörfözés, majd megint a sebészet között. Fölkelek, kimegyek a mosdóba, enyhe hasmenés vesz erőt rajtam – előfordul mostanában.

Amikor a telefon újra megcsörren, ugyanaz a fontoskodó nővér jelentkezik az ambulanciáról, s elégedetten közli velem, hogy a gyakornok kéri a segítségemet. Olyannyira bosszant az egész, hogy egy szót sem szólok, csak leteszem a telefont. Mielőtt. azonban még kiléphetnék a szobából, megint szól a telefon. A nővér az, és dühösen kérdezi, megyek-e vagy sem. Annyi epét

sűrítve mondandómba, amennyit csak tudok, közlöm vele, hogyne mennék, de feltételezem, hogy képesek még addig a rövid ideig megbirkózni a feladatokkal, amíg felhúzom a cipőmet. Fel se veszi a sértést, jómagam meg már túl vagyok azon, hogy érdekeljen. Nem töröm kezem-lábam, hogy odaérjek. Még az is lehet, hogy alábbhagy időközben a betegáradat. Egy-két összevarrást vagy ilyesmit nem bánnék. Ám mérget vennék rá, hogy valami időigényes nyílt törés, vagy éppen görcsös eset vár rám.

Az eső már elvonult – a fejünk felől, egy vagy két csillag ragyog át a sűrű felhőzet feketéskék tömegén. A szél újra passzátszéllé szelídült, messze járnak már a vad nyugati szelek.

Az ambulanciára érve el kell ismernem, hogy a helyzet cseppet sem rózsás. Egy belgyógyász gyakornok és két rezidens is besegít. A tetejébe még négy vagy öt szakorvos is bejött, hogy megnézze a saját betegeit. Az egyik nővér a kezembe nyom egy kartont és közli, hogy a pasas jó ideje várakozik már, nem tudták elérni a kezelőorvosát. Elveszem a kartont, és a vizsgáló felé indulva elolvasom. “Idegesség, kifogyott a gyógyszerekből". Jézusom! Megállok, és közelebbről is szemügyre veszem a kartont. A kezelőorvos pszichiáter; nem csoda, hogy nem tudják elérni. A páciens, egy harmincegy éves férfi a pszichiátriai vizsgálóban várakozik. Ez a másik irányban van, hátul, jobbra. Pont ez hiányzott, gondolom, egy lelkibeteg! Miért nem egy egyszerű fejseb, amit rendbe tudok hozni? Mihez tudok én egy agybajjal kezdeni?

Ahogy belépek a pszichiátriai rendelőbe és leülök, egy fiatalos, a vizsgálóágyon üldögélő férfival találom szemközt magam. A hétköznapi, fehér falú szoba összes berendezése ez az ágy, meg az az egyenes támlájú szék, amin ülök. Az ágy is meg a szék is rögzítve van. Patyolattiszta minden, s ragyogóan világos, hála a mennyezetbe beépített, fehéren fluoreszkáló fénycsöveknek. Meglehetősen jóképű fickó, jól fésült barna haj, barna szem. A kezét összekulcsolja maga előtt, idegességének ez az egyetlen jele; ujjai úgy mozognak, mintha agyagot formázna tenyerében.

– Rosszul érzi magát? – kérdezem.

– Nem. Illetve igen, rosszul érzem magam – feleli kezét a térdére fektetve és azt bámulva. – Gondolom, maga gyakornok. Nem jön az orvosom?

Néhány másodpercig csak nézek rá. Azt már megtanultam, hogy ezeknél a betegeknél az a legjobb, ha az ember beszélteti őket, most azonban egyértelműen választ vár.

– Igen, gyakornok vagyok – felelem, némiképp védekezőén. – Az orvosa pedig nem jön, nem tudjuk elérni. De úgy gondolom, talán mi is segíthetünk, a saját orvosával pedig majd találkozik máskor, mondjuk holnap.

– De nekem most van rá szükségem – erősködik, majd elővesz egy cigarettát. Hagyom, hadd gyújtson rá. A pszichés betegek rágyújthatnak, ha akarnak, ebben a szobában nincsenek oxigénpalackok.

– Miért nem mond valamit arról, hogy mi bántja? Hátha jómagam vagy a pszichiátriai gyakornok tud segíteni. – Persze jól tudom, hogy a pszichiátriai gyakornokot rá nem veszem arra, hogy átjöjjön, de talán telefonon elérem.

– Ideges vagyok – feleli. – Egész. testemben remegek, nem tudok nyugton ülni. Attól félek, hogy csinálok valamit.

Elhallgat. Rám néz megint, állhatatosán. S bár meggyújtotta a cigarettáját, nem emeli a szájához, csak tartja a mutató- és a középső ujja között, a füst az arca előtt kígyózik. Tágra nyílt szemeiben kissé kitágult pupillák. A homlokán, a haja tövében nedvesség fénylik.

– Mitől fél, mit fog csinálni? – Kapaszkodót akarok nyújtani neki. Aztán meg most már egyáltalán nem bánom, meddig ülök itt. A többi probléma odakint a zűrzavarban majd csak megoldódik nélkülem is. Megérdemlik, ha már nekem adták a pszichiátriai beteget.

– Nem tudom, mit tehetnék. Ez az egyik baj. Csak azt tudom, hogy ha ebbe az állapotba kerülök, akkor nem vagyok ura a gondolataimnak... nem vagyok ura a gondolataimnak. A gondolataimnak. – Mereven nézi a fehér falat, nem is pislog közben. Ezután váratlanul grimaszra húzza a száját, keskeny rést formál.

– Mióta van ez a problémája? – kérdezem, hogy kihozzam a transzból, hogy beszéltessem. – Mióta kezeli magát pszichiáter?

Először úgy látszik, mintha meg se hallotta volna, már-már meg akarom ismételni a kérdést, amikor újra rám emeli a tekintetét.

– Lassan nyolc éve. Skizofrénnek és paranoia hajlamúnak diagnosztizáltak, kétszer ápoltak kórházban. Pszichiátriai gondozás alatt állok az első kórházi kezelésem óta. s szépen javultam, különösen az elmúlt év során. Ma este azonban úgy érzem, mintha évekkel estem volna vissza. A különbség csak annyi, hogy most tudom, mi történik. Ezért van szükségem még Libriumra, és ezért kell beszélnem az orvosommal. Meg kell állítanom ezt az egészet, mielőtt még elvesztem az uralmamat magam felett.

Tisztánlátása meglep. Feltételezem, hogy intenzív ápolásra szorult, talán pszichoanalízisben is volt. Kétségtelenül intelligens. S bár jómagam zöldfülű

vagyok ezekben a dolgokban, annyit mindenesetre tudok, hogy továbbra is beszéltetnem kell. Könnyű lenne adni neki némi Libriumot, s várni, hat-e vagy sem. Most már azonban kezd érdekelni, részben ő maga, részben az, mennyi ideig képes távol tartani a többi ambulanciás feladattól. Hallom, hogy valahol odakint egy kisgyerek jajveszékel.

– Miért került kórházba? – kérdezem. Kapva kap a kérdésen.

– Középiskolába jártam még, New Yorkban, *és* apróbb problémáim adódtak a tanulással. Anyámmal éltem. Apám meghalt, amikor még egészen kicsi voltam. Ekkor, másodikos gimnazista koromban anyámnak viszonya lett egy férfival, ami bosszantott, eleinte nem is igazán tudtam, miért. Igazi úriemberként viselkedett, jóképű volt, meg minden. Azt hiszem, kedvelnem kellett volna. Én azonban nem szerettem. Ma már tudom. Tulajdonképpen gyűlöltem. Eleinte egyre mondogattam magamnak, hogy kedvelem. Úgy értem, hogy vonzódtam hozzá. Ma már ezt is tudóm.

Kezdett összeállni a kép, ami a pszichiátrián is kialakulhatott róla, a szorongások hálója. Most, hogy így beindítottam, folytatja.

– S aztán az anyám... nos, kezdtem gyűlölni ót is, számtalan dolog miatt. Természetesen tudat alatti gyűlölet volt ez. Az egyik ok az lehetett, hogy összeállt azzal az emberrel, s elhanyagol engem, a másik meg, hogy a férfit kisajátítja magának. Azt hiszem, hogy homoszexuális hajlamok lappangtak bennem. Közben meg szerettem az anyámat. Ő volt az egyetlen, aki igazán közel állt hozzám. Nem volt sok barátom, és soha nem találtam különösebb örömet a randevúkban sem. Nos, nem sokkal ezután megölték Kennedy elnököt, úgy hallottam, hogy valami kölyök. Éppen a metróval mentem hazafelé az iskolából, s mindenütt elém villantak az újságok vastagbetűs főcímei: EGY SUHANC MEGGYILKOLTA KENNEDYT. Ideges voltam már napok óta, és egyszer csak, egyik pillanatról a másikra, mivel magam is kölyök voltam, az a meggyőződésem támadt – ne kérdezze, miért –, hogy én öltem meg Kennedyt. Az elkövetkező néhány nap maga volt a pokol, már amennyire visszaemlékszem. Nem mentem haza. Halálra rémültem, hogy mindenki engem keres. A helyzetet csak súlyosbította, hogy mindenfelé síró embereket láttam. Féltem attól, hogy rájönnek, én vagyok a gyilkos, így hát megállás nélkül rohantam két álló napon át, mindenkitől féltem, akit csak láttam, és higgye el nekem, elég nehéz New Yorkban megszabadulni az emberektől. Szerencsére egy kórházban kötöttem ki. Majdnem egy évbe telt, amíg megnyugodtam, s még egy év intenzív kezelés kellett ahhoz, hogy megértsem, mi történt velem. Aztán a dolgok...

Váratlanul, a mondat kellős közepén elnémul, és ismét a falat bámulja. Aztán rám néz és megkérdezi:

– Megmérné a vérnyomásomat? Tartok tőle, hogy nagyon magas.

Nem bánom a vérnyomásmérést, de semmiféle felszerelés sincs a szobában. A paranoiás skizofrén beteg váratlan, tömör és nyomasztó történetétől kissé fejbeverten kimegyek egy vérnyomásmérőért. Visszafelé jövet az egyik nővér a kezembe akar nyomni egy kartont, de elhárítom magamtól, közlöm, hogy még nem végeztem az előző betegemmel.

A szobában a páciens már felgyűrt ingujjal vár. Élénk érdeklődést tanúsít, miközben ráteszem a mandzsettát a karjára, s igyekszik leolvasni a mutatót, ahogy a levegőt pumpálom. A vérnyomása 142/96. Megjegyzem, hogy magas egy kicsit, összhangban zaklatott lelkiállapotával. Tulajdonképpen meglep egy kissé, hogy ennyire magas. Megkérdezem tőle, mi történt azután, hogy eltávozott a kórházból?

– Melyik alkalommal? – kérdez vissza.

– Többször is volt kórházban?

– Kétszer. Már mondtam.

– Mi történt az első kórházi kezelés után?

– Minden remekül ment. Rendszeresen felkerestem a pszichiáteremet. Aztán, mint derült égből a villámcsapás, kezdtem megint feszültté válni, úgy, mint most. Egyre rosszabb lett, így hát be kellett feküdnöm egy újabb négyhónapos kezelésre.

– Mennyi idő telt el a két kórházi ápolás között? – kérdezem.

– Körülbelül másfél év. S az volt a legnagyobb baj, hogy nem tudtunk rájönni, mi történt velem a második alkalommal. Nem voltam paranoiás, csak ideges. Ahogy ők mondták, általános szorongásom volt. Ezt követően a pszichiáterem pszeudoneurotikus skizofréniáról kezdett beszélni, amit nem igazán értettem, holott rengeteg mindent összeolvastam róla. Ezért nyugtalanít annyira a mostani állapotom is. Feszült vagyok megint, nagyon feszült. Ugyanezt a szorongást éreztem akkoriban is, amikor másodszor kerültem be a kórházba, és ki nem állhatom. Nem akarom, hogy megint a feje tetejére álljon minden. Nem tudom, miért érzem ezt megint. Mostanában minden jól ment. Még a munkámban is.

Úgy látszik, egész rendesen helyreállították a lelki egyensúlyát. Képes volt arra, hogy új életet kezdjen Hawaiiban, sőt hogy vállalkozásba fogjon. Furcsa mód magam is ideges vagyok, még ha egészen más okok miatt és egészen más mértékben is. Én csak kimerültem, és a bajomat egy kis alvás meg pihenés

orvosolni tudja. Az ő baja viszont hosszan tartó, mi több, attól fél, hogy kicsúsznak a kezéből a dolgok. Egy nővér nyitja ránk az ajtót, mond valamit, de aztán, mikor látja, hogy beszélgetünk, beteszi maga mögött.

– Vannak itt barátai? – kérdezem.

– Nem, nem mondhatnám. Sohasem voltak igazán barátaim. Jobb szeretek otthon ülni és olvasni. Semmi élvezetet sem találok abban, hogy elmenjek, beüljek egy bárba és iszogassak. Időpocsékolás az egész. Úgy látszik, nem sokban hasonlítok a többi emberhez. Szeretek szörfözni, van néhány fickó, akikkel néha eljárok, de nem mindig. Legtöbbször magam szörfözők.

Ezen mulatok egy picit. Egy skizofrén szörfös. Bizonyos mértékig azonban hasonlít ez a gondolkodásmód az enyémhez.

– És az édesanyja? Ő most hol van?

– New Yorkban maradt. Hozzáment ahhoz a fickóhoz, akivel együtt járt. A pszichiáterem tanácsolta, hogy menjek el egy időre valahová. Ezért jöttem Hawaiiba. Kétségtelenül jó irányban változtatott az életemen.

Felállók és elindulok az ajtó felé. Az egyik lábam megmacskásodott, teljesen elzsibbadt.

– Itt mivel foglalkozik?

– Fotózással – feleli. – Fotós vagyok, szabadúszó, de végzek némi ipari tevékenységet is. Ez lefoglal. – Feláll, hogy kinyújtózzon, elindul a szoba másik vége felé, arra, ahol a szék áll. Megfordulok, kezemet a hátam mögé teszem, és nekidőlök az ajtónak. A férfi egy kissé nyugodtabbnak látszik, kissé alábbhagyott a szorongása.

– És a nők? – kérdezem habozva, azon tűnődve, hogy mi lett azzal a lappangó homoszexuális hajlammal, amit korábban említett. Egy pillanatra rám néz. ahogy a szavak elhagyják a számat, majd leül a székre és a földre bámul.

– Minden rendben, a legnagyobb rendben. Ennél jobb nem is lehetne. Úgy néz ki, hamarosan elveszek egy remek lányt. Éppen ezért akarok biztos lenni abban, hogy minden rendben van velem. Nem akarok több időt tölteni abban az átkozott kórházban. Most nem.

Meg tudom érteni az aggodalmát. Azzal, hogy megfogalmazta, a beszélgetést váratlanul sokkal személyesebb mederbe terelte. Nem mintha eddig nem beszéltünk volna személyes dolgokról, ám azzal, hogy házasságkötési szándékát összeköti a lelki problémáival, megkönnyíti számomra, hogy megértsem és átérezzem a helyzetét. Végtére is, ha sikerül túltennie magát a dolgon, ha őszinte kapcsolatot tud kialakítani a

menyasszonyával, akkor ő lehet majd a lelki egyensúly fenntartásának eszköze. Legalábbis van rá esély. Eltérően a többi lelkileg sérült embertől, ez a fickó tényleg próbálkozik, s ez tetszik nekem. Leülök az ágyra, közel a székhez, amelyen ül.

– Ez nagyszerű – mondom. – Átsegítheti az alapproblémán.

– Iiigen, tényleg nagyszerű – ismétli meg különösebb érzelem nélkül.

Halványan feldereng bennem valami, amit a pszichiátriai előadásokon hallottam egyszer, nevezetesen, hogy a skizofrén betegek hajlamosak az érzelemmentes megnyilvánulásokra. Ez átmenetileg a hozzáértés és a szakértelem örömével tölt el.

– Mikor akarnak összeházasodni? – kérdezem, mert kíváncsi vagyok, ki tudok-e hozni belőle valamiféle érzelmi reakciót.

– Nos, épp ez az egyik baj – feleli. – Még nem döntött az időpontot illetően.

Ez a megjegyzés egy kissé meghökkent.

– De hisz beleegyezett, hogy hozzámegy magához, nem?

– Hogyne, igen. Csak hát még nem döntötte el, hogy mikor legyen az esküvő. Tulajdonképpen úgy terveztem, hogy ma este megkérdezem tőle, esküdhetnénk-e a nyáron. Szeretnék még a nyáron megnősülni.

– Hát akkor miért nem kérdezi meg? – kérdezem. Kezd határozott elképzelésem lenni arról, hogy skizofrén hiperérzékenységgel állok szemben. Retteg bármiféle visszautasítástól. Talán a mostani szorongása is abból fakad, hogy attól fél, a lány visszautasítja. Minden jel erre utal.

– Ma nem tehetem – feleli.

– Miért nem? – Ez a kritikus pont. Ha a dolgok simán mennek, akkor boldog ember, ha viszont a lány visszautasítja, az katasztrofális lehet. És ezt ő is tudja.

– Azért, mert reggel felhívott, s közölte velem, hogy ma nem találkozhatunk. Amikor megkérdeztem tőle, hogy miért nem, csak annyit mondott, azért, mert valami fontos dolga van. Ez gyakran megesik.

Kényes helyzet. Minél jobban igyekszik, lelki egyensúlya annál inkább a menyasszonyától függ. Nem tudom, mit mondjak neki. Egyfajta holtpontra jutunk, s úgy gondolom, talán itt az ideje, hogy adjak neki némi Libriumot vagy valami mást. Ám ő újra beszélni kezd.

– Talán ismeri is – szól. – Nővér ebben a kórházban.

– Hogy hívják? – Kíváncsi lettem.

– Karen Christie – feleli. – Itt lakik, közel a kórházhoz, az utca túlsó felén.

Szavai belehasítanak az agyamba, lerombolják a gondosan felépített védőbástyákat, s minden mást kisöpörnek onnan. Érzem, hogy leesik az állam s elkerekedik a szemem, elárulva zavaromat és hitetlenkedésemet. Minden erőmet össze kell szednem, hogy külsőleg megőrizzem nyugalmamat. Ő szerencsére túlzottan elmerül a saját problémáiban ahhoz, hogy észrevehesse a bennem dúló vihart. Tovább beszél, leírja kettejük viszonyát. Most már, húsz másodperccel a leleplezés után, kívülről újra nyugodt vagyok és figyelek, belül azonban saját indulataim megfosztják a férfi szavait minden jelentésüktől. Olyan ez, mint amikor két ember ugyanarról beszél, de különböző nyelveken.

Szóval ő a “barát", a “vőlegény". Egy skizofrénnel osztozom Karenon, egy olyan beteggel, akinek a lelki egyensúlya teljes egészében Karentól függ, s akinek a világa darabokra hullik, ha megtagadják tőle a kompenzációt, ahogy tette ezt Karen, amikor úgy döntött, hogy velem marad ma este. Groteszk módon ugyan, de a valóságban most mégis szerepet cserélünk: ő a kezelőorvos, és én vagyok a páciens. Mennyire jellemző, hogy én ülök a vizsgálóágyon, ő pedig a széken. Fél órával ezelőtt még én éreztem úgy, hogy visszautasítottak, mivel Karen azt mondta, hogy csak késő este, tizenegy után tud találkozni velem. Ugyanakkor, minden logikát nélkülözve, áldottam a szerencsémet, hogy van valakije, aki eljár vele, aztán időben hazaviszi ahhoz, hogy sört ihassunk és lefekhessünk egymással. Az a tény, hogy megosztom a szerepemet egy skizofrénnel, arra csábít, hogy azonosítsam magam vele, hogy magamat is olyan megvilágításban lássam, mint őt. Eltűnődöm, hogy vajon én mennyire lehetek skizofrén. Én egész biztosan nem vagyok tudathasadásos; nagyon is a valóság talaján állok. Elképzelhetetlen, hogy téveseszméim lennének, hiszen ha úgy tetszik, magam vagyok a megtestesült realizmus, különösen ha a gyakornokságról van szó. Emellett még sohasem hallucináltam. Tudnom kellene róla, ha előfordult volna. Vagy mégsem?

Hirtelen ráeszmélek, hogy úgy néz rám, mintha választ várna valamire. A szememmel jelzem, hogy ismételje meg a kérdést.

– Ismeri őt? – teszi fel újra a kérdést.

– Igen – felelem gépiesen. – Nappalos.

Újrakezdjük a két különböző nyelven folyó beszélgetést és gondolkodást, ő tovább meséli Karennel töltött fél életének történetét, s magam is visszatérek saját elmélkedéseimhez. Nem, én egész biztosan nem vagyok skizofrén, de talán van némi hajlamom a skizoid magatartásra. Emlékeimben az előadások és a szakkönyvek megfogalmazásai után kutatva megpróbálok

visszaemlékezni a skizoid személyiség jellegzetes megnyilvánulásaira. A legtöbb ilyen ember, idézem, kerüli a szoros és tartós kapcsolatokat. Jellemző ez rám? Igen, határozottan, főleg mostanában. A Karenhez, Joyce-hoz vagy éppen Janhoz fűződő kapcsolatomat bizonyára senki sem minősítené szorosnak, mint ahogy azt sem lehet állítani, hogy különösebben becsülném vagy szeretném őket. Sokkal inkább kölcsönösen kényelmes kapcsolatok ezek, amelyekbe én, meg persze a lányok, nem fektetünk túl sok őszinte érzelmet vagy ragaszkodást. Be kell ismernem, hogy számomra ezek a lányok sokkal inkább csak sétáló vaginák, semmint önálló személyiségek, akik nemcsak arra szolgálnak, hogy összebújjunk, hanem egyben a menekülés és a visszavonulás eszközei is. Ezek a kapcsolataim ugyanúgy megváltoztak, mint a betegeimhez való viszonyom. A hónapok múlásával hozzájuk is másképp közeledtem. A betegek mindegyike szervvé, meghatározott betegséggé vagy éppen gyógymóddá változott. Roso után óvakodtam a szoros kapcsolatoktól, a meghittségtől és az érzelmi kötődéstől. Most már ez is skizoid megnyilvánulásnak tűnik. Hirtelen gonosz, kellemetlen gondolatok rohanják meg az agyamat, úgy érzem, gyorsan el kell hagynom ezt a szobát, el kell tűnnöm a kórházból, el kell mennem valahová, hogy levegőt vehessek. Összerendezve gondolataimat, a velem szemben ülő valóságra koncentrálok.

– Milyen nyugtatókat szedett? – kérdezem.

– Libriumot, 25 milligrammot – feleli egy kicsit zavarodottan. Nyilvánvalóan félbeszakítottam.

– Jól van – mondom. – Adok magának egy adagot, de azt tanácsolom, hogy vegye fel a kapcsolatot az orvosával még ma este, de legkésőbb holnap. Kap egy Librium injekciót is. azonnal hat.

Mielőtt még bármit mondhatna, gyorsan felkelek az ágyról, kinyitom az ajtót, és kilépek az ambulancia foszforeszkáló, sürgő-forgó világába. Gépiesen megírok egy receptet: “25 mg Librium. sig: † P.O. tabl. QID, disp. 10 tabl.", ám a gondolataim minduntalan azzal az abszurditással foglalkoznak, hogy a betegből orvos lett. Ez már szinte önmagában is kényszerképzetnek hat. Az egyik nővér a kezembe akar nyomni egy kartont, *ás* elhárítom. Egy másik nővért megkérek, hogy adjon be 50 milligramm Libriumot intravénásán a pszichiátriai vizsgálóban ülő betegnek. Csak félig-meddig érzékelem, ami körülöttem folyik. Mielőtt még elmennék, egész egyszerűen nem állhatom meg, hogy vissza ne menjek és meg ne nézzem magamnak még egyszer a skizofrén férfit, hogy meggyőződhessek arról, nem vízió volt. Ott ül annak rendje és módja szerint, és rám mered.

Becsukom az ajtót, és elindulok a hosszú átjárón a szobám felé. Minden igaz, minden, ami csak eszembe jutott magamról azokban a pillanatokban, amikor meghallottam Karen nevét. Hideg, érzéketlen disznó vagyok, és egyre inkább az leszek. Minden, ami eszembe jutott, csak ezt igazolja. Itt van például a Carnóval kezdetben kialakított barátságom; egyszerre szertefoszlott az időhiány ürügyén. Holott csupán túlságosan önző és lusta voltam ahhoz, hogy tovább folytassam. Valószínűleg a szörfözésben lehet a legkönnyebben tetten érni, különösen amióta egyértelműen arra használom, hogy takargassam vele, s így enyhítsem magányomat. Aztán ott van Karen, üres és tartalmatlan kapcsolat, nem is volt soha más. Csupa olyan érzés, amelyek csak bizonytalanul körvonalazódtak bennem eddig: üresség és céltalan vágyódás, amelyeket úgy próbáltam elűzni, eredménytelenül, hogy találkozgattam Karennel, Joyce-szal, no meg Jannal. Minden hirtelen szörnyen egyértelművé válik, ahogy itt ülök a széken a sötét szobában, és a válaszok után kutatok.

Nem voltam én mindig ilyen. A középiskolai évek alatt semmiképp, ott könnyen szereztem és tartottam meg a barátaimat. S a magányos sóvárgás, amely olyannyira jellemző rám mostanában? Talán a középiskola első éve alatt jelentkezett valamelyest, de azután már nem. Aztán jött az egyetem. Lehet, hogy a változás magjai ott hullottak a földbe? Igen. Végtére is az egyetemi évek alatt történt, hogy a barátok elsodródtak, ekkor változott meg a viselkedésem a nőkkel szemben, új praktikákhoz folyamodtam – szükségből persze –, hiszen híján voltam pénznek, időnek egyaránt. Ám a magok csak a gyakornokságom idején kezdtek kicsírázni. Most aztán sem szexuálisan, sem emberileg nem vagyok több, mint egy cirkáló, azzal a különbséggel, hogy nem a kinti világban, hanem a kórházon belül működöm. Megszólal a telefon, ám tudomást sem veszek róla. Levetem a fehér maskarát, s egy vajszínű farmert meg fekete garbót húzok fel.

Miért történt ez meg velem? Tényleg csak az időbeosztás az oka? Vagy ez is, meg a bennem bujkáló félelem és düh keveréke együtt? Avagy javarészt az önutálat, amiért soha nem mondtam ki hangosan, hogy az egész rendszer rothadt, s hagytam, hogy magával rántson? Vagy tán a fáradtság annyira kiszipolyozott már, hogy nem vagyok képes logikusan gondolkodni? Fogalmam sincs. S minél többet gondolkodom rajta, annál zavarodottabbnak és depressziósabbnak érzem magam. Az okok zavarnak össze, nem a hatások. A hatás perspektivikusan eléggé nyilvánvaló; hitvány alakká váltam.

Váratlanul Nancy Shepard jut eszembe, az, hogy milyen hamar kivertem a fejemből a kérdéseit és a vádjait. Azon az éjszakán, amikor vitatkoztunk, azt

igyekezett elmondani nekem, amit most végre megtanultam a kezelőorvosomtól – a kezelőorvosomtól, egy skizofréntől! Micsoda háromszög: egy kettős játékot játszó nővér, egy labilis skizofrén és egy elbaltázott gyakornok. Nancy Shepard azt mondta nekem, hogy minden képzeletet felülmúlóan egoista vagyok, egy önző hólyag, aki egy olyan pont felé igyekszik, ahol a szerelem értelmét veszti. És igaza volt. S mit számít, hogy ennél azért többről van szó: hogy nem a természetemben rejlik, hogy ez csak így alakult, hogy minden arra ösztönzött éjjel és nappal, hogy kerüljem az őszinte érzelmeket, hiszen egyedül ez tette lehetővé számomra, hogy megbirkózzak a dühvel, az ellenségeskedéssel és a kimerültséggel. Mit számít, hogy a gyakornok élete esztelen monotónia, vagy hogy a kórházak működési rendje arra van kitalálva, hogy kihasználja és gyötörje őt? Nancy Shepardnak – csakúgy, mint mindenki másnak – a mindebből kikerülő személyiség számít egyedül. Nancy megsebzett egy picit az igazával, én pedig kirúgtam őt az életemből az elszenvedett fájdalom miatt.

Az ágyon fekve azon tűnődöm, hogyan tovább, mi legyen a következő lépés. Ebben a pillanatban az alvás. Hány hídon fogok még megállni? És Karen? Nem tudom. Lehet, hogy találkozom vele, lehet, hogy nem. Remélem, hogy nem, de érzem, hogy valószínűleg mégis.

365. nap
BÚCSÚ

A vakbél féregnyúlványa itt fekszik az acéltálka egyik oldalán, ahová egy pillanattal ezelőtt tettem, mielőtt még visszafordultam volna a műtőasztal felé. A sebész a féregnyúlvány helyén maradt csonk összevarrásának a vége felé jár. Annyira koncentrálunk, hogy egyikünk sem veszi észre a kezet egészen addig, míg csak be nem úszik az operációs mezőbe, s ott el nem kezd céltalanul matatni a csúszós belek között. A kézen nincs kesztyű, s egészen biztos, hogy korábban nem volt benne a steril operációs mezőben. Valahonnan a lepedők alóli félhomályból kerülhetett elő. A sebész meg én riadtan egymásra nézünk, majd Strausra, az újonnan érkezett gyakornokra, ám Straus velünk együtt meredten nézi a kezet. A következő néhány másodpere teljes zavarodottságban azzal telik, hogy mindhárman kétségbeesetten megpróbáljuk hozzárendelni a betolakodó kezet az operáló csapat valamelyik tagjához.

Abban a pillanatban, hogy ledobom a tűt és a varrószálat, hogy kihúzzam a kezet a sebből, a sebész rájön, mi történt.

– Az isten szerelmére, George, ez a szerencsétlen fickó a saját hasában kotorászik!

Álmodozásából felriadva George, az aneszteziológus kidugja az orrát az altatófüggöny mögül, s megereszt egy semmitmondó "Hogy a fene esne belém" megjegyzést, mielőtt visszahuppanna a székére. Nyilvánvaló eltompultságát meghazudtoló fürgeséggel egy jó adag izombénítót, szukcinil-kolint fecskendez be az infúziós csőbe. A páciens keze ekkor megpihen és visszazuhan a lepedőre.

– Amikor könnyű álmot ígért a betegnek, nem hittem volna, hogy hadakoznom kell majd vele – jegyzi meg a sebész.

Válasz helyett George jobb kézzel lassít valamelyest a szukcinil-kolin-infúzión, a ballal megnyitja a kéjgáztankot még néhány szippantás erejéig. Néhányszor erőteljesen összenyomja a lélegeztetőzsákot, hogy felgyorsítsa a kéjgáz bejutását a páciens tüdejébe. Csak ezután néz fel, hogy a kihívásra megfeleljen.

– Tudja, George, ez a maga epidurális altatása csak vicc. Mindent a sebészre hárít. Tulajdonképpen ez a mostani eset semmiben sem különbözik egy 16. századi appendectomiától.

– Ó, nem hinném – vág vissza George. – Abban az időben a beteg nemcsak a kezével támadott, hanem rúgott is. Nem tűnt fel, hogy ennek a betegnek milyen mozdulatlan maradt a lába? Rengeteget fejlődött azóta az aneszteziológia.

Röpködnek a sziporkák, elég hevesre sikeredik az össztűz, s a sebész úgy dönt, hogy nem viszonozza. Ehelyett minden erejével azon van, hogy a. műtéti területen megmentse mindazt, amit tud. Miközben elővigyázatosságból megfogja a páciens engedetlen kezét, én egy élettani sóoldatba áztatott steril törlővel lefedem a sebet. Straus, az öltöztetőnővér meg én még sterilek vagyunk, ahogy ezt műtőben mondani szokás.

A műtéti terület sterilitására vonatkozó előírás megsértése súlyos dolog, hiszen nagymértékben fokozza az operációt követő staphylococcus-fertőzés veszélyét. Némelyik sebész egészen mániákus a sterilitás kérdésében, ámde, legalábbis a látszat szerint, sohasem következetes, racionális módon. Példának okáért az egyetemen az egyik professzor megkövetelte, hogy a gyakornokok, a rezidensek és a diákok hajszálpontosan tíz perc alatt öltözzenek be. Aki a tíz perc letelte előtt próbált bemenni a műtőbe, annak újra kellett kezdenie az

egész procedúrát. Ez a megszorítás azonban valahogy őrá nem vonatkozott, ugyanis az ő beöltözése – általános becslés alapján – nemigen vett igénybe három vagy négy percnél többet. Nyilván úgy vélte, mások fertőzöttebbek nála, avagy az ő baktériumai kevésbé állhatatosak.

Sterilitási hóbortjához egy emlékezetes esemény is fűződik. A műtét már önmagában is érdekesnek ígérkezett; lőtt seb a jobb tüdőben. A rezidensek is, meg a gyakornokok is mind a műtőasztal körül tolongtak. Az egyik leleményes, meglehetősen alacsony termetű hallgató, aki minden részletet látni akart, egymásra rakott egy csomó alkalmatosságot, felállt a tetejükre, s így a fejünk fölött függő lámpába kapaszkodva előre tudott úgy hajolni, hogy egyenesen a műtéti területre látott. A leshely egészen addig kitűnőnek bizonyult, míg csak le nem csúszott a szemüvege, bele egyenesen a sebbe. Ez annyira felbőszítette a professzort, hogy ráparancsolt a rezidensre, folytassa a műtétet ő.

Szerencsére Gallagher, a vakbélműtétet végző sebész jobban tud uralkodni az indulatain, mint ez az egyetemi professzor. S bár szemmel láthatóan ideges, dolgozik tovább.

– Lássuk, George, ki tudja-e szabadítani ezt a kezet a lepedőkből, s a helyére bírja-e tenni? – szól Gallagher, közben rám néz, és a szemét forgatja a dolog abszurditásától. Ezalatt az aneszteziológus befúrja a fejét a lepedők alá.

– Straus, te meg lépj hátra a műtőasztaltól – szólok oda neki. Szegény Straus szemmel láthatóan teljesen összezavarodott. Szeme ide-oda cikázik a még mindig a páciens kezét szorongató sebész meg a hullámzó lepedőtömeg között, amely az aneszteziológus próbálkozásainak eredményességét vagy épp annak hiányát jelzi. – Tedd karba a kezedet, Straus, és tartsd mellmagasságban. – Straus hátralép, hálás az instrukcióért.

Némi nehézség árán az aneszteziológusnak sikerül a páciens kezét visszahelyezni a megfelelő pozícióba, a kéz kiegyenesedik a műtőasztalon. Ekkor a sebész hátralép, s hagyja, hogy az egyik nővér lehúzza róla a köpenyt és a kesztyűt, mialatt az öltöztetőnővér lelép a dobogójáról egy új, steril készlettel.

Nem akármilyen módon ér véget gyakornokságom, gondolom. Mint gyakornoknak, ez az utolsó műtétem – talán az utolsó fellépésem a műtőben, jóllehet ügyeletben leszek az éjjel, s megeshet, hogy soron kívül valami közbejön. Ez az eset valahogy kezdettől fogva kész cirkusz. Azzal kezdődött, hogy a beteg bereggelizett, mivel a lázlapjára elfelejtettem ráírni, hogy “szájon

keresztül semmit", s a nővérek, akiknek ezt nálam is jobban kellett volna tudniuk, látva az operációs előkészületeket, szintén megfeledkeztek róla.

– Straus, segíts, itt vannak a steril lepedők! – Áthajolok a páciens fölött, és a friss, steril lepedő egyik végét odanyújtom az új gyakornoknak. Egy nap átfedés van csak közöttünk: neki ez a nap az első, nekem az utolsó. Hivatalosan még mindig gyakornoknak számítok, jóllehet most, hogy megérkeztek az új gyakornokok, azt hiszem, sokkal inkább úgy viselkedem, mint egy rezidens. Jó csoportnak látszik az övék, pontosan olyan tettrekészek és zöldfülűek, mint mi voltunk. Straust meg engem egymás mellé osztottak be, hogy segédkezzem neki az ismerkedésben. Tulajdonképpen ügyeletben is együtt leszünk ma éjszaka.

– Emeld magasra – mondom neki, szemmagasságig emelve a lepedő felém eső szélét, majd pontosan letakarom vele a korábbi lepedőt. – Jól van. S most a felső részét terítsük rá az altatófüggönyre. – Úgy tűnik, hamar felfogja, így hát felé. nyújtom az alsó lepedőt. Ám az időközben átöltözött, új kesztyűt húzott sebész türelmetlen, szó nélkül elveszi a lepedőt Straustól, és segít, hogy mihamarabb végezzünk a letakarással.

Az ismerős, öreg óra negyed hármat mutat. Fel sem tudom fogni, hogy huszonnégy órán belül magam mögött hagyom a gyakornokságomat. Milyen hamar elröppent ez az év. Mégis, néhány emlékkép sokkal régebbinek tetszik. Például Roso. Hiszen ő az életem egy darabkája, ki tudja, mióta már. Meg...

– Mi lenne, ha segítene egy kicsit, Peters? – Gallagher már ott lebegteti a kezében a tű fokán átfűzött vékony műselyem szálat. De nem tud hozzáfogni a varráshoz, hiszen a steril törlő, amit a sebre borítottam, még mindig a helyén van.

– Egy nagy fogót és egy mosdótálat! – Kinyújtom a kezem az öltöztetőnővér felé, aki belecsapja a fogót nyitott tenyerembe. Ez a nő mindig démonná változik, ha beindul az üzemmenet. Feltehetően állandóan a tévét nézi, hiszen úgy tudja odavágni az ember kezébe a műszereket, hogy szinte fáj. Amikor meg a kesztyűt húzza ránk. mindent elkövet azért, hogy a hónaljunkig nyújtsa. A fogó segítségével leemelem a steril törlőt, vigyázva, nehogy hozzáérjek, s belepottyantom a mosdótálba. Számomra annyira felfoghatatlanok a műtő sterilitásának irányelvei, hogy inkább mindig túlzásba viszem a dolgot. Fogalmam sincs, hogy Gallagher szerint a törlő megfertőződött-e vagy sem, de biztos, ami biztos, nem érek hozzá. No persze azok után, hogy a páciens a puszta kezével kotorászott a sebben, ez az óvatosság már teljesen felesleges.

Most, hogy a törlő nincs már útban, Gallagher ismét hozzálát a csonk összevarrásához. Szerencsére a páciens jó időpontot választott a bolondozásra; nemcsak a féregnyúlvány volt már kioperálva, hanem a csonk is ki volt fordítva. Gallagher épp a második varrathoz készülődött, amikor a titokzatos kéz megjelent.

George, az aneszteziológus fantasztikus módon magára eszmél. Megy minden, mint a karikacsapás: hordozható Panasonicjának hangja versenyre kel az automata lélegeztető szuszogásával, amelyet a szukcinil-kolin beadását követően indított be. S ez nem túlzott elővigyázatosság. A szukcinil-kolin olyan erős szer, hogy az izmokat teljesen megbénítja, így aztán a beteget gép lélegezteti. Amikor Gallagher, immár biztos kézzel áthúzza az első öltést, visszatér a közjáték előtti hangulat. Még le is állunk, hogy meghallgassuk az altatófüggönyön átszűrődő rádiós szörf jelentést: "Ala Moana, 34, szélcsendes". Én már eladtam a deszkámat, Gallagher azonban egyike azon kevés fiatal sebésznek, aki olykor-olykor szörfözik. Magam is láttam néhányszor Waikikiből kihajózni, s mondhatom, határozottan jobb sebész, mint szörfös, hiszen a lelke mélyén nagyon is finomkodó. Van egy árulkodó szokása is, úgy fogja meg az orvosi műszereket, hogy közben eláll a kisujja, pontosan úgy, mint a jó házból való úrilányoké teázgatás közben.

Ugyanígy köti meg a következő öltést is: rózsás kisujj át, amennyire csak lehet, eltartja a többitől, majd egy gyakorlott mozdulattal várakozó kezembe csúsztatja a selyemszálat. Mivel én vagyok az első asszisztens, az én tisztem megkötni a csomót. Straus meg sebkampózik. Hamar az első hurok, lent szépen meghúzom, reflexszerűen. A vakbél szélei összezáródnak a kifordított féregnyúlványcsonkon. Mialatt csomózok, Gallagher úgy tesz, mintha nem nézne oda, tudom azonban, hogy a szeme sarkából mégiscsak figyel. Mivel egy szót sem szól, úgy vélem, elégedett az első csomó szorosságával. Ekkor az öltöztetőnővértől elveszi a frissen befűzött tűt, miközben én nekilátok a második elkötésnek.

– Hé, Straus, mi lenne, ha egy picit megemelnéd azt a kampót, hogy lássam, mit kötözök? – Észreveszem ugyanis, hogy Straus ebben a pillanatban épp a semmibe bámul. Addig nem hurkolom át a második csomót, amíg oda nem néz a sebre, és fel nem emeli a kampót a jobb kezével, szélesebbre tárva a sebet, így már a mutatóujjam segítségével arrébb tudom tolni a szálat egészen addig, míg csak hozzá nem simul az első csomóhoz, ekkor meghúzom, olyan pontosan, hogy igazán elégedett lehetek magammal. Még egy hurok, a másik

kezemmel elegyengetem, hogy szépen kifeküdjön s ne úgy nézzen ki, mint valami vénasszonybog.

Még öt ilyen csomó, és a csonk területe teljesen fedve. Készen állunk a bevarrásra.

– Fantasztikusan csinálja. Straus – jegyzi meg Gallagher, s rám kacsint, miközben elveszi a sebkampót a gyakornoktól. – Semmire sem mentünk volna maga nélkül. – Mivel Straus nem nagyon tudja eldönteni, hogy Gallagher ugratja-e vagy sem, bölcsen úgy dönt, hogy nem szól egy szót sem. – Hol tanult meg így sebkampózni, Straus?

– Segédkeztem néhányszor az egyetemen – feleli csendesen.

– Meg mertem volna esküdni rá – folytatja Gallagher, s fölényes mosolyra húzódik a szája a maszk alatt. – Peters, maga meg fiatal sebész barátunk be tudnák zárni a sebet?

– Igen, azt hiszem, dr. Gallagher. Gallagher a sebre néz és elbizonytalanodik.

– Nem, azt hiszem, mégiscsak jobb, ha maradok. Ha a betegnél fertőzés lép fel az operáció után, szeretném, ha a lehető legkevesebb embert érné vád érte, mondjuk, csak George-ot. Hallja, George?

– Mi van? – George, felpillant az altatási jegyzőkönyvből, ám Gallagher már nem vesz róla tudomást, hátralép, hogy a mosdónál leöblítse a kezét.

– Hogy áll a csomózással, Straus?

– Attól tartok, nem túl jól.

– Nos, készen áll hogy megpróbálja?

– Igen, azt hiszem.

– Rendben, amikor a bőrhöz érünk, maga csomóz.

A bőnyevarrat gyorsan megy. Már majdnem ugyanolyan fürgén csomózok, mint a sebész, az öltöztetőnővérnek igencsak iparkodnia kell, hogy lépést tarthasson velünk. Amikor a bőr alatti varratokat is elkötjük, összezárul a mosolyra húzott seb.

– Jól van, Straus, akkor most lássuk, mit tud – szól Gallagher, miután összeölti a seb közepét, és kihúzza a selyemszálat a páciens hasüregéből. A seb közepére kerülő első csomó megkötése a legnehezebb, hiszen a bőr még ellenáll, s ez a húzódás megnehezíti, hogy kellően szorosra húzhassuk a csomót. Gallagher újra rám kacsint, közben Straus megfogja a szál két végét. Strausnak még a kesztyűje sem feszül ki rendesen, a gumi összevissza ráncolódik az ujjhegyeinél. Nem néz fel, s ezt nagyon jól teszi, hiszen tudom, mi következik, s arcom már jó előre széles vigyorba torzul.

Szerencsétlen Straus! Mire leviszi a második hurkot, szakad róla a víz, és a bőr szélei még mindig majdnem egy centire elállnak egymástól. Mi több, az ujjai is belegabalyodnak a csomóba, ami mulatságos mutatványt ígér. Még mindig nem néz fel, hála istennek. Rendben lesz!

– Straus, maga remekül alkalmazza az elméletet. A bőrvarratoknak csakugyan nem szabad túl szorosoknak lenniük. – Gallagher csuklik a nevetéstől. – De közel egy centi azért túl sok a jóból.

– Annyi idejük van, fiaim, amennyit csak akarnak. A betegünket jó időre megbénította a szukcinil-kolin – teszi hozzá George.

Átvágom a tátongó varratot, kihúzom és ledobom a földre. Gallagher behúz egy másik szálat az előbbi helyére, s kezének egy szinte észrevehetetlen csavarintásával kicsúsztatja a szálat a tűből. Straus szótlanul fogja a végeket, és ügyetlenül újra nekilát.

– Nem ma láttam először hasüregben vájkáló csupasz kezet – kezdem, Gallagherre pillantva. – Egyszer, még az egyetemen nyolc hallgató állta körül a műtőasztalt, hogy lássa, mi történik, majd a sebész így szólt: "Tapogassák ki ezt a tömeget, s mondják meg, mit gondolnak." A rezidensek sorra kitapogatták, egyetértően bólogattak, mígnem egyszer csak két rezidens között becsúszott egy csupasz kéz, és az is körbetapogatódzott.

– Az egyik hallgató volt az? – kérdezi az aneszteziológus.

– Valószínűleg. Sohasem tudtuk meg, mivel a főorvos azonnal kihajtott minket, s igyekezett megnyugtatni a sebészt.

Straus még mindig a második csomóval babrál, leejti a végeket, belefogja az ujját, s ide-oda tekergeti magát, abban a reményben, hogy ezzel a helyére bűvöli a csomót. Nem tudom, miért gondolja, hogy ez a bűvölés segít, de aztán rájövök, hogy magam is alkalmaztam annak idején.

– És elfertőződött a seb a műtét után? – kérdezi Gallagher.

– Nem. A beteg minden szövődmény nélkül megúszta – felelem.

– Bízzunk benne, hogy mi is ilyen vizeken hajózunk.

Szó nélkül kibogozom a Straus kezében lévő szálakat, hamar megkötöm a csomót, oldalt húzom, hogy messzebb kerüljön a vágástól. Straus rendületlenül lehajtja a fejét, mialatt Gallagher áthúz még egy szálat.

– S ehhez mit szól a mi szépreményű sebészünk? – kérdezi Gallagher, miközben összefont ujjakkal, kifordított tenyérrel kinyújtóztatja a karjait. Egyik-másik porc megroppan.

Straus csöndes egy fickó; a hangját sem lehet hallani, miközben a csomózásra koncentrál. Ami azt illeti, kezdem már unni a játékot, nézni,

ahogy ott ügyetlenkedik. Még mindig csak a harmadik csomónál tartunk, és nekem még rengeteg tennivalóm van, lázas pakolás, meg egy csomó apró dolog. Miután kapok egy jóváhagyó pillantást Gallaghertől, ismét csak átveszem a szálat Straustól. gyorsan megcsomózom, különösebb feszítés nélkül összehúzom a seb széleit.

– Nos, gondolom, ezt már maguk ketten is befejezik. S ne feledjék, kötés gyanánt mindössze egy papírtapaszt szeretnék. – Ezzel Gallagher odalibeg az ajtóhoz, lerántja a kesztyűjét és eltűnik. Straus most először néz fel azóta, hogy nekilátott a csomózásnak.

– Ölteni vagy csomózni akarsz? – kérdezem megviselt, verejtékező arcára nézve. Tulajdonképpen nem tudom eldönteni, melyik a rosszabb, ha ölt, vagy ha csomóz. Mihamarabb szabadulni akarok innen.

– Öltök – feleli, s kinyújtja a kezét a nővér felé, aki önmagához híven belecsapja a tűtokot a tenyerébe. A feszes gumikesztyűvel találkozó fém éles hangja visszaverődik a műtő csupasz falain. Straus a szó szoros értelmében megugrik, meghökken a váratlan hangtól. Aztán megrázkódik, majd összeszedi magát, vet rám egy gyors pillantást, és a seb fölé hajolva felülről lefelé beleszúr a bőrbe.

– Straus!

– Iiigen? – Alulról rám emeli a tekintetét.

– Merőlegesen tartsd a tű hegyét a bőrre, aztán fordítsd ki a csuklódat, vagyis kövesd a tű görbületét.

Megpróbálja, ám amikor kifordítja a csuklóját, vele együtt megtekeri a tűtokot is, figyelmen kívül hagyja a tok vége és a görbített tű hegye közti távolságot. Ennek egy halk, fémes pattanás a vége, a tű hegye beletörik a bőrbe. Megdermed a keze, hitetlenséget és aggodalmat sugárzó szemét a törött tűhegyről rám emeli.

A fene essen beléd! – gondolom. – Jól van, Straus, ne nyúlj semmihez! – A "Big Ben" három óra öt percet mutat. A tűhegyeket (tulajdonképpen még egy egész tűt is) szinte lehetetlen megtalálni, ha az ember elejti. Szerencsére ennek a hegye ott csillog a bőr felszínén. – Érszorító csipeszt! – Le nem véve a szememet a szinte láthatatlan tűhegyről, kinyújtom a kezem az öltöztetőnővér felé. Bumm! Olyan erővel csapja a tenyerembe ezt a finom műszert, hogy belenyilall a karom, s a szemem káprázni kezd. A letört tűhegy eltűnik a szemem elől. Dühösen nézek a nővérre. Testes, gömbölyű asszonyság, legalább tíz kilóval többet nyom nálam, s ebben a pillanatban olyan

gyűlölködő pillantást vet rám, hogy jobbnak látom, ha nem szólok egy szót sem.

Ehelyett minden figyelmemet a finom érszorító csipesznek szentelem, ami legalább még mindig egy darabban pihen bizsergő kezemben. Bal mutatóujjamat becsúsztatom a vágás alá, s egy picit megemelve a bőrt a törött tűhegy alatt, sikerül némi ellenállásra szert tennem ahhoz, hogy megfoghassam a beágyazódott, törött tűhegyet. Ám az első kísérlettel így is csak annyit érek el, hogy az a vacak még egy kicsivel beljebb fúródik. Ez az a pillanat, amikor úgy döntök, hogy magam fogom csinálni az öltést is meg a csomózást is. A második kísérlet már sokkal eredményesebbnek bizonyul, a fogót visszahúzva megkönnyebbülten látom, hogy a csillogó tűhegy szilárdan ül a csipesz két vége között; egy órásmester gondosságával elhelyezem a letört tűhegyet a műszertálca sarkán, hozzáillesztem a megmaradt testhez, hogy meggyőződjek arról, egyetlen apró darabka sem hiányzik. Megnyugodva kérek egy varrószálat, kerülöm Straus pillantását.

A bőr bemélyed a merőlegesen tartott tű alatt. Fokozom a nyomást egészen addig, míg – puhán – a tű átszakítja a bőrt. Olyan ívben fordítom ki a csuklómat, hogy megszüntessem a tűhegyre nehezedő forgatónyomatékot (ez az az erő, amit Straus figyelmen kívül hagyott), odaillesztem a tű hegyét a vágás túloldalán lévő bőr felső széléhez. Bal kezem mutató- és középső ujjával ismét csak ellennyomást fejtve ki, határozottan és élesen kifordítom a jobb csuklómat, a tű hegye átcsúszik a bői-ön. Úgy emelem a tűtokot, hogy a tű hegye fölfelé álljon, így a bőrön áthurkolt szál a húzóerejénél fogva kicsúszik belőle.

A jól bevált gyakorlatot követve odadobom az üres tűtokot a lepedőkkel fedett részre, valahová a páciens lábához. Az öltöztetőnővér majd megtalálja és új szálat fűz bele. Ezután fogom a szál végeit, négyszer meghurkolom a csomót, majd felhúzom a két szálat. Csak ekkor nézek rá Strausra.

– Mit szólnál egy nyisszantáshoz, Straus? – kérdezem.

Szó nélkül mozdul, elvágja a szálat, és továbbra is a vágást nézi. Még tíz öltést csinálok az előzőekhez hasonló módon, fürgén és anélkül, hogy egy szót is szólnék Straushoz. Ezután levágok egy darab papírszalagot, ráhelyezem a vágatra és Straushoz fordulok.

– Miért nem írod ki a műtét utáni javallatokat? Előbb-utóbb hozzá, kell látnod. Megnézem, ha már átöltöztem. Azután bemutatlak a betegeidnek. Rendben?

– Rendben – nyögi ki tompa hangon.

– Aztán meg – folytatom – bemutatom neked. ha akarod, amennyit én tudok az öltésekről meg a csomózásról. – Straus egy szóval sem felel.

"Milyen béna!" – gondolom. Ha már most kifáradt, akkor hosszú, nagyon hosszú éve lesz. De ez az ő baja. Nem sokáig bosszankodom a viselkedésén, rengeteg dolog vár még rám. Kesztyűmet belehajítom az ajtónál álló kosárba, s gyakornoki minőségemben utoljára sétálok ki a műtőből. A legcsekélyebb nosztalgiát sem érzem. Szinte eufórikus hangulatban vagyok. Leszolgáltam az időmet, alig várom, hogy rezidens lehessek – nagyon várom. Végre felcsillant előttem a praktizálás lehetősége. Miközben végigsétálok a műtőfolyosón, azon tűnődöm, hogy vajon Mercedest vagy Porschét vegyek-e? Mindig is Porschét szerettem volna, ezek az autók azonban, akárhogy is nézem, nem túl praktikusak. Hát egy Cadillac? Sohasem volt még Cadillacem. Micsoda obszcén egy automobil! Mégis az a sebészek kedvence. Herkulesnek is az van, no meg a Szupervágtázónak is. Akárhogy is, az én fülemnek a Mercedes kedvesebb.

Az étlap tanúsága szerint az ebéd borjúkrokett, számunkra azonban ez csak egy titokzatos ételkupac; a tetején a ketchup az ellenméreg. Mint a legtöbb kórházi étkezdében, az evéshez itt is élénk és elszánt fantázia szükségeltetik. Ha az étlapon az áll. hogy borjú, akkor eltökélten ragaszkodni kell a borjú képzetéhez, még akkor is, ha az étel íze, állaga és külső megjelenése egészen másról árulkodik. Ilyenkor az is sokat segít, ha az ember elhessegeti magától mindazt, amit a mészárszékek szabálytalan ténykedéseiről hallott, s közben rettenetesen éhes, vagy ha abban az isteni szerencsében részesül, hogy van egy kellemes beszélgetőpartnere.

A tisztesség kedvéért meg kell azért jegyeznem, hogy a hawaii koszt még mindig klasszisokkal jobb a New York-i egyetemi klinikák konyháinak főztjénél. Ám a személyzet időnként még Hawaiiban is ahhoz folyamodik, hogy gyanús húspástétomokat szolgáljon fel, s mintha csak emelni akarnák az ünnep fényét, pont ezt az estét választották ki arra, hogy borjúval, egyik legkedvesebb társalgási témámmal szolgáljanak. S ráadásul még ügyeletben is vagyok. Ennek ellenére ünnepi fogásnak tekintem az ételt. Gyakornokként ez az utolsó éjszakám itt, s fél lábbal máris kívül állok a csatamezein. Kétségtelenül Straus áll majd az első vonalban, ha bármi probléma adódik.

Kellemes a klíma az ebédlőben. Ragyogó, keskeny fénysugarak törnek át a délnyugatra néző ablakok redőnyeinek résein. Az arányló sugarakban táncra

perdülnek a porszemek, mint a baktériumok a mikroszkóp alatt. Csak egy orvos képes ilyen hasonlatot kivágni! A koncentrált szakmai képzés – például az orvosképzés – egyik hátránya éppen az, hogy az ember agya mindent a szakirányú ismeretek szintjére szorít le. A homokszemek ugyanezzel az erővel felidézhették volna a vízben fickándozó halak vagy az égen röpködő madarak képét. De nem, engem a vizeletmintában nyüzsgő baktériumokra emlékeztetnek.

A mi kis csoportunk az ablak melletti egyik nagy, kerek asztalnál foglal helyet. Straus bal felől ül, Jan után, aki közvetlenül mellettem foglal helyet. Távol a műtő rettenetétől, a mindennapi életben Straus már egyáltalán nem az a csendes és visszavonult fickó, akinek én őt első pillantásra elkönyveltem. Ami azt illeti, roppant eleven, beszédes, hogy azt ne mondjam, perlekedő természetű. Az égvilágon mindenről különvéleménye van, beszéljek akár az autókról, akár a kábítószerről, akár a gyógyításról.

S ahogy ez már lenni szokott, óhatatlanul az amerikai orvosi ellátásra terelődik a szó. Strauson, Janon meg rajtam kívül még hatan vagy heten ülnek az asztalunknál, de ők ilyen vagy olyan oknál fogva inkább csak hallgatói, semmint résztvevői a társalgásnak. Csendben táplálkoznak, szótlanul isszák a kávéjukat, s hagyják, hadd fecseréssszünk kedvünkre. Szemforgatások és hitetlenkedő fejrázások kíséretében mindössze egyszer adnak hangot jelenlétüknek, s akkor is csak nevetnek, azonban semmi konkrét vagy lényeges megállapítást nem fűznek az elhangzottakhoz. Igyekszem oda sem figyelni rájuk, Strausra koncentrálok, aki szaporán beszél.

– Annak, hogy mindenki egyenlő orvosi ellátásban részesülhessen, s élvezni tudja annak minden előnyét, egyetlen módja van: meg kell változtatni a szolgáltatás struktúráját – jelenti ki Straus, közben nyitott tenyerét hol fölemeli, hol pedig (a leghangsúlyosabb mondatoknál) leteszi az asztalra.

– Úgy érted, hogy a szemétbe kellene hajítani a mostam orvosi, kórházi rendszert, s valami újjal kéne próbálkozni? – kérdezem.

– Rátapintottál a lényegre. A szemétre az egésszel! Ezzel szembe kell nézni. A gyógyítás a mostani szervezeti és szolgáltatási formájában teljesen elavult. Gondolj csak arra, hogy mennyit fejlődtek a műszaki tudományok az elmúlt tizenöthúsz év során. Fejlődött valamit az orvostudomány? Nem! Kétségtelen, hogy több tudomány van a fejekben, ám ez mit sem segít az utca emberén. Csak a hájfejűek élvezhetik, teszem azt, az újonnan kifejlesztett izoenzim-vizsgálatok meg a folyamatos műszeres megfigyelés előnyeit; mindent, ami új és jó. De mi van a gettókban élő szerencsétlenekkel? Azoknak

semmi se jut. Tudod te azt, hogy negyvenmillió amerikai még sohasem járt orvosnál?

Straus válaszra sem várva folytatja heves kirohanását, közelebb hajol az asztalhoz. Szerencse, hogy nem tartott szünetet, hiszen negyvenmillió az pokolian sok ember, s rá akartam volna kérdezni erre az adatra. Amellett meg mit is számít ez. hiszen tudvalévő, hogy rengeteg amerikai a szó szoros értelmében éhezik. Mit oszt vagy szoroz a színvonalas orvosi ellátás, amikor vannak olyanok, akiknek nincs mit enniük? Ám e statisztikai adat feledésbe merül, ahogy Straus folytatja.

– Az orvosaink közönséges utcai árusok, akik az űrkorszakban is csak tolják maguk előtt a targoncáikat. És ez az orvosok hibája!

– Egy pillanat! – szólok közbe. Ezt az általánosítást nem állhatom meg szó nélkül. – Lehet, hogy nincs minden a legnagyobb rendben, csakhogy több kanál is van a levesben!

– Hogyne, meg egy csomó zsíros, mohó ujj. Arra gondolok, hogy az orvosi ellátás, bármilyen nyomorúságos is, a bruttó nemzeti termék hét százalékát emészti fel; ez körülbelül hetvenmilliárd dollár évente. Naná, hogy ott nyüzsögnek az érdekeltek a húsosfazék körül. De ez nem változtat azon a tényen, hogy az Egyesült Államokban az orvosok maguk alakították ki az egészségügy rendszerét, és ők azok, akik működtetik. Ők működtetik a kórházakat, az egyetemeket, és ők irányítják a kutatásokat. S ami a legfontosabb, az orvosok gondoskodnak az orvosutánpótlásról is.

– Mi a helyzet a társadalombiztosítási társaságokkal meg a gyógyszergyárakkal?

– A társadalombiztosítási társaságokkal? Nos. az ő kezük sem patyolatfehér, de legalább nem avatkoznak bele az orvos-beteg kapcsolatba, gondolom azért nem, mert tartanak az AMA-tól.* Úgy értem, ha valamelyik társaság megpróbálna nyomást gyakorolni, akkor az AMA feltehetően nem vállalná ezen társaság betegeinek ellátását és kezelését.

– Eszeden légy már, Straus! – Támogatást keresve körülnézek, de persze az élénken bólogató Jan kivételével senki sem siet a segítségemre.

– Szóval te nem hiszed, hogy az AMA képes lenne ilyesmire? – kérdezi Straus.

– El sem tudom képzelni.

---

* AMA (American Medical Association): Amerikai Orvosok Szövetsége. – A ford.

– Hohó, barátocskám! Te akkor nem ismered az AMA dicsőséges történetét!

– Mire gondolsz? Egyet-mást azért tudok róla. – Tulajdonképpen messze nem vagyok szakavatott ismerője a kérdésnek, soha nem érdekelt a dolog igazán.

– Hogy érted azt, hogy tudsz egyet-mást az AMA-ról? Netán a tagja vagy?

– Hát többé-kevésbé igen. Tudod, korlátozott számban ugyan, de gyakornokok meg rezidensek is beléphetnek. Szóval én is beléptem. Csinálni persze semmit sem csináltam, már úgy érteni, hogy egyetlen gyűlésre sem mentem el, nem is szavaztam, szóval, semmilyen módon nem vettem részt az egészben.

– Hát ez az. pontosan ez a baj! Te a tagja vagy. Statisztikai adat. Így aztán hajlamosak azt hinni, hogy mindenki közéjük tartozik, csak egyesek aktívabbak, mint mások. Az AMA arra hivatkozik, hogy országosan kétszázezer orvos érdekeit képviseli. És tudod, mi a vicc?

– Na mi? – Straus határozottan olyan benyomást kelt, mint aki tudja, mit beszél.

– Az, hogy minden adatuk szemfényvesztés. A legtöbb államban az járja, hogy ha egy orvos nem akar hátrányos helyzetbe kerülni a kórházában, akkor be kell lépnie a helyi orvosi társaságba, ez pedig már automatikusan és kötelező jelleggel hozza magával az AMA-tagságot is. S gondolod, hogy bárkit is érdekel közülük, vagy egyáltalán elgondolkodnak azon, hogy mi folyik az AMA-ban? Almukban sem, mert fogalmuk sincs róla. Egyre csak azt hajtogatják, hogy nagyon elfoglallak, meg hogy nincs idejük. Vagy úgy érzik, jóllehet alaposabban már nem gondolnak utána, hogy az AMA csak piszkos politika. S ebben nem tévednek. Mindezen apátia közepette a jó öreg AMA meg ott trónol Washingtonban, és azt állítja, hogy kétszázezer orvos nevében nyilatkozik, akik persze sohasem cáfolják meg ezt az állítást. A helyzetet tovább rontja, hogy nemcsak a nevükben beszélnek, hanem még herdálják is a pénzüket. Elgondolkodtál már azon, hogy az AMA évi költségvetése több mint huszonötmillió dollár? Ennyit fizetnek be azok az orvosok, akik egyre csak azt hajtogatják, hogy nincs idejük utánajárni annak, mi folyik a színfalak mögött.

– Jól van, jól van – muszáj közbeszólnom, kezd nagyon belemelegedni. Az asztal túloldalán két rezidens a szalvétáját a tálcára dobva feláll és távozik. Elmúlt már hat óra, ideje hozzálátnom a csomagoláshoz. Mégsem tudom faképnél hagyni Straust. Most már Jan előtt áthajolva egészen közelről beszél

hozzám, szerencsétlen lánynak teljesen ki kell húznia magát a székén, hogy helyet adjon neki. Sovány, lobbanékony természetű fickó, csak úgy izzik a szeme.

– Straus, nem akarom én védeni az AMA-t, de az azért köztudott dolog, hogy a 19. századi káoszból mégiscsak a tudomány rangjára emelte a gyógyászatot. A Flexner-jelentést megelőzően, úgy 1910 táján az orvosképzés csak egy vicc volt még, s az AMA vállalta magára az átalakítás terhét.

– Hogyne, ez tagadhatatlan. De akkor hadd kérdezzem meg tőled azt is, hogy mi volt a céljuk vele?

– Hogy érted azt, hogy mi volt a céljuk vele? Hát hogy javítsanak a helyzeten.

– Az is lehet, de sokkal inkább az, hogy a saját céljaikat elérjék.

– Ezt meg hogy érted?

– Hát úgy, hogy csökkentették az orvosi egyetemek számát, és emelték a színvonalukat. Ez idáig rendben is volna. Ám egyidejűleg az ellenőrzésük alá is vonták ezeket az egyetemeket. Magyarán ez annyit tesz, hogy ők határozzák meg az orvosutánpótlást és a tanmenetet. Más szavakkal: ők jelölik ki azt az ösvényt, amelyen a leendő orvosoknak haladniuk kell, s gondoskodnak arról, hogy a kiválasztott diákoknak eszükbe ne jusson letérni róla.

– Straus, te egy romantikus álmodozó vagy. Biztos, hogy gyakornok akarsz lenni?

– Orvos akarok lenni, s ha erre más mód is kínálkozna, akkor azt választanám. De hogy témát váltsak, azt mondd meg nekem, Peters, tisztában vagy te azzal a történelmi teherrel, amit magadra vállalsz, amikor orvoslásra adod a fejed Amerikában?

– Hová akarsz kilyukadni? – Az utolsónak maradt két orvos, akik idáig velünk szemben csendben üldögéltek, most hátratolja a székét és távozik. Már csak Straus, Jan meg én maradunk a piszkos tányérokkal és bemocskolt tálcákkal borított asztal körül. Straus rendületlenül folytatja.

– Az AMA majdhogynem csúcsot javított a haladó társadalmi változások támogatásának elmulasztásában, nem is beszélve a kezdeményezőkészség hiányáról. Például az AMA volt az a szervezet, amelyik ellenezte, hogy a Közegészségügyi Szolgálat diftériaoltást adjon, vagy hogy nemibeteg-gondozó állomásokat állítson fel. Ugyancsak ellenezte a társadalombiztosítást, az önkéntes betegbiztosítást meg a csoportos praktizálást., A harmincas években még a "szovjet" címkét is ráakasztotta a csoportosan praktizáló orvosokra.

Csak hebegtem, mondani akartam valamit, de nem tudtam megfogalmazni.

– S van itt még egy csomó egyéb is. Tudsz te arról, hogy az AMA harcolt a kórházvezetői státusok bevezetése ellen, vagy hogy a saját házunk táján maradjunk, ellenezte, hogy az orvostanhallgatók alacsony kamatlábú állami hiteleket kaphassanak?

– Hogy is van ez? – Magamban kezdtem már kikapcsolni Straus panaszáradatát, amikor a "kölcsön" meg az "orvostanhallgató" szavak megütik a fülemet. Még mindig tartozom egy csomó pénzzel az államnak. – Ellenezték, hogy az orvostanhallgatók kölcsönt vehessenek fel?

– Elhiheted nekem.

– De miért? – Ez tényleg meglepett.

– Azt csak a jóisten tudja! Gondolom azért, nehogy a szegények előtt is nyitva álljon az orvostudományok kapuja. S az egészben az a legszánalmasabb, hogy miután a társadalom elfogadta ezeket a reformokat, és rákényszerítette az AMA-ra is, később ugyanők fogták magukat, és igyekeztek maguk is hiteleket nyújtani. Az embernek önkéntelenül Orwell 1984-ének politikai demagógiája jut az eszébe. Úgy gondolom, az egész mocskos helyzeten változtatni kéne. S ezt a kormánynak kell megtennie.

– Rendben van, Straus. Mindezzel azt akarod mondani nekem, hogy ennyi év tanulás után, meg azok után az évek után, amik még előtted állnak, a szövetségi kormánynak szándékozol dolgozni? Mert mintha ez csendülne ki a szavaidból.

– Nem feltétlenül. Én csak azt akarom mondani, hogy az orvosok átvették az ellenőrzést, s ezzel szépen el is baltázták az egészet. És a felelősségük sokkal nagyobb hatósugarú, mint a magánpraxisuk. Az egészségügyi ellátást a maga teljességében kellene szemlélniük. A Harlemben élő emberek vagy Appalachia lakosai ugyanolyan fontosak, mint a Harkness Pavilion igazgatótanácsának elnöke. És ha az orvosok megint csak elrontják, akkor a kormány feladata, hogy átvegye az ellenőrzést, és elvégeztesse az egészségüggyel azt, amire rendeltetett. Végtére is minden állampolgár jogosult a megfelelő orvosi ellátásra.

– Könnyű ezt mondani, én azonban egyáltalán nem vagyok biztos benne. Ha ugyanis valakinek, mondjuk, megfájdul a feje hajnali fél ötkor, s ezért képes az orvost kirángatni az ágyból, hiszen jogosult az egészségügyi ellátásra, akkor mi a helyzet az orvosok jogaival? Már úgy értem, hogy mennyi terhet lehet rárakni az egyik emberre azért, hogy a másik érvényesíthesse a jogait? Az orvosoknak is vannak jogaik, ugyebár. Vagy

menjünk tovább, mi történik akkor, ha valakinek leáll a veséje, és minden művese foglalt? Akkor kit perel be a páciens? A társadalom nem tud arra berendezkedni, hogy minden állampolgár számára készenlétben tartson egy művesét. A dolog úgy – áll, hogy az orvosi ellátás sem más, mint magasan kvalifikált szakembereket és magas színvonalú műszereket igénylő szolgáltatóipari ág, amelyben az utóbbiadból örökös hiány mutatkozik. S hogy is lehet megfelelő orvosi ellátást ígérni mindenkinek, amikor a rendelkezésre álló források korlátozottak.

– Ezen a ponton nem vitatkozom veled, Peters. Mindenesetre a szövetségi kormány az orvosi ellátási és segítségnyújtási törvényben világosan deklarálta, hogy minden állampolgárnak joga van az orvosi ellátásra.

– Tudod, Straus, szeretnék veled majd újra elbeszélgetni az után, hogy befejezted a gyakornokságodat. Egészen mostanáig még csak diák voltál, ami annyit tesz, nincs mit szépítem rajta, hogy ha a dolgok rosszra fordultak, akkor te szépen kisétálhattál, és áthárithattad a felelősséget másokra. Kíváncsi vagyok, ugyanígy gondolkozol-e majd, ha ez az év letelt.

. Jan csak szótlanul figyelt idáig, s gondolom, többé-kevésbé nekem adott igazat. Most azonban ő is bekapcsolódik a beszélgetésbe.

– Lehet, hogy vannak problémáik. az orvosi ellátás hozzáférhetőségével, azonban mégiscsak a mi orvosi ellátásunk a legjobb a világon, Straus. És ezt mindenki tudja.

– Ostobaság! – vág vissza Straus. – Vegyük például a csecsemőhalandóságot. Az Egyesült Államok a tizennegyedik helyen áll a csecsemőhalandóság, a tizennyolcadik helyen a férfiak élettartama tekintetében és a huszadik...

– Egy pillanat, Straus – szólok közbe, mert nem akarok több statisztikai adatot hallani.

– Csak a tizennegyedikek vagyunk a csecsemőhalandóságban? – kérdezi Jan. Straus ezzel tényleg meglepte a lányt.

– Jan, drágám, ne hagyd magad statisztikai adatokkal félrevezetni. Statisztikával bármit be lehet bizonyítani, pláne ha az ember különböző népességekből veszi a mintákat. Olyan ez, mint egy matematikai választási csalás. Az meg, hogy a tizennegyedik vagy akárhányadik helyen állunk a csecsemőhalandóságban. Straus, valószínűleg azt jelzi, hogy a mi adataink pontosabbak, mint más országokéi. A legtöbb országban ugyanis csak azokat a csecsemőket veszik nyilvántartásba, akik kórházban születnek. A többiről nem vezetnek nyilvántartást.

– Svédországban egész rendesen vezetik ezeket a nyilvántartásokat – vág vissza Straus mosolyogva.

– Nos, igen, ám még így is rengeteg különbség adódik a szempontok különbözőségéből: hogy a terhesség hányadik hetében jön világra a gyerek, hogy halva született-e, vagyis a méhen belül, avagy a megszületése után halt-e el. Rengeteget számít, hogy hol húzzák meg a csecsemőhalandóság határát a statisztikában.

Straus tenyérrel kifelé felemeli a kezét, majd folytatva *a* mondókáját, lassan leteszi az asztalra.

– Nincs értelme statisztikai részletkérdéseken vitatkoznunk. Annyi biztos, hogy az Egyesült Államok nincs a csúcson. És a tizennegyedik hellyel meglehetősen hátul kullogunk, főleg ha tekintetbe vesszük, hol állunk a legtöbb műszaki és szolgáltatási területen. A svédek mellett, őszintén szólva, eléggé nyamvadtaknak látszunk.

– Svédországnak nem a mi gondjainkkal kell megküzdenie – jegyzem meg csípősen. – Nekik egy viszonylag kis létszámú, homogén népességgel van dolguk, míg az Egyesült Államok sokszínű társadalom. Vagy azt akarod mondani, hogy egy olyan szocialisztikus, jóléti állam, mint a svédeké, gyógyír minden társadalmi betegségre, s ez volna a megoldás számunkra is?

– A csecsemőhalandóság, a fogászati ellátás és az élettartam terén jobban állnak. Ezzel persze nem azt akarom mondani, hogy az Egyesült Államoknak le kellene kopíroznia a svéd kormányzási rendszert vagy orvosi ellátást. Mindössze annyit akarok mondani, hogy vannak olyan helyek, ahol az általános orvosi ellátás jobb, mint nálunk. Ez magyarán annyit tesz, hogy létezhet a jelenleginél fejlettebb egészségügy, s hogy ezt nekünk is meg kellene valósítanunk.

– Hát, egy olyan szolgáltatóipart, mint az orvosi ellátás, a semmiből nem lehet megteremteni, s nem is lehet egyik pillanatról a másikra szentesíteni. A társadalmi struktúrán csak akkor lehet változtatni, ha előbb megváltoztatjuk az emberek viselkedését. Ez pedig lassú folyamat, elválaszthatatlan az oktatási rendszertől. Az emberek már megszokták a mostani orvos–beteg kapcsolatot. S nem hiszem, hogy változtatni akarnának rajta.

– Az ég szerelmére, Peters, negyvenmillió amerikai még csak nem is látott orvost életében! Hogy is alakíthatnának így ki bármiféle magatartást? Ember, ez csak üres kifogás! Ámde nagyon is jellemző. Éppen ezért kell a szemétre hajítani az egészet. Különben csak felvizezzük a problémát a

kompromisszumokkal, mint ahogy tettük ezt az orvosi segítségnyújtási törvénnyel.

– Vagyis szerinted ez a törvény is hibás. Straus, te még a kákán is csomót keresel. A te szemszögedből minden fekete. Amennyire én látom, mindössze az a baj ezzel a törvénnyel, hogy ellehetetleníti az orvostovábbképzést, amennyiben lehetővé teszi, hogy a korábbi betegeink jó része átpártoljon a magánorvosokhoz, akik aztán se a gyakornokokat, se a rezidenseket nem engedik a közelükbe. Ennek pedig az az eredménye, hogy hallatlanul sok tanulságos esettől elesünk.

– Hogyne, ez is nagyon fontos – jegyzi meg Straus. – S egyúttal azt is jól példázza, hogy próbálják toldás-foldással orvosolni az óriási méretűre dagadt társadalmi betegségeket. Ám a legnagyobb baj ezzel a mi törvényünkkel mégiscsak az. hogy épp csak több pénzt öntenek fel a töltőgaratra, s ezzel fokozzák az igényeket. Ha pedig az igények növekednek, miközben az ellátás változatlan, akkor felszöknek az árak.

– Persze, persze – most már kezdek dühös lenni. – De amit te kívánsz, az nem más, mint egy másik monolitikus kormánybürokrácia, ügyiratok és gépírók millióival. Ez azonban megint csak rengeteg pénzbe kerül. S így az orvosi ellátás költségei nagy valószínűséggel emelkednek, ahelyett, hogy csökkennének. Gondolom, lelki szemeid előtt már az lebeg, hogy minden orvos a kormánytól kapja a fizetését. Nagyon érdekes! A társadalmat szép kis sokk éri majd. ha ráeszmél, hogy mennyi pénzt emészt fel az orvosok bérezése. Az anyagi ellenszolgáltatás összege pedig azonnal megugrik, mihelyt az orvosok majd összehasonlítják magukat, mondjuk egy pilótával, aki mellesleg szakszervezeti tag, s aki mintegy ötvenezer dollárt keres évente úgy, hogy havi hatvanöt órát dolgozik. Hány orvos kellene a betegek ellátásához, ha ők is csak hatvanöt órát dolgoznának havonta? Arról nem is beszélve, hogy ragaszkodnának a nyugdíjazáshoz...

– Ez egy...

– Várj, míg befejezem, Straus! Ha az orvosok az államtól fix fizetést kapnának, annak még szövevényesebb kihatásai is lennének. Ha az ember fizetést kap, akkor függetlenül attól, hogy mit csinál, ez kihat arra, hogy határhelyzetekben milyen magatartást tanúsít. Ugyanis, Straus, ha hajnali négykor kivonszolod magad az ágyból, akkor valamit kapni is akarsz ezért, valami olyasmit, ami több, mint a szakmai kielégülés. Ugyanis szakmailag az esetek többsége egyáltalán nem nyújt kielégülést. Sokkal inkább az ellenkezőjét érzed. Végül is-a szemetesembertől kezdve a pilótákig, mindenki

más túlórapénzt is kap. Az orvos is kapni akar, különben nem mászik ki az ágyból. De hadd fogalmazzam másként. Ha az ember fizetésért dolgozik, akkor ez meghatározott munkaidőt is kell hogy jelentsen. Ha eljön az öt óra, akkor a fizetésből élő orvos megmossa a kezét, és hazamegy. Történetesen tudom, hogy a rájuk tapadt misztikus képzetek ellenére az orvosok is csak olyanok, mint bármelyik halandó.

– Beszélhetek? – kérdezi Straus.

– Hogyne.

– Egy csomó megjegyzés. Először is: az országos egészségügyi ellátás önmagában még nem megoldás. Te mindjárt következtetéseket vonsz le. A magánbefizetésekből finanszírozott egészségügyi programok például jól működnek, amellett számtalan oknál fogva javítják az orvosi munka hatékonyságát. A kormány szerepe mindössze annyi kell legyen, hogy így vagy úgy garantálja mindenki számára legalább az alapvető orvosi ellátást. Kettő: nem tudom elfogadni az alvó orvosról vallott nézeteidet. Ugyanakkor vallom, hogy az orvosokat valamiféle ésszerű skála szerint kell megfizetni, amely skálán belül megfelelő módon viszonyítani lehet az ő munkájukat a pilótákéhoz , vagy a vízvezeték-szerelőkéhez vagy akárki máséhoz, tekintetbe véve képzésük időtartamát, és a befektetett energiát csakúgy, mint a munkával töltött órák számát. Emellett úgy gondolom, hogy az orvosi munkával járó szakmai örömök átvezetik az orvosokat a napi zökkenőkön, különösen akkor, ha leveszik róluk a papírmunka és az egyéb jelentéktelen feladatok elvégzésének terhét, amelyek egymagukban a gyakorló orvos munkaidejének huszonöt százalékát emésztik fel. Mindamellett pedig...

– Dr. Peters. dr. Peters – váratlanul felhangzik a nevem a mennyezet közelében elhelyezett hangszóróban, csak úgy visszhangzik az egész helyiségben. Straus még mindig mondja a magáét, miközben elindulok a sarokban álló telefon felé.

– Mindamellett pedig a csoportos praktizálás esetén – folytatja – sokkal jobb esély van *az* alapos munkára. Az orvosok szemmel tarthatják egymást, s. tanácsokkal, ellenvetésekkel szolgálhatnak, ha szükséges. Na és az egészségügyi lapok. Ezek is sokkal pontosabbak lennének, hiszen szervezettebben és hiánytalanabbal készülnének, függetlenül attól, hogy a beteg a körzeti orvost vagy egy specialistát keres fel. – Straus a szó szoros értelmében ordítja már ezt a mondatot: én odaérek "a telefonhoz, és tárcsázom a telefonközpont számát. Hála istennek, legalább végre befogja a száját.

A telefonközpontos az egyik magánbetegosztályra kapcsol, majd egy keveset várnom kell, amíg megkeresik a nővért.

– Dr. Peters?

– Igen.

– Dr. Moda egyik betegének légzési nehézségei. támadtak. Azt szeretné, ha egy gyakornok megnézné. Dr. Henry egyik betegének meg valami hashajtót kellene adnom.

– Mennyire súlyos a légzészavar?

– Nem nagyon. Ülve jól érzi magát.

– Dr. Straus azonnal ott lesz.

– Köszönöm.

Mikor megfordulok és elindulok visszafelé, észreveszem, hogy az egész ebédlőben rajtunk kívül senki sincs már. A napsugarak is eltűntek, s az egymástól élesen elváló fény és árnyék helyeit most a helyiséget lágy, egységes izzás tölti be. Békés kép, amihez még az a belső öröm is társul. hogy Straust küldhetem magam helyett a nehézlégzéssel küszködő meg a székrekedéses beteghez.

– Peters?

– Iiigen. – Ismerősen cseng a hang a vonal másik végén.

– Itt Straus.

—- Ki nem találtam volna. Elfoglalt lehetsz.

– Nem tehetek róla. Mindenkinek van valami baja – mondja. Az órámra nézek. Fél tizenegy.

– Na, mi a zűr? – kérdezem.

– Egy idős hölgy meghalt. Körülbelül nyolcvanöt éves. Magánbeteg az F osztályon, a második emeleten.

Csönd. Nem szólok semmit, várom, hogy többet is halljak a problémáról. A vonal másik végén csak Straus lélegzése, ennél több hozzáfűznivalója nincs. Végül is én szólalok meg.

– Jól van, egy idős hölgy meghalt. És mi a probléma?

– Hát, igazából nincs semmi probléma. De nem jönnél ide. hogy megnézd?

– Ide figyelj. Straus, meghalt, igaz?

– Igaz.

– Hát akkor-meg mit akarsz tőlem? Hogy csodát műveljek?

Újabb rövid hallgatás.

– Csak arra gondoltam, hogy esetleg meg akarod nézni.
– Hálás köszönet, öregfiú! De azt hiszem, lemondok róla.
– Peters?
– Hallgatlak.
– Mit csináljak a családdal meg a papírokkal?
– Faggasd ki a nővéreket. Nagy tapasztalatuk van már ebben. Semmi mást nem kell tenned, mint hogy aláírsz néhány papírt, értesíted a családot, és a jóváhagyásukat kéred a boncoláshoz.
– A boncoláshoz? – őszintén meglepődik.
– Úgy van. a boncoláshoz.
– Gondolod, hogy a magánorvosa boncolást akarna?
– Hogyne, azt kell hogy akarjon. De persze le is mondhat róla. Nekünk azonban minden esetben, ha valaki itt hal meg nálunk, meg kell szereznünk a hozzájárulást a boncoláshoz. Lehet, hogy nem megy könnyen, de próbáld meg rávenni a családot.
– Jól van, megpróbálom, de nem ígérhetek semmit. Nem vagyok biztos benne, hogy elég lelkesen tudok majd agitálni mellette.
– Biztos vagyok benne, hogy meg tudod csinálni. Csao.
– Csao.
Leteszi a kagylót, én nemkülönben, s közben újra eszembe jut az egyetemi boncteremben látott besárgult nő. Jan riaszt fel.
– Valami baj van? – kérdezi.
– Nincs. Meghalt valaki, és Straus megkérdezte, hogy mit tegyen.
– Átmész a kórházba?
– Viccelsz?
Jan segít a csomagolásban. Pontosabban jelen van. Nincs szükség különösebb ürügyre ahhoz, hogy együtt legyünk; eddig is sok időt töltöttünk egymás társaságában. Tulajdonképpen olyan sokat, hogy közelgő távozásom beárnyékolja az estét, noha nem beszélünk erről.
Mostanában arról szólt az élet, hogy vajon szeretem-e őt eléggé ahhoz – az ő szavaival élve –, hogy megkérjem, jöjjön velem a szaktanfolyamom színhelyére. Célozni ugyan már rengetegszer célozgattam rá, valami azonban mindig visszatartott attól, hegy kereken kimondjam. Olyasmiket mondogattam neki, hogy saját magának kell döntenie, az én közvetlen befolyásom nélkül. Nini akartam magamra vállalni annak a felelősségét, hegy kieröltetem a döntést. Legalábbis én ebből a szemszögből néztem a dolgot. Vagyis hogy mi történik akkor, ha mégsem megy majd együtt, amikor már ott vagyunk az új

helyemen. Ha most amellett kardoskodom, hogy hagyja el Hawaiit, akkor óhatatlanul egyfajta kötöttséget veszek magamra, s ez sehogy sem volt ínyemre. Persze hogy szerettem volna, ha velem jön, de úgy, hogy maga dönti el.

Jan meg én nagyon jól megvoltunk egymással. Nagy megkönnyebbülés volt komoly kapcsolatot kiépíteni vele azután, hogy jött az a földomlás Karen Christíe-vel meg az elvarázsolt vőlegényével. Noha egyszer-kétszer még átnéztem Karenhez azután is, hogy a barátjával szembesültem, végül is rájöttem, hogy ez így nem mehet tovább. Felhagytam a dologgal.

Megint megcsörrent a telefon.

– Temetkezési Vállalat – szólok bele hangosan és jókedvűen.

– Te vagy az, Peters?

– Állok incselkedésére, Straus, öregfiú!

– Egy pillanatra majdnem beugrottam. Ne csináld ezt, jó? – szól Straus.

– Jól van, igyekszem majd civilizáltan viselkedni. Mi a helyzet?

– Az intenzívről hívtak, az egyik betegüknél nehézlégzés lépett fel. A nővér szerint tüdőödéma. Úgy tűnik, hogy a magánorvosa szívelégtelenségtől tart.

– Baromi jó nővérek vannak arrafelé, mi, Straus? Diagnosztizálnak meg minden. Ezt nevezem! És igazuk van?

– Még nem láttam a beteget. Most indulok. Azért hívlak, hátha ott akarsz lenni az elejétől.

– Straus, szívet melengető a figyelmességed. Siess csak oda magad, ellenőrizd a dolgot, s majd aztán hívj fel újra, rendben?

– Rendben. Akkor majd onnan hívlak.

– Nagyszerű.

Jan azzal foglalatoskodik, hogy a szakkönyvtáramat megpróbálja belegyömöszölni az utazóládákba. A feladat vetekszik a gordiuszi csomó problematikájával, s a megoldás is éppoly drasztikusnak ígérkezik. Ugyanis döntenem kell, hogy mely könyveket hagyom itt, és ez egy orvos számára szörnyű lelki tusa. A legtöbb ember tudja értékelni a könyveket, ám egy orvos egyenesen imádja valamennyit, sőt majdhogynem érzéki módon kommunikál velük. Ha képes egyáltalán reális módon gondolkodni, akkor hamar rájön, hogy tudásban soha föl nem veheti a versenyt velük. Következésképpen könyvekkel veszi körül magát, s kapva kap az alkalmon, hogy egy-egy újabb szakirodalmi műre szert tegyen, függetlenül attól, hogy elolvassa-e majd valaha is. A könyvek az orvosok mankói, és így vagyok velük én is.

A puszta gondolat, hogy bármelyiküket is el kell hajítanom, szentségtöréssel ér fel, legyen az akár a pszichiátriai vagy az urológiai szakkönyv. Mi tagadás, az urológia sohasem tartozott a kedvenceim közé. Gyakran eltűnődöm azon, hogy tudja valaki egész életét azzal tölteni, hogy a húgyutakkal babráljon. Ámbár ez sem lehet rosszabb elfoglaltság, mint a többi, hiszen az urológusok általában jókedélyű fickók. Vitathatatlanul nekik van a legnagyobb repertoárjuk disznó viccekből.

– Nem létezik, hogy ezt mind el tudod pakolni – jegyzi meg Jan.

– Hát akkor vegyük ki mindet, kezdjük elölről az egészet. Most próbáljuk meg állítva, nem pedig fektetve bepakolni. – Megmutatom, hogy gondolom, s nekitámasztom a huszonkét kilónyi általános pszichiátriai szakkönyvet az utazóláda sarkának. Ebben a pillanatban ismét megszólal a telefon. Straus az, a hangja sürgetően cseng.

– Peters?

– Mi van már megint, Straus?

– Tudod, az a beteg, amelyikről az előbb beszéltem, akiről a nővérek úgy gondolták, hogy tüdőödémája van,

– Mi van vele?

– Nos, azt hiszem, tényleg tüdővizenyő. A sztetoszkópon át bugyborékoló szörtyögést hallani szinte egészen a tüdőcsúcsokig, mind a két oldalon.

– Jól van, Straus. Csillapodj! Felhívtad már az ügyeletes rezidenst?

– Igen.

– No, és mit mondott?

– Azt, hogy hívjalak fel téged.

– Ó, hát ez remek! – Elbizonytalanodom, és igyekszem összeszedni a gondolataimat. – Magánbeteg?

– Igen. Dr. Narrunak vagy hogyhívjáknak a betege.

– Szerepel az oktatási programban?

– Nem tudom.

– Nos, akkor derítsd ki. Straus. – A sztetoszkópommal játszadozom, amíg Straus elmegy a telefontól. Jan eközben remekül boldogul a könyvekkel, úgy fest, hogy mind befér.

– Igen, Peters, szerepel a programban – szol bele a telefonba Straus.

– Dr. Narrunak telefonáltál?

– Hogyne. Ez volt az első dolgom.

– S mit mondott?

– Azt, hogy lássunk hozzá, csináljuk meg, amit kell, és aztán majd később ő is benéz, ha már végzett az esti vizitekkel.

Mutatóujjammal felpöccintem az órámat, hogy lássam a számlapját. Öt perccel múlt tizenegy, Narru vagy felültette Straust, vagy tényleg vannak késő esti vizitjei, méghozzá nagyon is későiek. Ezt valahogy nem tudtam elképzelni.

– Jan, miért nem a Christopher-féle sebészeti könyvet teszed be előbb azok helyett a kicsik helyett? Egy pillanat, Straus. Az a nagy piros a Christopher. Az, az! – A pakolás már a vége felé közeledik. – Jól van, Straus, halljam, mivel operálták a fickót?

– Nem tudom pontosan. Valami hasi beavatkozás. Ott van bekötözve.

– Láza van?

– Láza? Nem tudom.

– Digitáliszt szed?

– Nem tudom. Figyelj, nem csináltam semmi mást, mint hogy meghallgattam a tüdejét.

– A szívét is?

– Valamelyest igen.

– Galoppritmusban ver?

– Nem tudom biztosan – feleli kitérőén. Jóságos isten, ez aztán a kíváncsi fickó – gondolom gúnyosan. – Straus – szólok – vizsgáld meg a beteget, jó? Három lehetséges diagnózist végy tekintetbe: a tüdőödémát, a tüdőembóliát és a tüdőgyulladást. Olvasd el a lázlapot, és nézd meg, mi áll rajta a szívről. Közben készíttess egy röntgenfelvételt a tüdőről, csináltass egy várképet, vizeletvizsgálatot, EKG-t, mag minden mást, amit helyesnek látsz. Nagyon kába a beteg?

– Nem, nagyon is ijedt.

– Jól van, akkor adj neki 10 milligramm morfiumot, s tégy rá oxigénmaszkot. És alaposan figyelj oda, amikor kezded az oxigént adagolni. Ha már mindent elintéztél, hívj vissza.

Már éppen le akarom tenni a telefont, amikor eszembe jut még valami.

– Ja, és még egy. Ha eddig még soha nem kapott digitáliszt, de legalábbis az utolsó két hétben nem, akkor adj neki l milligramm intravénás digitoxint. De lassan ám! Ott vagy még, Straus?

– Itt vagyok – feleli.

– Valószínűleg adhatnál neki egy kevés vizelethajtót is, hogy megszabaduljon valamelyest a vízfölöslegtől. 25 milligramm ethacrynsavval

próbálkozz, – Ez a szer annyira erős, hogy még a sziklából is pisit fakaszt. Nagyon erős. A vízhajtóktól való belső félelem arra késztet, hogy kétszer is meggondoljam, így hát visszaszívom. – Más jutott eszembe, hagyd a vízhajtót addig, míg biztosak leszünk abban, hogy tényleg tüdőödéma. Ha tüdőgyulladása van, akkor amúgy sem ér sokat. – Az idős, rákos hölgy kísértett meg egy pillanatra, akit megöltem a vizelethajtóval. Tüdőgyulladásban halt meg.

Végül leteszem a telefont.

– Hé, Jan, ez pompás! – Sikerült az összes könyvemet, egyetlen kisebb kivételével, begyömöszölnie. A kimaradt példány csak amolyan reklámanyag. Egy gyógyszergyártó cég adta ki annak reményében, hogy valakit meg tudnak győzni arról, hogy az ő termékeik egyike minden létező betegség legnagyszerűbb ellenszere. Soha nem olvastam el, s nem is állt szándékomban, hogy elolvasom. Ennek ellenére beletuszkolom a dugig pakolt bőröndjeim egyikébe.

A borotvakészlet meg a többi tisztálkodási eszköz, a másnapi ruhám és az éppen rajtam lévő elkoszolódott fehér cucc kivételével minden holmim el van már pakolva. A tervek szerint a szállítók reggel viszik el az utazóládáimat. A bőröndök meg egy csomó kézipoggyász, köztük egy nagydarab korall, velem együtt utaznak. Végül is minden elkészült. Most már pihenhetek, és élvezhetem a Hawaiiban töltött év hátralévő óráit.

Jan éppen ezt a pillanatot választja ki arra, hogy bedobja a bombáját. Váratlanul közli velem, hogy hazamegy. Éppen akkor, amikor már magunk mögött tudhatjuk a csomagolást és együtt lehetnénk, ő úgy dönt, hogy elmegy. Úgy ér az egész, mint derült égből a villámcsapás, hiszen biztosra vettem, hogy ma is együtt fogunk aludni; mint mindig.

– De hát az isten szerelmére, Jan, miért kell most elmenned? Maradj, kérlek. Ez az utolsó éjszakám!

– Kiadós alvásra van szükséged az utazás előtt – feleli kitérően.

– Ugyan, menj már! – Napbarnított arcára meredek. Visszanéz, picit fölemelt fejjel, féloldalasán, kihívóan, flörtölve, s mintegy azt sugallva, hogy hirtelen támadt szemérmessége mögött bonyolult női megfontolások húzódnak meg. Ámbár lehet, hogy tévedek. Azt még megérteném, ha azért akarna elmenni, mert irtózik az utolsó éjszaka rutinjától, hogy semmiképp sem szeretné, ha szeretkezésünk szertartásszerű megemlékezéssé válna. Hiszen hát amúgy is hiányzik most belőlünk az a meghittség, amit eddig élveztünk. mindkettőnk fejében más-más gondolatok motoszkálnak.

Gyöngéden megcsókol, közli, hogy másnap reggel még találkozunk, majd hangtalanul kilibeg az ajtón. Mindez túl gyorsan történik ahhoz, semhogy gondolatban meg tudnám emészteni.

Mintegy menekülésképp arra gondolok, hogy felmegyek az intenzívre, holott ezt igazából egyetlen porcikám sem kívánja. Végül elvetem az ötletet, mondván, Strausnak meg kell állnia a saját lábán.

Úgy döntök, hogy lezuhanyozom, ám alighogy a zuhany alá állok, felhangzik a telefon kellemetlen csörömpölése. Csak úgy tudom elforgatni a csapot, ha a fejemet teljesen a zuhanyrózsa alá dugom. Nem kellett volna tárva-nyitva hagynom fi fürdőszoba ajtaját. Ám győzött a megszokás. A negyedik csengetésre robogok be a szobába, felkapom a telefont, miközben a lábam alatt a víztócsa egyre terebélyesedik.

– Peters? Itt Straus.

– Micsoda meglepetés!

– Találd ki. mi történt! Jó hír!

– Rám fér.

– A tüdőödémás betegről, tudod, akiről korábban beszéltem, kiderült, hogy belgyógyászati, nem pedig sebészeti eset. a belgyógyász gyakornok már át is vette az ellenőrzését.

– S mi van az operációjával? – kérdezem kissé meglepetten.

– Nincs műtve. Legalábbis mostanában nem volt. A kötése egy évekkel ezelőtti vakbélsipolyt t-a kar.

– Gratulálok, Straus! Gyakornokként ez az első sikered. De azért ezzel az erővel mellette is maradhatnál. No persze csak akkor, ha nincs jobb ötleted.

– Sajnos nem maradhatok. A sebészetről hívtak. Egy térdkalácsműtét van beütemezve. Azt hiszem, autóbaleset. Hacsak nem akarsz te menni, akkor mindjárt indulok oda.

Patellectomia; egy ortopédiai műtét. Kezdem átérezni, mekkora kincs, hogy gyakornok helyett már rezidens vagyok. Még elképzelni is gyönyörű, hogy másvalakit küldhetek magam helyett egy éjféli patellectomiára. Igazi boldogság.

– Nem fosztalak meg ettől az örömtől, Straus. Menj csak és öltözz be.

Az ortopéd sebészet igazán megtréfált engem. Egyetem előtt abban a tévhitben éltem, hogy az effajta sebészet nagy pontosságot és körültekintést igénylő tudomány. De aztán jött az első ortopéd sebészeti beöltözésem holokausztja, amikor is a szemtanúja lehettem egy minden képzeletet felülmúlóan otromba szegecselésnek, fúrásnak, csontropogtatásnak. S a

tetejébe még ezeket a súlyos testi sértéseket olyan megjegyzések kísérték, mint: “Csináltassatok már egy röntgenfelvételt, hadd lássam, hová a bánatba ment ez a szög"; majd később, amikor már elkészült a felvétel: "A fene enné meg, hát nem mellé ment a csípőcsontnál. Na, verjünk be egy másikat, de most már aztán a köldököt kéne megcélozni."

Ezek az élmények aztán hamar eltántorítottak az ortopéd sebészettől, mint nem nekem való különlegességtől. Nem sokkal ezután kiesett az idegsebészet is, amikor azt láttam, hegy New York legjobb idegsebésze egyszer csak megáll operáció közben, bámul bele abba a lyukba, amit maga fúrt a beteg agyába, s azt kérdezi: "Mi ez a világosszürke micsoda itt?" Senki sem válaszolt, végtére is a kérdés költői volt. Mindenesetre ez jelentette az én idegsebészeti pályafutásom végét. Hiszen ha ő húsz év gyakorlat vitán sem tudja, hogy éppen hol jár, akkor számomra még csak remény sincs arra, hogy valaha is megtanulhatom.

Mivel már minden orvosi könyvemet elcsomagoltuk, semmi olvasnivalóm sem maradt, amin elalhatnék. De aztán eszembe jut az a reklámkiadvány, amit valahova a bőröndömbe gyömöszöltem be. Kihúzom, és elhelyezkedem a hűvös, fehér párnán. A helyzethez illően a kiadvány *Az alvás anatómiája* címet viseli. A könyv hátsó fedeléről megtudom, hogy egyfajta altatótablettát próbálnak ráerőltetni a vásárlókra. Találomra felütöm valahol a könyvet, s olvasni kezdek. Kavargó gondolatokkal a fejemben sikerül egy egész oldalt is elolvasnom, mielőtt leragadna a szemem.

A telefon éles csengetése még azelőtt felriaszt, hogy valami kellemes álmot láthatnék. A szokásos pánikban kapok a telefonkagyló után, mintha csak az életem függne tőle. Mire a telefonközpontos kapcsolja a nővért, aki keresett, már újra képei vagyok tájékozódni az időt, helyet és személyemet illetően.

– Peters doktor úr, Cranston nővér vagyok az F-2-ről, Ne haragudjon, hogy felébresztettem, de Mrs. Kimble kiesett az ágyából. Átjönne és megnézné, kérem?

Ébresztőórám világító számlapja szerint körülbelül egy órát aludtam.

– Miss Cranston, új gyakornokunk van mától. Strausnak hívják. Mi lenne, ha őt keresnék meg ezzel a problémával?

– A telefonközpont kereste már – feleli. – Ám dr. Straus a műtőben van.

– A rosseb.

– Hogy mondta, doktor úr?

– Jól van a beteg? – húzom az időt.

– Igen, úgy látszik. Átjön, doktor úr?

Morgok valami beleegyezésfélét, majd leteszem a kagylót. A gyakornokság nyilvánvalóan nincs még mögöttem. Egészen addig, míg csak el nem vonszolom a testemet erről a környékről, mindig akad majd egy olyan beteg, aki kiesik nekem az ágyból. Csak fekszem és arra gondolok, hogy tévedés az egész. Majd ismét álomba zuhanok.

Amikor a telefon újra megszólal, újra megrémülök, aztán arra gondolok, mennyi ideig alhattam. A telefonközpontos világosít fel; húsz perc, majd ravaszul megspórolva számomra az erőfeszítést, hogy valami mentséget találjak, közli, hogy valószínűleg visszaalhattam.

Ez bárkivel megtörténhet, még vészhelyzetekben is. Ha ilyenkor nem teszem le azonnal a lábam a hideg kőre, akkor a felkelés esélyei meredeken zuhannak. Egy darabig ahhoz a cselhez folyamodtam, hogy a telefont jó messzire tettem az ágytól, így kénytelen voltam kimászni a jó meleg fészekből ahhoz, hogy felvehessem. Ám a számtalan hashajtós hívás után, amiket vízszintes helyzetben is el tudtam intézni, végül felhagytam ezzel a trükkel, és a telefont közvetlenül az ágy mellé tettem.

A második hívás után azonnal kimászok az ágyból és gyorsan felöltözöm. Egy kis szerencsével húsz perc múlva megint ágyban lehetek. Az eddigi rekordom tizenhét perc volt.

Se a folyosó fluoreszkáló fényei, se a liftajtó, se a csillagos ég, tulajdonképpen az F osztály kórterméig tartó kirándulás egyetlen mozzanata sem rögzül elmémben. Csak akkor kezdek tudatos lényként funkcionálni, amikor már szemtől szemben állok Mrs. Kimble-lel.

– Hogy érzi magát, Mrs. Kimble? – kérdezem, s az éjjeliszekrényen álló lámpa gyönge fényénél megpróbálom kitalálni, mennyi idős lehet. Olyan ötvenöt körülinek saccolom. Tip-top asszonyka, az emberben azt a benyomást kelti, hogy rendkívül pedáns szerzet. Haja, melybe ősz szálak is vegyülnek, szorosan összefogva hátul a fején.

– Szörnyen érzem magam, doktor úr, szörnyen – mondja.

– Hol ütötte meg magát? Beütötte a fejét, amikor leesett?

– Egek, dehogy! Egyáltalán nem ütöttem meg magam. Még csak el sem estem. Csak leültem.

– Nem esett ki az ágyából?

– Nem, dehogy. Jöttem vissza a mosdóból, s ott, azon a helyen leguggoltam. – Oda mutat, ahol épp állok. – A noteszomat szerettem volna kivenni az éjjeliszekrényből, amikor elveszítettem az egyensúlyomat.

– Jól van, most próbáljon meg elaludni. Mrs. Kimble.

– Doktor úr!

– Igen? – A vállam fölött visszanézek, mivel már elindultam az ajtó felé.

– Nem adna valamit a beleimre? Már öt napja nem tudtam produkálni semmit. Jöjjön, hadd mutassam meg.

Nagy erőfeszítéssel eléri és kihúzza az éjjeliszekrény fiókját, és kivesz belőle egy körülbelül tíz centi vastag, fekete noteszt. Olyan messzire kelleti nyújtózkodnia a noteszért, hogy biztos voltam benne, a végén még előrebukik. Közelebb léptem hát az ágyhoz, s a kezemmel megtámasztottam a nyújtózkodó torzót.

– Nézzen ide. doktor úr! – Kinyitja a noteszt, és ujjaival végigszalad a napjairól készített gondos feljegyzések során. Mindegyik napnál bélműködésének grafikus ábrája és pontos leírása szerepel: a széklet formája, színe, s az erőfeszítés mértéke. Az ujja váratlanul megáll az egyik lapnál.

– Itt van, öt nappal ezelőtt volt utoljára normális. De még ez sem volt igazán tökéletes, mert nem barna volt. Olajzöld volt, és körülbelül ilyen vastag – felemeli a bal kezét, és a hüvelyk- meg a mutatóujjával egy körülbelül másfél centi átmérőjű kört formál.

Mit is mondhatnék neki, ami kompetenciámról és törődésemről tanúskodik, valamint, nem utolsósorban, azonnali elbocsáttatásomat is szolgálja? A noteszról az arcára emelem a tekintetemet, onnan szeretném leolvasni a választ, de semmit sem találok.

– Mrs. Kimble, biztos vagyok benne, hogy a kezelőorvosa nálam sokkal pontosabban fogja tudni, mi a legjobb magának. Most próbáljon meg elaludni.

Bemegyek a nővérszobába, ráírok valamit a kartonjára állítólagos kieséséről. Mindig be kell írni valamit az ilyen "kieséses" eseteknél. Ezután elindulok, hogy visszatérhessek hívogató ágyamba.

Nos, kedves Straus – tűnődöm –, egy ilyen epizód mennyit ér a te kis új rendszereden belül? Késze neked szakmai kielégülés, te ló!

*

A repülőgépekbe vetett bizodalmam nem határtalan. Ami azt illeti, nem hiszek maradéktalanul a repüléstani elvben. Azt azért mégiscsak el kell ismernem, hogy a Pratt és Whitney motorok erőteljes, megbízható hangon dübörögnek. Hallom, ahogy dolguk végezvén könnyedén felbőgnek, majd a hatalmas, ormótlan 747-es test a levegőbe emelkedik, és maga mögött hagyja Hawaiit és gyakornokságomat. A gép bal oldalán, az ablak mellett ülök, egy

középkorú házaspár mellett, akik a helyhez illő hawaii virágmintás inget viselnek. Kézitáskáimmal adódott némi probléma, mármint az elhelyezésükkel, s most itt ülök ölemben a korallal, amelyet a természet nem azért alkotott, hogy egy modern tömegközlekedési alkalmatosság adta keretek közé problémamentesen beilleszkedjék.

Az utolsó istenhozzádok végül is nagyon visszafogottra sikeredtek. A repülőtéren Jan virágfüzérekkel, ahogy ezt itt Hawaiiban mondják, leikkel ékesítve. A négy leiből kettő jázminból készült, különleges illatuk betölti körülöttem a levegőt. Jan meg én nem beszéltünk többé a jövőről, írunk majd egymásnak.

Hawaii elhagyása vegyes érzelmeket vált ki belőlem, ám semmiféle bánkódást nem érzek amiatt, hogy gyakornokságom véget ért. Már most egy furcsa jelenséget figyelhetek meg magamban, mégpedig azt, hogy az elmúlt év kiemelkedő pillanatait, örömeit kezdem felnagyítani, előhívni az emlékezetemből, és igyekszem elfelejteni a zűrzavart és a gyötrelmeket, holott elsősorban ezek határozták meg az életemet egész idő alatt. A test hamar felejt.

Amikor a gép balra dönt, még egy utolsó pillantást vetek Oahu szigetére. Tagadhatatlanul gyönyörű. Bársonyos növényzettel borított, csipkézett hegygerincek meredeznek az ég felé, körülöttük a csillogó, sötétkék tenger. Orromat az ablaküveghez nyomva egyenesen odalátok, ahol a hullámok megtörnek Waikiki külső szirtjein, s hosszú, tajtékos fodrokat vetnek. Hiányozni fog.

Strausra gondolok, aki még csak most kezdi gyakornokságát, még az egész év előtte áll. Átéli majd mindazt, amin én már túl vagyok. Az élet ismétli önmagát. Straus meg Herkules: szép kis párosnak ígérkezik. Lelki szemeimmel látom, hogyan csiszolja majd finomra Straus ideológiájának éles sarkait a Herkules mellett végigasszisztált négy vagy öt cholecystectomia.

A gép, mint egy lassan szárnyaló hatalmas madár, egyenesbe fordul Kalifornia felé. A mozgás egyetlen jele az alig érzékelhető vibrálás. A sziget már eltűnt, helyét az ég kékjével összeolvadó hatalmas óceán alig kivehető horizontja veszi át. Mrs. Takura, a VW-ben született kisbaba, Roso, majd megint Straus jut eszembe. Straus minden megjegyzésével ugyan nem tudok egyetérteni, arra mégis ráébresztett, hogy milyen keveset tudok, mennyire nem foglalkoztatott engem az egészségügyi rendszer, leszámítva természetesen azokat a pillanatokat, amikor közvetlen közelről érintett. Még elgondolni is rossz, hogy az AMA meg akarta szüntetni az állami kölcsönt, hiszen éneikül

én is bajosan fejezhettem volna be orvosi tanulmányaimat. Önkéntelenül, a korallt szorosan fogva egy kissé jobbra fordulok, és kiveszem a tárcámat a zsebemből. Elhelyezkedek az ülésen, és a kártyáim meg a jogosítványaim között kutatok, míg csak rá nem akadok arra, amit keresek. “Az az orvos, akinek a neve és aláírása ezen a kártyán szerepel, állandó tagja az Amerikai Orvosok Szövetségének." Megkapó szavak. Egy tekintélyes intézményhez való tartozást sugallnak. Öt hosszú év munkája, s most itt vagyok.

Ekkor hirtelen rázkódást érzek, majd még egyet, élesebbet és erősebbet, mint az első volt, kigyullad a lámpa is.

– Hölgyeim és uraim, kérjük, kapcsolják be a biztonsági öveiket. Helyi légörvénybe kerültünk – közli a stewardess bátorítóan.

Itt ülök a virágmintás ingeket viselő pár melleit. kezemben a korallal, és idegesen hajtogatom ki-be az AMA-kártyámat, míg csak el nem rongyolódik és a hajtásnál ketté nem szakad.

ZÁRÓSZÓ

Dr. Peters megjárta a hadak útját az orvosegyetemi évektől kezdve a gyakornokságon át egészen addig a pontig, amikor már a társadalom képesített orvosnak tekinti. Most már kérheti, és minden bizonnyal meg is kapja azt a diplomát, amely feljogosítja őt arra, hogy orvosi és sebészeti praxist folytasson az ország bármelyik államában. S ez azt jelenti, készen áll arra, hogy magára vállalja mind-, azt a felelősséget, ami egy orvosi diplomával együtt jár.

Hála a szigorú képzésnek, feltételezhető róla, hogy szakmai szempontból valóban készen áll. De vajon lelkileg is felkészült-e dr. Peters arra. hogy orvosi ténykedésével megfeleljen egy modern, emberközpontú társadalom minden jogos elvárásának?

A "régi vágású" orvosok hite szerint feltétlenül. Legtöbbjük szemében a gyakornokság idején elszenvedett "hideg zuhanyok" szülte személyiségzavar a belépő a bennfentesek kötelékébe. A gyakornokság számukra is kemény próbatétel volt, legyen hát az az elkövetkező generációk számára is. Meg kell hogy eddzék őket, hiszen ezek a mai fiatalok annyira puhák. Nem azt sugallja-e az effajta logika, hogy ezek az idősebbek is ugyanazokkal a lelki problémákkal küszködnek, mint dr. Peters, és hogy mindez egy tőről fakad? S mi történik a beteggel ezen ifjúkori próbálkozások során?

Az orvosok tradicionálisan, mondhatni örök időktől fogva előkelő helye a társadalmi értékrendben, valamint a technika eredményei iránti egyre fokozódó tisztelet olyan magatartásformát termelt ki szerte a világon, így az Egyesült Államokban is, amely a gyakorló orvost egyre magasabb piedesztálra emeli. Ennek a gyógyászatot övező bálványimádásnak egyik egyenes következménye, hogy elképzelhetetlen még csak megkérdőjelezni is az orvosjelöltek képzésének szakmai irányítását. Az orvosi egyetemek, s ezen belül a tantervkészítés tetszés szerinti szabadságot élvez. És senki sem kérdezi, miért!

Ám nem volt ez mindig így. Az Egyesült Államokban folyó orvosképzést egyszer, még a századelőn komoly kritikával illették. Ekkor életre is hívtak egy különleges bizottságot azzal a megbízatással, hogy tanulmányozzák az amerikai orvosképzést. Ez a bizottság a korszakos jelentőségű Flexner-féle beszámolóban könyörtelenül feltárta az akkori gyalázatos állapotokat. A legtöbb orvosegyetem – jelentették ki – nem más, mint diplomaüzem, amely minden szakmai irányítást nélkülöz. A jelentés közvetve magát az orvosi szakmát is váddal illette, mondván, hogy nem tud élni a betegektől kapott korlátlan felhatalmazással.

Ez a dokumentum elsöprő hatású volt. Az orvosi egyetemeken az oktatás színvonalában fokozatosan, de határozottan javulás állt be. Azonban nem minden következmény volt előnyösnek mondható, így például a jelentés módot adott arra is, hogy az orvostársadalom, az Amerikai Orvosok Szövetsége révén, ürügyül hozva fel az oktatás színvonalának emelését, még jobban meghúzhassa az orvosképzés gyeplőjét, azaz megszorítsa az orvosegyetemek számát és az oktatási eszközök körét.

A tantervek javítása és egységesítése, amelyre a jelentés ösztönzött, azt eredményezte, hogy az inga az orvosi tanulmányokon belül a laboratóriumi és a tudományos ismeretek irányába lendült ki. S ez az inga annyira kilendült, hogy az már magának a gyógyító munkának a rovására ment. (Vette magának a fáradságot bárki is, hogy közben elgondolkodjék a betegen?) Ennélfogva a mai orvostanhallgatókat bőségesen ellátják a legcifrább esetekről, avagy a legritkábban előforduló anyagcserezavarokról vallott legfrissebb hipotézisekkel, de a legtöbbjük nincs tisztában a legalapvetőbb mindennapi teendőkkel sem. Fogalmuk sincs például arról, hogyan kezeljenek egy egyszerű megfázást, vagy hogyan viselkedjenek emberségesen egy haldoklóval szemben, akinek a számára orvosi segítség már nincsen.

Amerikában egyre többen érzik úgy, hogy egy újabb “Flexner-jelentésre" lenne szükség az orvosképzés megreformálásához. Objektíven még soha senki nem vizsgálta meg az orvosképzés pszichológiai oldalát. Egy komoly, őszinte és előretekintő elemzésnek ugyanolyan alapossággal kellene figyelembe vennie ezt is, mint az oktatás szakmai színvonalát.

Az emberek homályosan ugyan, de érzékelik, hogy némely orvos hajlamos az extrém megnyilvánulásokra, példának okáért a sebészek a hisztériára. Ennek ellenére szentül hiszik, hogy amikor egy orvostanhallgató megkezdi tanulmányait, telve van idealista elképzelésekkel, szenvedéseket akar enyhíteni, segíteni akarja a szegényeket, a társadalom javára kíván majd munkálkodni. Csak kevesen érzékelik a számokban is kifejezhető különbséget aközött, hogy hány idealista kezdi meg tanulmányait, és hogy a végére hányan őrzik meg az idealizmusukat közülük. S szinte senki sem akad, aki párhuzamot vonna az elvesztett illúziók és jó néhány frissen végzett orvos ama törekvése között, hogy hosszas tanulmányaik befejezése után mintegy "benyújtsák a számlát", minden erejükkel anyagilag és társadalmilag is bőkezű pacientúrát gyűjtve maguk köré. Ők aztán luxusvillákat és – autókat vásárolnak maguknak kárpótlásul mindazért a gyötrelemért, amin keresztülmentek, míg orvos nem lett belőlük.

Természetesen az az eshetőség, hogy egy orvos illúzióit az egyetemi évek és az orvosi praxis lerombolhatják, szöges ellentétben áll mindazzal, amit az emberek hinni akarnak, s amit a tömegkommunikációs eszközök sugallnak nekik. A filmek, *a* televízió és az orvosi regények mind-mind igyekeznek megerősíteni őket abban a megingathatatlan hitükben, hogy az orvosok, különösen a fiatalabbak, természetüknél fogva egészséges és nemes lelkűek.

S ezzel máris visszaérkeztünk dr. Peters alakjához, aki e könyvben a tipikus gyakornokot testesíti meg. Még egyszer szeretném hangsúlyozni azt a meggyőződésemet, miszerint ő valóban az átlagot képviseli, nem pedig a néhány aberráns személyiség egyike. Ő az a tipikus pályakezdő, aki idealistának mondható célokkal fog hozzá az egészhez. Ő az a tipikus egyetemi hallgató és gyakornok, akinek a személyisége fokozatos átalakuláson megy keresztül, s ennek eredményeképpen azzá a sopánkodó, panaszkodó és önző személyiséggé válik, akit volt szerencsénk megismerni. Mindez érthető ugyan, ám cseppet sem tiszteletre méltó.

Tudom, nagyon nehéz lenyelni azt a pirulát, hogy az orvostársadalom tele van Peters doktorokkal. S ha még azt is el akarjuk fogadtatni, hogy szinte mindenki, aki elvégzi az orvosegyetemet, hasonló sebeket szerez, akkor

felmerül a gyanú, hogy ezért a képzés rendszere, nem pedig a képzést választó egyén hibáztatható. S ez vajon nem azt sugallja-e, hogy alaposan utána kellene nézni, milyen pszichológiai hatásokra épül ez a képzés: rendszer, és hogy üdvös lenne változtatni ezen, el kéne érni, hogy ne kioltsa, hanem sokkal inkább táplálja a hallgatókban élő idealizmust és érzékenységet.

A változtatás elkerülhetetlen, *s* minden jóakaratú ember csak remélheti, hogy ez a változtatás majd valami jobbat hoz, a lehető legjobbat mind a társadalom, mind pedig az egyén számára. Az önként elhatározott reformok józanabb és egészségesebb változásokat hozhatnak, mint a túlkapásokkal kikényszerített, bombaként robbanó intézkedések. Itt az ideje, hogy elemezzük és megreformáljuk orvosegyetemeinket és oktatási központjainkat, ahol gyakornokaink és rezidenseink képzése folyik, ha azt akarjuk, hogy a gyógyítás színvonala – mind tudományos, mind mesterségbeli szempontból – megfeleljen korunk igényeinek. Még a leggondosabb és legalaposabb elemzés is tökéletlen. Még a legelszántabban keresett gyógymódok sem lesznek mindig eredményesek. Ám még ha nincs is mód elérnünk egy eszményi állapotot, legalább mozdulnunk kellene abba az irányba. És a legkevesebb, amit megtehetünk, hogy vesszük ehhez magunknak a bátorságot, és megpróbáljuk.